

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Σχολή Οικονομικών, Επιχειρηματικών και Διεθνών Σπουδών

Τμήμα Οργάνωσης & Διοίκησης Επιχειρήσεων

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Διοίκηση Ολικής

Ποιότητας με Διεθνή Προσανατολισμό –

MBA TQM International

**Δράσεις & Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης
για την προστασία των καταναλωτών στον
τομέα των τροφίμων**

Κατεβάτη Ευαγγελία του Γεωργίου

ΜΔΕ-ΟΠ1616

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: κ. Κορνηλία Δελούκα – Ίγγλεση

Πειραιάς, 2018

*Αφιερώνεται στην οικογένεια
&
τους αγαπημένους μου*

*«Μετά το όριο της πείνας, πλούσιοι & φτωχοί είναι το ίδιο»,
Ευριπίδης, Αρχαίος Τραγικός, 480-406 π.Χ*

Δήλωση Αυθεντικότητας & Ζητήματα Copyright

Το άτομο το οποίο εκπονεί την Διπλωματική Εργασία φέρει ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία ορίζεται στην βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (εμπορικός, μη κερδοσκοπικός ή εκπαιδευτικός), της φύσης του υλικού, που χρησιμοποιεί (τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα, εικόνες ή χάρτες), του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος, που χρησιμοποιεί σε σχέση με το όλο κείμενο υπό copyright, και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή στη γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου.

Υπογραφή

Κατεβάτη Ευαγγελία

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή που ορίστηκε από τη ΓΣΕΣ του Τμήματος Οργάνωσης & Διοίκησης Επιχειρήσεων Πανεπιστημίου Πειραιώς σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Διοίκησης Ολικής Ποιότητας.

Τα μέλη της Επιτροπής ήταν:

- κ. Δελούκα-Ίγγλεση Κορνηλία (Επιβλέπουσα Καθηγήτρια)
- κ. Μποχώρης Γεώργιος (Καθηγητής)
- κ. Σινανιώτη Αριστέα (Καθηγήτρια)

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την απεριόριστη στήριξη, την οποία μου έχει προσφέρει όλα αυτά τα χρόνια, σε όλο το εύρος των σπουδών και έτι περισσότερο, κατά τη διάρκεια εκπόνησης του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Διοίκηση Ολικής Ποιότητας, όντας ίσως το πλέον απαιτητικό βήμα της εκπαιδευτικής μου πορείας.

Δεν θα μπορούσα, επίσης, να μην αναφερθώ στους αγαπημένους μου αναφορικά με την ψυχολογική στήριξη, την οποία απλόχερα μου προσέφεραν τον τελευταίο χρόνο, καθώς και την έμπρακτη βοήθεια τους σε δύσκολες περιόδους.

Κομβικής σημασίας, χωρίς την αμέριστη βοήθεια της οποίας δεν θα μπορούσε να έχει εκπονηθεί η συγκεκριμένη εργασία, είναι η συμμετοχή της επιβλέπουσας καθηγήτριας κυρίας Δελούκα – Ιγγλέση Κορνηλίας. Θα ήθελα να την ευχαριστήσω θερμά για το σύνολο των πολύτιμων γνώσεων, τις οποίες μου προσέφερε τόσο κατά τη διάρκεια του μαθήματος της Δίκαιο & Ποιότητα, όσο και για την περαιτέρω εξειδίκευση που απέκτησα στο τομέα του Δικαίου του Ανταγωνισμού χάρη στις γνώσεις της. Πάντα πρόθυμη να βοηθήσει και να μου προσφέρει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την περάτωση της εργασίας μου, αποτελεί μια πολύτιμη βοήθεια.

Εν κατακλείδι, θα ήθελα να ευχαριστήσω το σύνολο των διδασκόντων καθηγητών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος MBA - TQM για το πλήθος των γνώσεων, τις οποίες μας προσέφεραν, καθώς και τη βοήθεια τους να εμβαθύνουμε στα διάφορα επιστημονικά πεδία στα οποία ο καθένας είναι καταρτισμένος.

Περιεχόμενα

Κατάλογος Γραφημάτων	9
Κατάλογος Πινάκων	9
Πίνακας Συντομογραφιών.....	10
Σημαντικοί όροι.....	12
Περίληψη.....	12
Abstract	14
Εισαγωγή	15
1. Ο ρόλος της ΕΕ στην προώθηση της ασφάλειας των τροφίμων.....	16
2. Ορισμός βασικών όρων.....	19
2.1. Ανάγκη διαμόρφωσης κοινής πορείας	19
2.2 Αποσαφήνιση βασικών εννοιών	20
3. Πολιτική της ΕΕ για τα τρόφιμα	24
3.1 Πλήρης νομοθεσία για την ασφάλεια & υγιεινή των τροφίμων και των ζωοτροφών	24
3.2 Επιστημονικές συμβουλές στις οποίες στηρίζονται οι αποφάσεις	28
3.3 Επιβολή ευρωπαϊκής νομοθεσίας και έλεγχοι.....	28
3.4 Διαχείριση των απορριμμάτων των τροφίμων από την ΕΕ	31
4. Ευρωπαϊκοί μηχανισμοί.....	34
4.1 Εκτελεστικός Οργανισμός για τους Καταναλωτές, την Υγεία, τη Γεωργία και τα Τρόφιμα (CHAFEA)	34
4.2 Ευρωπαϊκή Επιτροπή- Θέματα καταναλωτών	36
4.3 Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, Τμήμα “Γεωργία, Αγροτική Ανάπτυξη και Περιβάλλον”	40
4.4 Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο “Γεωργία & Αλιεία”	44
4.5 Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων – European Food Safety Authority	46
4.6 Γενική Διεύθυνση σχετικά με την Υγεία & την Ασφάλεια των Τροφίμων	49
5. Λήψη ειδικών μέτρων όταν συντρέχουν λόγοι ειδικής προστασίας των καταναλωτών ...	53
5.1 Χρήση φυτοφαρμάκων	53
5.2 Συμπληρώματα διατροφής	57
5.3 Χρωστικές ουσίες	59
5.4 Αντιβιοτικά	60
5.5 Ορμόνες.....	61
5.6 Πρόσθετα τροφίμων - αρωματικές ύλες.....	62
5.7 Συσκευασίες τροφίμων	63

5.8	Ετικέτες τροφίμων.....	65
5.9	Τρόφιμα για ειδικές ομάδες καταναλωτών.....	67
5.10	Χημική ασφάλεια.....	69
6.	Ποικιλία προϊόντων στην αγορά τροφίμων της ΕΕ.....	71
6.1	Γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί.....	73
6.1.1	Ορισμός.....	73
6.1.2	Διάσταση απόψεων.....	74
6.1.3	Η Νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα.....	75
6.2	Κλωνοποίηση.....	78
6.2.1	Ορισμός.....	78
6.2.2	Διάσταση Απόψεων.....	80
6.2.3	Η Νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την κλωνοποίηση.....	81
6.3	Νανοτεχνολογία.....	82
6.3.1	Ορισμός.....	82
6.3.2	Νανοτεχνολογία & τρόφιμα.....	83
6.3.3	Νανοτεχνολογία & ΕΕ.....	84
7.	Υγεία των ζώων.....	85
7.1	Νομοθετικό Πλαίσιο.....	85
7.2	Εμπόριο & Εισαγωγές.....	87
7.3	Ο εντοπισμός των ζώων.....	88
7.4	Ασθένειες.....	89
7.5	Ανάπτυξη ζωοτροφίας.....	92
7.6	Καλή διαβίωση των ζώων.....	93
7.7	Κτηνιατρικός έλεγχος.....	95
7.8	Προϊόντα Ζώων: Εμπόριο & Εισαγωγές.....	97
8.	Συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης.....	100
8.1	RASFF -Food and Feed Safety Alerts.....	100
8.2	Food Fraud Network.....	105
8.3	EUROPHYT.....	108
9.	Ιχνηλασιμότητα και διαχείριση κινδύνων- TRACES (Trade Control and Expert System)..	111
10.	Προστασία των τροφίμων στην Ελλάδα.....	116
10.1	Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ).....	117
10.2	Γενικό χημείο του κράτους.....	119

10.3 Διεύθυνση Προστασίας Φυτικής Παραγωγής	121
10.4 Τμήμα Γεωργίας	121
10.5 Διατροφικό σκάνδαλο στην Ελλάδα- Η περίπτωση του κρέατος αλόγου	122
11. Συστήματα διασφάλισης ποιότητας στη βιομηχανία των τροφίμων.....	123
11.1 Αναφορικά με τα Συστήματα Διασφάλισης Ποιότητας	123
11.2 HACPP	125
11. 3 ISO 22000: 2005.....	127
Συμπεράσματα	130
Πίνακας Βιβλιογραφίας.....	133
Ελληνική νομοθεσία.....	133
Ευρωπαϊκή Νομοθεσία	135
Ιστότοποι Οργανισμών.....	138
Ελληνική Βιβλιογραφία	144
Ελληνική αρθρογραφία.....	144
Ξένη αρθρογραφία.....	145

Κατάλογος Γραφημάτων

Εικόνα 3.1: Κόστος που συνδέεται με τα απόβλητα τροφίμων ανά τομέα (ποσά σε δισεκατομμύρια ευρώ), έτος 2012	32
Εικόνα 3.2: Διαχωρισμός των απορριμμάτων τροφίμων κατά το έτος 2012 κατά τομέα	32
Εικόνα 4.1: Σύνολο έργων της Γενικής Διεύθυνσης για την υγεία και την ασφάλεια των τροφίμων για το έτος 2017	52
Εικόνα 4.2: Σύνολο έργων της Γενικής Διεύθυνσης για την υγεία και την ασφάλεια των τροφίμων για το έτος 2017 ανά χώρα αναφοράς.....	52
Εικόνα 5.1: Αύξηση αριθμού εναλλακτικών ουσιών που εγκρίθηκε από την ΕΕ.....	56
Εικόνα 5.2: Σχετικό μερίδιο αγοράς των τμημάτων συμπληρωμάτων διατροφής στην Ε.Ε. 2005.....	58
Εικόνα 5.3: Μερίδιο αγοράς άλλων ουσιών σε 17 χώρες της ΕΕ Μελλοντικές προβλέψεις ανάπτυξης άλλων ουσιών (2005-2010)	59
Εικόνα 8.1: Λειτουργία του συστήματος RASFF, How does RASFF work.....	104
Εικόνα 8.2: Αριθμός ανοιχτών και ολοκληρωμένων υποθέσεων στο διαδίκτυο	107
Εικόνα 8.3: Αριθμός υποθέσεων που διαχειρίστηκε το Δίκτυο το 2016.....	107
Εικόνα 9.1: Χρήστες του Συστήματος Traces	113
Εικόνα 9.2: Κράτη που χρησιμοποιούν του Σύστημα Traces.....	114
Εικόνα 10.1: Πραγματοποιθέντες έλεγχοι ΕΦΕΤ κατά το έτος 2016	119

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 8.1: Αριθμός κοινοποιήσεων στο EUROPHYT	110
Πίνακας 8.2: Συνολικός αριθμός κοινοποιήσεων στο EUROPHYT –Κοινοποιήσεις (2012-2016) από χώρες της Ε.Ε & τρίτες χώρες για όλους τους λόγους.....	111

Πίνακας Συντομογραφιών

<u>Ελληνικοί Όροι</u>	
Αριθμ	Αριθμός
Α.Α.Δ.Ε	Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων
Βλ.	Βλέπε
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΦΕΤ	Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΤΕ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ΕΕΠΔ	Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων
ΕΥΕΔ	Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης
ΕΕΣ	Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο
ΕΟΚΕ	Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή
ΕΑΑΤ- EFSA	Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων
ΕΟΚΕ	Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή
ΕΚΚ	Ευρωπαϊκό Κέντρο Καταναλωτή
ΕΓΤΑΑ	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΟΠ	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος
ΕΟΔ	Ευρωπαϊκή Ομάδα για τη Δεοντολογία στην Επιστήμη και τις Νέες Τεχνολογίες
ΕΛΟΤ	Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης
ΕΕ	Έτος Έκδοσης της Οδηγίας
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΕΟΧ	Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος
ΚΕ.Π.ΚΑ.	Κέντρο Προστασίας Καταναλωτών
ΚΓΠ	Κοινή Γεωργική Πολιτική
Ο.Η.Ε	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΠΒΑ	Παρατηρητήριο Βιώσιμης Ανάπτυξης
Σελ.	Σελίδα
<u>Ξενόγλωσσοι Όροι</u>	
AGRIFISH	Συμβούλιο «Γεωργία και Αλιεία»

ADNS	Animal Disease Notification System
CHAFAEA	Εκτελεστικός Οργανισμός για τους Καταναλωτές την Υγεία, τη Γεωργία και τα Τρόφιμα
EUROPHYT	European & Phytosanitary
European Medicines Agency	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων
ECHA	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων
ECDC	Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων
GMF	Genetically Modified Food
GMO	Genetically Modified organizations
HACCP	Hazard Analysis Critical Control Points- Ανάλυση Κινδύνων και Κρίσιμα Σημεία Ελέγχου
IPM	Integrated Pest Management
ISO	International Organization for Standardization - Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης
RAPEX	Rapid Alert System for dangerous non-food products
RASFF	Rapid Alert System for Food and Feed- Σύστημα Ταχείας Ειδοποίησης για τα Τρόφιμα και τις Ζωοτροφές
TRACES	Trade Control and Expert System
TNT	TRACES New Technology

Σημαντικοί όροι

Ευρωπαϊκή Ένωση, Νομοθεσία, τρόφιμο, καταναλωτής, κράτος μέλος, ασφάλεια τροφίμων, Κανονισμοί, έλεγχοι, ευρωπαϊκοί μηχανισμοί, συνεχής παρακολούθηση.

Περίληψη

Ακρογωνιαίο λίθο της Νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί η ασφάλεια των τροφίμων. Σημείο ορόσημο στον τομέα διασφάλισης της ασφάλειας του συνόλου της διευρυμένης παραγωγικής διαδικασίας των τροφίμων αποτέλεσε το έτος 2000, καθιστώντας το υφιστάμενο Νομοθετικό πλαίσιο ένα από τα πλέον ολοκληρωμένα και προστατευτικά παγκοσμίως.

Μέσα από τη συγγραφή της εν λόγω εργασίας, θα τονιστεί ότι η ασφάλεια των τροφίμων εξακολουθεί να βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των αρμόδιων ευρωπαϊκών αρχών. Είναι κατανοητό, παρά ταύτα, ότι κάθε μορφή κινδύνου δεν μπορεί να εξαλειφθεί. Παρόλα αυτά, στόχος της Ένωσης αποτελεί η χάραξη μιας ενιαίας στρατηγικής, η οποία να προσυπογράφει ένα υψηλό επίπεδο ασφάλειας για τα τρόφιμα, βασιζόμενη στα πλέον σύγχρονα επιστημονικά ευρήματα και έχοντας πάντα ως κύριο γνώμονα το συμφέρον του ευρωπαϊού καταναλωτή.

Η εργασία ξεκινά με την ανάλυση της σημερινής μορφής λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και την αναφορά στα πιο σημαντικά όργανα διοίκησης της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα αποσαφηνιστούν συνοπτικά οι σημαντικότεροι όροι που εμπíπτουν στον τομέα διασφάλισης τροφίμων ώστε να δημιουργηθεί μια κοινή βάση διαλόγου.

Εν συνεχεία, στο τρίτο κεφάλαιο, θα γίνει αναφορά στο σύνολο των υφιστάμενων Κανονισμών και Οδηγιών που διαμορφώνουν την πολιτική της ΕΕ σε ότι σχετίζεται με την ασφάλεια & υγιεινή των τροφίμων και των ζωοτροφών. Επιβεβλημένη να αναλυθεί είναι, επιπρόσθετα, η διαδικασία διεξαγωγής ελέγχων σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας των τροφίμων. Τέλος, το τρίτο κεφάλαιο ολοκληρώνεται με τον υφιστάμενο τρόπο διαχείρισης των απορριμμάτων των τροφίμων από τα αρμόδια όργανα της Ένωσης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα υπάρξει μια αναφορά σε όλα τα επιμέρους όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την προστασία της παραγωγής και διάθεσης βρώσιμων αγαθών στην αγορά. Κάθε μηχανισμός έχει συγκεκριμένη σύνθεση και αποτελεί ένα ξεχωριστό κρίκο στο μηχανισμό προστασίας των τροφίμων.

Στο πέμπτο κεφάλαιο σειρά ανάλυσης έχουν ορισμένοι ειδικοί παράγοντες που καθιστούν τη λήψη μέτρων στην παραγωγή και διάθεση τροφίμων επιβεβλημένη, όπως η παρουσία φυτοφαρμάκων στα τρόφιμα. Στο κεφάλαιο αυτό αναφορά γίνεται και στον τρόπο αναγραφής των συστατικών των τροφίμων στις ετικέτες όσο και στα χαρακτηριστικά των συσκευασιών τους.

Η ανάλυση του θέματος συνεχίζεται με την καταγραφή των εξελίξεων στον τομέα των λεγόμενων ‘νέων τροφίμων’, όπως οι γενετικώς τροποποιημένοι οργανισμοί, η κλωνοποίηση φυτών και ζώων και η χρήση της επιστήμης της νανοτεχνολογίας στον κλάδο των τροφίμων.

Το σύνολο του έβδομου κατά σειρά κεφαλαίου καταπιάνεται με την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων, παρουσιάζοντας το ισχύον Νομοθετικό Πλαίσιο για την ορθή μεταχείριση τους.

Εκτεταμένη αναφορά, εν συνεχεία στο όγδοο κεφάλαιο, γίνεται στο σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης RASFF αναφορικά με τη συνεχή παρακολούθηση όλων των σκευασμάτων τροφίμων, ξεκινώντας από το αγρόκτημα έως ότου καταλήξουν στο τραπέζι του καταναλωτή.

Η ανάγκη συνεχούς ιχνηλασιμότητας υπογράφεται και στο επόμενο, ένατο κεφαλαίο με την ενδεδειγμένη αναφορά στο σύστημα TRACES.

Το δέκατο κεφάλαιο καταπιάνεται με την παρουσίαση του υφιστάμενου μηχανισμού προστασίας του κλάδου των τροφίμων στην Ελλάδα και την αναφορά στα διαθέσιμα εγχώρια όργανα.

Εν κατακλείδι, η εργασία εμπεριέχει αναφορές και όσον αφορά τα δύο υφιστάμενα συστήματα διασφάλισης ποιότητας που εμπίπτουν στη βιομηχανία των τροφίμων, ενώ η εργασία ολοκληρώνεται με τις συμπερασματικές παρατηρήσεις.

Abstract

A cornerstone of European Union legislation is food safety. A milestone in the area of ensuring the safety of the enlarged food production process was the year 2000, making the existing Legislative Framework one of the most comprehensive and protective in the world.

Through the writing of this work, it will be stressed out that food safety is still at the heart of the interest of the competent European authorities. It is understandable, however, that any form of risk cannot be eliminated. However, the Community's aim is to draw up a strategy endorsing a high level of food safety, based on the most up-to-date scientific findings and always having in mind the European consumer's interest.

Thesis begins with the analysis of the current form of functioning of the Union and the reference to its most important mechanisms.

The second chapter of the paper briefly clarifies the most important food safety issues in order to create a common basis for dialogue.

Then reference will be made to all of the existing Regulations and Directives that shape the Union's policy in relation to the safety and hygiene of food and feed. It is important to analyze, in addition, the process of conducting controls throughout the food production process. Finally, the third chapter concludes with the existing way of managing food waste by the competent bodies of the Union.

In the fourth chapter there will be a reference to all of the various mechanisms that the European Union has set up in order to protect the grid of production and disposal of edible goods on the market. Each mechanism has a specific composition and it is a separate link in the food protection system.

In the fifth chapter there will be the analysis of a number of special factors that make it necessary to take measures in food production and distribution, such as the presence of pesticides in food. In this chapter reference is also made to the Union's mandatory way of indicating food ingredients on the labels and the characteristics of their packaging. It is also important to mention the existence of specific food formulations suitable for specific categories of consumers.

The analysis continues with the inventory of developments in the so-called ‘‘novel foods sector’’, such as genetically modified organisms, plant and animal cloning and the use of the nanotechnology science in the food sector.

The entire seventh chapter deals with the health and welfare of animals by presenting the existing Legislative Framework for their proper treatment.

An extended report, then in the eighth chapter, is made about the RASFF System which is related to the continuous monitoring of all food preparations starting from the farm and ends up at the consumer's table. The need for continuous traceability is also signed in the next, ninth chapter, with a thorough reference to Traces Control and Expert System.

In chapter ten the existing mechanism for the protection of the food sector in Greece is being analyzed. Thesis is completed with the concluding remarks.

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει ταλανιστεί από ειδήσεις διατροφικών σκανδάλων με ευρείες προεκτάσεις. Πυρήνας δράσης των αρμοδίων οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η διαμόρφωση μια κοινής, αυστηρής και ολοκληρωμένης πολιτικής. Η στρατηγική της ΕΕ για τα τρόφιμα έχει ως στόχο την προάσπιση του δικαιώματος του Ευρωπαίου Πολίτη στην κατανάλωση ποιοτικών τροφίμων, υψηλών προδιαγραφών και πάντα με βάση την πλήρη ενημέρωσή του σχετικά με την προέλευση και την ποιότητα των συστατικών τους.

Μέσα από τις δράσεις και τις νομοθετικές παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιδιώκεται η διαρκής παρακολούθηση της διαδρομής όλων των βρώσιμων αγαθών, από το αγρόκτημα έως την επεξεργασία και την τελική κατανάλωση από τον Ευρωπαίο Πολίτη.

Όλες οι αρμόδιες αρχές έχουν διαμορφώσει με τέτοιο τρόπο την καθημερινή τους λειτουργία ώστε να είναι σε θέση να παρέχουν αδιάκοπη παρακολούθηση και ετοιμότητα αξιολογής σε οποιοδήποτε ενδεχόμενο κίνδυνο έγκαιρα και αποτελεσματικά, επιδιώκοντας να λαμβάνουν άμεσες αποφάσεις στηριζόμενες αποκλειστικά και μόνο στις βέλτιστες δυνατές επιστημονικές συμβουλές.

Στο πλαίσιο προστασίας, το οποίο έχει νομοθετήσει η Κοινότητα, εμπίπτουν τόσο τα κράτη μέλη όσο και Τρίτες Χώρες, οι οποίες έχουν συναλλακτικές επαφές με την ΕΕ. Το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο προωθεί το σεβασμό στο δικαίωμα του Ευρωπαίου Πολίτη να επιλέγει ελεύθερα ύστερα από την απαραίτητη ενημέρωση. Πυρήνας της φιλοσοφίας δράσης των διοικούντων οργάνων αποτελεί η προώθηση και η υποστήριξη της πολυμορφίας, στηριζόμενη πάντα σε ποιοτικά αγαθά.

Οι ιθύνοντες έχουν νομοθετήσει Κανονισμούς τόσο για τη στήριξη των παραδοσιακών τροφίμων, όσο και όσον αφορά το φάσμα των νεοεισαχθέντων ειδών, όπως τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα.

Η εφαρμοζόμενη νομοθεσία έχει συγκεκριμένους στόχους. Αρχικά, τη διασφάλιση της υγιεινής των τροφίμων και των ζωοτροφών έτσι ώστε να είναι πάντα ασφαλή και θρεπτικά. Επίσης, την καλή διαβίωση των ζώων, καθώς και την προστασία των φυτών. Τέλος, την επαρκή και διαφανή ενημέρωση σχετικά με την προέλευση, το περιεχόμενο, την επισήμανση και την ασφαλή χρήση των τροφίμων.

Ένα σύνολο ειδικών νομοθετημάτων έχει διαμορφωθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση με απώτερο στόχο την ενίσχυση, όσο και τον εκσυγχρονισμό και απλοποίηση των υφιστάμενων Κανονισμών για την υγεία των ζώων και των φυτών, καθώς και το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό. Οι προτάσεις αυτές, άπτονται, επίσης, των κανόνων οι οποίοι διέπουν τους επίσημους ελέγχους για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής τους. Αποσκοπούν στη βελτίωση της πρόληψης και καταπολέμησης των νόσων των ζώων και των φυτών, στη καλύτερευση του ποσοστού ανταπόκρισης της Ένωσης σε πιθανές απειλές για την υγεία, στην εφαρμογή νέων τεχνολογιών και στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των κανόνων.

1. Ο ρόλος της ΕΕ στην προώθηση της ασφάλειας των τροφίμων

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί ένα μοναδικό δημοκρατικό οικοδόμημα, το οποίο απαρτίζεται από κράτη μέλη, τα οποία συνεχίζουν να διατηρούν την εθνική τους κυριαρχία. Η δημιουργία της στοχεύει στη βέλτιστη υλοποίηση κοινών στόχων των μελών της. Όλοι οι πολίτες των επιμέρους κρατών μελών αποτελούν και πολίτες της Ένωσης.

Η δομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι συναφής με την αντίστοιχη δομή οποιουδήποτε δημοκρατικού κράτους. Η δικαστική εξουσία ασκείται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η νομοθετική εκτελείται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθώς και το Συμβούλιο της Ένωσης και τέλος, η εκτελεστική από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Οι πλέον σημαντικές Συνθήκες που διαμορφώνουν τη λειτουργία της Ένωσης είναι η Συνθήκη της Ρώμης και η Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Η Συνθήκη της Ρώμης, η οποία υπογράφηκε το 1958, έθεσε τα θεμέλια για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ). Στη συγκεκριμένη Συνθήκη συμμετείχαν, αρχικά, έξι (6) κράτη, η Γαλλία, η Ομοσπονδιακή Γερμανία, η Ιταλία, το Βέλγιο, η Ολλανδία και το Λουξεμβούργο ενώ σταδιακά υπήρξε αύξηση τους με την ύπαρξη, πλέον, είκοσι οκτώ (28) κρατών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Φιλοσοφία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αποτελούσε η αρμονική, αειφόρος και ισορροπημένη ανάπτυξη όλων των οικονομικών δραστηριοτήτων των μελών που την απάρτιζαν. Η αποστολή της είχε αποκλειστικά οικονομικό χαρακτήρα. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα πέτυχε σε όλο το φάσμα λειτουργίας της την οικονομική ευημερία και ανάπτυξη των μελών της, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη δεσμών αλληλεγγύης μεταξύ των μελών της. Ανάμεσα στις επιτυχημένες δράσεις της υπήρξε η Κοινή Αγροτική Πολιτική, η Κοινή Εμπορική Πολιτική, ενώ το πιο σημαντικό της κατόρθωμα ήταν η Κοινή Συναλλαγματική και Νομισματική Πολιτική, η οποία έφερε ως αποτέλεσμα το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα, το Ευρώ. Η ισχύς της Συνθήκη της Ρώμης ολοκληρώθηκε την 1 Δεκεμβρίου 2009, όταν τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη της Λισαβόνας. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, πλέον, βρίσκεται κάτω από την Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελώντας το κοινοτικό της πυλώνα.¹

Όσον αφορά τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, η οποία υπογράφηκε το 1992 και τέθηκε σε ισχύ τον Νοέμβριο του 1993, η επονομαζόμενη και ως “Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης”, βοήθησε στην οργάνωση των σχέσεων ανάμεσα στα κράτη μέλη

¹ Κανελλόπουλος Παναγιώτης, Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Συνθήκη της Λισαβόνας. Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις: Σάκκουλα, (2010), σελ. 69- 70

αλληλέγγυα & συνεκτικά². Με τη συγκεκριμένη Συνθήκη ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση, διαμορφώθηκε η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και η Πολιτική Ασφαλείας ενώ τέθηκαν οι βάσεις για τη Συνεργασία στον τομέα της Δικαιοσύνης και των Εξωτερικών Υποθέσεων των κρατών μελών. Η Συνθήκη έθεσε τις βάσεις για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.³

Αναφορικά με τις αρμοδιότητες των προαναφερθέντων οργάνων, αυτές καθορίζονται από τις Συνθήκες Ίδρυσης της Κοινότητας, ενώ σε τομείς οι οποίοι δεν διασαφηνίζονται οι εκάστοτε κυβερνήσεις των κρατών μελών είναι ελεύθερες να πράττουν ελεύθερα.

Σε ότι σχετίζεται με τα υφιστάμενα όργανα, τα οποία διαμορφώνουν και υλοποιούν τη στρατηγική της Ένωσης, αρμόδια είναι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τέλος η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποτελεί το κατεξοχήν πολιτικό όργανο της ΕΕ.⁴ Είναι αρμόδιο να αποφασίζει για τις σχετικές διεθνείς συμφωνίες και πιθανά θέματα διεύρυνσης. Επιπρόσθετα, μαζί με το Συμβούλιο, ασκεί τα διάφορα νομοθετικά & δημοσιονομικά καθήκοντα. Επίσης, ασκεί πολιτικό έλεγχο, ενώ παρέχει και συμβουλές στα όργανα της ΕΕ. Βασική αρμοδιότητα του είναι η υλοποίηση της διαδικασίας διερεύνησης της Ένωσης καθώς κι αποχώρησης κρατών από αυτή.⁵ Παράλληλα, οφείλει να ασκεί δημοκρατικό έλεγχο σε όλα τα όργανα της Ένωσης, καθώς και να διαμορφώνει τον προϋπολογισμό της μαζί με το Συμβούλιο. Ταυτόχρονα, μπορεί να υποβάλει ερωτήσεις στην Επιτροπή και το Συμβούλιο, ενώ εκτελεί και χρέη παρατηρητή σε εκλογικές διαδικασίες. Από τις πλέον βασικές αρμοδιότητες του αποτελεί η έγκριση όλων των νομοθετημάτων της Κοινότητας, σε συνεργασία με το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Εκλέγει, επίσης, τον πρόεδρο της Επιτροπής και την εγκρίνει ως σώμα. Επιπλέον, εξετάζει τη νομισματική πολιτική της ΕΕ μαζί με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα⁶.

Το Συμβούλιο είναι το όργανο λήψης αποφάσεων της ΕΕ. Είναι αρμόδιο για το συντονισμό των πολιτικών της Κοινότητας. Παράλληλα, μαζί με το Ευρωπαϊκό

² Παπαγιάννης Δονάτος, Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Αθήνα – Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Σ. Σάκκουλα, (2011), σελ 29.

³ Κανελλόπουλος Παναγιώτης, Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Συνθήκη της Λισαβόνας, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις: Σάκκουλα, (2010), σελ. 74-75

⁴ Κανελλόπουλος Παναγιώτης, Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Συνθήκη της Λισαβόνας, Αθήνα – Θεσσαλονίκη. Εκδόσεις: Σάκκουλα, (2010), σελ. 132

⁵ Κανελλόπουλος Παναγιώτης, Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Συνθήκη της Λισαβόνας, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις: Σάκκουλα, (2010), σελ.139

⁶ Ευρωπαϊκή Ένωση, πληροφορίες για την ΕΕ, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-parliament_el

Κοινοβούλιο, είναι αρμόδιο να εγκρίνει τον ετήσιο προϋπολογισμό της Ένωσης. Βασική αρμοδιότητα του είναι η σύναψη διμερών συμφωνιών μεταξύ της ΕΕ και Τρίτων Χωρών ή και Διεθνών Οργανισμών. Παράλληλα, διαμορφώνει τη νομοθεσία της ΕΕ. Τέλος, οφείλει να χαράσσει και την εξωτερική πολιτική της. Μέλη της είναι οι υπουργοί των κρατών μελών της Ένωσης .⁷

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι αρμόδια για τη διαμόρφωση νομοθετικών προτάσεων. Παράλληλα, αποτελεί το όργανο προστασίας των δικαιωμάτων των Ευρωπαίων Πολιτών, σε περιπτώσεις που τα δικαιώματα τους δεν προστατεύονται επαρκώς από τα αρμόδια όργανα των χωρών τους. Επιπλέον, παρακολουθεί τον τρόπο εφαρμογής της Νομοθεσίας της ΕΕ από τα όργανα των κρατών μελών. Είναι αρμόδια, τέλος, για τον καθορισμό των δαπανών της Ένωσης μαζί με το Συμβούλιο & το Κοινοβούλιο.⁸

Τον πυλώνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμπληρώνουν, επίσης, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα , η οποία είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση της νομισματικής πολιτικής της Ευρωζώνης, έχοντας στενή συνεργασία με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες του Ευρωσυστήματος καθώς και αναφορικά με την τραπεζική εποπτεία, μαζί με τις εθνικές εποπτικές αρχές εντός του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού⁹. Επίσης, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων¹⁰, η οποία εξετάζει και δίνει χρηματοδότηση σε κάποιες λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της Ένωσης, κυρίως για τη στήριξη επιχειρήσεων. Παράλληλα, ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής είναι σε θέση να εξετάζει αγωγές από πολίτες, επιχειρήσεις και άλλα όργανα και να προσφεύγει κατά των θεσμικών οργάνων της Ένωσης. Σε ότι σχετίζεται με τα δικαιώματα των Ευρωπαίων Πολιτών και την προστασία τους από τα όργανα της ΕΕ, υπάρχει ο θεσμός του Ευρωπαίου Επόπτη Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων¹¹. Στον τομέα δράσης της εξωτερικής πολιτικής της Κοινότητας, αρμόδια είναι η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης¹². Ταυτόχρονα, η διαχείριση των κονδυλίων του προϋπολογισμού της Ένωσης εξετάζεται από το Ελεγκτικό Συνέδριο¹³. Τέλος, υπάρχει

⁷Ευρωπαϊκή Ένωση, πληροφορίες για την ΕΕ, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/council-eu_el

⁸ Ευρωπαϊκή Ένωση, πληροφορίες για την ΕΕ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-commission_el

⁹Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Οργάνωση: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/html/index.el.html>

¹⁰Ευρωπαϊκή Ένωση , πληροφορίες για την ΕΕ, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ): https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-investment-bank_el

¹¹Ευρωπαϊκή Ένωση, πληροφορίες για την ΕΕ, Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων (ΕΕΠΔ): https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-data-protection-supervisor_el#overview

¹²Ευρωπαϊκή Ένωση, πληροφορίες για την ΕΕ, Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ): https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/eeas_el

¹³ Ευρωπαϊκή Ένωση, πληροφορίες για την ΕΕ, Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ΕΕΣ): https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-court-auditors_el

και η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και η Επιτροπή των Περιφερειών¹⁴, στην οποία εκπροσωπούνται οι κοινωνικοί εταίροι, οι πολίτες και η τοπική αυτοδιοίκηση.¹⁵

2. Ορισμός βασικών όρων

2.1. Ανάγκη διαμόρφωσης κοινής πορείας

Βάση των ορισμών των εννοιών του τομέα διασφάλισης της υγιεινής κι ασφάλειας των τροφίμων θα αποτελέσουν οι Κανονισμοί, οι Οδηγίες και οι Αποφάσεις της Ενωσιακής Νομοθεσίας. Τα όργανα της ΕΕ έχουν καθορίσει με σαφήνεια το πλήρες περιεχόμενο των όρων διατυπώνοντας τους σχετικούς Κανονισμούς.

Το σύνολο των Κανονισμών και των άλλων νομοθετημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία ορίζουν και οριοθετούν τις επιτρεπτές και αναγκαίες διαδικασίες τόσο για τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, όσο και για τους παραγωγούς και τις Ευρωπαϊκές Αρχές, έχουν ως στόχο να εξασφαλίσουν το πλέον υψηλό επίπεδο ασφάλειας στον τομέα των τροφίμων στην επικράτεια της ΕΕ. Παράλληλα, μέσα από την υιοθέτηση των Κανονισμών, διαμορφώνεται ένα ισότιμο πεδίο δράσης για όλους τους εμπλεκόμενους εξασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο μια δίκαιη εσωτερική αγορά, στην οποία έχουν εξαλειφθεί τυχόν πρακτικές αθέμιτου ανταγωνισμού. Είναι γεγονός, επίσης, ότι επιτυγχάνεται μια συνεχής και αμερόληπτη διαδικασία ενημέρωσης των καταναλωτών σχετικά τόσο με τα δικαιώματά τους, όσο και με το πλέγμα των επιλογών μέσα από τις οποίες μπορούν να κρίνουν το βέλτιστο αγαθό για κατανάλωση.

Η λειτουργία όλων των οργάνων της ΕΕ αποτρέπει πιθανές ενέργειες, οι οποίες ίσως παραπλανήσουν ή θέσουν σε κίνδυνο την υγεία του Ευρωπαίου Καταναλωτή. Είναι γεγονός ότι πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όντας ενιαία και επιβεβλημένη για όλα τα κράτη μέλη, ενοποιεί την προσέγγιση του συνόλου των κρατών μελών της, διαμορφώνοντας ένα αυστηρό σύστημα ελέγχων και εξασφαλίζοντας το υψηλό επίπεδο ασφάλειας το οποίο προασπίζει η Ένωση.

Η σαφής και ολοκληρωμένη οριοθέτηση των όρων της παραγωγικής αλυσίδας των τροφίμων διασφαλίζει μια ενιαία προσέγγιση του τομέα σε ευρωπαϊκό επίπεδο χαράζοντας μια κοινή πορεία πλεύσης. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η ύπαρξη της κοινής πολιτικής δεν αποτελεί τροχοπέδη της ελεύθερης επιχειρηματικής δράσης. Αντίθετα, ορίζει ουσιαστικά τα όρια μέσα στα οποία αυτή μπορεί να διαμορφωθεί.

¹⁴Ευρωπαϊκή Ένωση, πληροφορίες για την ΕΕ, Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) :https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-economic-social-committee_el

¹⁵Ευρωπαϊκή Ένωση, Θεσμικά Θέματα: https://europa.eu/european-union/topics/institutional-affairs_el

Στόχος της πολιτικής της ΕΕ είναι ο σαφής καθορισμός των ευθυνών όσων δραστηριοποιούνται στον τομέα των τροφίμων, με στόχο τη διασφάλιση του δικαιώματος του πολίτη να μπορεί να κινηθεί νομικά σε περίπτωση που αντιληφθεί ότι η ποιότητα των παρεχόμενων τροφίμων είναι υποδεέστερη από την επιβεβλημένη.

Η Ευρωπαϊκή Πολιτική οφείλει να προσαρμόζεται, εν κατακλείδι, στο ταχέως μεταβαλλόμενο περιβάλλον, έχοντας πάντα ως γνώμονα την προστασία του Ευρωπαίου Καταναλωτή & προασπίζοντας τη διατήρηση της υψηλής ασφάλειας των τροφίμων.¹⁶

2.2 Αποσαφήνιση βασικών εννοιών

Κατ' αρχήν, κρίνεται σκόπιμο να γίνει αναφορά στους βασικούς όρους που συνδιοργανώνουν τον τομέα παραγωγής τροφίμων ώστε να αποσαφηνιστούν οι ορολογίες, αποτελώντας κοινή βάση της περαιτέρω ανάπτυξης του θέματος.

Η νομοθεσία για τα τρόφιμα συμπεριλαμβάνει τους Κανονισμούς, τις Οδηγίες και τις Αποφάσεις, οι οποίες έχουν ως πεδίο αναφοράς τα τρόφιμα και την ασφάλεια τους, είτε σε κοινοτικό είτε σε εθνικό επίπεδο.

Αρχικά, με τον όρο “τρόφιμο” γίνεται αναφορά στο σύνολο των ουσιών ή και προϊόντων, ανεξάρτητα από το εάν έχουν υποστεί μερική ή ολική επεξεργασία ή παραμένουν άθικτα, τα οποία πρόκειται να καταναλωθούν από τον άνθρωπο ή αναμένεται να χρησιμοποιηθούν για το σκοπό αυτό. Στη συγκεκριμένη έννοια δεν εμπεριέχονται ζωοτροφές, ζώντα ζώα, εκτός εάν παρασκευάζονται για διάθεση στην αγορά για ανθρώπινη κατανάλωση, φυτά πριν από τη συγκομιδή, φαρμακευτικά προϊόντα, καλλυντικά, ο καπνός και τα προϊόντα καπνού, ναρκωτικές ουσίες, τα κατάλοιπα τους και οι μολυσματικές προσμειξίσεις.¹⁷

¹⁶ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2011 σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1924/2006 και (ΕΚ) αριθ. 1925/2006 και την κατάργηση της οδηγίας 87/250/ΕΟΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 90/496/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της οδηγίας 1999/10/ΕΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 2002/67/ΕΚ και 2008/5/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 608/2004 της Επιτροπής

¹⁷ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2011 σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1924/2006 και (ΕΚ) αριθ. 1925/2006 και την κατάργηση της οδηγίας 87/250/ΕΟΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 90/496/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της οδηγίας 1999/10/ΕΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 2002/67/ΕΚ και 2008/5/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 608/2004 της Επιτροπής

Το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, το οποίο έχει ως αρμοδιότητα την εξασφάλιση της ορθής τήρησης της νομοθεσίας για τα τρόφιμα σε μια επιχείρηση τροφίμων, φέρει τον τίτλο “υπεύθυνος επιχείρησης τροφίμων”.¹⁸

Ο όρος “κίνδυνος” εμπεριέχει τόσο την πιθανότητα να παρουσιαστεί μια επιβλαβής συνέπεια στο άτομο από την κατανάλωση του τροφίμου, όσο και το βαθμό σοβαρότητας του περιστατικού.¹⁹

Η ανάλυση όλων των πιθανών κινδύνων εμπεριέχει τρία στάδια. Την αξιολόγηση, τη διαχείριση και την ενημέρωση σχετικά με τον κίνδυνο. Η αξιολόγηση έχει ως βάση, αρχικά, τον εντοπισμό της αιτίας του κινδύνου, στη συνέχεια τον χαρακτηρισμό του, έπειτα τη βαθμονόμηση του και τέλος τον επαναχαρακτηρισμό του. Η διαχείριση αποτελεί μια συλλογική προσπάθεια, στην οποία κατατίθενται προτάσεις αντιμετώπισης του κινδύνου από το σύνολο των εξειδικευμένων ειδικών ώστε να επιλεγεί η βέλτιστη πρόταση προσέγγισης. Η ενημέρωση απαιτεί τη συνεργασία όλων των αρμοδίων εμπλεκόμενων φορέων σε όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ώστε να καταστούν διαθέσιμες όλες οι απαραίτητες πληροφορίες με στόχο την επιλογή της βέλτιστης αντιμετώπισης του δυνητικού κινδύνου.²⁰

Επιπλέον, ο όρος “υποχρεωτικές πληροφορίες για τα τρόφιμα” εμπεριέχει όλες τις απαραίτητες από τη νομοθεσία ενδείξεις, οι οποίες πρέπει να είναι διαθέσιμες στον Ευρωπαϊό Καταναλωτή.²¹

Ο γνωστός όρος “εστιατόριο” είναι διατυπωμένος ως “μονάδα ομαδικής εστίασης”, η οποία υποδηλώνει όλα τα καταστήματα, είτε είναι σταθερά είτε έχουν τη

¹⁸ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων

¹⁹ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων

²⁰ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων

²¹ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 25ης Οκτωβρίου 2011 σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1924/2006 και (ΕΚ) αριθ. 1925/2006 και την κατάργηση της οδηγίας 87/250/ΕΟΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 90/496/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της οδηγίας 1999/10/ΕΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 2002/67/ΕΚ και 2008/5/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 608/2004 της Επιτροπής

δυνατότητα μετακίνησης -πάγκοι πώλησης- που στο πλαίσιο της επιχειρηματικής δράσης τους ασχολούνται με τον κλάδο των τροφίμων.²²

Αναφορικά με τον όρο ‘‘συστατικό’’, περιλαμβάνει το σύνολο των ουσιών ή έτερων προϊόντων - αρωματικών υλών, ενζύμων – τα οποία έχουν χρησιμοποιηθεί κατά την παραγωγή ή επεξεργασία του συγκεκριμένου αγαθού υφιστάμενα στο τελικό αγαθό.²³

Επιπρόσθετα, ο ‘‘τόπος προέλευσης’’ του αγαθού αναφέρεται ως αναγκαίο αναγραφόμενο στοιχείο, το οποίο πληροφορεί τον καταναλωτή σχετικά με την τοποθεσία από την οποία έχει προέλθει το συγκεκριμένο αγαθό.²⁴

Η ‘‘ετικέτα’’ εμπεριέχει το σύνολο των σημάνσεων και όλων των στοιχείων τα οποία αναγράφονται σε αυτή. Η ετικέτα είναι δυνατόν να βρίσκεται είτε στη συσκευασία του αγαθού ή στον περιέκτη του τροφίμου.²⁵

Η ‘‘ημερομηνία ελάχιστης διατηρησιμότητας’’ ενός τροφίμου σηματοδοτεί το χρονικό όριο μέχρι το οποίο το αγαθό διατηρεί τις ιδιότητές του, φυλασσόμενο πάντα σε κατάλληλες συνθήκες αποθήκευσης.²⁶

²²ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2011 σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1924/2006 και (ΕΚ) αριθ. 1925/2006 και την κατάργηση της οδηγίας 87/250/ΕΟΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 90/496/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της οδηγίας 1999/10/ΕΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 2002/67/ΕΚ και 2008/5/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 608/2004 της Επιτροπής

²³ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2011 σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1924/2006 και (ΕΚ) αριθ. 1925/2006 και την κατάργηση της οδηγίας 87/250/ΕΟΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 90/496/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της οδηγίας 1999/10/ΕΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 2002/67/ΕΚ και 2008/5/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 608/2004 της Επιτροπής

²⁴ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2011 σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1924/2006 και (ΕΚ) αριθ. 1925/2006 και την κατάργηση της οδηγίας 87/250/ΕΟΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 90/496/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της οδηγίας 1999/10/ΕΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 2002/67/ΕΚ και 2008/5/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 608/2004 της Επιτροπής

²⁵ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2011 σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1924/2006 και (ΕΚ) αριθ. 1925/2006 και την κατάργηση της οδηγίας 87/250/ΕΟΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 90/496/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της οδηγίας 1999/10/ΕΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 2002/67/ΕΚ και 2008/5/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 608/2004 της Επιτροπής

Η “επιχείρηση τροφίμων” αναφέρεται σε όλες τις επιχειρήσεις, δημόσιες ή ιδιωτικές, που λειτουργούν τόσο εθελοντικά, όσο και με σκοπό το κέρδος, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε οποιοδήποτε τομέα στην παραγωγή, μεταποίηση και διάθεση τροφίμων.²⁷

Ο όρος “ζωοτροφή” εμπεριέχει όλες τις ουσίες, οι οποίες πρόκειται να χορηγηθούν ως τροφή από το στόμα στα ζώα.²⁸

Με τον όρο “διάθεση στην αγορά” συμπεριλαμβάνεται η κατοχή και η πώληση αγαθών, εμπεριέχοντας τόσο τη μεταβίβαση όσο και τη δωρεά.²⁹

Οποιοσδήποτε βιολογικός, χημικός ή φυσικός παράγοντας στα τρόφιμα, ο οποίος ίσως επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία του καταναλωτή, αποτελεί την “πηγή κινδύνου”.³⁰

Η λέξη “ανιχνευσιμότητα” περιγράφει την ανάγκη ανίχνευσης και παρακολούθησης όλων των τροφίμων, ζωοτροφών, ζώων, τα οποία συμμετέχουν είτε στην παραγωγή τροφίμων, είτε ουσιών τα οποία θα ενσωματωθούν σε τρόφιμα ή σε ζωοτροφές, σε όλα τα στάδια της παραγωγής, μεταποίησης και διανομής τους.³¹

²⁶ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2011 σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1924/2006 και (ΕΚ) αριθ. 1925/2006 και την κατάργηση της οδηγίας 87/250/ΕΟΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 90/496/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της οδηγίας 1999/10/ΕΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 2002/67/ΕΚ και 2008/5/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 608/2004 της Επιτροπής

²⁷ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων

²⁸ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων

²⁹ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων

³⁰ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων

³¹ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα

Ο καταναλωτής τροφίμων, ο οποίος δεν πρόκειται να χρησιμοποιήσει το αγαθό στο πλαίσιο δραστηριότητας του σε μια επιχείρηση τροφίμων, ονομάζεται “τελικός καταναλωτής”.³²

Ως “πρόσθετο τροφίμων” είναι το σύνολο των ουσιών, οι οποίες δεν καταναλώνονται ως τρόφιμα, δεν είναι χαρακτηριστικά συστατικά τροφίμων, ανεξάρτητα από το αν έχουν θρεπτική αξία. Η χρήση του πρόσθετου τροφίμου εξυπηρετεί τεχνολογικό σκοπό κατά την παρασκευή, τη μεταποίηση, την προετοιμασία, την επεξεργασία, τη συσκευασία, τη μεταφορά ή την αποθήκευση αυτού του τροφίμου. Η προσθήκη έχει ως αποτέλεσμα, ότι η ουσία ή παράγωγα αυτής καθίστανται άμεσα ή έμμεσα συστατικά αυτών των τροφίμων.³³

Το τρόφιμο, το οποίο δεν έχει υποστεί επεξεργασία σε τέτοιο βαθμό, ο οποίος να οδηγεί σε ουσιαστική αλλαγή της αρχικής κατάστασης του τροφίμου, ονομάζεται “μη επεξεργασμένο τρόφιμο”.³⁴

Με τον όρο “αρωματική ουσία” περιγράφεται μια συγκεκριμένη χημική ουσία, η οποία έχει αρωματικές ιδιότητες.³⁵

3. Πολιτική της ΕΕ για τα τρόφιμα

3.1 Πλήρης νομοθεσία για την ασφάλεια & υγιεινή των τροφίμων και των ζωοτροφών

Όλες οι μεταρρυθμίσεις για την ασφάλεια των τροφίμων πυροδοτήθηκαν στην Ευρώπη λόγω μιας σειράς σοβαρών διατροφικών σκανδάλων, τα οποία ανέκυψαν κυρίως τη δεκαετία του 1990. Από τότε έως και σήμερα, τα αρμόδια όργανα της ΕΕ έχουν προχωρήσει στην ψήφιση σειράς νομοθετημάτων, οριοθετώντας αυστηρά τον τομέα παραγωγής τροφίμων και καθιστώντας την Ευρώπη μια από τις πλέον

τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων

³²ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων

³³ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1333/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008 που αφορά τα πρόσθετα τροφίμων

³⁴ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1333/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008 που αφορά τα πρόσθετα τροφίμων

³⁵ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1334/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008 για αρωματικές ύλες και ορισμένα συστατικά τροφίμων με αρωματικές ιδιότητες που χρησιμοποιούνται εντός και επί των τροφίμων και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1601/91 του Συμβουλίου, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2232/96, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 110/2008 και της οδηγίας 2000/13/ΕΚ

ασφαλείς αγορές βρώσιμων αγαθών παγκοσμίως. Το σύνολο των σχετικών νομοθετημάτων εμπίπτει σε όλα τα επιμέρους παρακλάδια της παραγωγής τροφίμων, από το αγρόκτημα έως και την τελική διανομή στον καταναλωτή.

Σημείο ορόσημο αποτέλεσε το έτος 2002, με την ψήφιση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 178/2002³⁶ και τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων για τα τρόφιμα, αποτελώντας ουσιαστικά το θεμέλιο της γενικευμένης νομοθεσίας για τον κλάδο των τροφίμων. Ο Κανονισμός αυτός αποτελεί την πρώτη ολοκληρωμένη προσέγγιση της Ένωσης σε ζητήματα σχετικά με την ασφάλεια των τροφίμων σε όλα τα στάδια της παραγωγής, ενόσω οι γενικές αρχές που θεσπίζει ισχύουν από την 1.1.2005. Πέραν τούτου, μέσα από το νομοθέτημα αυτό, τέθηκαν οι βάσεις για τη συγκρότηση και λειτουργία της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων καθώς και του Συστήματος Ταχείας Ενημέρωσης για τα Τρόφιμα και τις Ζωοτροφές.³⁷

Σκοπός του Κανονισμού 178/2002 είναι η εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας του ανθρώπου και των συμφερόντων των καταναλωτών σε σχέση με τα τρόφιμα, λαμβάνοντας ειδικότερα υπόψη την πολυμορφία στον εφοδιασμό τροφίμων, χωρίς να παρακωλύεται η αποτελεσματική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Σύμφωνα με το Προοίμιο του Κανονισμού, στοχεύει στο να εναρμονίσει τις αποκλίνουσες εθνικές νομοθεσίες και προσεγγίσεις σε ζητήματα ασφάλειας των τροφίμων. Μέσα από τον προαναφερθέντα Κανονισμό καθορίζεται το σύνολο των γενικών αρχών, οριοθετώντας το πλαίσιο λειτουργίας τόσο των οργάνων της Ένωσης σε θέματα ασφάλειας τροφίμων, όσο και των επιμέρους εθνικών οργάνων των κρατών μελών της ΕΕ. Θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι, οι θεσπιζόμενες για την ασφάλεια των τροφίμων αρχές, αποτελούν, σύμφωνα με ρητή πρόβλεψη του Κανονισμού, γενικό πλαίσιο οριζόντιας φύσης, που πρέπει να ακολουθείται πάντοτε όταν λαμβάνονται μέτρα, καταλαμβάνοντας δε όλα τα στάδια παραγωγής, μεταποίησης και διανομής τροφίμων, πλην της ιδιωτικής παραγωγής για οικιακή χρήση και κατανάλωση.

Αρχικά, η πρώτη αρχή της ΕΕ αντικατοπτρίζει τον όρο της Διαφάνειας. Πιο συγκεκριμένα, στόχος των οργάνων είναι η συλλογική συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων στη διευρυμένη αλυσίδα παραγωγής, όπως για παράδειγμα οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι σύλλογοι καταναλωτών και οι επαγγελματικές ενώσεις, στη λήψη των απαραίτητων αποφάσεων. Η αρχή της διαφάνειας είναι πολύ σημαντική διότι διασφαλίζει το άκουσμα όλων των σκέψεων και απόψεων. Μέσω της αρχής αυτής, εδραιώνεται πληρέστερα το αίσθημα εμπιστοσύνης των πολιτών στους τρόπους διασφάλισης της ποιότητας των βρώσιμων αγαθών, ενώ, παράλληλα,

³⁶ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων

³⁷European Commission, Food, General Food Law: https://ec.europa.eu/food/safety/general_food_law_en

γίνεται πιο αποτελεσματικός ο τρόπος λήψης αποφάσεων. Τέλος, απόρροια της αρχής είναι η υποχρέωση των αρμοδίων να ενημερώνουν έγκαιρα και έγκυρα το ευρύ κοινό σχετικά με τυχόν αλλαγές όσο και πιθανές υπόνοιες κινδύνων στα τρόφιμα.

Η δεύτερη, ιδιαίτερα σημαντική αρχή, είναι η αρχή της Προφύλαξης³⁸. Αναλυτικότερα, με τον όρο αυτό, αναφορά γίνεται στην περίπτωση που έχουν προκύψει βάσιμοι λόγοι ανησυχίας σχετικά με το επίπεδο κινδύνου για την υγεία, σε συνδυασμό με την αδυναμία εύρεσης διαθέσιμων πληροφοριών για την διεξαγωγή συνολικής εκτίμησης του κινδύνου.

Τέλος, η τρίτη βασική αρχή είναι η Αρχή Ανάλυσης του Κινδύνου. Υπαγορεύεται, πιο συγκεκριμένα, ότι η ισχύουσα νομοθεσία για τα τρόφιμα και ιδίως τα μέτρα που αφορούν την ασφάλεια των τροφίμων πρέπει να στηρίζονται σε ισχυρά επιστημονικά δεδομένα. Πυλώνας της νομοθεσίας για τα τρόφιμα αποτελεί το τρίπτυχο: αξιολόγηση, διαχείριση και επικοινωνία κινδύνου. Η αξιολόγηση περιλαμβάνει την εκτίμηση του πιθανού κινδύνου με ανεξάρτητο, αντικειμενικό και διαφανή τρόπο, βάσει των βέλτιστων διαθέσιμων επιστημονικών γνώσεων. Εν συνεχεία, μέσω της διαχείρισης κινδύνου επιδιώκεται η στάθμιση των εναλλακτικών πολιτικών που δύναται να ακολουθηθούν, πάντα με γνώμονα τα αποτελέσματα της εκάστοτε μεθόδου και ακολούθως, η επιλογή των κατάλληλων ενεργειών που είναι απαραίτητες για την πρόληψη, μείωση ή εξάλειψη του κινδύνου.

Στόχος της νομοθεσίας για τα τρόφιμα αποτελεί, καταρχάς, η εξασφάλιση του μέγιστου δυνατού επιπέδου ασφάλειας και ποιότητας των τροφίμων σε συνδυασμό με την προστασία της ανθρώπινης ζωής και υγείας και των συμφερόντων των καταναλωτών. Παράλληλα, προωθείται ο υγιής ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων ενώ, ταυτόχρονα, προστατεύεται η καλή διαβίωση των ζώων, των φυτών και η προστασία του περιβάλλοντος.³⁹

Ο ισχύον Κανονισμός (ΕΚ) 178/2002 σχετικά με την γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα⁴⁰ υπαγορεύει, επίσης, ορισμένους κανόνες για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο κλάδο των τροφίμων.

³⁸Αξίζει να υπογραμμισθεί ότι, η πρώτη ρητή αναφορά στην αρχή της προφύλαξης σε νομολογιακό επίπεδο απαντάται σε δύο αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΔΕΚ, ήδη ΔΕΕ) οι οποίες δημοσιεύτηκαν την 5/5/1998 αναφορικά με τη νομιμότητα των μέτρων που έλαβε η Επιτροπή μετά το ξέσπασμα της κρίσης της Σπογγώδους Εγκεφαλοπάθειας των Βοοειδών. Βλ. Απόφαση της 5ης Μαΐου 1998, C-180/96, Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλογή Νομολογίας 1998, σελ. I-2265, σκέψη 99 και Απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Μαΐου 1998, C-157/96, The Queen κατά Ministry of Agriculture, Fisheries and Food, Commissioners of Customs & Excise, ex parte National Farmers' Union, κ.α. Συλλογή Νομολογίας 1998 σελ. I-2211, σκ. 63. Βλ. Τάκης Αθ., Η ασφάλεια των τροφίμων στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Θεσσαλονίκη, 2007, σελ. 63

³⁹European Commission, Food, Food Law General Principles: https://ec.europa.eu/food/safety/general_food_law/principles_en

⁴⁰ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα

Αρχικά, επιβάλλονται συγκριμένες απαιτήσεις ασφάλειας. Στόχος τους είναι η διαμόρφωση κλίματος εμπιστοσύνης σχετικά με την ποιότητα των διαθέσιμων προς βρώση αγαθών. Σύμφωνα με τον Κανονισμό, μόνο τα ασφαλή τρόφιμα και ζωοτροφές δύναται να διατίθενται στην αγορά της Ένωσης. Παράλληλα, καθορίζονται με σαφήνεια τα κριτήρια διασφάλισης της καταλληλότητας των τροφίμων και των ζωοτροφών. Όλοι όσοι δραστηριοποιούνται στον τομέα των τροφίμων (γεωργοί, κτηνοτρόφοι, μεταποιητές, έμποροι, μάγειρες, μεταφορείς κ.λπ.) φέρουν ευθύνη για την τήρηση των κανόνων, οι οποίοι διασφαλίζουν ότι το φαγητό φτάνει ασφαλές στο τραπέζι του καταναλωτή, ενώ στις εθνικές αρχές επαφίεται το καθήκον διεξαγωγής ελέγχων, τόσο των τροφίμων που παράγονται στην επικράτεια των κρατών μελών, όσο και αυτών που εισάγονται από Τρίτες Χώρες.

Δεύτερη βασική υποχρέωση αποτελεί η ανιχνευσιμότητα. Επιβεβλημένο είναι να τηρείται το σύστημα ανίχνευσης για το σύνολο των τροφίμων και των ζωοτροφών, ώστε να καθίσταται εύκολη η εύρεση τους σε όλο το εύρος της τροφικής αλυσίδας, ιδιαίτερα όταν διαπιστώνεται ότι τα τρόφιμα και οι ζωοτροφές ενέχουν κίνδυνο ελαττώματος. Μέσω της υποχρέωσης αυτής, όλα τα βρώσιμα αγαθά μπορούν να εντοπιστούν σε οποιοδήποτε σημείο παραγωγής και διάθεσης βρίσκονται, καθιστώντας τον έλεγχο τους εύκολο.

Την πρωταρχική ευθύνη για την παραγωγή και διάθεση ασφαλών και ποιοτικών αγαθών στην αγορά την έχουν οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων τροφίμων ή ζωοτροφών. Προς υποστήριξη της υποχρέωσης αυτής, έχει θεσπιστεί σειρά από αυστηρούς ελέγχους, όπως αυτοί διενεργούνται από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών. Στην περίπτωση μη συμμόρφωσης, τα προϊόντα είναι επιβεβλημένο να ανακληθούν και να καταστραφούν, σε συνδυασμό με την ενημέρωση των αρχών του κράτους μέλους που εντοπίστηκε η μη συμμόρφωση για τη λήψη περαιτέρω μέτρων.⁴¹

Σύμφωνα με το θεμελιωτή Κανονισμό για την προστασία της ασφάλειας των τροφίμων, προβλέπεται σειρά τεσσάρων (4) μέτρων σχετικά με τη διαφύλαξη της ποιότητας των παρεχόμενων βρώσιμων αγαθών. Αρχικά, την καθιέρωση του συστήματος ταχείας προειδοποίησης για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές, τη σύσταση της Μόνιμης Επιτροπής Φυτών, Ζώων, Τροφίμων και Ζωοτροφών, τη λήψη έκτακτων μέτρων και τη θέσπιση ενός γενικού σχεδίου διαχείρισης κρίσεων.

Όσον αφορά τη διαμόρφωση του Συστήματος Ταχείας Ειδοποίησης για τα Τρόφιμα και τις Ζωοτροφές, αποτελεί το πλέον σημαντικό εργαλείο άμεσης και έγκαιρης αντίδρασης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης όταν ανακύπτουν ζητήματα ασφάλειας τροφίμων και ζωοτροφών. Μέσω του συστήματος καθίσταται εφικτή η αποτελεσματική κατανομή των πληροφοριών μεταξύ των μελών του.

τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων

⁴¹European Commission, Food, Food Law General Requirements:
https://ec.europa.eu/food/safety/general_food_law/general_requirements_en

Η Μόνιμη Επιτροπή Φυτών, Ζώων, Τροφίμων και Ζωοτροφών είναι αρμόδια για την εξασφάλιση πρακτικής και αποτελεσματικής εφαρμογής των νομοθετικών μέτρων σχετικά με την ασφάλεια των τροφίμων και των ζωοτροφών, την υγεία των ζώων και την καλή διαβίωση τους καθώς και την υγεία των φυτών. Παρέχει, ταυτόχρονα, επιστημονικές συμβουλές και γνωμοδοτήσεις σχετικά με τα σχέδια μέτρων που προτίθεται να λάβει η Επιτροπή.

Αναφορικά με τα επείγοντα μέτρα, αυτά τίθενται σε εφαρμογή όταν τρόφιμα ή ζωοτροφές εντοπίζονται να παρουσιάζουν σοβαρό κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία, την υγεία των ζώων ή το περιβάλλον. Στην περίπτωση αυτή, τα μέλη της Επιτροπής είναι αρμόδια να υπαγορεύσουν τη λήψη προστατευτικών μέτρων, όπως την αναστολή διάθεσης στην αγορά των συγκεκριμένων αγαθών.

Όσον αφορά τη διαχείριση κινδύνων, η Επιτροπή είναι αρμόδια για την άμεση συγκρότηση ομάδας αντιμετώπισης κρίσεων, η οποία είναι υπεύθυνη για τη συλλογή και αξιολόγηση σχετικών πληροφοριών και την εύρεση των διαθέσιμων επιλογών για την πρόληψη, εξάλειψη ή μείωση του κινδύνου για την ανθρώπινη υγεία. Για την εφαρμογή του γενικού σχεδίου διαχείρισης κρίσεων, είναι απαραίτητη η κατάρτιση σχεδίων έκτακτης ανάγκης από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 882/2004.⁴²

3.2 Επιστημονικές συμβουλές στις οποίες στηρίζονται οι αποφάσεις

Αρμόδιο όργανο για την παροχή επιστημονικών συμβουλών, στις οποίες στηρίζονται οι αποφάσεις των αρμοδίων οργάνων της Κοινότητας για την προστασία των τροφίμων & των ζωοτροφών, είναι η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων –EFSA. Η Αρχή είναι, επιπρόσθετα, αρμόδια να παρέχει συμβουλές στα όργανα κατά τη σύνταξη και εφαρμογή της ανάλογης νομοθεσίας και τη χάραξη της πολιτικής. Κατά την τέλεση των καθηκόντων της, η EFSA τηρεί την αρχή της προφύλαξης. Είναι επιβεβλημένο να ενεργήσει στην υποψία ύπαρξης πιθανού κινδύνου, όπως αυτός αναφέρεται από το επιστημονικό προσωπικό⁴³.

3.3 Επιβολή ευρωπαϊκής νομοθεσίας και έλεγχοι

Όλη η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία υπαγορεύει τη διενέργεια συνεχών ελέγχων από τις αρμόδιες υπηρεσίες ώστε να διασφαλίζεται το υψηλό επίπεδο ποιότητας των διαθεσίμων βρώσιμων αγαθών.

Η διενέργεια ελέγχων είναι επιβεβλημένη ευρέως για το σύνολο των δραστηριοτήτων της διευρυμένης αλυσίδας παραγωγής τροφίμων, με ενδεδειγμένους ελέγχους να γίνονται από το αγρόκτημα και την κτηνοτροφική μονάδα έως και την τελική διάθεση του αγαθού στο καταναλωτή. Οι έλεγχοι έχουν ως πεδίο εφαρμογής

⁴²European Commission, Food, Food Law Procedures: https://ec.europa.eu/food/safety/general_food_law/procedures_en

⁴³Ευρωπαϊκή Ένωση, Ασφάλεια των τροφίμων στην ΕΕ: https://europa.eu/european-union/topics/food-safety_el

την ασφάλεια και την ποιότητα των τροφίμων και των ζωοτροφών, την υγεία των φυτών, την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων καθώς και τον έλεγχο όλων των εισαγόμενων από Τρίτες Χώρες αγαθών.

Τα ίδια τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να συμμορφώνονται προς τις Ευρωπαϊκές Διατάξεις, διεξάγοντας τους απαραίτητους ελέγχους, μέσω της διαμόρφωσης επίσημου συστήματος ελέγχου εντός των συνόρων τους ώστε να διασφαλίσουν ότι οι δραστηριότητες τόσο των φορέων, όσο και τα ίδια τα εμπορεύματα είναι ασφαλή, σύμφωνα με τις νομοθετικές απαιτήσεις. Όλες οι επιχειρήσεις, οι οποίες δραστηριοποιούνται στον κλάδο της παραγωγής και διάθεσης τροφίμων, είναι υποχρεωμένες να ελέγχονται υποδειγματικά.⁴⁴

Η νομοθετική βάση των επίσημων ελέγχων εντός της ΕΕ καθορίστηκε, αρχικά, από τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 882/2004⁴⁵ για τους επίσημους ελέγχους. Με το νομοθέτημα αυτό έχει καθοριστεί ένα κοινό πλαίσιο διενέργειας ελέγχων, το οποίο αποσκοπεί στην ομοιογένεια επιβολής των σχετικών διατάξεων, διαμορφώνοντας μια κοινή ευρωπαϊκή πολιτική, η οποία προσβλέπει στην προστασία της υγείας των καταναλωτών προάγοντας την ασφάλεια και την ποιότητα των τροφίμων.

Το 2017 τέθηκε σε ισχύ ο νεότερος Κανονισμός (ΕΕ) 2017/625⁴⁶ για τους επίσημους ελέγχους με έναρξη εφαρμογής τον Απρίλιο του ίδιου έτους.⁴⁷

Αρμόδιος για τον καθορισμό του τρόπου χρηματοδότησης των αναγκαίων ελέγχων είναι ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 882/2004. Προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να καλύπτουν με ίδιους πόρους τους επίσημους ελέγχους. Η υποχρέωση

⁴⁴ European Commission, Food, Official controls and enforcement: https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls_en

⁴⁵ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 για τη διενέργεια επίσημων ελέγχων της συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία περί ζωοτροφών και τροφίμων και προς τους κανόνες για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων

⁴⁶ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2017/625 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2017, για τους επίσημους ελέγχους και τις άλλες επίσημες δραστηριότητες που διενεργούνται με σκοπό την εξασφάλιση της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές και των κανόνων για την υγεία και την καλή μεταχείριση των ζώων, την υγεία των φυτών και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, για την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 999/2001, (ΕΚ) αριθ. 396/2005, (ΕΚ) αριθ. 1069/2009, (ΕΚ) αριθ. 1107/2009, (ΕΕ) αριθ. 1151/2012, (ΕΕ) αριθ. 652/2014, (ΕΕ) 2016/429 και (ΕΕ) 2016/2031, των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1/2005 και (ΕΚ) αριθ. 1099/2009 και των οδηγιών του Συμβουλίου 98/58/ΕΚ, 1999/74/ΕΚ, 2007/43/ΕΚ, 2008/119/ΕΚ και 2008/120/ΕΚ και για την κατάργηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 854/2004 και (ΕΚ) αριθ. 882/2004, των οδηγιών του Συμβουλίου 89/608/ΕΟΚ, 89/662/ΕΟΚ, 90/425/ΕΟΚ, 91/496/ΕΟΚ, 96/23/ΕΚ, 96/93/ΕΚ και 97/78/ΕΚ και της απόφασης 92/438/ΕΟΚ του Συμβουλίου (κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους)

⁴⁷European Commission, Food Legislation on official control: https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation_en

αυτή δίνει τη δυνατότητα στους κυβερνώντες να επιβάλουν φορολογία στους πολίτες, τα χρήματα της οποίας θα αποβλέπουν στη διεξαγωγή των ελέγχων. Στην περίπτωση που οι έλεγχοι είναι συμπληρωματικοί διότι έχει παρουσιαστεί μια μη συμμόρφωση στα αγαθά σε σύγκριση με τις απαιτήσεις της ΕΕ, τα έξοδα βαρύνουν τον ενδιαφερόμενο επιχειρηματία.⁴⁸

Σε ότι σχετίζεται με τον τρόπο συνεργασίας ανάμεσα στα αρμόδια όργανα των κρατών μελών, ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 882/2004 προβλέπει συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών ώστε να αποτραπούν πιθανές παραβιάσεις της Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας. Παράλληλα, επιδιώκεται η συνεργασία των αρμοδίων οργάνων με στόχο την άμεση, έγκαιρη και έγκυρη επίλυση τυχόν ζητημάτων μη συμμορφώσεων, αποσκοπώντας στη λήψη των επιβεβλημένων μέτρων. Η συνεργασία ανάμεσα στα αρμόδια όργανα περιλαμβάνει την ανταλλαγή πληροφοριών και εγγράφων και τη συνεργασία σε διοικητικές έρευνες και επιτόπιες επιθεωρήσεις. Η διοικητική βοήθεια είναι δυνατόν να δίνεται είτε, έπειτα, από αίτημα κράτους μέλους, όταν χρειάζεται πληροφορίες για την επαλήθευση της συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις της Ένωσης, είτε όταν μια αρμόδια αρχή εντοπίζει μια μη συμμόρφωση με πιθανές επιπτώσεις σε άλλο κράτος μέλος, είτε, τέλος, όταν κατά τη διεξαγωγή επίσημων ελέγχων εντοπίζεται σημαντική μη συμμόρφωση ή κίνδυνος για την ασφάλεια ενός προϊόντος που προέρχεται από άλλο κράτος μέλος. Μέσα στα πλαίσια δράσης των μελών της Επιτροπής εντάσσεται η αποστολή ομάδας επιθεώρησης ώστε να διενεργήσει επιτόπιους ελέγχους ή η επιβολή εντατικότερων ελέγχων στο συγκεκριμένο κράτος μέλος.

Είναι αναγκαίο να λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα συμμόρφωσης ώστε να διασφαλίζεται η εξάλειψη της μη συμμόρφωσης. Πιθανά μέτρα είναι η απόσυρση από την αγορά, η καταστροφή ενός προϊόντος, το κλείσιμο της επιχείρησης και η αναστολή των δραστηριοτήτων της.

Υποχρέωση των οργάνων της Κοινότητας είναι, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 882/2004, ταυτόχρονα, η λήψη αυστηρότερων μέτρων όταν προκύπτουν ενδείξεις σοβαρής αδυναμίας στο σύστημα ελέγχου ενός κράτους μέλους. Η λήψη των μέτρων είναι επιβεβλημένη όταν οι κοινοτικοί έλεγχοι έχουν αποφανθεί για σχετική μη συμμόρφωση με τη νομοθεσία και το συγκεκριμένο κράτος μέλος δεν έχει λάβει τα απαραίτητα μέτρα διόρθωσης κατόπιν αιτήσεως και εντός της προθεσμίας που όρισε η Επιτροπή.⁴⁹

Επιβεβλημένοι είναι οι έλεγχοι και στα εισαγόμενα προϊόντα, αν συνυπολογιστεί άλλωστε και το γεγονός ότι η Κοινότητα αποτελεί σημαντικό εισαγωγέα τροφίμων και ζωοτροφών. Φιλοσοφία των ελέγχων είναι να προφυλαχθεί η υγιεινή των

⁴⁸European Commission, Food Financing of official controls: https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation/financing_en

⁴⁹European Commission, Food Administrative Assistance and Cooperation, enforcement measures: https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation/aac_en

τροφίμων και των ζωοτροφών, η ασφάλεια των καταναλωτών και να διασφαλιστεί ότι οι εισαγωγείς πληρούν τα ίδια υψηλά πρότυπα με αυτά της Ένωσης.⁵⁰ Όλα τα τρόφιμα και οι ζωοτροφές που υπόκεινται σε ελέγχους στις εισαγωγές, ρυθμίζονται από τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 669/2009.⁵¹

Στην περίπτωση συγκεκριμένων τροφίμων, ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 882/2004 δίνει την αρμοδιότητα στα μέλη της Επιτροπής να θεσπίζουν ειδικούς αυστηρότερους ελέγχους κατά την εισαγωγή αγαθών από Τρίτες Χώρες.⁵²

3.4 Διαχείριση των απορριμμάτων των τροφίμων από την ΕΕ

Όπως υπολογίστηκε σε πρόσφατη έρευνα του προγράμματος FUSIONS, ετησίως ο όγκος των απορριμμάτων τροφίμων αγγίζει τους ογδόντα οχτώ (88) εκατομμύρια τόνους γεγονός το οποίο εμπίπτει σε έξοδο της τάξης των 143 δισεκατομμυρίων ευρώ⁵³ ετησίως για την ΕΕ. Σύμφωνα με την έρευνα, το 70% των αποβλήτων τροφίμων στην Κοινότητα εμφανίζεται στους τομείς των νοικοκυριών, των τροφίμων και του λιανικού εμπορίου, ενώ οι τομείς παραγωγής και μεταποίησης συνεισφέρουν το υπόλοιπο 30%. Το ζήτημα της απόρριψης τροφίμων έχει τόσο οικονομικές, ηθικές όσο και κοινωνικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις. Η αντιμετώπιση του ζητήματος είναι άμεσα επιβεβλημένη, με το σύνολο των συμμετεχόντων στην αλυσίδα παραγωγής, διάθεσης & κατανάλωσης βρώσιμων αγαθών να είναι αναγκαίο να λάβουν αποτελεσματικές δράσεις προς το περιορισμό του προβλήματος. Τα αρμόδια όργανα της Ένωσης καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια αντιμετώπισης του ζητήματος επιδιώκοντας συνεχή συνεργασία με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, με στόχο την πρόληψη της σπατάλης τροφίμων και την ενίσχυση της βιωσιμότητας του συστήματος διατροφής.⁵⁴

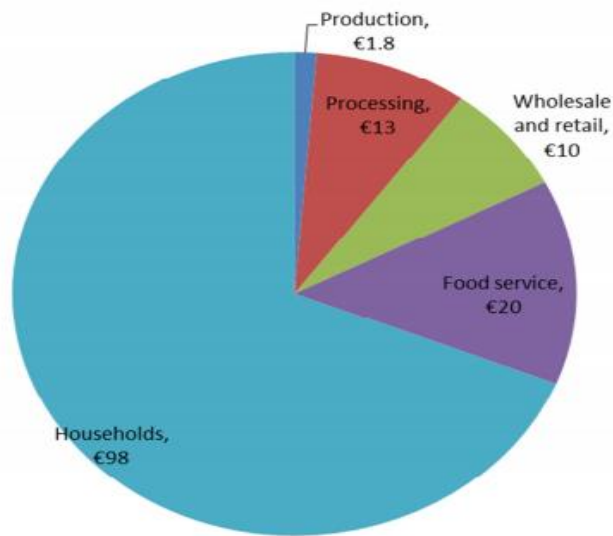
⁵⁰European Commission, Food Official controls on imported products: https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation/imports_en

⁵¹European Commission, Food and feed of non-animal origin: https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation/imports/non-animal_en

⁵²European Commission, Food Approval of pre-export checks: https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation/imports/approval_en

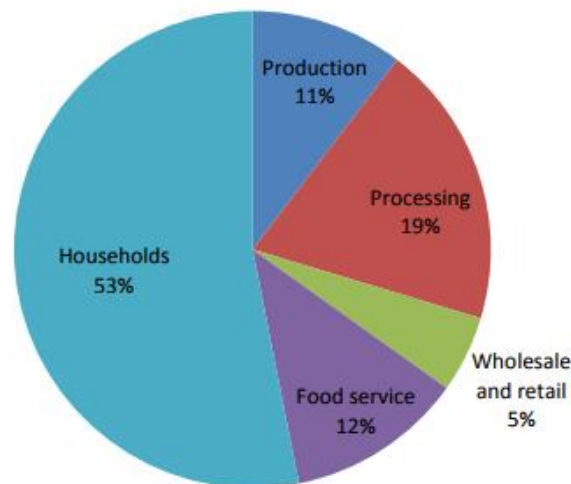
⁵³Estimation of European food waste levels, FUSIONS, 2016.

⁵⁴European Commission, Food, Food Waste: https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste_en

Εικόνα 3.1: Κόστος που συνδέεται με τα απόβλητα τροφίμων ανά τομέα (ποσά σε δισεκατομμύρια ευρώ), έτος 2012

Πηγή: FUSIONS Reducing food waste through social innovation, σελ. 34

Εικόνα 3.2: Διαχωρισμός των απορριμμάτων τροφίμων κατά το έτος 2012 κατά τομέα

Πηγή: FUSIONS Reducing food waste through social innovation, σελ. 4

Η απώλεια των ποσοτήτων βρώσιμων αγαθών είναι σύνηθες φαινόμενο, το οποίο λαμβάνει χώρα σε διάφορους τομείς της παραγωγικής αλυσίδας τους. Υπάρχουν διάφοροι παράγοντες οι οποίοι συμβάλουν στο πρόβλημα. Αρχικά, ζήτημα έγκειται κατά την παραγγελία τυποποιημένων ποσοτήτων στα μέρη μαζικής εστίασης, με αποτέλεσμα πλήθος αχρησιμοποίητων αγαθών να καταλήγει στα απορρίμματα λόγω μη κατανάλωσης τους από τους πελάτες. Παράλληλα, αιτία αποτελεί η λανθασμένη διαχείριση των αποθεμάτων από τους ίδιους τους παραγωγούς και τους λιανοπωλητές. Ταυτόχρονα, τα υψηλά πρότυπα ποιότητας υπαγορεύουν τη χρήση αποκλειστικά φρέσκων τροφίμων με αποτέλεσμα πλήθος λιγότερο φρέσκων αγαθών να καταλήγει στους κάδους. Αντίστοιχα, πρόβλημα προκύπτει και λόγω της

ανεπαρκούς αποθήκευσης και μεταφοράς των βρώσιμων αγαθών σε όλα τα στάδια της αλυσίδας παραγωγής γεγονός που προκαλεί αλλοιώσεις στα αγαθά καθιστώντας τα ακατάλληλα προς κατανάλωση. Από τους βασικότερους παράγοντες αποτελεί, επίσης, η αναντιστοιχία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης για συγκεκριμένα αγαθά με αποτέλεσμα τη διαμόρφωση πλεονάσματος και την απόρριψη εδώδιμων τροφίμων. Βασικός παράγοντας είναι, επιπρόσθετα, οι παρανοήσεις σχετικά με την έννοια των σημείων ημερομηνίας "κατανάλωση πριν" και "χρήση από" που υπάρχουν σε πλήθος διατροφικών αγαθών.⁵⁵

Στόχος των αρμοδίων οργάνων της Ένωσης αποτελεί, αρχικά, η μείωση του όγκου των απορριμμάτων τροφίμων όσο και η βελτιστοποίηση του τρόπου διαχείρισης τους. Οι δράσεις της ΕΕ αποσκοπούν στη μείωση του ζητήματος, το οποίο θα οδηγήσει σε ενίσχυση της οικονομίας της Ένωσης, σε συνδυασμό με την πτώση του ποσοστού της φτώχειας, ενώ θα υπάρχουν τόσο περιβαλλοντικές όσο και κοινωνικές προεκτάσεις.

Όλες οι δράσεις, τις οποίες έχει δρομολογήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση προς αντιμετώπιση του όγκου των απορριπτέων τροφίμων, εμπίπτουν στη δέσμη κυκλικής οικονομίας της Επιτροπής. Μέσω της δέσμης μέσων, στοχεύεται η μετάβαση της Ευρώπης σε κυκλική οικονομία, ώστε να ενισχυθεί η παγκόσμια ανταγωνιστικότητα της σε συνδυασμό με τη βιώσιμη ανάπτυξη και παράλληλα, τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Οι δράσεις αυτές εγκρίθηκαν το 2015. Προτεραιότητα αποτελεί η μείωση του όγκου των απορριμμάτων των τροφίμων κατά πενήντα τις εκατό (50%) σε όλο το μήκος της παραγωγής και προσφοράς της αλυσίδας τροφίμων.

Στις τιθέμενες δράσεις εμπίπτει, αρχικά, η λήψη μέτρων σχετικά με τη διασαφήνιση της κοινοτικής νομοθεσίας για τα απόβλητα, τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές. Η δράση αυτή στοχεύει στη διευκόλυνση της δωρεάς τροφίμων, σε συνδυασμό με τη χρήση πρώην τροφίμων και υποπροϊόντων από τη τροφική αλυσίδα για την παραγωγή ζωοτροφών, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ασφάλεια των τροφίμων και των ζωοτροφών. Σημαντική πρωτοβουλία αποτελεί, επιπρόσθετα, η βελτίωση του τρόπου χρήσης και αναγραφής των ημερομηνιών που βρίσκονται στα αγαθά με στόχο τη βέλτιστη κατανόησή τους από τους καταναλωτές. Αντίστοιχη δράση αποτελεί και η εκπόνηση κοινής μεθοδολογίας των οργάνων της ΕΕ ώστε να υπάρχει συνεχής μέτρηση των αποβλήτων των τροφίμων, η οποία επιβάλλει τη συνεργασία με τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη. Οι δράσεις, σε κάθε περίπτωση, είναι επιβεβλημένο να στηρίζονται και από τοπικά προγράμματα, τα οποία τίθενται σε εφαρμογή από τα αρμόδια όργανα των κρατών μελών. Τα προγράμματα πρέπει να εξασφαλίζουν τη μείωση των αποβλήτων τροφίμων σε όλα τα στάδια της διευρυμένης αλυσίδας παραγωγής και εφοδιασμού, παρακολουθώντας, ταυτόχρονα, τα επίπεδα τους και υποβάλλοντας εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται. Αρμόδια για την

⁵⁵European Commission, Stop food waste: https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/stop_en

ευαισθητοποίηση σχετικά με την πρόληψη των απορριμμάτων των τροφίμων είναι η Επιτροπή μέσα από την κατάρτιση ορθών πρακτικών σχετικά με τις πρωτοβουλίες πρόληψης και μείωσης των απορριμμάτων τροφίμων⁵⁶

Σημαντική αποτελεί και η πρωτοβουλία της δωρεάς τροφίμων. Βασικός στόχος αποτελεί η πρόληψη των απορριμμάτων, μέσω του περιορισμού παραγωγής πλεοναζόντων τροφίμων σε κάθε στάδιο της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων. Στην περίπτωση που η ενέργεια αυτή δεν καταστεί εφικτή, ενδεδειγμένο είναι να αναδιανεμηθεί η πλεονάζουσα ποσότητα φαγητού, όπου αυτό είναι ασφαλές. Από το Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία, έχουν διαμορφωθεί οι κατευθυντήριες γραμμές για τη δωρεά τροφίμων.⁵⁷

Εν κατακλείδι, ορισμένες ορθές πρακτικές σχετικά με τη μείωση του όγκου των απορριμμάτων των τροφίμων, αποτελούν η ανάπτυξη της έρευνας και της καινοτομίας, η ευαισθητοποίηση, πληροφόρηση και η εκπαίδευση των καταναλωτών.⁵⁸

4. Ευρωπαϊκοί μηχανισμοί

4.1 Εκτελεστικός Οργανισμός για τους Καταναλωτές, την Υγεία, τη Γεωργία και τα Τρόφιμα (CHAFEA)

Ο Εκτελεστικός Οργανισμός για τους Καταναλωτές, την Υγεία, τη Γεωργία και τα Τρόφιμα δημιουργήθηκε την 1η Ιανουαρίου 2005. Το 2016 η εντολή διευρύνθηκε για τη διαχείριση των μεταρρυθμισμένων πληροφοριών και την προώθηση των γεωργικών προϊόντων της ΕΕ. Ο Οργανισμός συνεργάζεται στενά με τη Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης και Καταναλωτών και τη Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης.⁵⁹

Το όργανο αυτό είναι υπεύθυνο για τη διαχείριση θεμάτων, τα οποία εμπίπτουν στους τομείς της προστασίας των δικαιωμάτων των Ευρωπαίων Καταναλωτών, την υγεία, τη γεωργία, την αγροτική ανάπτυξη και την ασφάλεια των τροφίμων.⁶⁰

⁵⁶European Commission, EU actions against food waste: https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/eu_actions_en

⁵⁷European Commission, Food Donation: https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/eu_actions/food-donation_en

⁵⁸European Commission, Good practices in food waste prevention and reduction: https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/good_practices_en

⁵⁹European Commission, About CHAFEA, Consumers, Health, Agriculture and Food Executive Agency <http://ec.europa.eu/chafea/about/about.html>

⁶⁰Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Τμήμα & Εκτελεστικοί Οργανισμοί, Εκτελεστικός Οργανισμός για τους Καταναλωτές, την Υγεία, τη Γεωργία και τα Τρόφιμα: https://ec.europa.eu/info/departments/consumers-health-agriculture-and-food_el

Αρχικά, αναφορικά με την προστασία των καταναλωτών της ΕΕ, οι δράσεις του Εκτελεστικού Οργανισμού για τους Καταναλωτές, την Υγεία, τη Γεωργία και τα Τρόφιμα περιλαμβάνουν το Σύστημα Προειδοποίησης για επικίνδυνα μη edώδιμα προϊόντα, το Δίκτυο Ευρωπαϊκών Κέντρων Καταναλωτών, την Εξώδικη επίλυση διαφορών σε θέματα καταναλωτών, τις Εθνικές Ενώσεις Καταναλωτών, τις διατάξεις σχετικά με τα ενεργειακά αποδοτικά προϊόντα και την απαραίτητη σήμανση της ενεργειακής απόδοσης καθώς και το οικολογικό σήμα της ΕΕ.

Σε ότι αφορά τη Δημόσια Υγεία των Πολιτών της Ένωσης, οι δράσεις του εμπεριέχουν την Ευρωπαϊκή Κάρτα Ασφάλισης ασθένειας, το Σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές και το Ευρωπαϊκό Μητρώο φαρμακευτικών αγαθών. Η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία με την ονομασία “Μαζί Για την Υγεία” χαράζει τη στρατηγική της Κοινότητας σε θέματα δημόσιας υγείας. Στόχοι της Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας είναι, αρχικά, η αποτελεσματική προστασία των πολιτών από σοβαρές διασυννοριακές απειλές κατά της υγείας, ενώ παράλληλα, στοχεύεται η διαμόρφωση καλύτερης όσο και ασφαλέστερης υγειονομικής περιθάλψης.⁶¹ Απώτερος στόχος είναι η προαγωγή της υγείας των Πολιτών της ΕΕ, η πρόληψη ασθενειών και διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για έναν υγιεινό τρόπο ζωής.

Ως τρίτος πυλώνας ενδιαφέροντος του Οργανισμού είναι η Γεωργική Ανάπτυξη. Οι δράσεις στον τομέα αυτό περιλαμβάνουν την Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης, καθώς και το Σύστημα Ποιότητας Γεωργικών Προϊόντων της Κοινότητας. Οι ενέργειες του Οργανισμού στο πλαίσιο της αγροτικής ανάπτυξης έχουν ως στόχο τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στον τομέα αυτό, τη διαμόρφωση βιώσιμων αγροτικών κοινοτήτων, οι οποίες θα δραστηριοποιούνται σε διάφορους τομείς και την ανάπτυξη των επενδύσεων με στόχο τη δημιουργία ενός σύγχρονου γεωργικού τομέα. Κλείνοντας, το σύνολο των δράσεων στοχεύει στην παροχή βοήθειας στον αγροτικό πληθυσμό με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η παραγωγή επαρκών ποσοτήτων ασφαλών τροφίμων, τηρώντας πάντα τους κανόνες της Κοινότητας αναφορικά με την αειφορία, το περιβάλλον και την καλή μεταχείριση των ζώων⁶².

Οι αρμοδιότητες του Οργάνου ολοκληρώνονται με τη δράση του στον τομέα της Ασφάλειας των Τροφίμων. Τόσο το υφιστάμενο σύστημα των επίσημων ελέγχων, όσο και το Σύστημα Έγκαιρης Προειδοποίησης για τα Τρόφιμα και τις Ζωοτροφές, εμπεριέχονται στις πρωτοβουλίες του. Στόχος της Πολιτικής για τα τρόφιμα είναι η τήρηση υψηλότερων προδιαγραφών στον τομέα παραγωγής και διάθεσης τροφίμων. Επιζητείται η εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των τροφίμων και των ζωοτροφών που παράγονται και διατίθενται στην αγορά της Ένωσης, σε συνδυασμό με την ενίσχυση της θέσης των αγαθών της ΕΕ στην παγκόσμια σκηνή, πάντα σε

⁶¹Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δημόσια Υγεία: https://ec.europa.eu/info/topics/public-health_el

⁶²Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γεωργία & Αγροτική Ανάπτυξη: https://ec.europa.eu/info/topics/agriculture_el

συμμόρφωση με τα διεθνή πρότυπα και τις συμφωνίες κατά τον σχεδιασμό της νομοθεσίας της Ένωσης⁶³

Η πρωτοβουλία με τίτλο ‘Βελτίωση της Κατάρτισης για ασφαλέστερα τρόφιμα’, στοχεύει στη διαμόρφωση της κοινής ευρωπαϊκής στρατηγικής στον τομέα των τροφίμων, των ζωοτροφών, την καλή υγεία και διαβίωση των ζώων και τέλος τους κανόνες σχετικά με τη γεωργία. Αρμοδιότητα του Εκτελεστικού Οργανισμού είναι η εφαρμογή της πρωτοβουλίας, από την έναρξη των προσκλήσεων υποβολής προσφορών έως τις αξιολογήσεις τους, την ανάθεση των συμβάσεων και την εποπτεία της υλοποίησης. Η πρωτοβουλία ορίζεται από τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 882/2004⁶⁴. Το πρόγραμμα απευθύνεται στο σύνολο των εργαζομένων στις εθνικές αρμόδιες αρχές, οι οποίες λαμβάνουν μέρος σε επίσημους ελέγχους των οργάνων της Ένωσης, ώστε να διασφαλίζεται ότι υπάρχει σαφής και πλήρης ενημέρωση του Δικαίου της ΕΕ στον τομέα των τροφίμων, με στόχο τη διενέργεια ομοιόμορφων και αντικειμενικών ελέγχων στο σύνολο των κρατών μελών. Στην επιμόρφωση μπορούν να δηλώσουν συμμετοχή και χώρες οι οποίες δεν ανήκουν στην ΕΕ, ώστε να ενημερωθούν για τις κείμενες διατάξεις και τις προδιαγραφές τις οποίες πρέπει να πληρούν αν θελήσουν να εξαγάγουν τα αγαθά τους εντός της Ένωσης. Στόχος του προγράμματος είναι η χάραξη της ευρωπαϊκής στρατηγικής της ΕΕ για την ενίσχυση του εμπορίου ασφαλών τροφίμων, τη διαμόρφωση δίκαιου ανταγωνισμού για όλες τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο κλάδο, τη διασφάλιση δίκαιης συναλλαγής με τις Τρίτες Χώρες, και τέλος τη διαμόρφωση μιας εναρμονισμένης προσέγγισης σε ότι αφορά τους επίσημους ελέγχους.⁶⁵

4.2 Ευρωπαϊκή Επιτροπή- Θέματα καταναλωτών

Η ανάγκη διασφάλισης της κατανάλωσης αποκλειστικά και μόνο ασφαλών αγαθών, εντός της ΕΕ, τονίζεται από την Οδηγία 2001/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁶⁶, της 3ης Δεκεμβρίου 2001. Στην Ελλάδα η συγκεκριμένη Οδηγία ενσωματώνεται στο Δίκαιο της χώρας με το Νόμο 2251/94⁶⁷.

⁶³Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ασφάλεια Τροφίμων https://ec.europa.eu/info/topics/food-safety_el

⁶⁴Διασφάλιση των κατάλληλων ελέγχων στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές. Τα τρόφιμα και οι ζωοτροφές που τρώνε οι άνθρωποι και τα ζώα θα πρέπει να είναι ασφαλή και υγιεινά. Για να διασφαλιστεί η τήρηση των υψηλών προτύπων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), διενεργούνται επίσημοι έλεγχοι ώστε να εξακριβωθεί η πλήρης εφαρμογή των διαφόρων νομοθετικών πράξεων. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τη διενέργεια επίσημων ελέγχων της συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία περί ζωοτροφών και τροφίμων και προς τους κανόνες για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων

⁶⁵European Commission, Better Training for Safer Food, About the initiative <http://ec.europa.eu/chafea/food/about.html>

⁶⁶ ΟΔΗΓΙΑ 2001/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Δεκεμβρίου 2001, για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων

⁶⁷ ΝΟΜΟΣ 2251/1994 (ΦΕΚ 191 Α΄/ 16 Νοεμβρίου 1994): Προστασία των καταναλωτών, όπως ισχύει μετά τις τροποποιήσεις

Φιλοσοφία της Ένωσης σχετικά με την ασφάλεια των προϊόντων είναι αφενός, ότι τα αρμόδια όργανα της ΕΕ πρέπει να λειτουργούν προληπτικά παρά κατασταλτικά σε περιπτώσεις ύπαρξης ελαττωματικών αγαθών, ενώ αφετέρου τονίζεται και ο ρόλος που πρέπει να διαδραματίζει ο παραγωγός ή ο εισαγωγέας αγαθών ώστε να διασφαλίζει την ασφάλεια των παρεχόμενων αγαθών. Τα αρμόδια όργανα της Ένωσης επιδιώκουν να καταστεί εφικτή η κυκλοφορία στην αγορά μόνο των αγαθών που είναι ασφαλή. Στην περίπτωση που αναφερθούν στην αγορά αγαθά που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις, συνήθεις πρακτικές είναι η ανάκληση, η απόσυρση ή η δέσμευση των συγκεκριμένων προϊόντων. Επιδίωξη των αρμοδίων οργάνων αποτελεί η διαμόρφωση κλίματος εμπιστοσύνης σχετικά με την ποιότητα και την ασφάλεια των υφιστάμενων καταναλωτικών αγαθών εντός των συνόρων της Ένωσης.⁶⁸

Η Οδηγία 2001/95 / ΕΚ⁶⁹ για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων έχει ως στόχο να εξασφαλίσει ότι μόνο ασφαλή προϊόντα διατίθενται στην αγορά. Η Οδηγία αυτή δεν καλύπτει τα φαρμακευτικά προϊόντα, τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα ή τα τρόφιμα, τα οποία υπάγονται σε ξεχωριστή νομοθεσία. Η Οδηγία τονίζει ότι τόσο οι επιχειρήσεις, όσο και οι εθνικές αρχές είναι αποκλειστικά υπεύθυνες για την πώληση μόνο ασφαλών προϊόντων. Υποχρεώσεις θεσπίζονται τόσο για τις επιχειρήσεις, όσο και για τα αρμόδια όργανα των κρατών μελών. Ακρογωνιαίος λίθος της Οδηγίας αυτής είναι τόσο η διασφάλιση κυκλοφορίας μόνο ασφαλών αγαθών, καθώς και η ενημέρωση των καταναλωτών για τυχόν κινδύνους που σχετίζονται με τα προϊόντα που προμηθεύονται. Παράλληλα, πρέπει να γίνεται έγκαιρος εντοπισμός τυχόν επισφαλών αγαθών που υπάρχουν στην αγορά, ώστε να μπορούν να αφαιρεθούν για να αποφευχθούν τυχόν κίνδυνοι για τους καταναλωτές.

Οι αρχές εποπτείας της αγοράς συνεργάζονται στενά με τα τελωνεία, διαδραματίζοντας σημαντικό ρόλο στην προστασία των καταναλωτών από τα εισαγόμενα μη ασφαλή προϊόντα που προέρχονται από χώρες εκτός της ΕΕ. Παράλληλα, τα κράτη μέλη, μέσω των αρμοδίων οργάνων τους είναι υπεύθυνα για την εποπτεία της αγοράς, ελέγχοντας την ασφάλεια των διατιθέμενων αγαθών και εφαρμόζοντας κυρώσεις, όταν είναι απαραίτητο.⁷⁰

Στόχος της πολιτικής της Ένωσης για την προστασία των καταναλωτών είναι, αρχικά, η εγγυημένη ασφάλεια όλων των υφιστάμενων αγαθών, τα οποία χρησιμοποιούν οι Πολίτες της Ένωσης. Παράλληλα, μέσω της ισχύουσας νομοθεσίας, έρχονται στο επίκεντρο της προσοχής των αρμοδίων οργάνων τα δικαιώματα των Ευρωπαίων,

⁶⁸ Δελούκα –Ιγγλέση Κορηλία, Δίκαιο του Καταναλωτή Ευρωπαϊκό & Ελληνικό,(2014), Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις: Σάκκουλα, σελ. 204- 207

⁶⁹DIRECTIVE 2001/95/EC of the European Parliament and of the Council of 3 December 2001 on general product safety, Official Journal L 011 , 15/01/2002 P. 0004 – 0017

⁷⁰European Commission, Consumers, General Product Safety Directive (GPSD) http://ec.europa.eu/consumers/consumers_safety/product_safety_legislation/general_product_safety_directive/index_en.htm

προσπίζοντας τα καθώς και διαμορφώνοντας τις συνθήκες σχετικά με την ταχύτητα και αποτελεσματικότερη επίλυση των διαφορών των πολιτών με εμπόρους προϊόντων. Τέλος, ενισχύεται η ενημέρωση των πολιτών αναφορικά με τις επιλογές που έχουν στη διάθεση τους.

Το πρόγραμμα της Κοινότητας σχετικά με την προστασία των καταναλωτών, με χρονικό ορίζοντα από το 2014 έως το 2020, έχει ως στόχο να δημιουργήσει μια Κοινότητα, η οποία λειτουργεί επί ίσοις όροις, προστατεύοντας τα δικαιώματα των πολιτών της και στοχεύοντας στο να υπάρχει εμπιστοσύνη ως προς την ποιότητα των αγαθών τα οποία καταναλώνονται εντός των συνόρων της. Ενδεικτικά παραδείγματα αυστηρών προτύπων ασφαλείας τα οποία καθορίζουν τον τρόπο παραγωγής και διάθεσης αγαθών αποτελούν τα παιδικά παιχνίδια, τα καλλυντικά, οι ηλεκτρικές συσκευές, τα τρόφιμα, τα φάρμακα κ.α.

Το δίκτυο προστασίας της ΕΕ επεκτείνεται και στον τρόπο αντιμετώπισης τυχόν ελαττωματικών προϊόντων, αναφέροντας ως ενδεικτικό γεγονός ότι τα αρμόδια όργανα της Ένωσης καλούνται να λάβουν δράσεις σχετικά με περίπου δύο χιλιάδες (2.000) κοινοποιήσεις επισφαλών προϊόντων ετησίως.

Το πεδίο δράσης του Δικαίου της ΕΕ, σχετικά με την προστασία των καταναλωτών, εμπεριέχει διατάξεις σχετικά με την παραπλανητική διαφήμιση καθώς και τη συγκριτική, τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, τις πωλήσεις μέσω διαδικτύου, τα δικαιώματα ταξιδιωτών, τους καταχρηστικούς όρους των συμβάσεων και τους δείκτες τιμών και τις επισημάνσεις αυτών.

Οι υπάρχουσες νομοθετικές ρυθμίσεις περιλαμβάνουν πλέον και διαδικασίες εξωδικαστικής αντιμετώπισης των προκυπτουσών διενέξεων στο πεδίο προστασίας των δικαιωμάτων και τούτο λόγω της τεράστιας χρονικής καθυστέρησης που παρουσιάζουν τα εθνικά αρμόδια όργανα στην εκδίκαση των υποθέσεων.⁷¹

Αναφορικά με προβλήματα, τα οποία εμπίπτουν στα δικαιώματα των καταναλωτών και αφορούν περισσότερες από μία χώρες της ΕΕ, έχει δημιουργηθεί το Δίκτυο Ευρωπαϊκών Κέντρων Καταναλωτών, παρέχοντας δωρεάν συμβουλές σε θέματα καταναλωτών και στήριξη στους κατοίκους χωρών της Ένωσης που αγοράζουν προϊόντα ή υπηρεσίες από εμπόρους σε άλλες χώρες της ΕΕ⁷². Το Δίκτυο Ευρωπαϊκών Κέντρων Καταναλωτή βρίσκεται κάτω από τον έλεγχο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αποτελώντας ένα Ευρωπαϊκό θεσμό που έχει ως μέλη τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αποτελεί έναν πυλώνα στήριξης της συνεργασίας μεταξύ των

⁷¹Ευρωπαϊκή Ένωση, Η ΕΕ ανά θέμα, Καταναλωτές https://europa.eu/european-union/topics/consumers_el

⁷²Ευρωπαϊκή Ένωση, Η ΕΕ ανά θέμα, Καταναλωτές https://europa.eu/european-union/topics/consumers_el

κρατών μελών για την πληροφόρηση, την παροχή συμβουλών και την έννομη προστασία των καταναλωτών.⁷³

Το σύστημα RAPEX , όσο και το σύστημα RASFF στοχεύουν στη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου όλων των εποπτικών αρχών των κρατών μελών της Ένωσης.⁷⁴ Μέσα από το σύστημα RAPEX δίνεται η δυνατότητα στους αρμόδιους φορείς της ΕΕ να ανταλλάσουν πληροφορίες σχετικά με πιθανά επιβλαβή αγαθά, τα οποία δεν προορίζονται για τη διατροφή. Η δημιουργία του, με βάση την Οδηγία 2001/95/ΕΚ⁷⁵ για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων, οδήγησε στη δημιουργία ενός συστήματος επικοινωνίας και συνεργασίας όλων των αρμοδίων οργάνων, το οποίο στοχεύει στον έγκαιρο εντοπισμό και έλεγχο όλων των πιθανά επισφαλών αγαθών που βρίσκονται στην ΕΕ καθώς και όσων εισάγονται από Τρίτες Χώρες. Στις αρμοδιότητες του συστήματος δεν εμπίπτουν τα φαρμακευτικά και τα ιατρικά προϊόντα. Το αντίστοιχο Σύστημα για την παρακολούθηση των τροφίμων είναι το RASFF - Food and Feed Safety Alerts.

Ακρογωνιαίος λίθος του συστήματος αποτελεί η ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρμοδίων Ευρωπαϊκών & Εθνικών οργάνων σχετικά με τα μέτρα τα οποία έχουν τεθεί σε εφαρμογή με στόχο την πρόληψη, τον περιορισμό και την επιβολή των κατάλληλων συνθηκών χρήσης και διάθεσης όλων των καταναλωτικών προϊόντων.

Οι Ευρωπαίοι Πολίτες έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τα χαρακτηριστικά των επισφαλών αγαθών, τη φύση του κινδύνου και τα μέτρα αντιμετώπισης του. Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή κάθε εβδομάδα φέρνει στη δημοσιότητα αναφορές σχετικά με αγαθά τα οποία περιορίστηκαν από την αγορά είτε από τις αρμόδιες αρχές των μελών της Κοινότητας, είτε εθελοντικά από τους ίδιους τους παραγωγούς.⁷⁶

Στην Ελλάδα, ο Νόμος ο οποίος διαφυλάσσει τα δικαιώματα των Ελλήνων Καταναλωτών είναι ο Ν. 2251/94⁷⁷. Οι οικονομικοί φορείς οφείλουν να

⁷³European Consumer Greece, Δίκτυο Ευρωπαϊκών Κέντρων Καταναλωτή (ΕΚΚ) <https://www.eccgreece.gr/el/european-consumer-centres-network-el/european-consumer-centres-network/>

⁷⁴Αγαλλοπούλου Πηνελόπη, Δελούκα- Ιγγλέση Κορνηλία, Εισαγωγή στο Δίκαιο των Επιχειρήσεων, (2016), Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ.597

⁷⁵ΟΔΗΓΙΑ 2001/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 3ης Δεκεμβρίου 2001 για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων

⁷⁶Γενική Γραμματεία Καταναλωτή, Σύστημα Ταχείας Ανταλλαγής Πληροφοριών για μη ασφαλή προϊόντα (RAPEX) <http://www.efpolis.gr/el/asfaleia-ton-katanaloton-m2/asfaleia-proionton-ektos-trofimon-m2/876-systima-rapex-info.html>

⁷⁷ΝΟΜΟΣ 2251/1994 (ΦΕΚ 191 Α' / 16 Νοεμβρίου 1994) Προστασία των καταναλωτών, όπως ισχύει μετά από αλληπάλληλες τροποποιήσεις

παρακολουθούν αποτελεσματικά και αδιάλειπτα την ασφάλεια των αγαθών, τα οποία διατίθενται προς κατανάλωση στην Ελληνική αγορά. Παράλληλα, επιβάλλεται στενή συνεργασία ανάμεσα στους οικονομικούς φορείς καθώς και τα άλλα αρμόδια όργανα με στόχο τη διαχείριση πιθανών επισφαλών αγαθών. Ταυτόχρονα, τα αρμόδια όργανα του Κράτους οφείλουν να θέτουν σε εφαρμογή όλα τα διαθέσιμα προληπτικά μέτρα με στόχο την αποτροπή των κινδύνων, τους οποίους επιφέρει η κυκλοφορία επισφαλών αγαθών. Ο νόμος συνεχίζει επιβάλλοντας, επίσης, σε όλους τους εμπλεκόμενους στη διευρυμένη αλυσίδα παραγωγής και διάθεσης προϊόντων να θέτουν σε κυκλοφορία μόνο τα ασφαλή αγαθά. Η διάταξη επιφορτίζει τους παραγωγούς να πληροφορούν τους καταναλωτές σχετικά με τους πιθανούς κινδύνους των αγαθών ώστε να παρέχεται το δικαίωμα επιλογής στους καταναλωτές έπειτα από σαφή πληροφόρηση.⁷⁸

Ως πυλώνας προστασίας των δικαιωμάτων των καταναλωτών στην Ελλάδα, υπάρχει η Γενική Γραμματεία Εμπορίου & Προστασίας του Καταναλωτή, η οποία εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας. Στόχος του οργάνου είναι η διαμόρφωση και υλοποίηση της στρατηγικής της κυβέρνησης αναφορικά με την ανάπτυξη του εμπορίου σε συνδυασμό με την ομαλή λειτουργία της αγοράς, την εξυγίανση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, πάντα με γνώμονα την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και την εξασφάλιση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού τόσο για το καλό των επιχειρήσεων όσο και των καταναλωτών. Η εποπτεία του οργάνου εμπίπτει και στη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας των επαγγελματικών οργανώσεων, την προστασία της εμπορικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, τις κρατικές προμήθειες και τις εταιρείες. Παράλληλα, ο φορέας είναι επιφορτισμένος και με τον έλεγχο και καταχώρηση του Ελληνικού, Ευρωπαϊκού και Διεθνούς Σήματος.⁷⁹

4.3 Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, Τμήμα “Γεωργία, Αγροτική Ανάπτυξη και Περιβάλλον”

Αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής & Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με τη Γεωργία, την Αγροτική Ανάπτυξη και το Περιβάλλον αποτελεί η διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής Κοινής Γεωργικής Πολιτικής. Η Κοινή Γεωργική Πολιτική αποτελεί ουσιαστικά τη βάση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας σχετικά με την προστασία των τροφίμων καθώς και την ορθή μεταχείριση των αγροτών που δραστηριοποιούνται εντός της ΕΕ. Έχει στόχο, αρχικά, τη διασφάλιση υψηλής ποιότητας τροφίμων, τα οποία καταναλώνουν οι πολίτες της Ένωσης, καθώς και την εξασφάλιση δίκαιου εισοδήματος για όλους τους εργαζομένους, οι οποίοι απασχολούνται στη διευρυμένη παραγωγική αλυσίδα τροφίμων. Η Κοινή Γεωργική Πολιτική άρχισε να

⁷⁸Αγαλλοπούλου Πηνελόπη, Δελούκα- Ιγγλέση Κορνηλία, Εισαγωγή στο Δίκαιο των Επιχειρήσεων,(2016),Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 584-585.

⁷⁹Γενική Γραμματεία Εμπορίου & Προστασίας του Καταναλωτή, Υπουργείο Ανάπτυξης & Τουρισμού, αποστολή της Γ.Γ.Ε http://gge.gov.gr/?page_id=521

διαμορφώνεται το 1962, έχοντας ωστόσο πλέον να αντιμετωπίσει μια σειρά από νέες απειλές, όπως την κλιματική αλλαγή και την απώλεια της βιοποικιλότητας.

Στόχος του Τμήματος “Γεωργία, Αγροτική Ανάπτυξη και Περιβάλλον” της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής αποτελεί η προστασία της αγροτικής ανάπτυξης και η παροχή ίσων ευκαιριών σε όλους τους αγρότες και παραγωγούς της ΕΕ. Επιπρόσθετα, η δράση του Τμήματος διαμορφώνεται με τρόπο που να προωθεί την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών της Ένωσης, κυρίως μαχόμενο το γενικότερο φαινόμενο της αστικοποίησης, το οποίο ανθεί, και φέρει ως αποτελέσματα την ερήμωση της υπαίθρου. Ταυτόχρονα, οι δράσεις του έχουν ως στόχο να προωθήσουν τρόπους για την αποδοτική χρήση όλων των φυσικών πόρων. Στόχος, επίσης, είναι και η διαμόρφωση κοινής πολιτικής για τη στήριξη όλων των καλλιεργητών και η δημιουργία νέων προοπτικών εργασίας στον αγροτικό τομέα.⁸⁰

Στο συγκεκριμένο Τμήμα εντάσσεται και το Παρατηρητήριο Βιώσιμης Ανάπτυξης. Η δημιουργία του Παρατηρητηρίου έγκειται στην ανάγκη διασφάλισης της βιοποικιλότητας των εδαφών της Κοινότητας, της οικονομικής ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών καθώς και της προώθησης της κοινωνικής ευαισθησίας σχετικά με τα θέματα του περιβάλλοντος. Η δράση αυτή αποτελεί μια καινοτομία, διότι το Παρατηρητήριο είναι ο μοναδικός ευρωπαϊκός φορέας ο οποίος έχει ως στόχο την προώθηση βιώσιμων πολιτικών σε όλους τους τομείς. Αξίζει να σημειωθεί ότι φέρνει σε επαφή άτομα και οργανώσεις τα οποία αντιμετωπίζουν μεμονωμένα τα θέματα του Παρατηρητηρίου ομογενοποιώντας τις δράσεις τους και προωθώντας μια κοινή πορεία στόχευσης.⁸¹

Σχετικά με την ασφάλεια των τροφίμων και τη καταπολέμηση της επισιτιστικής κρίσης, υπάρχει ένα ευρύ φάσμα δράσεων τις οποίες έχει θέσει σε εφαρμογή η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή.

Αρχικά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι αρμόδια για τη διαχείριση των κινδύνων που συντρέχουν σχετικά με την ασφάλεια των τροφίμων καθώς και την αγροτική και αλιευτική ανάπτυξη.⁸² Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κινείται προς τη διαμόρφωση μιας ενιαίας στρατηγικής για την επισιτιστική ασφάλεια, εξασφαλίζοντας ολοκληρωμένη προσέγγιση των πολιτικών στον τομέα των τροφίμων στην ΕΕ, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τη βιωσιμότητα. Σημαντική είναι η γνωμοδότηση της Μόνιμης Ομάδας Μελέτης της Επιτροπής σχετικά με τα συστήματα αειφόρων τροφίμων. Στόχος της γνωμοδότησης αποτέλεσε ο εντοπισμός

⁸⁰ΕΟΚΕ Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και αλιεία <http://www.eesc.europa.eu/el/policies/policy-areas/agriculture-rural-development-fisheries>

⁸¹ΕΟΚΕ Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή Παρατηρητήριο Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΠΒΑ) http://www.eesc.europa.eu/el/sections-other_bodies/observatories/sustainable-development-observatory#downloads

⁸²ΕΟΚΕ Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, Food safety and security <http://www.eesc.europa.eu/el/node/53661>

προκλήσεων και ασυνεπειών των πολιτικών με στόχο τη διαμόρφωση μιας πιο συνεκτικής προσέγγισης της νομοθεσίας για τα τρόφιμα σε επίπεδο Ένωσης. Παράλληλα, τονίστηκε ο ρόλος των πολιτών στη διαμόρφωση εταιρικών σχέσεων μεταξύ των ενδιαφερομένων σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων. Τέλος, παρουσιάστηκαν παραδείγματα συνεχιζόμενων μεταβάσεων σε πιο βιώσιμες πολιτικές τροφίμων σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο ⁸³

Σε ότι σχετίζεται με τη διαμόρφωση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πολιτικής για την προστασία των τροφίμων, η Επιτροπή τονίζει την ανάγκη ανάπτυξης σαφούς πολιτικής για την οικοδόμηση μιας βιώσιμης, ανθεκτικής, και φιλικής προς το κλίμα διατροφής, ενθαρρύνοντας παράλληλα, τη συνεργασία μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων. Τα μέλη της Επιτροπής τονίζουν την ανάγκη ενσωμάτωσης των στόχων και των μέσων της πολιτικής για τα τρόφιμα λαμβάνοντας υπόψη την αειφορία. Πιο συγκεκριμένα, φιλοσοφία της Επιτροπής αποτελεί η ανάγκη μετάβασης σε πιο βιώσιμα συστήματα διατροφής, συμπεριλαμβάνοντας το σύνολο των σταδίων της διευρυμένης παραγωγικής αλυσίδας με στόχο την πληρέστερη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Για την μετάβαση αυτή είναι αναγκαία η διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης πολιτικής τροφίμων, σε συνδυασμό με μια στρατηγική βιοοικονομίας ευρείας βάσης. ⁸⁴

Σημαντικό να τονιστεί είναι και το γεγονός ότι οι υποσιτισμένοι άνθρωποι πάνω στο πλανήτη ξεπερνούν τα 795 εκατομμύρια, με το 1/3 των παραγόμενων τροφίμων να σπαταλούνται σε παγκόσμιο επίπεδο, αν συνυπολογιστεί το γεγονός ότι στην ΕΕ, μονάχα, χάνονται περίπου 100 εκατομμύρια τόνοι ετησίως. Ο Ο.Η.Ε μάλιστα τονίζει ότι η ζήτηση για τρόφιμα πρόκειται να αυξηθεί εκθετικά τα επόμενα χρόνια. Το γεγονός, μάλιστα, ότι η παραγωγή τροφίμων απαιτεί σημαντικότερες ποσότητες από τους διαθέσιμους πόρους και επιφέρει τις υψηλότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε σχέση με οποιοδήποτε τομέα όσον αφορά τη χρήση των πόρων σε παγκόσμιο επίπεδο, καθιστά τη διαμόρφωση μιας ενιαίας πολιτικής που να προωθεί την αειφόρο ανάπτυξη επιβεβλημένη. Η Επιτροπή στο πλαίσιο των δράσεων της, έχει στόχο να προωθήσει τη διεθνή συνεργασία προκειμένου να καθιερωθεί μια συνολική πολιτική για τη μετάβαση σε πιο βιώσιμα συστήματα διατροφής. Όλα τα αρμόδια όργανα, τα οποία διαμορφώνουν την πολιτική της Κοινότητας αναφορικά με την επισιτιστική ασφάλεια και την αειφορία, οφείλουν να λάβουν υπόψη τους την ολοένα και πιο αυξημένη ζήτηση για τρόφιμα καθώς και την ανάγκη ελαχιστοποίησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Παράλληλα, η Επιτροπή προωθεί την ανάπτυξη γεωργικών μοντέλων χωρίς ορυκτά καύσιμα, καθώς και την καλύτερη χρήση του εδάφους και του νερού με στόχο τη βελτιστοποίηση τόσο της ασφάλειας των αγαθών,

⁸³ ΕΟΚΕ Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή , Civil society's contribution to the development of a comprehensive food policy in the EU <http://www.eesc.europa.eu/el/node/53990>

⁸⁴ ΕΟΚΕ Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, EESC Opinion: More sustainable food systems <http://www.eesc.europa.eu/el/node/53750>

τα οποία καταναλώνουν οι πολίτες, όσο και της μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Τα μέλη της Επιτροπής αφουγκραζόμενα την οικονομική επιβάρυνση που απαιτείται για τη μετάβαση σε πιο φιλικές για το περιβάλλον καλλιέργειες, προωθούν την τιμολόγηση των τροφίμων με βάση τόσο τις ανάγκες των καταναλωτών όσο και των παραγωγών καθώς και των συναφών κοινωνικών επιπτώσεών τους.⁸⁵

Από τις πλέον σημαντικές δράσεις της Επιτροπής για την επισιτιστική ασφάλεια και την προστασία όλων των παραγωγών είναι η αποτελεσματική κατάργηση πιθανών αθέμιτων εμπορικών πρακτικών, οι οποίοι υποκινούνται από την πλευρά των λιανεμπόρων. Οι δράσεις της Επιτροπής για την αντιμετώπιση του προβλήματος περιλαμβάνουν την υλοποίηση πανευρωπαϊκής εκστρατείας ενημέρωσης σχετικά με την ‘‘αξία των τροφίμων’’ με στόχο τη μακροπρόθεσμη αλλαγή στη συμπεριφορά των καταναλωτών. Παράλληλα, η Επιτροπή τονίζει το ρόλο των συνεταιρισμών προκειμένου να αποκατασταθεί η ισορροπία ισχύος στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων. Τέλος, με το Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 7ης Ιουνίου 2016⁸⁶, για τη θέσπιση νομοθεσίας προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των εμπόρων λιανικής πώλησης τροφίμων, διασφαλίζεται ότι οι ευρωπαίοι αγρότες και καταναλωτές επωφελούνται από τις θεμιτές πωλήσεις⁸⁷

Σχετικά με την προστασία του νερού, η Επιτροπή υποστηρίζει την ανάγκη αναγνώρισης της σημασίας της διαφάνειας και δρα προς την προώθηση συγκριτικής αξιολόγησης των υπηρεσιών ύδρευσης όσον αφορά τους οικονομικούς, τεχνικούς και ποιοτικούς δείκτες επιδόσεων. Παράλληλα, η Επιτροπή τονίζει ότι όλοι οι Ευρωπαίοι Πολίτες είναι αναγκαίο να έχουν πρόσβαση και δικαίωμα σε μια ελάχιστη υπηρεσία ύδρευσης που προστατεύεται ως μη εμπορικός δημόσιος πόρος. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η ιδιωτικοποίηση των πηγών νερού απειλεί άμεσα τα μέσα διαβίωσης των φτωχότερων ανθρώπων. Η φιλοσοφία αυτή οδήγησε στην αναγνώριση του ανθρώπινου δικαιώματος για ύδρευση και αποχέτευση. Παράλληλα, η Επιτροπή θεωρεί ότι είναι επιβεβλημένη η ανάπτυξη και η παροχή βοήθειας σε αυτόν τον τομέα που θα συνδέεται με το ανθρώπινο δικαίωμα, διευκολύνοντας την καταπολέμηση της διαφθοράς από όσους διαχειρίζονται τους υδάτινους πόρους. Στόχος της είναι η ύπαρξη περισσότερων μη κερδοσκοπικών εταιρικών σχέσεων στον τομέα των υδάτων, ικανές να ανταλλάσσουν εμπειρογνωμοσύνη και γνώσεις μεταξύ επιχειρήσεων κοινής ωφελείας, υγιεινής και τεχνολογίας που μεταφέρεται μεταξύ

⁸⁵ ΕΟΚΕ Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή , The EESC calls for a comprehensive food policy in the EU <http://www.eesc.europa.eu/el/node/42141>

⁸⁶ ΨΗΦΙΣΜΑ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 7ης Ιουνίου 2016, [European Parliament / Legislative Observatory](http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2015/2317(INI)) [http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2015/2317\(INI\)](http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2015/2317(INI))

⁸⁷ Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, Promoting a fairer agro-Food supply chain <http://www.eesc.europa.eu/el/node/53812>

ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών. Όλα τα προαναφερθέντα γεγονότα συνάδουν με το γεγονός ότι περίπου δύο (2) εκατομμύρια Ευρωπαίοι δεν έχουν πρόσβαση σε καθαρό νερό και αποχέτευση. Η λιτότητα έχει οδηγήσει πολλούς πολίτες να έχουν αποκοπεί από τα αποθέματα ύδατος, κάτι που δεν συμβαδίζει με την αρχή ότι το νερό είναι δημόσιο αγαθό.⁸⁸

4.4 Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο “Γεωργία & Αλιεία”

Αρμοδιότητα του Συμβουλίου “Γεωργία & Αλιεία” είναι η κατάθεση και ψήφιση νομοθετικών ρυθμίσεων στους τομείς της διαχείρισης της αλιείας, της παραγωγής τροφίμων καθώς και της περιφερειακής ανάπτυξης. Μέλη του Συμβουλίου είναι όλοι οι αρμόδιοι υπουργοί των κρατών μελών. Παράλληλα, μέλη είναι και οι Επίτροποι, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στον τομέα της γεωργίας και της αγροτικής ανάπτυξης καθώς και της αλιείας. Οι συνεδριάσεις λαμβάνουν χώρα συνήθως μια φορά κάθε μήνα.

Όπως προαναφέρθηκε, τομέας δράσης του συγκεκριμένου Συμβουλίου είναι η αλιευτική & γεωργική πολιτική. Ο τομέας της γεωργικής πολιτικής εμπεριέχει όλους τους υφιστάμενους νόμους σχετικά με την εσωτερική αγορά της γεωργίας, την ποιότητα της παραγωγής, το επίπεδο ασφάλειας των παραγόμενων τροφίμων καθώς και των χρησιμοποιούμενων ζωοτροφών, τη δασοκομία, και τέλος τη βιολογική καλλιέργεια. Το σύνολο των προαναφερθέντων Νομοθετημάτων αποτελεί την Κοινή Γεωργική Πολιτική της ΕΕ. Όλες οι νομοθετικές ρυθμίσεις, οι οποίες εμπεριέχονται στην Κοινή Γεωργική Πολιτική, επιδιώκουν να διασφαλίσουν ότι τα αγαθά τα οποία φτάνουν στους καταναλωτές είναι ασφαλή προς βρώση και ότι είναι άμεσα διαθέσιμα προς όλους. Παράλληλα, επιδιώκεται η σταθερότητα των αγορών της αλιευτικής και αγροτικής παραγωγής, οι ικανοποιητικές συνθήκες διαβίωσης για τον αγροτικό πληθυσμό και τέλος η ανάπτυξη της γεωργικής και αλιευτικής παραγωγικότητας. Αρμοδιότητα, επίσης, του Συμβουλίου είναι ο ετήσιος καθορισμός της επιτρεπόμενης ποσότητας αλιείας καθώς και το μέγεθος που επιτρέπεται να ψαρεύεται από κάθε είδος θαλασσινών. Στόχος των δράσεων του Συμβουλίου είναι να οριοθετηθεί η αλιευτική δραστηριότητα σε μια περιβαλλοντικά οικονομικά βιώσιμη βάση και να αντιμετωπιστούν παράλληλα προβλήματα, όπως η υπεραλίευση καθώς και η πλεονάζουσα αλιευτική δυνατότητα.

Στόχοι του Συμβουλίου για τα επόμενα έτη είναι η διασφάλιση σχεδιασμού δράσεων σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης στον τομέα των φυτών, επίσης η βελτιστοποίηση της θέσης των παραγωγών στο τομέα του εφοδιασμού τροφίμων, παράλληλα, η καταπολέμηση της αντοχής των μικροβίων και τέλος, η βελτίωση της βιωσιμότητας και της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας της Ένωσης. Άμεση προτεραιότητα του Συμβουλίου είναι η ανάπτυξη της βιώσιμης χρήσης της διαθέσιμης γεωργικής έκτασης της ΕΕ. Τονίζεται ότι η δράση του Συμβουλίου στοχεύει και στη σύναψη

⁸⁸ European Economic and Social Committee Water and sanitation are a human right, Position paper – December 2014

εμπορικών συμφωνιών ώστε να δημιουργηθεί μια ανοικτή εμπορική πολιτική, η οποία να προωθήσει τις θέσεις της Ένωσης στο πλαίσιο των διεθνών οργανισμών.⁸⁹

Όσον αφορά την Κοινή Γεωργική Πολιτική, επηρεάζει περίπου μισό δισεκατομμύριο Ευρωπαίους αγρότες, οι οποίοι παράγουν αγαθά με τα οποία επισιτίζουν την Ένωση, διασφαλίζοντας πάντα την ποιότητα τους και σε προσιτές τιμές. Στόχος της Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας είναι η διασφάλιση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης για όλους τους Ευρωπαίους Πολίτες, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στον τομέα της Γεωργίας, προωθώντας, επίσης, μέσω Κανονισμών όλες τις προϋποθέσεις για τις ενδεδειγμένες συνθήκες διαβίωσης όλων των ζώων σε συνδυασμό με την ασφαλή καλλιέργεια ώστε να εξασφαλιστεί η υψηλή ποιότητα των τροφίμων.

Η ενασχόληση με τον τομέα της Γεωργίας αποτελεί ένα από τους πλέον πολυπληθείς στην Ένωση με περισσότερους από είκοσι (20) εκατομμύρια αγρότες να τον απαρτίζουν. Παράλληλα, η Ένωση αποτελεί και βασικό φορέα εξαγωγής αγαθών βρώσης, με έσοδα που ξεπερνούν τα εκατόν τριάντα (130) δισεκατομμύρια. Οι δράσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, σχετικά με τη Γεωργία & την Αλιεία διαμορφώνουν το πλαίσιο διεκδίκησης εισοδηματικών επιχορηγήσεων προς τους αγρότες οριοθετώντας, παράλληλα, όλα τα απαραίτητα μέτρα προστασίας του τομέα της Γεωργίας & Αλιείας με απώτερο στόχο τη διασφάλιση βιώσιμης αγροτικής ανάπτυξης σε όλη την Επικράτεια της ΕΕ.

Το σύνολο των μέτρων, τα οποία εμπεριέχει η Κοινή Γεωργική Πολιτική, ανέρχονται σε περίπου εξήντα (60) δισεκατομμύρια Ευρώ, τα οποία προέρχονται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων⁹⁰ και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης⁹¹. Άμεσος στόχος των δράσεων του Συμβουλίου είναι η διαμόρφωση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας με τέτοιο τρόπο ώστε να προωθούνται αναπτυξιακά προγράμματα, διαμορφωμένα με βάση τις εξειδικευμένες ανάγκες των κρατών μελών. Ταυτόχρονα, βασικό μέλημα είναι ο καθορισμός μέτρων για την εισοδηματική ενίσχυση της γεωργικής καλλιέργειας με γνώμονα τις υφιστάμενες ανάγκες της αγοράς και την ασφάλεια των παραγόμενων τροφίμων. Ο υφιστάμενος προϋπολογισμός της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, για το χρονικό διάστημα 2014-2020, ανέρχεται σε περίπου 408,31 δισεκατομμύρια Ευρώ εκ των οποίων τα 308,73

⁸⁹ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Συμβούλιο «Γεωργία και Αλιεία» (AGRIFISH) <http://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/configurations/agrifish/>

⁹⁰ Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων χρηματοδοτεί κυρίως τις άμεσες πληρωμές στους γεωργούς και τα μέτρα που ρυθμίζουν ή στηρίζουν τις γεωργικές αγορές. European Commission, AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT [HTTPS://EC.EUROPA.EU/AGRICULTURE/CAP-FUNDING_EN](https://ec.europa.eu/agriculture/cap-funding_en)

⁹¹ Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης στηρίζει την Ευρωπαϊκή πολιτική αγροτικής ανάπτυξης, χρηματοδοτώντας προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης σε όλα τα Κράτη Μέλη και τις περιφέρειες της Ένωσης. European Commission, Περιφερειακή Πολιτική, Ευρωπαϊκό γεωργικό ταμείο αγροτικής ανάπτυξης http://ec.europa.eu/regional_policy/el/policy/what/glossary/e/european-agricultural-fund-for-rural-development

δισ. αφορούν άμεσες ενισχύσεις και μέτρα για την αγορά και το εναπομείναν ποσό για την Αγροτική Ανάπτυξη.⁹²

Σε ότι σχετίζεται με την Ελλάδα, η στήριξη την περίοδο αυτή υπολογίζεται σε 4,7 δισεκατομμύρια Ευρώ σχετικά με τη λήψη μέτρων για την ενίσχυση της αγροτικής καλλιέργειας στην χώρα. Η εξατομικευμένη Κοινή Γεωργική Πολιτική για τη χώρα μας έχει στόχο να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της εγχώριας γεωργικής παραγωγής, στηρίζοντας τους νέους γεωργούς, ενώ ταυτόχρονα, προωθείται ο εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων μέσων παραγωγής καθώς και οι επενδύσεις στη μεταποίηση και εμπορία. Τονίζεται, επίσης, ότι θα γίνουν δράσεις διατήρησης της βιοποικιλότητας και καλύτερης διαχείρισης του εδάφους. Δράσεις θα έχουν, παράλληλα, στόχο την υποστήριξη της καινοτομίας καθώς και την ευαισθητοποίηση σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος. Θα δημιουργηθούν πιο αποδοτικά συστήματα άρδευσης ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό της χρηματοδότησης θα προωθηθεί σε επενδύσεις σε περιοχές που αντιμετωπίζουν φυσικούς ή άλλους ειδικούς περιορισμούς, στη βιολογική γεωργία και σε γεωργοπεριβαλλοντικά και κλιματικά μέτρα.

4.5 Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων - European Food Safety Authority

Η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων, με βάση τον Κανονισμό⁹³178/2002, έχει ως στόχο να παρέχει ανεξάρτητες επιστημονικές γνωμοδοτήσεις καθώς και ενημέρωση σχετικά με τους υφιστάμενους και τους αναδυόμενους κινδύνους που σχετίζονται με την τροφική αλυσίδα. Ιδρύθηκε το 2002, έχοντας ως έδρα την Πάρμα της Ιταλίας.⁹⁴

Η Αρχή λειτουργεί ως απάντηση στις αιτήσεις παροχής επιστημονικών συμβουλών, οι οποίες προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθώς και τα κράτη μέλη της Ένωσης. Παράλληλα, στις αρμοδιότητες της έγκειται και η κατάρτιση επιστημονικών εργασιών για τους νέους κινδύνους που ίσως ανακύψουν καθώς και τους τρόπους αξιολόγησής τους. Οι συγκεκριμένες εργασίες αποτελούν πρωτοβουλία των εργαζομένων στην Αρχή. Ταυτόχρονα, η Ευρωπαϊκή Αρχή οφείλει να οργανώνει με τέτοιο τρόπο το μακροπρόθεσμο όσο και βραχυπρόθεσμο πρόγραμμα της, πάντα με γνώμονα την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και λαμβάνοντας υπόψη τους διαθέσιμους πόρους. Στόχος των προγραμμάτων της Αρχής είναι η συμπλήρωση των αντίστοιχων προγραμμάτων των κρατών μελών ώστε να

⁹² Η Κοινή Γεωργική Πολιτική στη χώρα μας, ΕΛΛΑΔΑ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

⁹³ Regulation (EC) No 178/2002 of the European Parliament and of the Council of 28 January 2002 laying down the general principles and requirements of food law, establishing the European Food Safety Authority and laying down procedures in matters of food safety Official Journal L 031 , 01/02/2002 P. 0001 - 0024

⁹⁴ Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA), Σύντομη παρουσίαση https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/efsa_el

αποφεύγεται η επικάλυψη των εργασιών και των προσπαθειών τους. Τονίζεται ότι είναι στην ευχέρεια της Αρχής, οι εργαζόμενοι της να παρέχουν αξιολογήσεις σχετικά με τις δραστικές ουσίες στα φυτοφάρμακα ή απαντήσεις σε επείγουσες αιτήσεις παροχής συμβουλών. Παράλληλα, οι εργαζόμενοι της Αρχής οφείλουν να παρακολουθούν καθώς και να αναλύουν δεδομένα, τα οποία σχετίζονται με πιθανούς βιολογικούς κινδύνους, χημικές προσμείξεις, την κατανάλωση τροφίμων και τους άλλους αναδυόμενους κινδύνους.

Η Ευρωπαϊκή Αρχή λειτουργεί πάντα με γνώμονα την αριστεία του έργου της και τη διαφάνεια σε όλο το φάσμα εργασιών της. Όσον αφορά την εσωτερική αξιολόγηση, από τον ιδρυτικό κανονισμό της ΕΑΑΤ, η Αρχή οφείλει να διενεργεί ανεξάρτητες εξωτερικές αξιολογήσεις των εργασιακών και εργασιακών πρακτικών της. Έχοντας λάβει τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων, το διοικητικό συμβούλιο της Αρχής πρέπει να διατυπώνει συστάσεις σχετικά με τα μελλοντικά σχέδια και τις στρατηγικές διαχείρισης της EFSA.⁹⁵

Η Ευρωπαϊκή Αρχή έχει ως όργανο ηγεσίας ένα διοικητικό συμβούλιο το οποίο απαρτίζεται από δεκαπέντε (15) μέλη, τα οποία λειτουργούν με αποκλειστικό γνώμονα το δημόσιο συμφέρον χωρίς να αντιπροσωπεύουν οποιαδήποτε κυβέρνηση, οργανισμό ή κλάδο. Τα προαναφερθέντα μέλη τα διορίζει το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού έχει συμβουλευτεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το συγκεκριμένο διοικητικό συμβούλιο είναι επιφορτισμένο με την ψήφιση του ετήσιου προϋπολογισμού της Αρχής καθώς και τη διαμόρφωση του προγράμματος δράσης της. Παράλληλα, είναι αρμόδιο για την εκλογή του εκτελεστικού διευθυντή της Αρχής καθώς και τα μέλη τα οποία απαρτίζουν τόσο την επιτροπή όσο και τις ομάδες. Η πλέον σημαντική αρμοδιότητα της Αρχής είναι η διασφάλιση ότι λειτουργεί πάντα σύμφωνα με την εντολή που έχει λάβει και ότι η αποστολή της είναι συναφής. Εκπρόσωπος της Αρχής είναι ο εκτελεστικός διευθυντής της, ο οποίος έχει αρμοδιότητα διευθέτησης οποιουδήποτε ζητήματος σχετικά με το προσωπικό καθώς και διαμόρφωσης του ετήσιου προγράμματος της Αρχής. Ο διορισμός έγκειται στις αρμοδιότητες του διοικητικού συμβουλίου της EFSA.⁹⁶ Τα μέλη της αποτελούνται από εκπροσώπους των εθνικών φορέων των κρατών μελών ενώ η Νορβηγία, η Ισλανδία, η Ελβετία αποστέλλουν επίσης παρατηρητές.

Η Ευρωπαϊκή Αρχή υλοποιεί το πρόγραμμα της μέσα από την επιστημονική της επιτροπή καθώς άλλες δέκα (10) μονάδες, οι οποίες έχουν ως μέλη κορυφαίους επιστήμονες. Η Ευρωπαϊκή Αρχή λειτουργεί σε συνεργασία με τον Ευρωπαϊκό

⁹⁵European Food Society Authority, How we work
<http://www.efsa.europa.eu/en/about/howwework>

⁹⁶European Food Society Authority, Governance
<http://www.efsa.europa.eu/en/about/governance>

Οργανισμό Φαρμάκων (EMA)⁹⁷, τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Χημικών Προϊόντων (ECHA)⁹⁸, το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC)⁹⁹, και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (EEA)¹⁰⁰.

Στόχος της λειτουργίας της Αρχής είναι να προστατεύονται οι Ευρωπαίοι Πολίτες από κινδύνους στην τροφική αλυσίδα, καθώς και να προάγει τη συνεργασία μεταξύ των οργάνων της ΕΕ καθώς και των εθνικών κυβερνήσεων σχετικά με τα θέματα δημόσιας υγείας και τη χρήση τροφίμων και ζωοτροφών.¹⁰¹

Η EFSA έχει ως βασικούς πυλώνες ένα σύνολο αρχών πάνω στους οποίους δομείται. Αρχικά, η Αρχή κινείται ανεξάρτητα διασφαλίζοντας ότι όλα τα μέλη της κινούνται ελεύθερα όσον αφορά τις μεθόδους τις οποίες χρησιμοποιούν, χωρίς να δέχονται οποιαδήποτε παρέμβαση στο έργο τους και διασφαλίζοντας πάντα ότι διαθέτει όλα τα αναγκαία μέσα & μηχανισμούς για την επίτευξη των σκοπών της. Ταυτόχρονα, προάγεται η ανοιχτή επικοινωνία μεταξύ των μελών της καθώς και να διαμορφωθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης προς τις δράσεις της. Παράλληλα, στόχος της Αρχής είναι η αριστεία των επιστημονικών της δράσεων επιδιώκοντας να παρέχει υπηρεσίες υψηλού επιπέδου, οι οποίες να έχουν ως βάση διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα. Η Διοίκηση της Αρχής ενισχύει την καινοτομία, επιδιώκοντας να προάγονται νέες προοπτικές και ιδέες. Τόσο τα δεδομένα, όσο και οι μέθοδοι εργασίας αναπτύσσονται διαρκώς ώστε να διασφαλίζεται ότι το υφιστάμενο σύστημα ασφάλειας τροφίμων της Κοινότητας αποτελεί πρωτοπόρο της επιστημονικής και της διοικητικής σκέψης και πρακτικής. Τέλος, η Αρχή επιδιώκει τη συνεργασία ανάμεσα στους ειδικούς σχετικά με την ασφάλεια στον τομέα των τροφίμων τόσο στα πλαίσια της Ένωσης, όσο και

⁹⁷Εγγυάται την επιστημονική αξιολόγηση, την εποπτεία και την παρακολούθηση της ασφάλειας φαρμάκων για τους ανθρώπους και τα ζώα στην ΕΕ. Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (EMA), Σύντομη παρουσίαση, Πληροφορίες για την ΕΕ. https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/ema_el

⁹⁸Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Χημικών Προϊόντων (ECHA) αποτελεί την κινητήρια δύναμη μεταξύ των κανονιστικών αρχών όσον αφορά την εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τα χημικά προϊόντα προς όφελος της υγείας του ανθρώπου και του περιβάλλοντος αλλά και της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας. European Chemicals Agency, Σχετικά με τον Οργανισμό, <https://echa.europa.eu/el/>

⁹⁹Ενισχύει την άμυνα της Ευρώπης έναντι των λοιμωδών νόσων, Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC), Σύντομη παρουσίαση, Πληροφορίες για την Ε.Ε. https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/ecdc_el

¹⁰⁰Παρέχει πληροφορίες για το περιβάλλον σε φορείς χάραξης πολιτικής και στο ευρύ κοινό. Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ), Σύντομη παρουσίαση, Πληροφορίες για την Ε.Ε. https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eea_el

¹⁰¹ Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA), Σύντομη παρουσίαση https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/efsa_el

παγκόσμια με στόχο την αύξηση της διαθέσιμης ικανότητας και δυνατότητας αξιολόγησης κινδύνου.

4.6 Γενική Διεύθυνση σχετικά με την Υγεία & την Ασφάλεια των Τροφίμων

Η Γενική Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων έχει ως στόχο την εκτέλεση συνεχών ελέγχων, επιθεωρήσεων καθώς και συναφών μη ελεγκτικών δραστηριοτήτων. Επιδίωξη της είναι να διασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή και επιβολή της νομοθεσίας της Ένωσης σχετικά με την ασφάλεια των τροφίμων και των ζωοτροφών, την υγεία των ζώων, την καλή διαβίωση τους και την υγεία των φυτών. Μέσα από τη λειτουργία της Γενικής Διεύθυνσης διασφαλίζεται ότι οι πολίτες της Κοινότητας απολαμβάνουν ένα υψηλό επίπεδο ασφάλειας, καθώς και ότι η διακίνηση των εμπορευμάτων είναι ασφαλής.

Η Γενική Διεύθυνση απαρτίζεται από ένα σύνολο εκατόν εβδομήντα (170) μελών, κυρίως επαγγελματιών στον κλάδο της υγείας και των τροφίμων, οι οποίοι προέρχονται από τα περισσότερα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και είναι υπεύθυνοι για τη διεξαγωγή των ελέγχων και των επιθεωρήσεων ώστε να διασφαλίσουν ότι οι εθνικές αρχές των κρατών μελών εφαρμόζουν στο ακέραιο την Ενωσιακή Νομοθεσία.

Γεννάται, εν προκειμένω, το ερώτημα πως λαμβάνεται η απόφαση σχετικά με το ποια χώρα θα είναι κάθε φορά το πεδίο διεξαγωγής του ελέγχου. Η Γενική Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων καταρτίζει ετησίως ένα πρόγραμμα εργασίας. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα διαμορφώνεται έχοντας, αρχικά, επέλθει η συνεννόηση με τις άλλες υπηρεσίες της Επιτροπής καθώς και με τα κράτη μέλη. Το επίπεδο επικινδυνότητας, καθώς και το καθεστώς νομοθεσίας της κάθε χώρας μέλους θα αποτελέσει το κριτήριο ώστε μια χώρα να γίνει αντικείμενο εξέτασης. Η λειτουργία του προγράμματος φροντίζει να υπάρχει ισορροπία μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και των Τρίτων Χωρών.

Κατά τη διάρκεια των ελέγχων, η ομάδα αποτελείται από δύο (2) ελεγκτές της Γενικής Διεύθυνσης καθώς και την παρουσία ενός εμπειρογνώμονα, ο οποίος προέρχεται από την εκάστοτε αρχή του κράτους μέλους. Αρχικά, πριν τον έλεγχο απαιτείται η συγκέντρωση πληροφοριών, η οποία γίνεται με την αποστολή του σχεδίου ελέγχου ενώ αποστέλλεται επίσης και ένα ερωτηματολόγιο. Έπειτα, διεξάγεται ο επιτόπιος έλεγχος στην αρχή ελέγχου, σε ορισμένες περιφερειακές και τοπικές αρχές, σε εργαστήρια, σε αγροκτήματα, σε μεταποιητές μονάδες τροφοδοσίας, σε σφαγεία και σε λιανοπωλητές. Οι πληροφορίες, οι οποίες συγκεντρώνονται, παρέχουν ευρήματα, τα οποία γίνονται αντικείμενο συζήτησης στην τελική συνάντηση.

Οι εκθέσεις, οι οποίες διατυπώνονται μετά το τέλος των ελέγχων, έχουν την δυνατότητα να αναγράφουν και συστάσεις με στόχο οι αρμόδιες αρχές να λάβουν ορισμένα διορθωτικά μέτρα. Τα συγκεκριμένα μέτρα οφείλουν να υλοποιηθούν είτε

από τη διοίκηση, είτε κατά τη διάρκεια γενικών ελέγχων παρακολούθησης στα κράτη μέλη, είτε από επιτόπιους ελέγχους. Στην περίπτωση που οι μη συμμορφώσεις είναι άκρως σοβαρές, δίνεται η δυνατότητα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προχωρήσει στη λήψη αυστηρότερων ενεργειών, πάντα έπειτα από συμφωνία με τα κράτη μέλη.

Οι Εκθέσεις, τις οποίες δημοσιεύει κάθε χρόνο η Γενική Διεύθυνση, έχουν ως στόχο να συνοψίσουν την υφιστάμενη κατάσταση στον τομέα της υγείας & της παραγωγής τροφίμων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παράλληλα, η Γενική Διεύθυνση συμβάλει στην κατάρτιση της έκθεσης σχετικά με το Πρόγραμμα “Better Training for Safer Food”.

Άλλη μια αρμοδιότητα της Γενικής Διεύθυνσης είναι η αξιολόγηση των φακέλων, τους οποίους υποβάλλουν οι χώρες εκτός της Ένωσης σχετικά με την υποστήριξη των αιτημάτων τους αναφορικά με την εξαγωγή κρέατος και προϊόντων κρέατος, ψαριών και πουλερικών στην Κοινότητα. Μόλις προχωρήσει η έγκριση των συγκεκριμένων χωρών, απαριθμούνται οι εγκαταστάσεις που έχουν λάβει άδεια εξαγωγής. Υπεύθυνη για την έγκριση εξαγωγών κρέατος σε χώρες εκτός της Ένωσης από τα κράτη μέλη είναι, επίσης, η Γενική Διεύθυνση. Η συμμετοχή της Γενικής Διεύθυνσης συμβάλει στην ενημέρωσή των κρατών μελών σχετικά με το υφιστάμενο σύστημα για τα προϊόντα εξαγωγής.

Η Γενική Διεύθυνση έχει ενεργό ρόλο, επίσης, σε ότι αφορά τη μη ελεγκτική εργασία στο τομέα των φαρμάκων. Σχετικά με τα κτηνιατρικά φαρμακευτικά προϊόντα, η Διεύθυνση προχωρά στην αξιολόγηση των σχεδίων παρακολούθησης καταλοίπων που υποβάλλονται από τα κράτη μέλη της Κοινότητας καθώς και τις Τρίτες Χώρες. Για τις χώρες εκτός της Ένωσης, οι εργασίες αυτές έχουν άμεση σχέση με το υφιστάμενο καθεστώς εξαγωγής και την ικανότητά τους να εμπορεύονται προϊόντα ζωικής προέλευσης στην Κοινότητα.

Αναφορικά με το αναπτυξιακό πρόγραμμα ¹⁰² της Γενικής Διεύθυνσης Υγείας & Τροφίμων, όπως παρουσιάζεται στην ετήσια απολογιστική Έκθεση, τονίζεται ότι έχουν τεθεί μια σειρά από στόχους για την περίοδο 2016 έως 2019. Αρχικά, επιδιώκεται συνεχής εξασφάλιση ασφαλών όσο και βιώσιμων συστημάτων παραγωγής τροφίμων μέσα από τη διαμόρφωση ισχυρών συστημάτων ελέγχου σχετικά με τα φυτοφάρμακα, ενώ οι δράσεις της στόχο έχουν να προάγουν τη βιώσιμη χρήση φυτοφαρμάκων και την πρόσβαση στην αγορά αποκλειστικά και μόνο για ασφαλή προϊόντων. Ταυτόχρονα, μέσα από τους συνεχείς ελέγχους επιδιώκεται η συνεχής όσο και αξιόπιστη διαβεβαίωση ότι τα βασικά πρότυπα της ΕΕ εφαρμόζονται, ελέγχονται και επιβάλλονται στα κράτη μέλη και στις Τρίτες Χώρες. Επιπλέον, στόχος της είναι να υλοποιήσει αναπτυξιακές πολιτικές, οι οποίες να βασίζονται σε αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με την αύξηση των διαθέσιμων γνώσεων ανά χώρα. Άλλος ένας αναπτυξιακός στόχος είναι η διασφάλιση της αποτελεσματικότητας και της αξιοπιστίας των συστημάτων ελέγχου των κρατών

¹⁰²European Commission, DG Health and Food Safety, Health and Food Audits and Analysis Programme 2017, Health and Food Safety: Priorities for Audit and Analysis for 2016 – 2019

μελών. Επιπρόσθετα, οι δραστηριότητες θα επικεντρωθούν στη βελτίωση της εφαρμογής και της επιβολής της υφιστάμενης νομοθεσίας, αλλά και στον εντοπισμό και την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές καλής διαβίωσης και κτηνοτροφίας, δίνοντας προτεραιότητα στη μεταφορά ζώων.¹⁰³ Τέλος, άλλη μια βασική προτεραιότητα της Γενικής Διεύθυνσης για την Υγείας και την Ασφάλεια των Τροφίμων είναι η πρόληψη των καταστάσεων κρίσης και η ικανότητα αντίδρασης στον τομέα της υγείας των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών. Η εργασία στον τομέα της υγείας των ζώων αποσκοπεί στο να διασφαλιστεί ότι τα κράτη μέλη είναι σε θέση να αντιδράσουν, να απομονώσουν και να εξαλείψουν κρούσματα σοβαρών ζωνοόσων. Η ικανότητα ετοιμότητας και ανταπόκρισης στις κρίσεις είναι εξίσου σημαντική στον τομέα της υγείας των φυτών. Με τη συγκεκριμένη Διεύθυνση, η Επιτροπή στοχεύει στην ενίσχυση της ικανότητάς της να ανταποκρίνεται στην ετοιμότητα και την αντιμετώπιση των κρίσεων και στην ικανότητα των κρατών μελών.

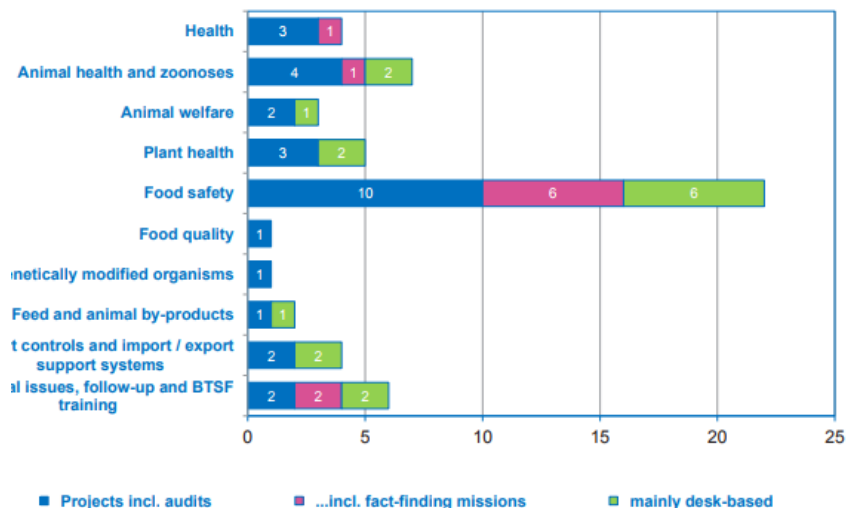
Η Γενική Διεύθυνση Υγείας & Ασφάλειας των τροφίμων έχει αναλάβει για το 2017 πενήντα πέντε (55) έργα. Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα που ακολουθεί, το 7% των σχεδίων αναφέρεται στον τομέα της ανθρώπινης υγείας. Η πλειοψηφία των σχεδίων, το 40%, είναι στο τομέα της ασφάλειας των τροφίμων, το 18% αφορά την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων και το 10% την υγεία των φυτών. Ένα (1) σχέδιο έχει προγραμματιστεί για τους γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς και την ποιότητα των τροφίμων, ενώ δύο (2) σχέδια θα ασχοληθούν με την ασφάλεια των ζωοτροφών. Οι εργασίες σχετικά με τους ελέγχους εισαγωγής αποτελούν το 7% του προγράμματος εργασίας και τέλος, το 11% των σχεδίων καλύπτει τα οριζόντια ζητήματα, την παρακολούθηση και την κατάρτιση του “Better Training for Safer Food”.¹⁰⁴

Όπως φαίνεται στο δεύτερο Διάγραμμα, το 56% όλων των έργων θα αφορά τα κράτη μέλη, το 20% των σχεδίων ασχολείται με Τρίτες Χώρες, ενώ το 24% αφορά τόσο τα κράτη μέλη όσο και τις Τρίτες Χώρες.

¹⁰³European Commission, DG Health and Food Safety, Health and Food Audits and Analysis Programme 2017, Health and Food Safety: Priorities for Audit and Analysis for 2016 – 2019

¹⁰⁴European Commission, DG Health and Food Safety, Health and Food Audits and Analysis Programme 2017, Audit and Analysis Work Programme for 2017

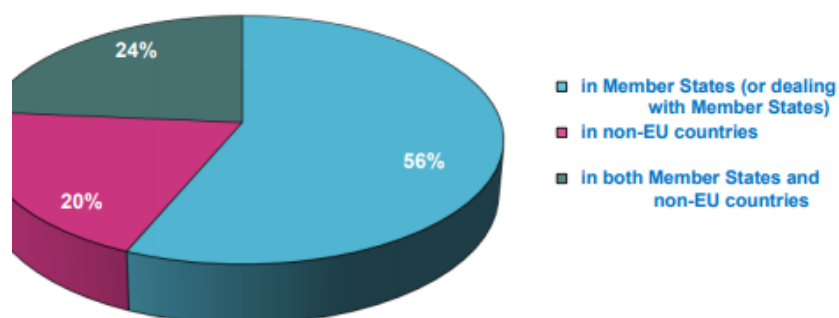
: Number of projects on audit and analysis in 2017, by main area

Εικόνα 4.1: Σύνολο έργων της Γενικής Διεύθυνσης για την υγεία και την ασφάλεια των τροφίμων για το έτος 2017

Πηγή: European Commission, DG Health and Food Safety, Health and Food Audits and Analysis Programme 2017, Audit and Analysis Work Programme for 2017

: Breakdown of projects in 2017 by region

Εικόνα 4.2: Σύνολο έργων της Γενικής Διεύθυνσης για την υγεία και την ασφάλεια των τροφίμων για το έτος 2017 ανά χώρα αναφοράς

Πηγή: European Commission, DG Health and Food Safety, Health and Food Audits and Analysis Programme 2017, Audit and Analysis Work Programme for 2017

5. Λήψη ειδικών μέτρων όταν συντρέχουν λόγοι ειδικής προστασίας των καταναλωτών

5.1 Χρήση φυτοφαρμάκων

Το σύνολο των επιτρεπτών ορίων χρήσης των διάφορων φυτοφαρμάκων, τα οποία χρησιμοποιούνται κατά την ανάπτυξη & καλλιέργεια των εκάστοτε φυτών, καθορίζονται μέσω της Οδηγίας 2009/128 / ΕΕ.¹⁰⁵ Το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο σχετικά με την ενδεδειγμένη χρήση των φυτοφαρμάκων στοχεύει, αρχικά, στη μείωση των συνεπειών τις οποίες επιφέρει η παρουσία ξένων προς τη σύσταση τους ουσιών στα τρόφιμα, προωθώντας τη βιώσιμη χρήση τους εντός της ΕΕ και τέλος, διαμορφώνοντας μια πιο εναλλακτική βάση καλλιέργειας, συγκριτικά λιγότερο επιβλαβή σε σχέση με την παραδοσιακή χρήση των φυτοφαρμάκων.

Οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών έχοντας ως βάση την προαναφερθείσα νομοθεσία έχουν προχωρήσει στην υιοθέτηση διαφόρων μεθόδων με στόχο τον περιορισμό της χρήσης φυτοφαρμάκων. Οι κυριότερες δράσεις περιλαμβάνουν, την εκπαίδευση & την ενημέρωση των καταναλωτών, τον εμπειρισματομένο έλεγχο των μηχανισμών εφαρμογής φυτοφαρμάκων, την επιβολή περιορισμών σχετικά με τη χρήση φυτοφαρμάκων, κυρίως σε πιο ευαίσθητες περιοχές, την απαγόρευση του αεροψεκασμού και τέλος, τη συνεχή παρακολούθηση και συλλογή πληροφοριών σχετικά με περιστατικά οξείας δηλητηρίασης από φυτοφάρμακα, καθώς και με εξελίξεις χρόνιας δηλητηρίασης, όπου αυτές εντοπίζονται.¹⁰⁶

Παράλληλα, τα αρμόδια κατά τόπους όργανα των κρατών είναι υποχρεωμένα να διαμορφώνουν και να εγκρίνουν Εθνικά Σχέδια Δράσης στα οποία να αναφέρονται ρητά οι στόχοι που προωθούνται. Τα Εθνικά Σχέδια στοχεύουν στη μείωση των κινδύνων και των επιπτώσεων της χρήσης φυτοφαρμάκων, επιβάλλοντας την επανεξέταση τους ανά πέντε (5) έτη ώστε να διασφαλίζεται η συνεχής παρακολούθηση και πρόοδος τους. Η ίδια η Οδηγία υπαγορεύει συγκεκριμένες δράσεις, οι οποίες είναι επιβεβλημένο να εμπεριέχονται εντός των Εθνικών Σχεδίων Δράσης.¹⁰⁷

Όπως καθορίζεται από την προαναφερθείσα Οδηγία, με τον όρο “ολοκληρωμένη διαχείριση επιβλαβών οργανισμών” περιγράφεται, αρχικά, το σύνολο των υφιστάμενων μεθόδων προστασίας των φυτών καθώς και η εφαρμογή τους στις καλλιέργειες. Η χρήση τους στοχεύει στην ανάπτυξη πληθυσμών επιβλαβών

¹⁰⁵ΟΔΗΓΙΑ 2009/128/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Οκτωβρίου 2009 σχετικά με την κοινή θέση του Συμβουλίου που αφορά τον καθορισμό πλαισίου κοινοτικής δράσης με σκοπό την επίτευξη ορθολογικής χρήσης των γεωργικών φαρμάκων

¹⁰⁶European Commission, Plants Sustainable use of pesticides
https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides_en

¹⁰⁷European Commission, Plants, Main Actions
https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides/main-actions_en

οργανισμών, διατηρώντας, παράλληλα, τη χρήση φυτοφαρμάκων σε επιτρεπτά επίπεδα που δικαιολογούνται οικονομικά και οικολογικά, ωθώντας τη μείωση ή την ελαχιστοποίηση των κινδύνων για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον. Η φιλοσοφία του όρου εγγυάται την προώθηση υγείων καλλιεργειών με την ελάχιστη δυνατή ανθρώπινη παρεμβατικότητα, σε συνδυασμό με το σεβασμό προς τα οικοσυστήματα και την ενίσχυση της χρήσης φυσικών μηχανισμών καταπολέμησης των παρασίτων.

Η προαγωγή φυσικών χωρίς, εξωγενείς παρεμβατισμούς, καλλιεργειών προωθείται μέσω της εναλλαγής ειδών καλλιέργειας, της ανάπτυξης ανθεκτικών ποικιλιών & σπόρων, χρησιμοποιώντας τις ενδεδειγμένες μεθόδους καλλιέργειας, μέσω της ισορροπημένης γονιμοποίησης, της άρδευσης, της αποστράγγισης και της αποφυγής εξάπλωσης επιβλαβών ασθενειών των φυτών με μέτρα υγιεινής. Ταυτόχρονα, επιβεβλημένη είναι η συνεχής παρακολούθηση των πιθανών επιβλαβών, προς τα φυτά, οργανισμών. Η διαδικασία επιτυγχάνεται μέσω των ενδεδειγμένων μεθόδων μέτρησης και τα ορθά εργαλεία.

Καθίσταται, επίσης, αναγκαία η χρήση επιστημονικά έγκυρων μέσων προειδοποίησης, πρόγνωσης και διάγνωσης, καθώς και η χρήση συμβουλών από εξειδικευμένους επαγγελματίες. Μέσω των αποτελεσμάτων των μεθόδων παρακολούθησης, οι αρμόδιοι είναι σε θέση να αποφασίσουν για την αναγκαιότητα εφαρμογής φυτοπροστατευτικών μέτρων. Τονίζεται, σε αυτό το σημείο, ότι προωθείται η χρήση βιολογικών, φυσικών και συναφών μη χημικών μεθόδων στην αντιμετώπιση των επιβλαβών μικροοργανισμών, πάντα αν είναι σε θέση να τους αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά. Επιβεβλημένο είναι, επιπρόσθετα, να υπάρχει συγκεκριμένη στόχευση των φυτοφαρμάκων με τις λιγότερες δυνατές συνέπειες για τον ανθρώπινο οργανισμό και το περιβάλλον. Οι ίδιοι οι καλλιεργητές οφείλουν να χρησιμοποιούν τα φυτοφάρμακα στα επιτρεπτά επίπεδα ελέγχοντας, παράλληλα, την επιτυχία των εφαρμοζόμενων φυτοπροστατευτικών μέτρων.¹⁰⁸

Σε ότι σχετίζεται με την ελεύθερη κυκλοφορία φυτοπροστατευτικών σκευασμάτων εντός των συνόρων της Κοινότητας, απαιτείται έγκριση τους από την Επιτροπή. Κατά την εξέταση των φυτοφαρμάκων πρέπει να καταστεί σαφές ότι όλα τα συστατικά τους είναι ασφαλή για την υγεία των ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων των υπολειμμάτων τους στα τρόφιμα και των επιπτώσεων στην υγεία των ζώων και το περιβάλλον.

Η διαδικασία έγκρισης είναι μακροσκελής και αυστηρά καθορισμένη. Η διαδικασία πυροδοτείται από τη δοκιμαστική χρήση του εκάστοτε σκευάσματος σε μία χώρα της Ένωσης. Στη συνέχεια, η χώρα στην οποία εφαρμόστηκε αποτελεί τον εισηγητή του σκευάσματος στα αρμόδια όργανα της ΕΕ προετοιμάζοντας την έκθεση παρουσίασης του, καθώς και την έκθεση αξιολόγησης. Η διαδικασία συνεχίζει με την έκδοση των

¹⁰⁸European Commission, Plants, Integrated Pest Management (IPM) https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides/ipm_en

αποτελεσμάτων της EFSA επί του θέματος. Αρμόδια για την έγκριση του είναι, στη συνέχεια, η Μόνιμη Επιτροπή για τη Τροφική αλυσίδα και την Υγεία των ζώων. Η διαδικασία ολοκληρώνεται με την έγκριση του από την Επιτροπή και την δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ. Η διαδικασία απαιτεί περίπου τρία (3) έτη για την ολοκλήρωση της και την έγκριση της δραστικής ουσίας.¹⁰⁹

Όλες οι συνθήκες χρήσης των φυτοφαρμάκων καθορίζονται μέσω του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009¹¹⁰. Όπως καθορίζεται από τον Κανονισμό, στον όρο “φυτοφάρμακα” περιλαμβάνεται το σύνολο των σκευασμάτων, τα οποία είτε στοχεύουν στην προστασία των φυτών από όλους τους επιβλαβείς οργανισμούς, είτε επηρεάζουν τις διεργασίες ζωής των φυτών, ενώ παράλληλα, μπορεί να στοχεύουν στη διατήρηση των φυτικών προϊόντων και τέλος, αναφέρονται στην καταστροφή ανεπιθύμητων φυτών ή τμημάτων φυτών. Όπως τονίστηκε, επιβεβλημένη είναι η έγκριση των σκευασμάτων πριν από τη διάθεση στην αγορά ή τη χρησιμοποίησή τους, όπως καθορίζεται από τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1107/2009¹¹¹

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παράλληλα, έχει καθορίσει το ανώτατο όριο υπολειμμάτων φυτοπροστατευτικών σκευασμάτων, το οποίο είναι νομικά ανεκτό εντός ή πάνω στα τρόφιμα ή τις ζωοτροφές, όταν εφαρμόζονται σωστά τα φυτοφάρμακα. Για τον καθορισμό των επιπέδων λήφθηκε υπόψη αν το επίπεδο υπολειμμάτων, το οποίο βρίσκεται στα τρόφιμα, είναι ασφαλές για τους καταναλωτές όντας το χαμηλότερο δυνατό.¹¹² Το σύνολο των κοινωνικών ομάδων λαμβάνεται υπόψη για τον καθορισμό των ανώτατων επιπέδων καταλοίπων στα τρόφιμα, όπως τα μωρά, τα παιδιά και οι χορτοφάγοι. Η EFSA είναι αρμόδια για την αξιολόγηση των κινδύνων σχετικά με την τοξικότητα των φυτοφαρμάκων, τα μέγιστα επίπεδα που αναμένονται στα τρόφιμα και τις διαφορετικές δίαιτες των Ευρωπαίων.¹¹³

Όλοι όσοι κάνουν αιτήσεις σχετικά με τα φυτοπροστατευτικά αγαθά οφείλουν, κατά την αίτηση έγκρισης του σκευάσματος, να παρέχουν στοιχεία σχετικά με τον τρόπο χρήσης του φυτοφαρμάκου στην καλλιέργεια, όπως η ποσότητα, η συχνότητα και το

¹⁰⁹European Commission, Plants, Approval of active substances
https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/approval_active_substances_en

¹¹⁰ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά και την κατάργηση των οδηγιών 79/117/ΕΟΚ και 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου

¹¹¹ European Commission, Plants, Authorization of Plant Protection Products
https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/authorisation_of_ppp_en

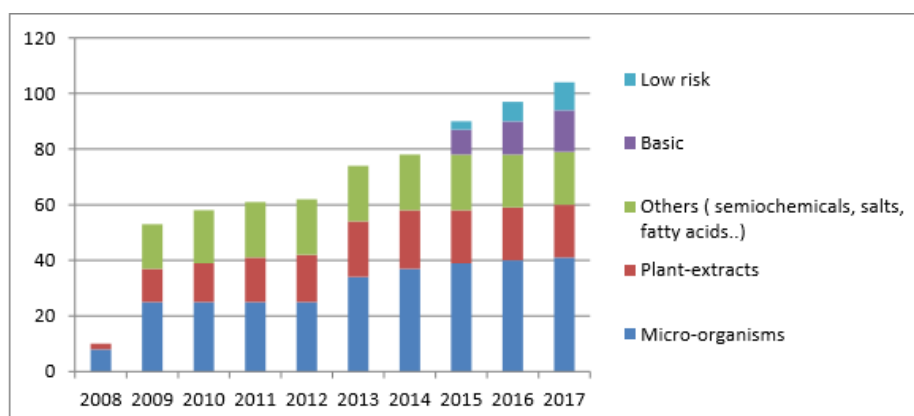
¹¹²European Commission, Plants, Maximum Residue Levels
https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/max_residue_levels_en

¹¹³European Commission, Plants EU legislation on MRLs
https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/max_residue_levels/eu_rules_en

στάδιο ανάπτυξης του φυτού. Παράλληλα, πρέπει να υπάρχουν τοξικολογικές τιμές αναφοράς για τα παρασιτοκτόνα και την αποδεκτή ημερήσια πρόσληψη.¹¹⁴

Στην αρμοδιότητα των εθνικών οργάνων εμπίπτει ο τρόπος και ο χρόνος χρησιμοποίησης του εκάστοτε φυτοφαρμάκου, εκδίδοντας άδειες σε εθνική βάση, εάν συνυπολογιστεί και το γεγονός ότι οι τοπικές και περιβαλλοντικές συνθήκες και η εμφάνιση επιβλαβών οργανισμών μπορεί να διαφέρουν κατά τόπους.¹¹⁵

Ευθύνη των γεωργών, των εμπόρων και των εισαγωγέων είναι η συμμόρφωση με τις Νομοθετικές Ρυθμίσεις της Κοινότητας. Τα αρμόδια εθνικά όργανα οφείλουν να ελέγχουν τις καλλιέργειες λαμβάνοντας δείγματα και ελέγχοντας τα επίπεδα των φυτοφαρμάκων. Η σύμπνοια εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας σε θέματα φυτοπροστασίας επιτυγχάνεται μέσω των συνεχών ελέγχων, οι οποίοι καταδεικνύουν τους βασικότερους συνδυασμούς φυτοφαρμάκων και καλλιεργειών για παρακολούθηση, καθώς και τον ελάχιστο αριθμό δειγμάτων για κάθε χώρα της Ένωσης σε ετήσια έκθεση. Επιπρόσθετα, έλεγχοι διενεργούνται και από το Γραφείο Ελέγχου και Ανάλυσης Υγείας και Τροφίμων ενώ τέλος, μέσω του Συστήματος Έγκαιρης Προειδοποίησης για τα Τρόφιμα και τις Ζωοτροφές, RASFF, αν εντοπιστεί ύποπτο κρούσμα φυτοφαρμάκου ειδοποιούνται άμεσα οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών¹¹⁶

Εικόνα 5.1: Αύξηση αριθμού εναλλακτικών ουσιών που εγκρίθηκε από την ΕΕ

Πηγή: REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL, On Member State National Action Plans and on progress in the implementation of Directive 2009/128/EC on the sustainable use of pesticides

¹¹⁴European Commission, Plants, how are EU MRLs set? https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/max_residue_levels/application_en

¹¹⁵European Commission, Plants Who does what? https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/max_residue_levels/actions_en

¹¹⁶European Commission, Plants Enforcement https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/max_residue_levels/enforcement_en

5.2 Συμπληρώματα διατροφής

Μια υποκατηγορία τροφίμων αποτελούν τα συμπληρώματα διατροφής, σκευάσματα τα οποία είναι συμπυκνωμένες πηγές θρεπτικών συστατικών. Οι πλέον συνηθισμένες είναι τα χάπια ή τα υγρά σε μετρημένες δόσεις. Το σύστημα κυκλοφορίας των συμπληρωμάτων διατροφής καθορίζεται από την Οδηγία 2002/46/ΕΚ¹¹⁷, η οποία διαμορφώθηκε με στόχο την προστασία του καταναλωτικού κοινού από πιθανούς κινδύνους που επιφέρει η χρήση των σκευασμάτων αυτών, σε συνδυασμό με τη διασφάλιση ότι δεν αναγράφονται παραπλανητικές πληροφορίες στα προϊόντα.

Στο πλαίσιο του προαναφερθέντος νομοθετήματος, έχει καθοριστεί ένας συγκεντρωτικός κατάλογος όλων των βιταμινών και των ανόργανων συστατικών, τα οποία είναι θεμιτό να υπάρχουν στα συμπληρώματα διατροφής. Παράλληλα, έχουν σαφώς καθοριστεί και οι πηγές από τις οποίες είναι επιτρεπτό να προέρχονται οι βιταμίνες και τα μέταλλα. Ιχνοστοιχεία τα οποία δεν εμπεριέχονται στην Οδηγία απαγορεύεται ρητά να κυκλοφορούν. Το συγκεκριμένο νομοθέτημα έχει εμπλουτιστεί από τους Κανονισμούς (ΕΕ) 2017/1203 της Επιτροπής¹¹⁸, 2015/414¹¹⁹, 119/2014¹²⁰, 1161/2011¹²¹, 1170/2009¹²² και την Οδηγία 2006/37 / ΕΚ της Επιτροπής¹²³.

¹¹⁷ΟΔΗΓΙΑ 2002/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 10ης Ιουνίου 2002, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί των συμπληρωμάτων διατροφής

¹¹⁸ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2017/1203 της Επιτροπής, της 5ης Ιουλίου 2017, για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1925/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά το οργανικό πυρίτιο (μονομεθυλοσιλανοτριόλη) και τους ασβεστιούχους φωσφορυλιωμένους ολιγοσακχαρίτες (POs-Ca®) που προστίθενται στα τρόφιμα και χρησιμοποιούνται στην παρασκευή συμπληρωμάτων διατροφής

¹¹⁹REGULATION (EU) 2015/414 of 12 March 2015 amending Directive 2002/46/EC of the European Parliament and of the Council as regards (6 S)-5-methyltetrahydrofolic acid, glucosamine salt used in the manufacture of food supplements

¹²⁰REGULATION (EU) No 119/2014 of 7 February 2014 amending Directive 2002/46/EC of the European Parliament and of the Council and Regulation (EC) No 1925/2006 of the European Parliament and of the Council as regards chromium enriched yeast used for the manufacture of food supplements and chromium(III) lactate tri-hydrate added to foods

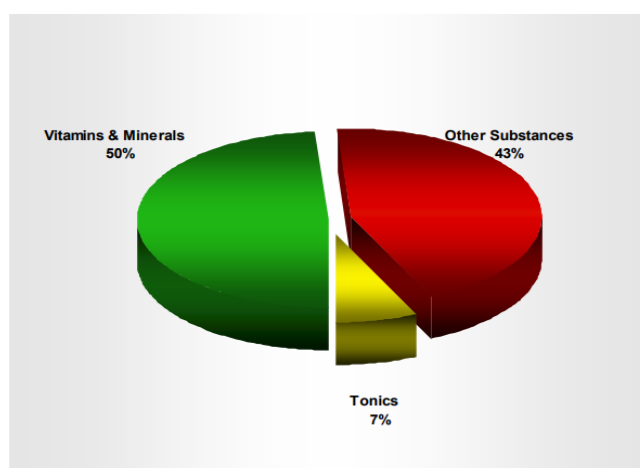
¹²¹REGULATION (EU) No 1161/2011 of 14 November 2011 amending Directive 2002/46/EC of the European Parliament and of the Council, Regulation (EC) No 1925/2006 of the European Parliament and of the Council and Commission Regulation (EC) No 953/2009 as regards the lists of mineral substances that can be added to foods

¹²²REGULATION (EC) No 1170/2009 of 30 November 2009 amending Directive 2002/46/EC of the European Parliament and of Council and Regulation (EC) No 1925/2006 of the European Parliament and of the Council as regards the lists of vitamin and minerals and their forms that can be added to foods, including food supplements

¹²³ΟΔΗΓΙΑ 2006/37/ΕΚ της Επιτροπής, της 30ής Μαρτίου 2006, για την τροποποίηση του παραρτήματος II της οδηγίας 2002/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά την προσθήκη ορισμένων ουσιών

Η Μόνιμη Επιτροπή Φυτών, Ζώων, Τροφίμων και Ζωοτροφών, παράλληλα, σύμφωνα με την Οδηγία 2002/46 / ΕΚ¹²⁴, έχει καθορίσει την επιτρεπτή ποσότητα ανώτατων ποσοτήτων βιταμινών και ανόργανων συστατικών, οι οποίες μπορούν να εμπεριέχονται στα συμπληρώματα. Η συγκεκριμένη Επιτροπή κατάφερε να εκδώσει ένα έγγραφο συζήτησης αδυνατώντας, ωστόσο, να υποβάλλει πρόταση λόγω της πολυπλοκότητας του ζητήματος καθώς και των αποκλινουσών απόψεων που εκφράστηκαν.¹²⁵

Αναφορικά με την επιβεβλημένη διαδικασία ένταξης μιας νέας ουσίας στους καταλόγους των επιτρεπτών προς κατανάλωση συμπληρωμάτων διατροφής, το σύνολο των αιτήσεων κατατίθεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Υγεία και το Περιβάλλον. Για να καταστεί αποδεκτή η αίτηση, πρέπει να εμπεριέχει κείμενο που να διευκρινίζει με σαφήνεια το αίτημα σχετικά με τη θρεπτική ουσία, η οποία χρησιμοποιείται ως πηγή. Παράλληλα, θα πρέπει να έχουν γίνει κλινικές δοκιμές, τα αποτελέσματα των οποίων να εμπεριέχονται στην αίτηση. Στην συνέχεια, οι υπηρεσίες της Επιτροπής εξετάζουν την αίτηση και ενημερώνουν την Επιτροπή αν είναι διοικητικά αποδεκτή. Τονίζεται ότι, τόσο οι υπηρεσίες της Επιτροπής, όσο και η EFSA διατηρούν το δικαίωμα να ζητήσουν συμπληρωματικές πληροφορίες που απαιτούνται για την πλήρη αξιολόγηση της ουσίας.¹²⁶

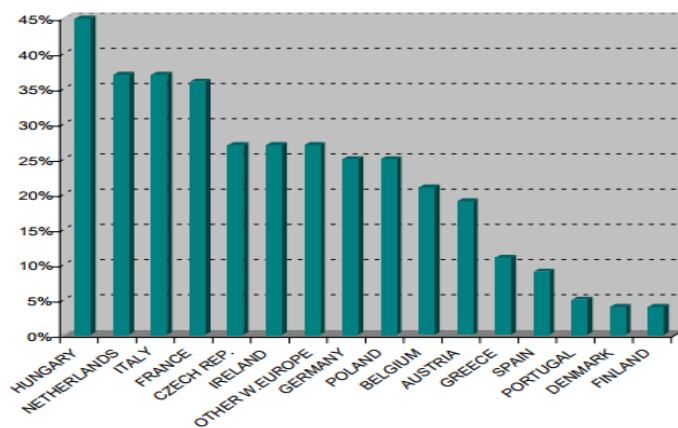
Εικόνα 5.2: Σχετικό μερίδιο αγοράς των τμημάτων συμπληρωμάτων διατροφής στην Ε.Ε. 2005

Πηγή: Commission Staff working document characteristic and perspectives of the market for food supplements containing substances other than vitamins and minerals (2008)824 final SEC(2008)2977

¹²⁴ΟΔΗΓΙΑ 2002/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 10ης Ιουνίου 2002, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί των συμπληρωμάτων διατροφής

¹²⁵ European Commission, Food, Food supplements https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/supplements_en

¹²⁶Administrative Guidance on Submissions for Safety Evaluation of Substances added for Specific Nutritional Purposes in the Manufacture of Foods, European Commission Health & Consumers Directorate – General Directorate E - Safety of the food chain E4 – Nutrition, food composition and information

Εικόνα 5.3: Μερίδιο αγοράς άλλων ουσιών σε 17 χώρες της ΕΕ Μελλοντικές προβλέψεις ανάπτυξης άλλων ουσιών (2005-2010)

Πηγή: Commission Staff working document characteristic and perspectives of the market for food supplements containing substances other than vitamins and minerals (2008)824 final SEC(2008)2977

5.3 Χρωστικές ουσίες

Ο όρος “χρωστική ουσία” περιλαμβάνει το σύνολο των πρόσθετων ουσιών, οι οποίες είτε ενισχύουν τα χρώματα των τροφίμων, είτε επιδιώκουν να τα επαναφέρουν διότι έχουν εξασθενήσει, ερχόμενα σε επαφή με τον ήλιο, την υγρασία και τον αέρα ενώ τέλος, είναι δυνατόν να χρωματίζουν και άχρωμες τροφές. Η κυκλοφορία των υπαρχουσών χρωστικών ουσιών έχει επιτραπεί από τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης έπειτα από διεξοδικούς ελέγχους. Εντεταλμένο όργανο, το οποίο ρυθμίζει και ελέγχει τη χρήση των εν λόγω σκευασμάτων στα τρόφιμα, είναι η ομάδα της EFSA για τα πρόσθετα τροφίμων και τις πηγές θρεπτικών ουσιών που προστίθενται στα τρόφιμα. Ο έλεγχος χρήσης των χρωστικών ουσιών είναι συνεχής και γίνεται κυρίως μέσω της ανασκόπησης των υπαρχουσών μελετών σχετικά με τις επιπτώσεις τους στην υγεία των καταναλωτών. Εξετάζεται συστηματικά η σύνδεση μεταξύ των χρωστικών ουσιών και των γονιδιοξινών, οι οποίες είναι ουσίες που επιφέρουν βλάβες στο γενετικό υλικό των κυττάρων και δύναται να οδηγήσουν σε μεταλλάξεις ή καρκίνο.

Ήδη από το 2009, έχει διαμορφωθεί η λίστα με τις επιτρεπόμενες χρωστικές ουσίες, η οποία επανεξετάζεται συνεχώς ώστε να διασφαλιστεί η ασφάλεια της υγείας των καταναλωτών. Τα σκευάσματα υφίστανται και τον έλεγχο της αρμόδιας ομάδας της EFSA για τα διαιτητικά προϊόντα, τη διατροφή και τις αλλεργίες ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος ανάπτυξης αλλεργιών στους καταναλωτές.

Όπως έχει τονιστεί, όλες οι χρησιμοποιούμενες χρωστικές ουσίες πρέπει να έχουν εγκριθεί από τα αρμόδια όργανα της Ένωσης. Η διαδικασία έγκρισης πυροδοτείται με την προσκόμιση του επίσημου αιτήματος στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Με την αίτηση κατατίθενται σχετικές πληροφορίες για την ουσία, τις αναμενόμενες χρήσεις της και τα επιτρεπτά επίπεδα χρήσης. Στο δεύτερο στάδιο, αναμένεται η μεταβίβαση του φακέλου στην EFSA, ως αρμόδια για την αξιολόγηση της ουσίας. Έχοντας την

γνωμοδότησης της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων διαθέσιμη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφασίζει εάν θα εγκρίνει την ουσία. Η διαδικασία ολοκληρώνεται με τη συμπερίληψη της νέας χρωστικής ουσίας στον ήδη υπάρχοντα κατάλογο των επιτρεπόμενων προσθέτων τροφίμων της ΕΕ, όπως αυτός αναφέρεται στον Κανονισμό (ΕΕ) 1333/2008.¹²⁷

Οι χρωστικές ουσίες χρησιμοποιούνται κυρίως στα αναψυκτικά, τα αρτοσκευάσματα, τα επιδόρπια, τις σάλτσες, τα καρυκεύματα και τα είδη ζαχαροπλαστικής.¹²⁸

5.4 Αντιβιοτικά

Τα αντιβιοτικά είναι πρόσθετες ουσίες, οι οποίες στοχεύουν είτε στο να καταστρέψουν τους μικροοργανισμούς, είτε στο να αποτρέψουν την ανάπτυξη τους. Η εκτεταμένη χρήση των θεραπειών αυτών μπορεί να επιφέρει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μικροοργανισμών, οι οποίοι εμφανίζουν υψηλή ανθεκτικότητα καθιστώντας ουσιαστικά αναποτελεσματική τη θεραπεία και επιφέροντας σοβαρούς κινδύνους για την υγεία του ατόμου ή του ζώου. Αν το καταναλωτικό κοινό προμηθευτεί και τραφεί με ζωικά προϊόντα, στα οποία έχει γίνει εκτεταμένη χρήση αντιβιοτικών, είναι πολύ πιθανό να προκύψουν εκτεταμένοι κίνδυνοι για την υγεία του.

Όλα τα αρμόδια όργανα της ΕΕ βρίσκονται σε διαρκή επαγρύπνηση ώστε να διασφαλιστεί η αποτροπή κινδύνων στη τροφική αλυσίδα. Το σύνολο των ετήσιων εκθέσεων της EFSA καθώς και του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων, τονίζουν το γεγονός ότι η αντιμικροβιακή αντοχή ενέχει σοβαρό κίνδυνο για την υγεία των ανθρώπων και των ζώων.

Η προσπάθεια αντιμετώπισης της υπέρμετρης χρήσης αντιβιοτικών έχει ήδη ξεκινήσει από το 2001, με τη χάραξη της στρατηγικής με στόχο την πάταξη της μικροβιακής αντοχής, η οποία θέτει σε κίνδυνο την υγεία των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών. Σημαντική πρωτοβουλία ήταν η συστηματική κατάργηση των αντιβιοτικών για μη ιατρική χρήση σε ζώα. Η προσπάθεια αυτή συνεχίστηκε το 2006, οπότε και απαγορεύτηκε η χρήση αντιβιοτικών για την προώθηση της ανάπτυξης στις ζωοτροφές. Έπειτα από δύο έτη, το 2008, δημοσιεύτηκε έκθεση της EFSA στην οποία περιγραφόταν ο τρόπος μετάδοσης ανθεκτικών βακτηρίων στους ανθρώπους μέσω των τροφίμων. Στο έγγραφο αυτό συμπεριλαμβάνονταν τρόποι πρόληψης και ελέγχου της μετάδοσης τους, καθώς και ορθές πρακτικές υγιεινής κατά την παραγωγή και διάθεση των τροφίμων. Κατατέθηκε, επίσης, το 2010 έκθεση από την EFSA σχετικά με την αντιμικροβιακή αντοχή στα ζωονοσογόνα βακτηρίδια που

¹²⁷ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1333/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008 που αφορά τα πρόσθετα τροφίμων

¹²⁸ European Food Safety Authority, Food Colors <http://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/food-colours>

βρέθηκαν σε ζώα και τρόφιμα. Από το 2011 έως και σήμερα, ετησίως η EFSA προχωρά στην έκδοση σχετικής έκθεσης για την αντιμικροβιακή αντοχή στα ζωονοσογόνα βακτήρια, τα οποία είναι επικίνδυνα για τους ανθρώπους, τα ζώα και τα τρόφιμα. Μέσω της ετήσιας έκθεσης αναπτύσσονται σημαντικές δράσεις για την καταπολέμηση της μικροβιακής αντοχής.

Η αντιμετώπιση του συγκεκριμένου προβλήματος πρέπει να είναι ολιστική, περιλαμβάνοντας τομείς όπως η ιατρική, η κτηνιατρική, η έρευνα, η κτηνοτροφία, η γεωργία, το περιβάλλον, το εμπόριο και η επικοινωνία. Από τις πλέον σημαντικές υποχρεώσεις των κρατών μελών είναι η παρακολούθηση των σχετικών, με την αντιμικροβιακή αντοχή, τάσεων σε ζωνοσώους και άλλους παράγοντες που ενδέχεται να συνιστούν απειλή για τη δημόσια υγεία.¹²⁹

Η αντίσταση του οργανισμού στη χρήση των αντιβιοτικών αποτελεί την αιτία για περίπου 25.000 θανάτους ετησίως στην ΕΕ, ενώ σε παγκόσμια κλίμακα οι θάνατοι ανέρχονται στους 700.000. Οι συνέπειες του ζητήματος είναι και οικονομικές, αν συμπεριληφθεί το γεγονός ότι υπάρχει μειωμένη παραγωγικότητα, η οποία κοστίζει την Ένωση περί τα 1.5 δισεκατομμύρια.

Η πλέον πρόσφατη στρατηγική της ΕΕ με εναρκτήρια χρόνια το 2017, περιλαμβάνει την κατάθεση σχεδίου, το οποίο έχει ως αποδέκτες το σύνολο των αρμοδίων οργάνων της Ένωσης, και το οποίο περιλαμβάνει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη δυνατότητα αποτελεσματικής θεραπείας των λοιμώξεων στους ανθρώπους και τα ζώα, αναπτύσσοντας την κυκλοφορία νέων αποτελεσματικών αντιμικροβιακών ουσιών εντός και εκτός της ΕΕ. Ανώτερος στόχος των αρμοδίων οργάνων είναι η διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης και αποτελεσματικής προσέγγισης για την καταπολέμηση της μικροβιακής αντίστασης.¹³⁰

5.5 Ορμόνες

Αναφορικά με τη χρήση ορμονών στα τρόφιμα και ειδικότερα στο κρέας, η Οδηγία 81/602 / ΕΟΚ¹³¹, ρητά απαγορεύει τη χρήση όλων των ουσιών με ορμονική δράση για την προώθηση της ανάπτυξης των ζώων, ήδη από το 1981. Η αναγκαιότητα κατάργησης της χρήσης ορμονών υπήρξε επιβεβλημένη για όλη την κτηνοτροφία εντός της Κοινότητας, όσο και για την εισαγωγή βρώσιμων αγαθών από Τρίτες Χώρες. Ήδη από το 1999, η Επιστημονική Επιτροπή για τα Κτηνιατρικά Μέτρα σχετικά με τη δημόσια υγεία ασχολήθηκε εκτενέστατα με το ζήτημα των πιθανών

¹²⁹ European Food Safety Authority, Antimicrobial Resistance <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/antimicrobial-resistance>

¹³⁰ European Commission, Action at EU Level https://ec.europa.eu/health/amr/action_eu_en

¹³¹ ΟΔΗΓΙΑ 96/22/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 1996, για την απαγόρευση της χρησιμοποίησης ορισμένων ουσιών με ορμονική ή θυρεοστατική δράση και των β-ανταγωνιστικών ουσιών στη ζωική παραγωγή για κερδοσκοπικούς λόγους και κατάργησης των οδηγιών 81/602/ΕΟΚ, 88/146/ΕΟΚ και 88/299/ΕΟΚ

κινδύνων που προκύπτουν για την ανθρώπινη υγεία από την κατανάλωση κρέατος με ορμόνες, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι αδυνατεί να προσδιορίσει την αποδεκτή ημερήσια πρόσληψη των ουσιών αυτών. Στη συνέχεια, το Σεπτέμβριο του 2003, με την Οδηγία 2003/74 / ΕΚ ¹³²επιβεβαιώθηκε η απαγόρευση των ουσιών που έχουν ορμονική δράση για την προώθηση της ανάπτυξης στα εκτρεφόμενα ζώα. ¹³³

5.6 Πρόσθετα τροφίμων - αρωματικές ύλες

Με τον όρο ‘αρωματική ουσία’ νοείται το σύνολο των προσθέτων, τα οποία εμπεριέχονται στα τρόφιμα με στόχο την ενίσχυση της γεύσης, της οσμής ή της διατροφικής αξίας τους. Η χρήση των συγκεκριμένων ουσιών είναι ιδιαιτέρως διαδεδομένη στη ζαχαροπλαστική, στα αναψυκτικά, στα δημητριακά και τα γιαούρτια.

Ήδη από το 2008, η EFSA διεξήγαγε ελέγχους σχετικά με την ασφάλεια των αρωματικών υλών εκδίδοντας ετησίως γνώμες για κάθε χημική ομάδα, γνωστές και ως ‘αξιολογήσεις γευστικών ομάδων’. Τα στοιχεία, στα οποία βασίζεται η Αρχή, προκύπτουν από την εξέταση των επιπέδων πρόσληψης, απορρόφησης, μεταβολισμού και τοξικότητας των αρωματικών ουσιών. Έχει, επίσης, διαμορφωθεί από το 2012, μητρώο με το σύνολο των επιτρεπτών αρωματικών ουσιών.

Η λειτουργία της Αρχής για τις αρωματικές ύλες είναι διπολική: Από την μια είναι αρμόδια για την αξιολόγηση των αρωματικών ουσιών που διατίθενται σήμερα στην αγορά, και από την άλλη των αιτήσεων για την έγκριση νέων αρωματικών ουσιών. Οι αιτούντες νέων ουσιών οφείλουν να προσκομίσουν το φάκελο της αίτησης με τις απαραίτητες πληροφορίες για την ταυτότητα των αρχικών υλικών, τον τρόπο παρασκευής της ουσίας καθώς και τοξικολογικά δεδομένα. Ο Κανονισμός 2232/96 ¹³⁴είναι αρμόδιος για τον καθορισμό των κανόνων για τη χρήση αρωματικών υλών στα τρόφιμα εντός της Ένωσης. Αντίστοιχα, ο Κανονισμός 1331/2008 ¹³⁵καθορίζει τη διαδικασία έγκρισης για τις πρόσθετες ύλες, τα ένζυμα και τα αρτύματα που

¹³²ΟΔΗΓΙΑ 2003/74/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, για την τροποποίηση της οδηγίας 96/22/ΕΚ του Συμβουλίου περί απαγορεύσεως της χρησιμοποίησεως ορισμένων ουσιών με ορμονική ή θυρεοστατική δράση και των β-ανταγωνιστικών ουσιών στη ζωική παραγωγή για κερδοσκοπικούς λόγους

¹³³European Commission, Food, Hormones in Meat https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/meat_hormones_en

¹³⁴ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 2232/96 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Οκτωβρίου 1996 σχετικά με τη θέσπιση κοινοτικής διαδικασίας για τις αρωματικές ύλες που χρησιμοποιούνται ή προορίζονται να χρησιμοποιηθούν εντός ή επί των τροφίμων

¹³⁵ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1331/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008 για τη θέσπιση ενιαίας διαδικασίας έγκρισης για τα πρόσθετα τροφίμων, τα ένζυμα τροφίμων και τις αρωματικές ύλες τροφίμων

χρησιμοποιούνται στα τρόφιμα. Τέλος, ο Κανονισμός ΕΕ 872/2012 ¹³⁶περιλαμβάνει το κατάλογο των αρωματικών ουσιών της ΕΕ που επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται στα τρόφιμα.¹³⁷

5.7 Συσκευασίες τροφίμων

Είναι γεγονός ότι τα τρόφιμα έρχονται σε επαφή με πλήθος αντικειμένων και υλικών κατά τη διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας τους. Τα διάφορα υλικά και αντικείμενα, με τα οποία έρχονται σε επαφή τα βρώσιμα αγαθά, ονομάζονται ‘υλικά επαφής’. Χαρακτηριστικό των συγκεκριμένων υλικών είναι το ότι είτε έρχονται σε άμεση επαφή με τα τρόφιμα, είτε μπορούν ευλόγως να έρθουν σε επαφή με τρόφιμα ή να μεταφέρουν τα συστατικά τους στο τρόφιμο υπό κανονική ή προβλεπόμενη χρήση. Κοινά παραδείγματα των υλικών αυτών είναι τα δοχεία μεταφοράς, τα μηχανήματα επεξεργασίας, τα υλικά συσκευασίας και τέλος, τα μαγειρικά σκεύη.

Αναγκαία προϋπόθεση για την ασφαλή χρήση των προαναφερθέντων συσκευών κατά την παραγωγή & μεταφορά των τροφίμων είναι η αδρανοποίηση των συστατικών τους με τρόπο επαρκή ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν αποτελούν κίνδυνο για τη δημόσια υγεία.

Η αναγκαιότητα ασφάλειας των συσκευασιών που έρχονται σε επαφή με τα τρόφιμα διασφαλίζεται μέσω των Νομοθετημάτων της ΕΕ. Εντεταλμένο όργανο για το συνεχή έλεγχο της ποιότητας & της ασφάλειας των συσκευασιών είναι η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA). Το σύνολο των χρησιμοποιούμενων συσκευασιών υφίσταται συνεχείς ελέγχους από τους υπεύθυνους των επιχειρήσεων που τα διαθέτουν στην αγορά, καθώς και από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών κατά τους επίσημους ελέγχους. Παράλληλα, το Ευρωπαϊκό Εργαστήριο Αναφοράς για Υλικά που έρχονται σε επαφή με τρόφιμα είναι αρμόδιο να παρέχει επιστημονικές γνώσεις και τεχνικές συμβουλές. Η νομοθεσία της Κοινότητας για τις συσκευασίες τροφίμων αποσκοπεί στη διασφάλιση της υγείας των καταναλωτών σε συνδυασμό με την αποτελεσματική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.¹³⁸

¹³⁶ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 872/2012 της Επιτροπής της 1ης Οκτωβρίου 2012 για την έγκριση του καταλόγου αρωματικών υλών που προβλέπεται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2232/96 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, την εισαγωγή του καταλόγου αυτού στο παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1334/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1565/2000 της Επιτροπής και της απόφασης 1999/217/ΕΚ της Επιτροπής

¹³⁷European Food Safety Authority, Flavorings, <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/flavorings>

¹³⁸European Commission, Food, Food Contact Materials https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/food_contact_materials_en

Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1935/2004¹³⁹ αποτελεί το κατευθυντήριο άξονα για ότι σχετίζεται με τα υλικά που έρχονται σε επαφή με τα τρόφιμα. Πιο συγκεκριμένα, το νομοθέτημα αυτό απαγορεύει τη χρήση υλικών επιβλαβή προς την ανθρώπινη υγεία ή την αλλαγή της σύστασης των τροφίμων. Αντίστοιχα, περιλαμβάνει συγκεκριμένους κανόνες για την ορθή χρήση των υλικών ενώ, ταυτόχρονα, καθορίζεται και η διαδικασία εκτίμησης της ασφάλειας των ουσιών που χρησιμοποιούνται για την παρασκευή τους. Τέλος, περιλαμβάνονται συγκεκριμένοι κανόνες για την επισήμανση των συσκευασιών.

Αντίστοιχα, μέσω του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2023/2006¹⁴⁰ τίθενται όλοι οι κανόνες, οι οποίοι διασφαλίζουν τη χρήση των σωστών προδιαγραφών για τα συγκεκριμένα υλικά. Ο Κανονισμός επιτάσσει τη χρήση ενδεδειγμένων εγκαταστάσεων, πάντα με τεκμηριωμένα συστήματα διασφάλισης της ποιότητας καθώς και την επιλογή των κατάλληλων πρώτων υλών.

Αναφορικά με τα πλέον συχνά υλικά συσκευασίες, υπάρχουν εξατομικευμένα νομοθετήματα, τα οποία καθορίζουν τις προϋποθέσεις χρήσης κάθε υλικού. Πιο συγκεκριμένα, η χρήση των κεραμικών σκευών καθορίζεται από την Οδηγία 84/500 / ΕΟΚ¹⁴¹. Επιπρόσθετα, ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 10/2011¹⁴² καθορίζει τις συνθήκες χρήσης των ανακυκλωμένων πλαστικών υλικών. Αντίστοιχα, κοινή είναι και η χρήση των λεγόμενων ενεργών & ευφυών υλικών, τα οποία έχουν την ιδιότητα να επεκτείνουν τη διάρκεια ζωής των τροφών, διατηρώντας και βελτιώνοντας την κατάσταση του περιεχομένου τους, απελευθερώνοντας ή απορροφώντας ουσίες προς ή από το φαγητό ή το περιβάλλον του. Ο τρόπος χρήσης της συγκεκριμένης κατηγορίας υλικών καθορίζεται από τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1935/2004¹⁴³. Αντίστοιχα ο κατάλογος των ενεργών συσκευασιών εμπεριέχεται στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 450/2009¹⁴⁴. Τέλος, η πλέον κοινή κατηγορία υλικών συσκευασίας, αυτή

¹³⁹ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1935/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Οκτωβρίου 2004 σχετικά με τα υλικά και αντικείμενα που προορίζονται να έρθουν σε επαφή με τρόφιμα και με την κατάργηση των οδηγιών 80/590/ΕΟΚ και 89/109/ΕΟΚ

¹⁴⁰ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 2023/2006 της Επιτροπής της 22ας Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με την ορθή πρακτική παραγωγής υλικών και αντικειμένων που προορίζονται να έλθουν σε επαφή με τρόφιμα

¹⁴¹ΟΔΗΓΙΑ 2005/31/ΕΚ της Επιτροπής, της 29ης Απριλίου 2005, για την τροποποίηση της οδηγίας 84/500/ΕΟΚ του Συμβουλίου όσον αφορά τη δήλωση συμμόρφωσης και τα κριτήρια επίδοσης της μεθόδου ανάλυσης για τα κεραμικά αντικείμενα που προορίζονται να έλθουν σε επαφή με τρόφιμα

¹⁴²ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 10/2011 της Επιτροπής της 14ης Ιανουαρίου 2011 για τα πλαστικά υλικά και αντικείμενα που προορίζονται να έρθουν σε επαφή με τρόφιμα

¹⁴³ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1935/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Οκτωβρίου 2004 σχετικά με τα υλικά και αντικείμενα που προορίζονται να έρθουν σε επαφή με τρόφιμα και με την κατάργηση των οδηγιών 80/590/ΕΟΚ και 89/109/ΕΟΚ

¹⁴⁴ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ αριθ. 450/2009 της Επιτροπής, της 29ης Μαΐου 2009 , σχετικά με τα ενεργά και νοήμονα υλικά και αντικείμενα που προορίζονται να έλθουν σε επαφή με τρόφιμα

των πλαστικών, καθορίζεται από τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 10/2011¹⁴⁵. Τέλος, οι συσκευασίες οι οποίες έχουν ως χώρα προέλευσης την Κίνα πρέπει να τηρούν τις προδιαγραφές του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 284/2011^{146,147}.

Όπως έχει πολλάκις αναφερθεί, η χρήση οποιασδήποτε συσκευασίας που έρχεται σε επαφή με τα τρόφιμα πρέπει να έχει λάβει την έγκριση των αρμοδίων οργάνων της Ένωσης. Αρχικά, ο ενδιαφερόμενος ο οποίος επιθυμεί να χρησιμοποιήσει μια νέα συσκευασία ή υλικό οφείλει να καταθέσει φάκελο σύμφωνα με τις οδηγίες της EFSA, ο οποίος αποστέλλεται σε όλα τα αρμόδια όργανα της ΕΕ & την EFSA. Στην συνέχεια, η ίδια η Αρχή πρέπει να αξιολογήσει την αίτηση και τα στοιχεία του φακέλου. Η Επιτροπή είναι αρμόδια να γνωμοδοτήσει για την τελική έγκρισή της. Η διαδικασία ολοκληρώνεται με την προσθήκη της νέας ουσίας στο κατάλογο του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 10/2011^{148,149}.

5.8 Ετικέτες τροφίμων

Ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1169/2011¹⁵⁰ ρυθμίζει τις απαιτήσεις σχετικά με την παροχή πληροφοριών που προορίζονται για τους καταναλωτές. Οι αλλαγές που επέφερε η ψήφιση του Κανονισμού έγκεινται στη βελτίωση της αναγνωσιμότητας των πληροφοριών, στη σαφέστερη και ενιαία παρουσίαση των αλλεργιογόνων, στην απαίτηση ύπαρξης ορισμένων πληροφοριών διατροφής για την πλειοψηφία των προσυσκευασμένων επεξεργασμένων τροφίμων και στην υπαγόρευση αναφοράς του τύπου προέλευσης του κρέατος από χοίρους, πρόβατα, αίγες και πουλερικά.

¹⁴⁵ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 10/2011 της Επιτροπής της 14ης Ιανουαρίου 2011 για τα πλαστικά υλικά και αντικείμενα που προορίζονται να έρθουν σε επαφή με τρόφιμα

¹⁴⁶ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 284/2011 της Επιτροπής, της 22ας Μαρτίου 2011, για καθορισμό ειδικών όρων και λεπτομερών διαδικασιών για την εισαγωγή πλαστικών ειδών κουζίνας από πολυαμίδια και μελαμίνη καταγωγής ή προέλευσης Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας και Ειδικής Διοικητικής Περιοχής Χονγκ Κονγκ της Κίνας

¹⁴⁷European Commission, Food, Legislation
https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/food_contact_materials/legislation_en

¹⁴⁸ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 10/2011 της Επιτροπής της 14ης Ιανουαρίου 2011 για τα πλαστικά υλικά και αντικείμενα που προορίζονται να έρθουν σε επαφή με τρόφιμα

¹⁴⁹European Commission, Food, Authorizations
https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/food_contact_materials/authorisations_en

¹⁵⁰ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1924/2006 και (ΕΚ) αριθ. 1925/2006 και την κατάργηση της οδηγίας 87/250/ΕΟΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 90/496/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της οδηγίας 1999/10/ΕΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 2002/67/ΕΚ και 2008/5/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 608/2004 της Επιτροπής

Σχετικά με πιθανές αλλεργιογόνες ουσίες, οι οποίες τυγχάνει να βρίσκονται στα βρώσιμα αγαθά, το 2017 εκδόθηκε από τις αρμόδιες αρχές ανακοίνωση η οποία επικαιροποιεί την Οδηγία 2000/13 / ΕΚ ¹⁵¹ για τις συγκεκριμένες ουσίες. Σε ότι σχετίζεται με την αναγραφή των λιπαρών στα τρόφιμα, το 2015, η Επιτροπή εξέδωσε έκθεση σχετικά με τα λίπη στα τρόφιμα και τη συνολική διατροφή του πληθυσμού της Ένωσης.

Επιβεβλημένη, όπως αναφέρθηκε, είναι η αναγραφή της χώρας προέλευσης σε όλα τα νωπά και κατεψυγμένα κρέατα χοιροειδών, αιγοπροβάτων και πουλερικών σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1337/2013 ¹⁵² της Επιτροπής. Υποχρεωτική είναι, επιπρόσθετα, και η αναφορά του τόπου προέλευσης στο γάλα, και στο γάλα που χρησιμοποιείται ως συστατικό γαλακτοκομικών προϊόντων¹⁵³

Αντίστοιχα, σαφώς καθορισμένος είναι και ο τρόπος αναγραφής όλων των συστατικών των αλκοολούχων ποτών σύμφωνα με έκθεση του 2017, όπως κατατέθηκε από την αρμόδια Επιτροπή.¹⁵⁴

Οι κανόνες σχετικά με τις θρεπτικές και υγιεινές ιδιότητες των τροφίμων έχουν καθοριστεί από τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1924/2006¹⁵⁵. Μέσω των διατάξεων του συγκεκριμένου νομοθετήματος, καθορίζεται ο τρόπος αναγραφής των διατροφικών ισχυρισμών- "χαμηλής περιεκτικότητας σε λιπαρά", "υψηλής περιεκτικότητας σε φυτικές ίνες" καθώς και των ισχυρισμών υγείας- όπως η "Βιταμίνη D απαιτείται για τη φυσιολογική ανάπτυξη και ανάπτυξη των οστών στα παιδιά". Η υιοθέτηση του Κανονισμού επιδιώκει τη σαφή, ακριβή και εμπειριστατωμένη επισήμανση, παρουσίαση και διαφήμιση κάθε τροφίμου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο εντοπισμός τροφίμων με παραπλανητικές ετικέτες αποτελεί λόγο ανάκλησης των συγκεκριμένων αγαθών. Μέσα από την ενιαία αναγραφή των ετικετών προωθείται η καινοτομία, διασφαλίζεται ο υγιής ανταγωνισμός και καθίσταται εφικτή η εμπορευματοποίηση τροφίμων εντός των συνόρων της Ένωσης.

¹⁵¹ΟΔΗΓΙΑ 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 2000, για προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση, την παρουσίαση και τη διαφήμιση των τροφίμων

¹⁵²ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1337/2013 της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 2013 , για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά την ένδειξη της χώρας καταγωγής ή του τόπου προέλευσης για τα νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη ή κατεψυγμένα κρέατα χοιροειδών, προβατοειδών, αιγοειδών και πουλερικών

¹⁵³European Commission, Food, Food information to consumers - legislation https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/labelling_legislation_en

¹⁵⁴European Commission, Food Alcohol labeling https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/labelling_legislation/alcohol_en

¹⁵⁵ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1924/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20 Δεκεμβρίου 2006 , σχετικά με τους ισχυρισμούς διατροφής και υγείας που διατυπώνονται στα τρόφιμα

Με τον όρο “ισχυρισμός υγείας” νοείται το σύνολο των δηλώσεων, οι οποίες σχετίζονται με τη σχέση τροφής και υγείας. Αρμόδια για την έγκριση των ισχυρισμών υγείας είναι η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων. Όλες οι επιτρεπτές πληροφορίες αναγράφονται στον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 432/2012¹⁵⁶ της Επιτροπής. Η διαδικασία για την έγκριση ενός νέου ισχυρισμού υγείας είναι σαφώς καθορισμένη. Αρχικά, η Επιτροπή είναι αρμόδια για την κατάθεση σχεδίου απόφασης, το οποίο και υποβάλλει στη Μόνιμη Επιτροπή για τη Τροφική Αλυσίδα και την Υγεία των Ζώων. Αν υπάρξει θετική γνώμη της Επιτροπής, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έχουν το δικαίωμα ελέγχου του σχεδίου απόφασης της Επιτροπής. Τέλος, στη περίπτωση μη αντιρρήσεως, η Επιτροπή εγκρίνει το σχέδιο απόφασης.¹⁵⁷

Εν συνεχεία, ο όρος “διατροφικός ισχυρισμός” αναφέρεται σε κάθε ισχυρισμό που δηλώνει, υποδηλώνει ή υπονοεί ότι ένα τρόφιμο έχει ιδιαίτερες ευεργετικές διατροφικές ιδιότητες λόγω της ενέργειας που έχει και των θρεπτικών ουσιών του. Οι διατροφικοί ισχυρισμοί καθορίζονται από τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1047/2012. Οι επιτρεπόμενοι ισχυρισμοί εμπεριέχουν όρους όπως “χαμηλή” ή “χωρίς ενέργεια”, “χαμηλά” ή “χωρίς λιπαρά”, “χωρίς αλάτι”, “χωρίς προσθήκη αλατιού”, “πηγή ινών”, “πηγή πρωτεΐνης” ή “υψηλής πρωτεΐνης” και τέλος, “υψηλά ωμέγα-3” ή “λιπαρά οξέα”.¹⁵⁸

5.9 Τρόφιμα για ειδικές ομάδες καταναλωτών

Διατάξεις σχετικά με την κυκλοφορία τροφίμων, τα οποία καταναλώνονται από ειδικές ομάδες ατόμων, όπως για παράδειγμα τα μωρά, καθορίζονται από τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 609/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου¹⁵⁹, ο οποίος είχε έναρξη ισχύος το 2016.

Σκοπός δημιουργίας του νομοθετήματος αποτέλεσε η προστασία ευπαθών ομάδων, όπως τα βρέφη και τα μικρά παιδιά και άτομα τα οποία αντιμετωπίζουν συγκεκριμένες παθήσεις, και η διασαφήνιση του τρόπου εμπορίας των απαιτούμενων για αυτές τις ομάδες ειδών διατροφής. Μέσα από την ψήφιση του Κανονισμού,

¹⁵⁶ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 432/2012 της Επιτροπής της 16ης Μαΐου 2012 σχετικά με τη θέσπιση καταλόγου επιτρεπόμενων ισχυρισμών υγείας που διατυπώνονται για τα τρόφιμα, εξαιρουμένων όσων αφορούν τη μείωση του κινδύνου εκδήλωσης ασθένειας και την ανάπτυξη και υγεία των παιδιών

¹⁵⁷European Commission, Food Health claims https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/claims/health_claims_en

¹⁵⁸European Commission, Food Nutrition claims https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/claims/nutrition_claims_en

¹⁵⁹ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 609/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 2013, για τα τρόφιμα τα οποία προορίζονται για βρέφη και μικρά παιδιά και για τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς, και ως υποκατάστατα του συνόλου του διαιτολογίου για τον έλεγχο του σωματικού βάρους και για την κατάργηση της οδηγίας 92/52/ΕΟΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 96/8/ΕΚ, 1999/21/ΕΚ, 2006/125/ΕΚ και 2006/141/ΕΚ, της οδηγίας 2009/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των κανονισμών της Επιτροπής (ΕΚ) αριθ. 41/2009 και (ΕΚ) αριθ. 953/2009

αρχικά, οριοθετούνται οι διατάξεις για τα τρόφιμα αυτά, ενώ αποσαφηνίζεται και ο τρόπος σύνθεσης και επισήμανσης τους. Παράλληλα, έχει πλέον διαμορφωθεί ένας ενιαίος κατάλογος ουσιών που επιτρέπεται να εμπεριέχονται στα συγκεκριμένα αγαθά. Στην περίπτωση διάστασης απόψεων αν ένα τρόφιμο εμπίπτει στον Κανονισμό ή όχι, η Επιτροπή είναι αρμόδια να γνωμοδοτήσει περί του θέματος.¹⁶⁰

Αρχικά, σε ότι σχετίζεται με την κυκλοφορία & κατανάλωση τροφίμων, τα οποία απευθύνονται σε άτομα τα οποία πάσχουν από ορισμένες ασθένειες, διαταραχές ή ιατρικές καταστάσεις, η Οδηγία 1999/21 / ΕΚ της Επιτροπής¹⁶¹ έχει αποσαφηνίσει το τοπίο. Στην κατηγορία αυτή εμπίπτουν τα αγαθά τα οποία καταναλώνονται αποκλειστικά ή μερικώς από άτομα, των οποίων οι διατροφικές ανάγκες δεν μπορούν να καλυφθούν από τα συμβατικά τρόφιμα. Το πεδίο δράσης της Οδηγίας καθορίζει τόσο τις βασικές απαιτήσεις σχετικά με τα συστατικά τους, όσο και τα ελάχιστα και μέγιστα επιτρεπτά επίπεδα βιταμινών και ανόργανων συστατικών που πρέπει να εμπεριέχονται. Παράλληλα, ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 953/2009 της Επιτροπής¹⁶² καθορίζει όλες τις ουσίες, οι οποίες επιτρέπεται να εμπεριέχονται στην παρασκευή τροφίμων για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς.¹⁶³

Συνεχίζοντας, με τη δεύτερη κατηγορία ειδικών τροφίμων ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 828/2014 της Επιτροπής¹⁶⁴ καθορίζει τις υφιστάμενες διαδικασίες σχετικά με την απουσία ή τη μειωμένη παρουσία της γλουτένης στα τρόφιμα, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ το 2016. Με το νέο Κανονισμό, δημιουργηθήκαν καινούργιοι κανόνες για τα μη προσυσκευασμένα τρόφιμα, όπως αυτά που σερβίρονται σε εστιατόρια και χώρους μαζικής εστίασης. Παράλληλα, καθορίζεται ο τρόπος ενημέρωσης των παραγωγών προς τους καταναλωτές με δυσανεξία στη γλουτένη για τη διαφορά μεταξύ των τροφίμων που είναι φυσικά απαλλαγμένα από γλουτένη και των προϊόντων που είναι ειδικά σχεδιασμένα για αυτούς.¹⁶⁵

¹⁶⁰European Commission, Food, Foods for specific groups
https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/special_groups_food_en

¹⁶¹ΟΔΗΓΙΑ 1999/21/ΕΚ της Επιτροπής της 25ης Μαρτίου 1999 σχετικά με τα διαιτητικά τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς

¹⁶²ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 953/2009 της Επιτροπής, της 13ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με ουσίες που επιτρέπεται να προστίθενται για ειδικούς διατροφικούς σκοπούς σε τρόφιμα τα οποία προορίζονται για ειδική διατροφή

¹⁶³European Commission, Food, Food for special medical purposes
https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/special_groups_food/medical_en

¹⁶⁴ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 828/2014 της Επιτροπής, της 30ής Ιουλίου 2014, σχετικά με τις απαιτήσεις για την παροχή πληροφοριών στους καταναλωτές όσον αφορά την απουσία ή τη μειωμένη παρουσία γλουτένης στα τρόφιμα

¹⁶⁵European Commission, Food, Gluten-free food
https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/special_groups_food/gluten_en

Η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2008, με βάση την Οδηγία 2009/39 / ΕΚ¹⁶⁶, σχετίζεται με την αναγκαιότητα διαμόρφωσης εξειδικευμένων διατάξεων του συνόλου των τροφίμων τα οποία καταναλώνονται από άτομα τα οποία πάσχουν από διαβήτη. Παρά ταύτα, τα αρμόδια όργανα της Κοινότητας κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι τα σκευάσματα τα οποία προορίζονται για κατανάλωση από ασθενείς με διαβήτη δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 609/2013¹⁶⁷ για τα τρόφιμα για συγκεκριμένες ομάδες, ενώ δεν υπάρχει και η κατάλληλη επιστημονική βάση για την παραγωγή ειδικής νομοθεσίας της ΕΕ που να καλύπτει τις απαιτήσεις σύνθεσης για τη συγκεκριμένη ομάδα τροφίμων.¹⁶⁸

Η πλέον σαφώς κατοχυρωμένη ειδική κατηγορία τροφών είναι οι παιδικές τροφές, οι οποίες έχουν καθοριστεί από ένα πλήθος Νομοθετημάτων. Οι Κανονισμοί αυτοί στοχεύουν στη διαμόρφωση της κατάλληλης διατροφικής σύνθεσης των σκευασμάτων, πάντα με γνώμονα την ασφάλεια των παιδιών καθώς και την επαρκή ενημέρωση των γονέων σχετικά με τα συστατικά τους. Τα προϊόντα αυτά καλύπτονται συγκεκριμένα από την Οδηγία 2006/141 / ΕΚ της Επιτροπής¹⁶⁹. Μέσα από την προαναφερθείσα Οδηγία, καθορίζεται η σύνθεση και η επισήμανση τους. Παράλληλα, μέσω της Οδηγίας 2006/141 / ΕΚ¹⁷⁰ καθορίζονται οι ειδικοί κανόνες σχετικά με την παρουσία υπολειμμάτων φυτοφαρμάκων στα παρασκευάσματα.

5.10 Χημική ασφάλεια

Από τα πιο σημαντικά προβλήματα, τα οποία καλούνται να αντιμετωπίσουν τα αρμόδια όργανα της ΕΕ, είναι η καταπολέμηση ύπαρξης μολυσματικών ουσιών στα τρόφιμα. Ο όρος ‘‘μολυσματική ουσία’’ περιλαμβάνει όλες τις ουσίες, οι οποίες δεν έχουν προστεθεί σκόπιμα σε τρόφιμα. Η ανάπτυξη των ουσιών αυτών είναι αποτέλεσμα των σταδίων της διευρυμένης αλυσίδας παραγωγής με κυριότερες πηγές

¹⁶⁶DIRECTIVE 2009/39/EC of the European Parliament and of the Council of 6 May 2009 on foodstuffs intended for particular nutritional uses

¹⁶⁷KANONISMOS (ΕΕ) αριθ. 609/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 2013, για τα τρόφιμα τα οποία προορίζονται για βρέφη και μικρά παιδιά και για τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς, και ως υποκατάστατα του συνόλου του διαιτολογίου για τον έλεγχο του σωματικού βάρους και για την κατάργηση της οδηγίας 92/52/ΕΟΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 96/8/ΕΚ, 1999/21/ΕΚ, 2006/125/ΕΚ και 2006/141/ΕΚ, της οδηγίας 2009/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των κανονισμών της Επιτροπής (ΕΚ) αριθ. 41/2009 και (ΕΚ) αριθ. 953/2009

¹⁶⁸European Commission, Food, Food for diabetics https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/special_groups_food/diabetics_en

¹⁶⁹ΟΔΗΓΙΑ 2006/141/ΕΚ της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τα παρασκευάσματα για βρέφη και τα παρασκευάσματα δεύτερης βρεφικής ηλικίας και την τροποποίηση της οδηγίας 1999/21/ΕΚ

¹⁷⁰ΟΔΗΓΙΑ 2006/141/ΕΚ της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τα παρασκευάσματα για βρέφη και τα παρασκευάσματα δεύτερης βρεφικής ηλικίας και την τροποποίηση της οδηγίας 1999/21/ΕΚ

ανάπτυξης την παραγωγή, συσκευασία, μεταφορά ή φύλαξη. Τέλος, πηγή τους μπορεί να είναι και κάποια περιβαλλοντική μόλυνση. Οι συχνότερες μολυσματικές ουσίες είναι οι μυκοτοξίνες¹⁷¹, τα μέταλλα¹⁷², οι διοξίνες¹⁷³ και η μελαμίνη¹⁷⁴.¹⁷⁵

Οι υφιστάμενοι τρόποι αποφυγής προσμίξεων μολυσματικών ουσιών με τα τρόφιμα καθορίζεται από τον Κανονισμό 315/93 / ΕΟΚ του Συμβουλίου¹⁷⁶. Με το συγκεκριμένο νομοθέτημα απαγορεύεται η κυκλοφορία και διάθεση αγαθών, τα οποία παρουσιάζουν μεγαλύτερη συγκέντρωση από τις εν λόγω ουσίες σε σχέση με την αποδεκτή, στην αγορά με στόχο την προστασία του καταναλωτή. Αντίστοιχα, τονίζεται ότι το επίπεδο των συγκεκριμένων ουσιών πρέπει να διατηρείται όσο το δυνατόν πιο χαμηλό μέσω της υιοθέτησης ορθών πρακτικών εργασίας.¹⁷⁷

Σχετικά με τα υπολείμματα κτηνιατρικών φαρμάκων, τα οποία είναι πιθανό να εμπεριέχονται στα τρόφιμα, η Νομοθεσία της ΕΕ υπαγορεύει τα επίπεδα υπολειμμάτων στα τρόφιμα να μη βλάπτουν τον καταναλωτή. Τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης οφείλουν να διεξάγουν συστηματικούς ελέγχους ώστε να ανιχνεύεται άμεσα οποιαδήποτε παράνομη ενέργεια που σχετίζεται με την υπέρμετρη

¹⁷¹ Οι μυκοτοξίνες είναι ουσίες που παράγονται από ορισμένα είδη μυκήτων όταν αυτοί αναπτύσσονται σε τρόφιμα υπό κατάλληλες συνθήκες. Έχουν την ιδιότητα να μολύνουν τρόφιμα και ζωοτροφές και είναι τοξικές για ανθρώπους και ζώα. Μέσα στην χρόνια η τοξική δράση τους περιλαμβάνεται τη καρκινογένεση καθώς ηπατικές, νεφρικές και άλλες βλάβες.
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CF%85%CE%BA%CE%BF%CF%84%CE%BF%CE%BE%CE%AF%CE%BD%CE%B5%CF%82>

¹⁷² Τα βαρέα μέταλλα είναι το κάδμιο, ο κασσίτερος, το κοβάλτιο, ο μόλυβδος, ο χαλκός, ο χρυσός, ο ψευδάργυρος, κ.ά. Ορισμένα βαρέα μέταλλα έχουν εξειδικευμένες χρήσεις ή είναι ιδιαίτερα τοξικά και άλλα είναι απαραίτητα ως ιχνοστοιχεία για τον ανθρώπινο οργανισμό.
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%B1%CF%81%CE%AD%CE%B1_%CE%BC%CE%AD%CF%84%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B1

¹⁷³ Οι διοξίνες είναι μια οικογένεια χημικών ουσιών εξαιρετικά ύποπτη για καρκινογένεσεις, ιδιαίτερα τοξική για τον άνθρωπο και ανθεκτική στην βιολογική αποικοδόμηση.
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%BF%CE%BE%CE%AF%CE%BD%CE%B5%CF%82>

¹⁷⁴ Η μελαμίνη χρησιμοποιείται για την παραγωγή διαφόρων πολυμερών ουσιών. Παραδείγματα είναι πλαστικά, κόλλες και βερνίκια, ιοναλλακτικές ρητίνες, βυρσοδεγικά παράγωγα και ειδικό ηχομονωτικό υλικό.
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B5%CE%BB%CE%B1%CE%BC%CE%AF%CE%BD%CE%B7>

¹⁷⁵ European Commission, Food, Contaminants
https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/contaminants_en

¹⁷⁶ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΟΚ) αριθ. 315/93 του Συμβουλίου της 8ης Φεβρουαρίου 1993 για τη θέσπιση κοινοτικών διαδικασιών για τις προσμείξεις των τροφίμων

¹⁷⁷ European Commission, Food Legislation
https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/contaminants/legislation_en

χρήση κτηνιατρικών φαρμάκων στα ζώα, η οποία θα επιφέρει επιπτώσεις στην υγεία του καταναλωτή. Παράλληλα, είναι επιβεβλημένο να τηρείται το ίδιο υψηλό επίπεδο προστασίας και για την εισαγωγή κρεάτων από Τρίτες Χώρες. Τα ανώτατα επιτρεπτά επίπεδα καταλοίπων κτηνιατρικών φαρμάκων καθορίζονται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων.¹⁷⁸ Η Οδηγία 96/23 / ΕΚ ¹⁷⁹έχει σαφώς καθορίσει τις μεθόδους παρακολούθησης των κτηνιατρικών καταλοίπων στα τρόφιμα, ρυθμίζοντας τη συχνότητα δειγματοληψίας καθώς και το σύνολο των ουσιών, οι οποίες πρόκειται να ελεγχθούν. Αν εντοπιστεί ζήτημα μη συμμόρφωσης, οι αρμόδιες υπηρεσίες των κρατών μελών οφείλουν να ενημερώσουν εγκαίρως την Επιτροπή για τα μέτρα που πρόκειται να πάρουν ώστε να υπερκεραστεί το πρόβλημα.¹⁸⁰ Με την Οδηγία 96/22 / ΕΚ ¹⁸¹ρητά απαγορεύεται η χρήση ορισμένων ουσιών στα ζώα που προορίζονται για βρώση. Τέλος, ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 396/2005 ¹⁸²διαμόρφωσε τα ανώτατα όρια υπολειμμάτων φυτοφαρμάκων στα τρόφιμα¹⁸³

6. Ποικιλία προϊόντων στην αγορά τροφίμων της ΕΕ

Η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία έχει ορίσει ως “νέο τρόφιμο” τόσο το προϊόν όσο και το συστατικό, το οποίο δεν έχει ευρέως καταναλωθεί από τους καταναλωτές στο παρελθόν.¹⁸⁴ Ημερομηνία ορόσημο για την αναγνώριση της κατηγορίας των νέων τροφίμων υπήρξε ο Μάιος του 1997¹⁸⁵, όταν τέθηκε σε εφαρμογή ο Κανονισμός (ΕΚ)

¹⁷⁸Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων προστατεύει και προάγει την υγεία των ανθρώπων και των ζώων αξιολογώντας και ελέγχοντας φάρμακα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου. Ευρωπαϊκή Ένωση, Θέματα για την ΕΕ, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/ema_el

¹⁷⁹ΟΔΗΓΙΑ 96/23/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 1996, περί της λήψης μέτρων ελέγχου για ορισμένες ουσίες και τα κατάλοιπά τους σε ζώντα ζώα και στα προϊόντα τους και κατάργησης των οδηγιών 85/358/ΕΟΚ και 86/469/ΕΟΚ και των αποφάσεων 89/187/ΕΟΚ και 91/664/ΕΟΚ

¹⁸⁰European Commission, Food Residues of Veterinary Medicinal Products https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/vet_med_residues_en

¹⁸¹ΟΔΗΓΙΑ 96/22/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 1996, για την απαγόρευση της χρησιμοποίησης ορισμένων ουσιών με ορμονική ή θυρεοστατική δράση και των β-ανταγωνιστικών ουσιών στη ζωική παραγωγή για κερδοσκοπικούς λόγους και κατάργησης των οδηγιών 81/602/ΕΟΚ, 88/146/ΕΟΚ και 88/299/ΕΟΚ

¹⁸²ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 396/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23 Φεβρουαρίου 2005, για τα ανώτατα όρια καταλοίπων φυτοφαρμάκων μέσα η πάνω στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές φυτικής και ζωικής προέλευσης και για την τροποποίηση της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου

¹⁸³European Commission, Food Legislation https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/vet_med_residues/legislation_en

¹⁸⁴ΕΦΕΤ, ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ Νέα Τρόφιμα http://www.efet.gr/portal/page/portal/efetnew/legislations/sociable_legislations/novel_foods

¹⁸⁵Λευκή Βίβλος για την ασφάλεια των τροφίμων, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σελ 31.

258/97¹⁸⁶ για τα νέα τρόφιμα.¹⁸⁷ Στον ορισμό εμπίπτουν, επίσης, και οι καινοτόμες διεργασίες μέσω των οποίων προκύπτουν ουσίες και αγαθά τα οποία διαθέτουν βασικές διαφορές στη σύσταση ή στα θρεπτικά συστατικά τους. Ουσίες, οι οποίες υπάγονται στην κατηγορία από το 2010, είναι το sucromalt, το οποίο αποτελεί ένα μείγμα γλυκαντικών ουσιών πλούσιο σε μαλτόζη, όπως επίσης και το φυσικό κόμι γκουάρ, μια ουσία σε μορφή λευκής σκόνης η οποία παρασκευάζεται από σπόρους του φυτού γκουάρ.¹⁸⁸

Όπως ρητά αναφέρεται στο ρυθμιστικό Κανονισμό, πριν από την έγκριση κυκλοφορίας κάθε νέου είδους τροφίμου απαιτείται εξονυχιστικός έλεγχος από τις αρμόδιες αρχές της ΕΕ με τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η ασφαλής διακίνηση του, πάντα με γνώμονα την προστασία της ανθρώπινης υγείας. Η συγκεκριμένη διαδικασία αξιολόγησης του κινδύνου αποτελείται από πολλαπλούς ελέγχους ώστε να επιτευχθεί η πλήρης διαφάνεια της διαδικασίας.

Επιβεβλημένη καθίσταται, επίσης, και η σαφής σήμανση των συγκεκριμένων προϊόντων ως νέων τροφίμων στοχεύοντας με το τρόπο αυτό στη ρύθμιση και την ενημέρωση του καταναλωτικού κοινού, καθιστώντας εφικτή την ελεύθερη επιλογή του. Η σαφής σήμανση επιβάλλεται από την Οδηγία 2000/13/ΕΚ¹⁸⁹ καθώς και το άρθρο 8 του Κανονισμού ΕΚ/258/97¹⁹⁰.

Σε κάθε περίπτωση, υπάρχει σαφής κατάλογος στον οποίο αναφέρεται το σύνολο των προϊόντων φυτικής, ζωικής προέλευσης ή άλλων ουσιών, τα οποία εμπίπτουν στην κατηγορία των νέων τροφίμων. Η συγκεκριμένη λίστα έχει διαμορφωθεί από όλα τα αγαθά τα οποία τα Κράτη Μέλη και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχουν διερευνήσει και επιτρέπει τη κυκλοφορία τους.¹⁹¹

¹⁸⁶ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 258/97 σχετικά με τα νέα τρόφιμα και τα νέα συστατικά τροφίμων

¹⁸⁷ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ, Ασφάλεια των τροφίμων, Από το αγρόκτημα στο τραπέζι: ασφαλή και υγιεινά τρόφιμα για όλους, Ευρωπαϊκή Επιτροπή

¹⁸⁸ Η Ευρωπαϊκή Ένωση με απλά λόγια, Ασφάλεια των τροφίμων, Από το αγρόκτημα στο τραπέζι: ασφαλή και υγιεινά τρόφιμα για όλους, Ευρωπαϊκή Επιτροπή

¹⁸⁹ ΟΔΗΓΙΑ 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 2000, για προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση, την παρουσίαση και τη διαφήμιση των τροφίμων

¹⁹⁰ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 258/97 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 1997 σχετικά με τα νέα τρόφιμα και τα νέα συστατικά τροφίμων

¹⁹¹ ΕΦΕΤ, ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ Νέα Τρόφιμα http://www.efet.gr/portal/page/portal/efet_new/legislations/sociable_legislations/novel_foods

6.1 Γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί

6.1.1 Ορισμός

Ο όρος ‘‘γενετικός τροποποιημένος οργανισμός’’ συμπεριλαμβάνει όλα τα τρόφιμα, τα οποία έχουν ως συστατικά παραγωγής οργανισμούς, των οποίων τα γονίδια φέρουν χαρακτηριστικά, τα οποία δεν έχουν διαμορφωθεί μέσω της φυσικής επιλογής. Η τροποποίηση ουσιαστικά αναφέρεται στη διαδικασία εισαγωγής ενός γονιδίου σε ένα φρούτο ή ζώο το οποίο προέρχεται από ένα άλλο οργανισμό.¹⁹² Η ανάπτυξη των γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών έγκειται στην έκφραση των επιθυμητών φυσιολογικών χαρακτηριστικών ή τη παραγωγή επιθυμητών βιολογικών προϊόντων. Στη γενετική τροποποίηση, χρησιμοποιείται συνδυασμός γενετικών τεχνολογιών για την παραγωγή οργανισμών, των οποίων τα γονιδιώματα έχουν τροποποιηθεί με ακρίβεια στο μοριακό επίπεδο. Η τροποποίηση επιτυγχάνεται με την ενσωμάτωση γονιδίων από μη σχετιζόμενα είδη οργανισμών, τα οποία κωδικοποιούν χαρακτηριστικά που δεν θα ήταν δυνατόν εύκολα να ληφθούν μέσω συμβατικής εκλεκτικής αναπαραγωγής.¹⁹³

Τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα έχουν διατεθεί στο εμπόριο από τη δεκαετία του 1990 και συνδέονται συχνότερα με τα φρούτα και τα λαχανικά, ωστόσο, πολύ πριν την δεκαετία του 1990 στη συμβατική κτηνοτροφία, την καλλιέργεια ακόμη και την αναπαραγωγή κατοικίδιων ζώων, η πρακτική να εκτρέφονται επιλεγμένα άτομα ενός είδους για να παράγουν απογόνους που έχουν επιθυμητά χαρακτηριστικά ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένη. Αξιοσημείωτο είναι ότι, οι πρώτες πειραματικές εφαρμογές επί της γενετικής τεχνολογίας ξεκίνησαν ήδη από το 1973 στις Η.Π.Α., ενόσω η εμπορική τους εκμετάλλευση ξεκίνησε τη δεκαετία του 1980.

Έχει καταστεί δυνατό να τροποποιηθεί η γενετική σύνθεση των ζώντων κυττάρων και οργανισμών με τη χρήση τεχνικών της σύγχρονης βιοτεχνολογίας γνωστή ως ‘‘γονιδιακή τεχνολογία’’. Μέσω της διαδικασίας αυτής, το γενετικό υλικό τροποποιείται τεχνητά με σκοπό την απόκτηση μιας νέας ιδιότητας, όπως για παράδειγμα, την ανθεκτικότητα κάποιου φυτού στις ασθένειες καθώς και τη βελτίωση της ποιότητας ή της θρεπτικής αξίας του τροφίμου. Σύμφωνα με τη Νομοθεσία της Ένωσης, οι προαναφερθέντες οργανισμοί εμπίπτουν στο ‘‘όρο γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί’’ καθώς και τα τρόφιμα και οι ζωοτροφές που περιέχουν ή αποτελούνται από τέτοιους οργανισμούς ή παράγονται από γενετικώς τροποποιημένους οργανισμούς ονομάζονται ‘‘γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα ή ζωοτροφές’’.¹⁹⁴

¹⁹²Investopedia, Genetically Modified Food (GMF) <http://www.investopedia.com/terms/g/genetically-modified-food-gmf.asp>

¹⁹³Genetically Modified Organisms, Encyclopedia Britannica <https://www.britannica.com/science/genetically-modified-organism>

¹⁹⁴European Commission, Plants, Genetically Modified Organisms https://ec.europa.eu/food/plant/gmo_en

6.1.2 Διάσταση απόψεων

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι για τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα υπάρχουν δύο εκ διαμέτρου αντίθετες πλευρές. Από την μια, οι υπέρμαχοι τους υποστηρίζουν ότι τα τρόφιμα αυτά δεν αποτελούν καμία απειλή για την υγεία των καταναλωτών. Αντίθετα, απόλυτα επιθυμητό είναι να υπάρχουν στο εμπόριο φρούτα και λαχανικά τα οποία έχουν υψηλότερες αποδόσεις, όπως ο υψηλότερος βαθμός ανθεκτικότητας σε ασθένειες, ζιζανιοκτόνα και φυτοφάρμακα. Είναι άλλωστε γεγονός ότι κατά τη διάρκεια της Πράσινης Επανάστασης¹⁹⁵ τον 20^ο αιώνα κατέστη εφικτή η καλλιέργεια φυτών με υψηλότερες αποδόσεις, τα οποία ήταν ανθεκτικά σε πιο αντίξοες συνθήκες, όπως την παρουσία λιγότερου νερού.

Παράλληλα, μέσα από την καλλιέργεια της συγκεκριμένης κατηγορίας τροφίμων είναι πιθανό να εξαλειφθεί η πείνα στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές του πλανήτη, το οποίο μπορεί να συνδυαστεί με τη σταδιακή μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων όσο και των χημικών ζιζανιοκτόνων & εντομοκτόνων.

Στον αντίποδα, υπάρχουν και εκείνοι οι οποίοι διαφωνούν κάθετα με την ανάπτυξη των γενετικώς τροποποιημένων αγαθών. Αρχικά, υπάρχει μια διαρκής αβεβαιότητα ως προς την επίδραση των γενετικά τροποποιημένων οργανισμών στην υγεία των καταναλωτών, καθώς και στην επίδραση τέτοιων οργανισμών στο περιβάλλον. Ως επιχείρημα φέρουν την επίδραση των αγαθών αυτών στα ζώα, τα έντομα και άλλους οργανισμούς, τα οποία παραδοσιακά έχουν χρησιμοποιήσει αυτά τα φυτά για να επιβιώσουν.¹⁹⁶ Άλλο ένα σημείο προς αμφιταλάντευση, είναι το κατά πόσο η συγκεκριμένη καλλιέργεια επηρεάζει το περιβάλλον ή όχι. Θέμα συζήτησης αποτελεί, επίσης, και το κατά πόσο είναι δυνατόν να υλοποιηθεί η συγκεκριμένη καλλιέργεια από συμβατικούς αγρότες και όχι από εξειδικευμένα εργαστήρια, λόγω της πολυπλοκότητας των διαδικασιών που απαιτούνται, γεννώντας το ερώτημα αν οι πολυεθνικές εταιρίες θα εκμεταλλευτούν και το συγκεκριμένο τομέα.¹⁹⁷

Η Νομοθεσία της ΕΕ έχει επιτρέψει την κυκλοφορία ορισμένων γενετικά τροποποιημένων αγαθών, τα οποία ωστόσο έχουν υποβληθεί σε σειρά εξονυχιστικών ελέγχων ώστε να διασφαλιστεί η ασφάλεια τους για την υγεία των καταναλωτών. Τα αποτελέσματα των ελέγχων ήταν καθησυχαστικά τονίζοντας τη μη επίδραση των γενετικώς τροποποιημένων τροφίμων στην υγεία των πολιτών. Τόσο οι γενετικώς τροποποιημένες τροφές, όσο και οι ζωοτροφές απαιτούν αυστηρή έγκριση πριν επιτραπεί η κυκλοφορία τους στο εμπόριο. Η άδεια την οποία λαμβάνουν ισχύει για δέκα(10) έτη. Παράλληλα, η Νομοθεσία υπαγορεύει τη σαφή αναγραφή όλων των

¹⁹⁵Green Revolution, Encyclopedia <http://www.encyclopedia.com/plants-and-animals/agriculture-and-horticulture/agriculture-general/green-revolution>

¹⁹⁶Investopedia, Genetically Modified Food (GMF) <http://www.investopedia.com/terms/g/genetically-modified-food-gmf.asp>

¹⁹⁷ Ματάλα Αντωνία – Λήδα Ματάλα, Χουλιάρης Αστέρης, Η διατροφή στον 21^ο αιώνα, Γεωγραφίες της αφθονίας & της στέρησης,(2005), Εκδόσεις Παπαζήση , σελ 113-115

συστατικών των αγαθών τονίζοντας ότι είναι επιβεβλημένο να αναγράφεται αν ένα τρόφιμο είναι γενετικώς τροποποιημένο.¹⁹⁸

6.1.3 Η Νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θέλοντας να εναρμονίζεται με τις παγκόσμιες εξελίξεις, έχει προχωρήσει στην ψήφιση μιας σειράς νομοθετημάτων, τα οποία ρυθμίζουν το τοπίο αναφορικά με τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα. Με τις διατάξεις αυτές, διαμορφώνεται το νομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δίνεται η δυνατότητα ανάπτυξης της σύγχρονης βιοτεχνολογίας, και ειδικότερα των γενετικά τροποποιημένων οργανισμών, πάντα έχοντας ως εφιαλτήριο την τήρηση ασφαλών συνθηκών.

Τα νομοθετήματα, τα οποία ορίζουν το πλαίσιο σχετικά με τους γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς, είναι η Οδηγία 2001/18 / ΕΚ¹⁹⁹ για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον, ο Κανονισμός (ΕΚ) 1829/2003²⁰⁰ για τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα και τις ζωοτροφές, η Οδηγία (ΕΕ) 2015/412²⁰¹ όσον αφορά τη δυνατότητα των κρατών μελών να περιορίζουν ή να απαγορεύουν την καλλιέργεια γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών στην επικράτειά τους, ο Κανονισμός (ΕΚ) 1830/2003²⁰² σχετικά με την ανιχνευσιμότητα και επισήμανση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών και των τροφίμων και ζωοτροφών που παράγονται από γενετικώς τροποποιημένους οργανισμούς, η Οδηγία 2009/41 / ΕΚ²⁰³ για την περιορισμένη χρήση γενετικώς τροποποιημένων μικροοργανισμών και τέλος, ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1946/2003²⁰⁴

¹⁹⁸ Από το αγρόκτημα στο τραπέζι , Ασφαλή τρόφιμα για τους ευρωπαίους Καταναλωτές. Ευρωπαϊκή Ένωση σελ 10-11

¹⁹⁹ΟΔΗΓΙΑ 2001/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον και την κατάργηση της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ του Συμβουλίου - Δήλωση της Επιτροπής

²⁰⁰ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1829/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Σεπτεμβρίου 2003 για τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα και ζωοτροφές

²⁰¹ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2015/412 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαρτίου 2015 για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/18/ΕΚ όσον αφορά τη δυνατότητα που παρέχεται στα κράτη μέλη να περιορίζουν ή να απαγορεύουν την καλλιέργεια γενετικά τροποποιημένων οργανισμών (ΓΤΟ) στην επικράτειά τους

²⁰²ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1830/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με την ιχνηλασιμότητα και την επισήμανση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών και την ιχνηλασιμότητα τροφίμων και ζωοτροφών που παράγονται από γενετικώς τροποποιημένους οργανισμούς, και για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/18/ΕΚ

²⁰³DIRECTIVE 2009/41/EC of the European Parliament & the Council of 6 May 2009 on the contained use of genetically modified micro- organisms

²⁰⁴ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2015/700 της Επιτροπής της 24ης Απριλίου 2015 για τη χορήγηση άδειας διάθεσης στην αγορά προϊόντων που περιέχουν, αποτελούνται ή παράγονται από

για τις διασυνοριακές διακινήσεις των γενετικά τροποποιημένων οργανισμών. Μέσα από τη διαμόρφωση του προαναφερθέντος πλαισίου, καθίσταται εφικτή η ανιχνευσιμότητα των γενετικών τροποποιημένων οργανισμών, σε συνδυασμό με την εξασφάλιση της σαφούς επισήμανσης τους. Παράλληλα, όχι μόνο διαμορφώνονται εναρμονισμένες διαδικασίες αξιολόγησης και έγκρισης των γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών, αλλά έτι περισσότερο, επιτυγχάνεται η προστασία της υγείας των ανθρώπων, των ζώων και του περιβάλλοντος.²⁰⁵ Στόχος των νομοθετημάτων, επίσης, ήταν η βελτίωση του υφιστάμενου συστήματος αδειοδότησης. Η ίδια η καλλιέργεια των συγκεκριμένων τροφίμων κατέστη πιο ευέλικτη, συνδυάστηκε δε με βελτιωμένη περιβαλλοντική παρακολούθηση. Είναι, ταυτόχρονα, γεγονός ότι υπήρξε ενίσχυση της επικοινωνίας πάνω στα θέματα των γενετικώς τροποποιημένων αγαθών, η οποία συνδυάστηκε και με την αξιολόγηση νέων τεχνικών αναπαραγωγής φυτών.²⁰⁶

Σε ότι σχετίζεται με την αναγκαία αδειοδότηση, την οποία πρέπει να λαμβάνουν όλοι οι καλλιεργητές, οι αιτούντες πρέπει να κάνουν αίτηση για έγκριση υποβάλλοντας φάκελο με πειραματικά δεδομένα. Ο φάκελος συνδυάζεται και με αξιολόγηση κινδύνου. Πιο συγκεκριμένα, πρέπει να εμπεριέχονται: ο σκοπός και το πεδίο εφαρμογής, όλα τα σχετικά δεδομένα, μελέτες και ανάλυση των αποτελεσμάτων, το σχέδιο παρακολούθησης, η πρόταση επισήμανσης, η μέθοδος ανίχνευσης και η ένδειξη εμπιστευτικών πληροφοριών.²⁰⁷

Η άδεια ισχύει σε όλη την Ένωση και μπορεί να αναφέρεται στην καλλιέργεια και εμπορία τροφίμων και ζωοτροφών.²⁰⁸ Σύμφωνα με την Οδηγία 2001/18 / ΕΚ, οποιοσδήποτε πρόκειται να εισάγει γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς στο περιβάλλον για πειραματικούς σκοπούς πρέπει πρώτα να λάβει άδεια από την αρμόδια Εθνική Αρχή στη χώρα όπου σχεδιάζεται η ενέργεια.²⁰⁹

Η διαδικασία αδειοδότησης έχει συγκεκριμένη ροή διαδικασιών, η οποία ρυθμίζεται από την Οδηγία 2001/18 / ΕΚ καθώς και τον Κανονισμού (ΕΚ) 1829/2003. Αρχικό βήμα, αποτελεί η υποβολή της αίτησης έγκρισης του εκάστοτε γενετικώς

γενετικώς τροποποιημένη σόγια σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1829/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

²⁰⁵European Commission, Plants, GMO legislation https://ec.europa.eu/food/plant/gmo/legislation_en

²⁰⁶European Commission, Plants, Evaluation of GMO legislation https://ec.europa.eu/food/plant/gmo/legislation/evaluation_en

²⁰⁷European Commission, Plants GMO authorizations for food and feed https://ec.europa.eu/food/plant/gmo/authorisation/food_feed_en

²⁰⁸European Commission, Plants GMO Authorization https://ec.europa.eu/food/plant/gmo/authorisation_en

²⁰⁹European Commission, Plants Field trials https://ec.europa.eu/food/plant/gmo/authorisation/field_trials_en

τροποποιημένου οργανισμού προς καλλιέργεια στην αρμόδια Εθνική Αρχή. Επόμενο στάδιο είναι η κοινοποίηση της περίληψης του αιτήματος στην Επιτροπή, ώστε να διενεργηθεί δημόσια διαβούλευση. Επιπλέον, σε διάστημα τριών (3) μηνών η χώρα η οποία παρέλαβε το αίτημα οφείλει να διαμορφώσει μια έκθεση αξιολόγησης, την οποία προωθεί τόσο στην Επιτροπή όσο και στα υπόλοιπα κράτη μέλη. Στην συνέχεια, η Επιτροπή ζητά το βαθμό αξιολόγησης του κινδύνου από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Ασφάλειας των Τροφίμων (EFSA) στην περίπτωση που τουλάχιστον ένα κράτος διατυπώσει αντιρρήσεις αναφορικά με την αδειοδότηση. Οι άδεια μπορεί να έχει ισχύ έως δέκα (10) έτη, ενώ απαιτείται και συνεχής παρακολούθηση των συγκεκριμένων αγαθών. Παράλληλα, τα συγκεκριμένα είδη πρέπει να συνοδεύονται από σαφή επισήμανση. Η διαδικασία, εν συνεχεία, απαιτεί εντός τριών (3) μηνών την παραλαβή της έκθεσης αξιολόγησης της αρμόδιας αρχής. Η Επιτροπή, έπειτα, οφείλει να προτείνει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εγκρίνουν ή να καταψηφίσουν την έκδοση της άδειας. Οι εκπρόσωποι εγκρίνουν την πρόταση της Επιτροπής με ειδική πλειοψηφία στη ρυθμιστική επιτροπή, ενώ στην περίπτωση που η Επιτροπή δεν εγκρίνει ή απορρίπτει την πρόταση με ειδική πλειοψηφία, υπάρχει η δυνατότητα προσφυγής.

Υπάρχει, παράλληλα, και η δυνατότητα ένα κράτος να περιορίσει ή ακόμα και να απαγορεύσει την καλλιέργεια των τροφίμων αυτών με βάση την Οδηγία (ΕΕ) 2015/412.

Αρχικά, όταν διενεργείται η διαδικασία αδειοδότησης, το συγκεκριμένο κράτος είναι σε θέση να ζητήσει την τροποποίηση του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής της αίτησης, είτε με την εξαίρεση μέρους, είτε του συνόλου της επικράτειάς του. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, εκείνος ο οποίος έχει κάνει την αίτηση έχει ένα (1) μήνα στη διάθεση του να αναπροσαρμόσει το πεδίο εφαρμογής της αίτησής του.

Άλλη μια δυνατότητα που δίνεται στα κράτη μέλη είναι, αφού έχει εκδοθεί η άδεια, να θεσπίσουν εθνικά μέτρα μη συμμετοχής τα οποία είτε περιορίζουν είτε ακόμα και απαγορεύουν την καλλιέργεια γενετικά τροποποιημένων καλλιεργειών. Λόγοι ψήφισης τέτοιων διατάξεων μπορεί να είναι περιβαλλοντικοί ή γεωργικοί, η χωροταξία, οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις ή η δημόσια τάξη.

Τέλος, δίνεται η δυνατότητα στα κράτη μέλη να θεσπίζουν ρήτρες διασφάλισης για την αντιμετώπιση νέων κινδύνων για την υγεία ή το περιβάλλον που μπορούν να εντοπιστούν μετά την έγκριση ενός γενετικά τροποποιημένου οργανισμού.²¹⁰

Νομοθετική υποχρέωση υπάρχει και όσον αφορά τη σαφή σήμανση των συγκεκριμένων ειδών. Η υποχρέωση αυτή αποσκοπεί στην πλήρη ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τα συστατικά των τροφίμων τα οποία επιλέγουν, διασφαλίζοντας την ελευθερία ορθής επιλογής του καταναλωτή. Πιο συγκεκριμένα, η

²¹⁰European Commission, Plants GMO authorizations for cultivation https://ec.europa.eu/food/plant/gmo/authorisation/cultivation_en

ανιχνευσιμότητα επιτρέπει την παρακολούθηση των γενετικώς τροποποιημένων τροφίμων και ζωοτροφών σε όλα τα στάδια της αλυσίδας παραγωγής και εφοδιασμού. Παράλληλα, καθίσταται εφικτή η συνεχής παρακολούθηση των πιθανών επιπτώσεων στο περιβάλλον και στην υγεία.

Για τη διασφάλιση της συνεχούς παρακολούθησης, είναι επιβεβλημένο όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς να είναι σε θέση να προσδιορίσουν το προμηθευτή τους καθώς και τις εταιρείες στις οποίες έχουν παραδοθεί τα προϊόντα. Έγγραφα πληροφορίες, όπως η ένδειξη ότι το προϊόν ή ορισμένα συστατικά περιέχουν γενετικώς τροποποιημένους οργανισμούς καθώς και πληροφορίες σχετικά με το μοναδικό αναγνωριστικό ή τους αναγνωριστικούς κωδικούς αυτών είναι απαραίτητες. Είναι, επίσης, απαραίτητο στην περίπτωση προσυσκευασμένων γενετικώς τροποποιημένων τροφίμων ή ζωοτροφών, να φέρουν επισήμανση ως "γενετικώς τροποποιημένο" ή "παραγόμενο από γενετικώς τροποποιημένο οργανισμό".²¹¹

Η πιο σημαντική διεθνής πρωτοβουλία είναι το Πρωτόκολλο της Καρθαγένης, το οποίο έχει πεδίο εφαρμογής τη βιοασφάλεια, καθώς και η Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα. Και τα δύο κείμενα αποτελούν Διεθνείς Συμφωνίες, που έχουν ως στόχο να εξασφαλίσουν τον ασφαλή χειρισμό, τη μεταφορά καθώς και τη χρήση ζώντων τροποποιημένων οργανισμών, τα οποία έχουν ως αιτία γέννησης τη σύγχρονη βιοτεχνολογία, με πιθανές αρνητικές επιπτώσεις στη βιολογική ποικιλομορφία ενέχοντας κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία. Στο Πρωτόκολλο της Καρθαγένης, το οποίο τέθηκε σε ισχύ στις 11 Σεπτεμβρίου 2003, συμμετέχουν 170 συμβαλλόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ και των κρατών μελών της.²¹²

Σε κάθε περίπτωση είναι πιθανή και η συνύπαρξη συμβατικής και μη καλλιέργειας. Είναι, λοιπόν, απαραίτητο να διαμορφωθούν τα απαραίτητα μέτρα που να ρυθμίζουν τη συγκεκριμένη κατάσταση. Στόχος των μέτρων θα πρέπει να είναι η αποφυγή της ακούσιας παρουσίας γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών σε άλλα προϊόντα, έτσι ώστε να αποφευχθούν πιθανές οικονομικές απώλειες καθώς και οι συνέπειες της πρόσμειξης των γενετικά τροποποιημένων και μη γενετικώς τροποποιημένων καλλιεργειών.²¹³

6.2 Κλωνοποίηση

6.2.1 Ορισμός

Ο όρος "κλωνοποίηση" αναφέρεται στην επιστημονική τεχνική, αποτέλεσμα της οποίας είναι η αναπαραγωγή γενετικά πανομοιότυπων οργανισμών ως προς ένα

²¹¹European Commission, Plants, Traceability and labeling
https://ec.europa.eu/food/plant/gmo/traceability_labelling_en

²¹²European Commission, Plants International affairs
https://ec.europa.eu/food/plant/gmo/international_affairs_en

²¹³ European Commission, Plants, Coexistence with conventional and organic agriculture
https://ec.europa.eu/food/plant/gmo/agriculture_coexistence_en

αρχικό είτε ζώο, είτε φυτό. Η συγκεκριμένη τεχνική βασίζεται στην παρέμβαση στη γενετική δομή του κυττάρου έχοντας ήδη πολλές επιτυχημένες εφαρμογές στα ζώα. Η εφαρμογή στον άνθρωπο δεν έχει υλοποιηθεί, ωστόσο, διότι γεννώνται πολλά ηθικά όσο και κοινωνικά διλήμματα αναφορικά με το κίνδυνο γενετικής ομοιομορφίας καθώς και την πιθανή επέμβαση για τη δημιουργία συγκεκριμένου είδους ατόμων.²¹⁴ Άλλωστε, η ‘Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα’ του Συμβουλίου της Ευρώπης (Σύμβαση του Oviedo) και το πρόσθετο Πρωτόκολλο αυτής, που υπογράφηκε το 1997 και κυρώθηκε με το Νόμο 26/9/1998²¹⁵ στη χώρα μας, απαγορεύει δια ροπάλου την κλωνοποίηση των ανθρώπινων όντων.

Παρόλο που ο όρος κλωνοποίηση έχει συνδεθεί άρρηκτα με την υποβοηθούμενη διαδικασία δημιουργίας αντιγράφων, και η ίδια η φύση μπορεί να προχωρήσει σε κλωνοποίηση. Η φυσική διαδικασία υλοποιείται μέσω των μονογονικών αναπαραγόμενων οργανισμών, οι οποίοι διαμορφώνονται έπειτα από πανομοιότυπους μεταξύ τους μικροοργανισμούς που προέρχονται από τον ίδιο αρχικό οργανισμό.²¹⁶

Η διαδικασία της κλωνοποίησης έχει βρει ανταπόκριση σε πολλούς κλάδους. Αρχικά, αποτελεί βοήθεια για την εξεύρεση των αιτιών σε πλήθος ανεξερεύνητων ανθρώπινων ασθενειών έως και σήμερα. Πιο συγκεκριμένα, η πλειονότητα των ζωικών μοντέλων, τα οποία χρησιμοποιούνται στις κλινικές έρευνες είναι αποτέλεσμα κλωνοποίησης, διότι επιδιώκεται να μεταφέρουν ασθένειες που προκαλούν μεταλλάξεις στα γονίδια τους. Η κλωνοποίηση συμβάλλει στη μείωση του χρόνου που είναι απαραίτητος για την παραγωγή ενός διαγονιδιακού ζωικού μοντέλου, γεγονός που επιτρέπει τη δημιουργία ενός πληθυσμού γενετικά όμοιων ζώων για μελέτη. Παράλληλα, μέσω της κλωνοποίησης, καθίσταται εφικτή η δημιουργία βλαστοκυττάρων, τα οποία είναι απαραίτητα για τη δημιουργία, συντήρηση και επιδιόρθωση του ανθρώπινου σώματος σε όλη τη διάρκεια της ζωής του. Η προσπάθεια των ερευνητών έγκειται στην κλωνοποίηση βλαστικών κυττάρων τα οποία είναι γενετικά ταυτόσημα με ένα συγκεκριμένο άτομο. Είναι, ταυτόχρονα, εφικτό να υπάρξει και η κλωνοποίηση ανθρώπινων οργάνων από κύτταρα του ίδιου του πάσχοντος ατόμου ώστε να ξεπεραστεί το ζήτημα της μη αποδοχής μοσχευμάτων από ασθενείς μετά από μεταμοσχεύσεις. Η ανάπτυξη των εφαρμογών της κλωνοποίησης έχει επιτρέψει, επίσης, την κλωνοποίηση ειδών, τα οποία εξαφανίστηκαν σχετικά πρόσφατα, χρησιμοποιώντας DNA από καλά διατηρημένα δείγματα ιστών. Ένας αριθμός έργων βρίσκεται σε εξέλιξη για την κλωνοποίηση

²¹⁴ Μπαμπινιώτης Γεώργιος, Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, (1998), Κέντρο Λεξικολογίας, σελ. 911

²¹⁵ ΝΟΜΟΣ 2619/1998 (ΦΕΚ Α'132), Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας του ατόμου σε σχέση με τις εφαρμογές της βιολογίας και της ιατρικής: Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική

²¹⁶ Κλωνοποίηση, Wikipedia

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%BB%CF%89%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7>

εξαφανισμένων ειδών, συμπεριλαμβανομένου του μαμούθ. Η κλωνοποίηση ζώων είναι πλέον υλοποιήσιμη και για τα ζώα υπό εξαφάνιση διότι τα ζώντα ζώα είναι σε θέση να παρέχουν υγιά, ζωντανά κύτταρα. Ζώα τα οποία έχουν κλωνοποιηθεί είναι ελάφια και κογιότ.²¹⁷

Αξιοσημείωτο είναι ότι, η περαιτέρω ανάπτυξη της κλωνοποίησης θα επιφέρει ακόμα μεγαλύτερες ριζικές αλλαγές στην Επιστήμη με εφαρμογές ήδη σε χημικές, αγροτεχνικές, ιατρικές και φαρμακευτικές εταιρίες να έχουν ήδη ρίξει μεγάλο μέρος των πόρων τους προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση επιδιώκοντας να υπερκεράσουν εμπόδια τα οποία ήταν ανέφικτο να αντιμετωπιστούν κατά το παρελθόν.²¹⁸

6.2.2 Διάσταση Απόψεων

Το ζήτημα των ορίων των εφαρμογών της κλωνοποίησης αποτελεί ένα εξαιρετικά φλέγον θέμα με πλήθος ειδικών να τάσσονται τόσο υπέρ όσο και κατά της περαιτέρω ανάπτυξης της. Από τη μια πλευρά, οι υπέρμαχοι της κλωνοποίησης τονίζουν το γεγονός ότι θα αποτελέσει την επίλυση όλων των προβλημάτων γονιμότητας. Πιο συγκεκριμένα, η κλωνοποίηση μπορεί να καταστήσει εφικτή μια κύηση είτε σε ζευγάρια τα οποία δεν μπορούν να τεκνοποιήσουν, είτε σε ζευγάρια ίδιου φύλου τα οποία επιδιώκουν να αποκτήσουν ένα βιολογικό παιδί. Είναι, ταυτόχρονα, εφικτό να καταργηθεί η μεταμόσχευση οργάνων σώζοντας χιλιάδες ζωές, οι οποίες αναμένουν για χρόνια συμβατούς δότες διαφόρων οργάνων, κατεβάζοντας αισθητά τους δείκτες θνησιμότητας. Οι υποστηρικτές, επίσης, τονίζουν την πιθανότητα επιστροφής στη ζωή των αγαπημένων ανθρώπων οι οποίοι έχουν πεθάνει, όπως για παράδειγμα τέκνα στις οικογένειες τους. Οι ίδιοι θεωρούν δυνατή την επιλογή από τους γονείς των γονιδίων, τα οποία επιθυμούν να έχουν τα παιδιά τους.

Στην αντίπερα όχθη, υπάρχουν και εκείνοι οι οποίοι αντιμετωπίζουν με σκεπτικισμό την ανάπτυξη της κλωνοποίησης. Αρχικά, τονίζουν την πιθανότητα ανάπτυξης μεταλλάξεων των γονιδίων, γεγονός το οποίο ίσως οδηγήσει σε θάνατο ή και ακραίες ανωμαλίες στο κλωνοποιημένο άνθρωπο. Είναι, επιπλέον, δυνατόν να υπάρξει έκρηξη κλωνοποιήσεων συγκεκριμένων ομάδων ατόμων ή συγκεκριμένων χαρακτηριστικών τους εξαλείφοντας την ποικιλομορφία και βαθαίνοντας τα χάσματα μεταξύ της κοινωνίας. Είναι γεγονός, ότι η εμφάνιση νέων ασθενειών είναι πιθανή αν αναλογιστεί κανείς το γεγονός ότι δημιουργείται μια νέα ομάδα ανθρώπων. Το θέμα της ηθικής είναι επιχείρημα, αν συνυπολογιστεί το γεγονός ότι η κλωνοποίηση επιτρέπει την αναπαραγωγή ατόμων μόνο για σκοπούς μελέτης ή ιατρικής εξέλιξης.

Στο σημείο αυτό τονίζεται ότι, ένας κλώνος ουσιαστικά δεν έχει γονείς καθώς είναι μια διαδικασία τεχνητής δημιουργίας, ενώ δημιουργείται ως μωρό ανεξάρτητα από την ηλικία των δωρητών. Η Μεγάλη Βρετανία αποτελεί τη μοναδική χώρα, στην

²¹⁷ Why Clone? Learn. Genetics, Genetic Science Learning Centre <http://learn.genetics.utah.edu/content/cloning/>

²¹⁸ Ελεύθερη Διακίνηση Ιδεών, Κλωνοποίηση <http://www.ideotopos.gr/posts/science/224-klonopoiisi.html>

οποία επιτρέπεται η κλωνοποίηση, υπό αυστηρότατες προϋποθέσεις, αποκλειστικά και μόνο για θεραπευτικούς λόγους.²¹⁹

Επί του παρόντος, τόσο οι κίνδυνοι όσο και οι τεχνικές προκλήσεις καθιστούν την ανθρώπινη αναπαραγωγική κλωνοποίηση μη επιτρεπτή. Αν και πολλά είδη έχουν κλωνοποιηθεί επιτυχώς, η τεχνική διαδικασία παραμένει δύσκολη και αναποτελεσματική καθώς το ποσοστό επιτυχίας είναι αρκετά χαμηλό με τα περισσότερα έμβρυα να αδυνατούν να αναπτυχθούν και πολλές εγκυμοσύνες να καταλήγουν σε αποβολή.²²⁰

6.2.3 Η Νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την κλωνοποίηση

Όπως τονίστηκε, η διαδικασία της κλωνοποίησης στοχεύει στη δημιουργία γενετικά ταυτόσημων όντων. Τα θεσμικά όργανα της Ένωσης εγείρουν τις ανησυχίες τους για τις επιπτώσεις της κλωνοποίησης στα ζώα. Πιο συγκεκριμένα, όπως αναφέρθηκε, έχουν ήδη γίνει επιτυχημένες κλωνοποιήσεις θηλαστικών. Το πρόβλημα έγκειται στην καλή διαβίωση των ζώων διότι οι αναπληρωματικές μητέρες, οι οποίες κυοφορούν τον κλώνο, συχνά εκτρέφονται. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα πολλά έμβρυα να πρέπει, παραδείγματος χάριν, να εμφυτευτούν σε μία αγελάδα για να παράγουν ένα μοσχαρακι κλώνο. Παράλληλα, είναι συχνό φαινόμενο να παρουσιάζονται ανωμαλίες στο κλωνοποιημένο οργανισμό, οι οποίες συνδυάζονται με δύσκολες γεννήσεις και τον θάνατο του νεογέννητου. Τα συγκεκριμένα περιστατικά παρατηρούνται συχνότερα και σοβαρότερα σε σχέση με τα συμβατικά εκτρεφόμενα ζώα.

Σε ότι αφορά ,από την άλλη πλευρά, για τα τρόφιμα, δεν υπάρχουν στοιχεία τα οποία να υποδηλώνουν σημαντικές διαφορές μεταξύ προϊόντων από υγιείς κλώνους και εκείνων από υγιή συμβατικά εκτρεφόμενα ζώα. Επί του παρόντος, όλα τα τρόφιμα τα οποία είναι κλωνοποιημένα εμπίπτουν στον Κανονισμό (ΕΚ) 258/97²²¹, ωστόσο καμία αίτηση έγκρισης δεν ληφθεί έως και σήμερα.

Παρά ταύτα, η καλή διαβίωση των ζώων σε συνδυασμό με τις γενικές ηθικές ανησυχίες έχουν προκαλέσει εκκλήσεις για την ψήφιση κανόνων από τα κράτη μέλη της Ένωσης ώστε να καταστεί εφικτή η χρήση της κλωνοποίησης μόνο για γεωργικούς σκοπούς απαγορεύοντας την εμπορία τροφίμων από κλώνους.

²¹⁹ Flow Philosophy, 10 Advantages & disadvantages of Cloning [HTTPS://FLOWPSYCHOLOGY.COM/10-ADVANTAGES-AND-DISADVANTAGES-OF-CLONING/](https://flowpsychology.com/10-advantages-and-disadvantages-of-cloning/)

²²⁰ Why Clone? Learn. Genetics, Genetic Science Learning Centre <http://learn.genetics.utah.edu/content/cloning/whyclone/>

²²¹ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 258/97 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 1997 σχετικά με τα νέα τρόφιμα και τα νέα συστατικά τροφίμων

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει υποβάλει δύο προτάσεις Οδηγιών.²²² Αρχικά, την πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την κλωνοποίηση βοοειδών, χοίρων, αιγοπροβάτων και ιπποειδών που διατηρούνται και αναπαράγονται για γεωργικούς σκοπούς η οποία αποτελεί πρόταση τεχνικής κλωνοποίησης²²³ και την πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου για τη διάθεση στην αγορά τροφίμων που προέρχονται από κλώνους.^{224 225 226}

6.3 Νανοτεχνολογία

6.3.1 Ορισμός

Με τον όρο ‘νανοτεχνολογία’ νοείται η αναδυόμενη επιστήμη, η οποία έχει ως στόχο να επιτύχει την ανάπτυξη νέων τροφίμων και διεργασιών. Η επιστήμη της νανοτεχνολογίας περιλαμβάνει το σχεδιασμό, το χαρακτηρισμό, την παραγωγή και εφαρμογή δομών, συσκευών και συστημάτων με στόχο τον έλεγχο του σχήματος και του μεγέθους σε νανομετρική κλίμακα. Η νανοτεχνολογία αποτελεί το πεδίο εφαρμοσμένων επιστημών και τεχνολογιών, οι οποίες ασχολούνται με τον έλεγχο της ύλης σε ατομική και μοριακή κλίμακα, συνήθως κάτω από 100 νανόμετρα²²⁷. Έχοντας εφαρμογές σε ένα πλήθος δραστηριοτήτων, είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί ο όρος ‘νανοτεχνολογίες’. Το αυξανόμενο ενδιαφέρον για τη συγκεκριμένη τεχνολογία έγκειται στις ιδιότητες των υλικών, οι οποίες διαφέρουν αισθητά από εκείνες της ευρύτερης κλίμακας και, ενδεχομένως, είναι πολύ χρήσιμες. Το γεγονός αυτό οφείλεται στη συγκριτικά μεγαλύτερη επιφάνεια, την οποία έχουν τα συγκεκριμένα υλικά, καθιστώντας τα πλέον χημικά αντιδραστικά. Είναι, επίσης, εφικτό τα συγκεκριμένα υλικά, χρησιμοποιούμενα κάτω από τις συγκεκριμένες διαστάσεις, να παρουσιάζουν διαφορετική οπτική, ηλεκτρική ή μαγνητική συμπεριφορά. Τα σωματίδια μπορούν να έχουν διάφορες μορφές, όπως είναι σε μια νανοκλίμακα σε μία διάσταση με τη μορφή πολύ λεπτών επικαλύψεων, δύο διαστάσεις ή τρεις, όπως παρασκευάσματα πολύ λεπτής σκόνης. Η νανοτεχνολογία

²²²European Commission, Animals, Cloning https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/other_aspects/cloning_en

²²³Proposal for a DIRECTIVE of the European Parliament & the Council on the cloning of animals of the bovine, porcine, ovine, caprine and equine species kept and reproduced for farming purposes /* COM/2013/0892 final - 2013/0433 (COD)

²²⁴OPINION of the European Economic and Social Committee on the ‘Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the cloning of animals of the bovine, porcine, ovine, caprine and equine species kept and reproduced for farming purposes.

²²⁵European Commission, Animals Animal cloning proposal https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/other_aspects/cloning/details_en

²²⁶ EFSA, Cloning, <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/cloning>

²²⁷EFSA, Nanotechnology <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/nanotechnology>

δεν είναι μια καινούργια επιστήμη, αντιθέτως, υπάρχει πλήθος υφιστάμενων πολυμερών τα οποία είναι υπομονάδες νανοκλίμακας.²²⁸

6.3.2 Νανοτεχνολογία & τρόφιμα

Η χρήση της νανοτεχνολογίας και των νανοϋλικών είναι άκρως διαδεδομένη στον τομέα παραγωγής τροφίμων. Μέσα από την εξέλιξη της επιστήμης, κατέστη εφικτή η προσθήκη παρασκευασμένων νανοσωματιδίων στα τρόφιμα κυρίως με τη μορφή λεπτοδιαμορφωμένων μορφών των υπάρχοντων συστατικών, ή ακόμα και τελείως νέες χημικές δομές.²²⁹ Η νανοτεχνολογία επιτρέπει τη διαχείριση των συστατικών των τροφίμων σε μοριακό επίπεδο. Στο μέλλον αναμένεται η συγκεκριμένη τεχνολογία να επιφέρει βασικές αλλαγές στον τομέα επεξεργασίας των τροφίμων και των ζωοτροφών, προσφέροντας οφέλη τόσο για τις βιομηχανίες όσο και για τους καταναλωτές. Επί του παρόντος, οι έρευνες των ειδικών στρέφονται σε τομείς όπως η επεξεργασία μηχανικών και αισθητικών ιδιοτήτων των τροφίμων ώστε να καταστεί εφικτή η αλλαγή γεύσης ή και υφής, καθώς και η μεγιστοποίηση της διατροφικής αξίας. Η νανοτεχνολογία έχει, ταυτόχρονα, εφαρμογές στη συσκευασία τροφίμων, με στόχο την καλύτερη προστασία και διατήρηση για περισσότερο καιρό των φρέσκων αγαθών. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να τονιστεί ότι υπό διαρκή εξέταση πρέπει να βρίσκονται οι ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά των νανοϋλικών.²³⁰

Η παρουσία της νανοτεχνολογίας στον τομέα των τροφίμων είναι πιο αισθητή κυρίως στον τρόπο επεξεργασίας τους. Παράλληλα, χρήση της γίνεται και στη συσκευασία τους και την επαφή της με το κύριο σώμα του εκάστοτε τροφίμου. Προσπάθειες ανάπτυξης της γίνονται και ως προς την κατεύθυνση διατήρησης της ποιότητας και της φρεσκάδας των τροφίμων αλλά και της βελτίωσης της ιχνηλασιμότητας τους. Τέλος, οι ερευνητές στοχεύουν στη σταδιακή τροποποίηση των ιδιοτήτων των τροφίμων με κυριότερα τη γεύση, την υφή και τη θρεπτική αξία.

Αναφορικά με τον τρόπο συσκευασίας και διάθεσής τους μέσα από τη χρήση νανοκαψουλών, επιτυγχάνεται η ενίσχυση του αρώματος των τροφίμων. Παράλληλα, η απομάκρυνση πιθανών παθογόνων μικροοργανισμών καθίσταται εφικτή με τη χρήση νανοσωματιδίων. Η χρήση νανοαισθητήρων είναι αρκετά διαδεδομένη διότι επιτυγχάνει τον έλεγχο και την προστασία των αγαθών μέσω της ρύθμισης της υγρασίας και της απορρόφησης του οξυγόνου.

Η χρήση της νανοτεχνολογίας έφερε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας νέας συσκευασίας γνωστής ως “ηλεκτρονική γλώσσα”, η οποία είναι σε θέση μέσω

²²⁸Food Standards Agency, Nanotechnology <https://www.food.gov.uk/science/novel/nano>

²²⁹Food Standards Agency, Nanotechnology <https://www.food.gov.uk/science/novel/nano>

²³⁰EFSA, Nanotechnology <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/nanotechnology>

ειδικών νανοαισθητήρων που διαθέτει, να εντοπίζει την παρουσία παθογόνων μικροοργανισμών οι οποίοι προκαλούν αλλοιώσεις απελευθερώνοντας συντηρητικές ουσίες.

Στο σημείο αυτό γεννώνται ερωτηματικά για πιθανούς κινδύνους τους οποίους είναι δυνατόν να επιφέρει η εφαρμογή της νανοτεχνολογίας στα τρόφιμα. Από τη μια πλευρά, οι υπέρμαχοι της ανάπτυξης υποστηρίζουν τη βελτίωση της προστασίας των αγαθών σε συνδυασμό με τη διατήρηση της φρεσκάδας τους. Είναι γεγονός, ότι υπάρχει αισθητή βελτίωση στην επέκταση της ημερομηνίας ανάλωσης του αγαθού σε συνδυασμό με την καλύτερευση της γεύσης των τροφίμων. Επιδίωξη των ερευνητών είναι, επίσης, η σταδιακή μείωση του βάρους των τροφίμων το οποίο συνάδει και με τη σταδιακή ελάττωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την παραγωγή και κατανάλωση των τροφίμων. Τέλος, σημαντικό παράγοντα αποτελούν και τα οφέλη τα οποία αποκομίζουν οι καταναλωτές και η βιομηχανία παραγωγής τροφίμων.

Στον αντίποδα, υπάρχουν και εκείνοι οι οποίοι αντιμετωπίζουν με σκεπτικισμό την εφαρμογή της νανοτεχνολογίας στον τομέα των τροφίμων. Η ανησυχία οφείλεται στην έλλειψη αξιόλογου όγκου πληροφοριών αναφορικά με τις πιθανές επιδράσεις στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον διότι είναι γεγονός ότι οι ιδιότητες των νανοϋλικών διαφέρουν αισθητά από αυτές των συμβατικών μορφών τους. Η προαναφερθείσα διάσταση είναι πιθανό να οδηγήσει στη διαμόρφωση τροφίμων ή συσκευασιών με εκ διαμέτρου αντίθετες ιδιότητες από τα παραδοσιακά αγαθά. Εν κατακλείδι, η πλέον σημαντική αμφιταλάντευση αφορά την πιθανότητα νανοςωματιδίων από τις χρησιμοποιούμενες συσκευασίες στο κυρίως τρόφιμο, γεγονός το οποίο επιβάλλει συνεχείς ελέγχους για το αν τα τρόφιμα είναι ασφαλή για την υγεία των καταναλωτών ή όχι.²³¹

6.3.3 Νανοτεχνολογία & ΕΕ

Αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων αποτελεί η παροχή ανεξάρτητων επιστημονικών συμβουλών στα αρμόδια όργανα της ΕΕ με στόχο τη διαμόρφωση της κατάλληλης ανταπόκρισης σε θέματα τροφίμων.

Ήδη από το 2006, η Αρχή παρακολουθεί τις διαρκείς εξελίξεις στον τομέα της νανοτεχνολογίας στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, μέσα από την παροχή τεχνικής υποστήριξης στους διαχειριστές κινδύνου, συμπεριλαμβανομένης της αναθεώρησης της τρέχουσας κατάστασης και των τελευταίων εξελίξεων στη νανοτεχνολογία όσον αφορά τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές.

Η EFSA, το Μάρτιο του 2009, δημοσίευσε επιστημονική γνωμοδότηση σχετικά με την χρήση της νανοτεχνολογίας και την αλληλεπίδραση της με την ασφάλεια των τροφίμων και των ζωοτροφών.

²³¹ΕΦΕΤ, Καταναλωτές, Νανοτεχνολογία

http://www.efet.gr/portal/page/portal/efetnew/consumers/food_security/consumers_info/nanotechnology

Το Μάιο του 2011 εκδόθηκε από την Αρχή ένας οδηγός σχετικά με τις εκτιμήσεις επικινδυνότητας των δυνητικών κινδύνων, οι οποίες πηγάζουν από συγκεκριμένες χρήσεις της νανοτεχνολογίας στον τομέα των τροφίμων. Το έγγραφο αυτό περιλαμβάνει συστάσεις σχετικά με την αξιολόγηση των εφαρμογών χρήσης νανοϋλικών σε πρόσθετα τροφίμων.

Η χρήση αγαθών, τα οποία περιλαμβάνουν νανοϋλικά, εμπίπτει στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 258/97 για τα νέα τρόφιμα. Απαιτήση του Κανονισμού αποτελεί η αίτηση στην αρμόδια Εθνική Αρχή της εκάστοτε χώρας κυκλοφορίας και η επιτυχής έγκριση κυκλοφορίας του. Η αξιολόγηση της αίτησης γίνεται με βάση κριτήρια, όπως η σύνθεση, η θρεπτική αξία, η προβλεπόμενη χρήση και το επίπεδο μικροβιολογικών και χημικών προσμείξεων. Η αξιολόγηση των αιτήσεων θα γίνει με βάση την Οδηγία που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων τον Μάιο του 2011. Επίσης πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ανησυχίες των καταναλωτών και πιθανά ηθικά ζητήματα.²³²

7. Υγεία των ζώων

7.1 Νομοθετικό Πλαίσιο

Το πλαίσιο της συνολικής νομοθεσίας για την ασφαλή διαβίωση των ζώων, τα οποία κατοικούν στην Κοινότητα, αποτελεί μια διαρκή προσπάθεια χρόνων, στόχος της οποίας είναι να εξαλείψει κάθε πιθανότητα ασθένειας, αποσκοπώντας κυρίως στην προστασία από την εξάπλωση μεταδοτικών ασθενειών με φορείς τα ζώα. Η υφιστάμενη νομοθεσία για την υγιεινή προστατεύει όλα τα ζώα, είτε αυτά προορίζονται για τροφή, για τον αθλητισμό, για συντροφιά, για την γεωργία, ζουν στους ζωολογικούς κήπους καθώς, τέλος, και όσα χρησιμοποιούνται σε έρευνες. Η Νομοθεσία στοχεύει στη διατήρηση ενός υψηλού επιπέδου διαβίωσης για τα ζώα, το οποίο συνάδει και με την εξασφάλιση ορθής υγειονομικής κατάστασης, και κατ' επέκταση την προστασία των τροφίμων. Είναι, επιπλέον, γεγονός ότι η διαμόρφωση του νομικού πλαισίου για τις συνθήκες διαβίωσης των ζώων έχει επιτρέψει τη διαμόρφωση ασφαλούς εσωτερικής αγοράς εντός των συνόρων της ΕΕ οδηγώντας στην επιβολή αυστηρών ελέγχων και κατά την εισαγωγή ζώων από Τρίτες Χώρες. Τα αρμόδια όργανα της Ένωσης συνεργάζονται στενά με τον Παγκόσμιο Οργανισμό για την Υγεία των Ζώων²³³ καθώς και με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου^{234, 235}.

²³²Food Standards Agency, Nanotechnology <https://www.food.gov.uk/science/novel/nano>

²³³ World Organization for animal health <http://www.oie.int/>

²³⁴ Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου <http://www.minagric.gr/index.php/el/the-ministry-2/agricultural-policy/koinotsxeseis/dienorgan/1233-pagkorganemp>

²³⁵European Commission, Animal health policy development https://ec.europa.eu/food/animals/health_en

Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο συμπληρώθηκε από τον Κανονισμό 2016/429²³⁶ γνωστό και ως “νόμος για την υγεία των ζώων”, ο οποίος εκδόθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο το Μάρτιο του 2016.

Η νομοθεσία της ΕΕ για την ασφαλή διαβίωση των ζώων είναι ενιαία και άκρως περιεκτική, αποσκοπεί δε στην ανάπτυξη της κτηνοτροφίας, ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα και εξασφαλίζοντας την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς της Ένωσης.

Η ψήφιση του συγκεκριμένου Κανονισμού καθιστά ξεκάθαρο το όραμα της Ένωσης σχετικά με την πρόληψη παρά την εκ των υστέρων ενέργεια για την αντιμετώπιση πιθανών κρουσμάτων ασθενειών. Καθίστανται, επιπρόσθετα, ξεκάθαροι και ενιαίοι οι όροι και οι ευθύνες όσων ασχολούνται με τα ζώα, μη επιτρέποντας παραλείψεις και παρανοήσεις. Η διαμορφωθείσα νομοθεσία εξασφαλίζει, ταυτόχρονα, ταχύτερη ανίχνευση και έλεγχο των ασθενειών των ζώων.

Ο Κανονισμός αποτέλεσε ένα σημαντικό προαπαιτούμενο βήμα στην εκστρατεία της ΕΕ, με χρονικό ορίζοντα από το 2007 έως το 2013, η οποία στόχευε στην υγεία των ζώων με σύνθημα "Η πρόληψη είναι καλύτερη από τη θεραπεία".²³⁷ Πιο συγκεκριμένα, η εκστρατεία είχε ως στόχο τη διαμόρφωση προληπτικών μέτρων, μέτρων για την παρακολούθηση ασθενειών καθώς και την ανάπτυξη της έρευνας. Η συνολική αυτή προσπάθεια στόχευε στη διαμόρφωση μιας νέας, ισχυρής, ευέλικτης, και αποτελεσματικής πολιτικής της Ένωσης.

Η εκστρατεία κρίθηκε ως επιτυχημένη με πολλές δράσεις να υλοποιούνται. Όπως προαναφέρθηκε, ψηφίστηκε ο νέος Κανονισμός ο οποίος αποτελεί πλέον τον ακρογωνιαίο λίθο της νομοθεσίας της ΕΕ για την ασφάλεια των ζώων. Επιπρόσθετα, υπήρξε αισθητή βελτίωση των ελέγχων που επιβάλλονται στην εισαγωγή ζώων από Τρίτες Χώρες. Παράλληλα, αυξήθηκε η προσοχή και οι ενέργειες σε θέματα καλής διαβίωσης των ζώων, γεγονός το οποίο προσυπογράφηκε και από τη διαμόρφωση συμβουλευτικής επιτροπής για την υγεία των ζώων. Δράση με σημαντική προσφορά ήταν και η ηλεκτρονική αναγνώριση βοοειδών, ενώ παρατηρήθηκε αισθητή βελτίωση στην εποπτεία των ασθενειών.²³⁸

Η εκστρατεία για την ασφάλεια και την ορθή διαβίωση των ζώων έδωσε βήμα επικοινωνίας, επίσης, σε όσους ενδιαφέρονται και επιδιώκουν να παίξουν ουσιαστικό ρόλο στη βελτίωση της εφαρμογής της νομοθεσίας εντός της ΕΕ. Πιο συγκεκριμένα,

²³⁶REGULATION (EU) 2016/429 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on transmissible animal diseases and amending and repealing certain acts in the area of animal health ('Animal Health Law')

²³⁷European Commission, the EU Animal Health Law https://ec.europa.eu/food/animals/health/regulation_en

²³⁸European Commission, EU Animal Health Strategy 2007-2013 https://ec.europa.eu/food/animals/health/strategy2007-2013_en

διαμορφώθηκε μια συμβουλευτική επιτροπή, η οποία απαρτίζεται από ενδιαφερόμενα μέρη, στόχος της οποίας είναι η διατήρηση εποικοδομητικών εταιρικών σχέσεων σε όλα τα επίπεδα. Η συγκεκριμένη επιτροπή ασχολείται με θέματα τα οποία άπτονται της υγείας των ζώων, συνεδριάζοντας μία (1) έως τέσσερις (4) φορές το χρόνο. Συμμετέχοντες είναι ο επικεφαλής της Μονάδας Υγείας των Ζώων, εκπρόσωποι των ιδιοκτητών ζώων από ολόκληρη την Ένωση, το κτηνιατρικό επάγγελμα, οι επιχειρήσεις τροφίμων, οι βιομηχανίες για την υγεία των ζώων, οι παραγωγοί τροφίμων και άλλων ζωικών προϊόντων, οι μεταποιητές, οι έμποροι, οι καταναλωτές, άλλοι διεθνείς οργανισμοί, όπως EFSA, και αντιπρόσωποι Τρίτων Χωρών. Θέματα ενασχόλησης μπορεί να είναι η αξιολόγηση των επιπτώσεων και των κυριότερων αιτιών ασθενειών, επίσης, οι προτάσεις Κανονισμών, μέτρων και θέσεων της Ένωσης. Τέλος, έχει τη δυνατότητα να παρέχει συμβουλές για την αποδοτικότερη επίτευξη των συμφωνηθέντων αποτελεσμάτων.²³⁹

7.2 Εμπόριο & Εισαγωγές

Υπάρχει σαφής διαχωρισμός ανάμεσα στους όρους της “εισαγωγής” και του “εμπορίου” ζώων, όπως έχει ήδη αποσαφηνιστεί από τους ισχύοντες Κανονισμούς της ΕΕ. Πιο συγκεκριμένα, στο είδος των ζώντων ζώων εμπίπτει η “εμπορία”, η οποία αναφέρεται αποκλειστικά στη μετακίνηση ζώων μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Αντίθετα, με τον όρο “εισαγωγή” αναφορά γίνεται στην είσοδο ζώων στα κράτη μέλη από Τρίτες Χώρες. Και στις δύο περιπτώσεις, παρά ταύτα, έχει διαμορφωθεί ένα ισχυρό πλαίσιο ελέγχων το οποίο εγγυάται την ασφάλεια των ζώων, αποτρέποντας τη μετάδοση ασθενειών από τα ζώα προς τους πολίτες.

Ανεξάρτητα από το είδος της μεταφοράς, η νομοθεσία θεωρεί επιβεβλημένη την κίνηση των ζώων, τα οποία συνοδεύονται από επικυρωμένο υγειονομικό πιστοποιητικό στο οποίο αναφέρεται ρητά ότι τα ζώα πληρούν τις βασικές απαιτήσεις του απαραίτητου υγειονομικού ελέγχου που προβλέπονται από τους σχετικούς Κανονισμούς. Είναι δε επιτρεπτό να υπάρξουν και τυχαίοι έλεγχοι στο τελικό προορισμό. Πέρα από τη συγκεκριμένη βασική προϋπόθεση, είναι πιθανή η θεσμοθέτηση και επιπλέον ειδικών απαιτήσεων κυρίως όταν προκύψει κρούσμα εξωτικών ασθενειών εντός των κρατών μελών προκειμένου να αποφευχθεί η εξάπλωση της νόσου.

Σχετικά με τις εισαγωγές, είναι επιβεβλημένη η ύπαρξη υγειονομικών πιστοποιητικών, τα οποία να φέρουν υπογραφή από επίσημο κτηνίατρο της αρμόδιας αρχής της χώρας εξαγωγής, ο οποίος να εγγυάται ότι πληρούνται οι όροι εισαγωγής στην Ένωση. Στους χώρους εισόδου των ζώων πραγματοποιείται επαλήθευση των

²³⁹European Commission, Animal Health Advisory Committee
https://ec.europa.eu/food/animals/health/advisory_committees_en

πιστοποιητικών, η οποία συνάδει και με τη διεξαγωγή ελέγχων από τα επίσημα όργανα της ΕΕ.²⁴⁰

Αναφορικά με την εισαγωγή και διακίνηση ζωικών αγαθών, η ΕΕ έχει προωθήσει τη νομοθετική ρύθμιση του κάθε είδους ξεχωριστά μέσω Κανονισμών.

7.3 Ο εντοπισμός των ζώων

Η νομοθεσία της Ένωσης απαιτεί σαφή εντοπισμό όλων των ζώντων ζώων ώστε να διασφαλίζεται, αρχικά, ο εντοπισμός τους σε περίπτωση που εκδηλωθεί κρούσμα μολυσματικής ασθένειας. Παράλληλα, η συγκεκριμένη υποχρέωση ενισχύει την εύκολη ανιχνευσιμότητα του κρέατος των ζώων για λόγους υγείας των καταναλωτών. Ο εύκολος εντοπισμός των ζώων ενισχύεται και μέσω της λειτουργίας του συστήματος TRACES. Τα μέσα εντοπισμού ποικίλουν ανάμεσα στα διάφορα είδη και καθορίζονται ποικιλοτρόπως μέσω των διαφόρων Οδηγιών. Τα πλέον συνήθη μέσα εντοπισμού είναι οπτικά ή ηλεκτρονικά αναγνωριστικά, μητρώα ή διαβατήρια.²⁴¹

Αναφορικά με το πλέον συνηθισμένο είδος διατροφής, τα βοοειδή, ήδη από το 1997 υπάρχει ένα σαφώς ορισμένο πλέγμα παρακολούθησης όλων των ζώων, το οποίο έχει ως στόχο την επίτευξη αξιόπιστης ανιχνευσιμότητας σε όλη τη διάρκεια ζωής των ζώων. Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1760/2000²⁴² είναι αρμόδιος για τη ρύθμιση όλων των απαιτήσεων για τον εντοπισμό των βοοειδών. Μέσα από τη συγκεκριμένη νομοθετική ρύθμιση επιτυγχάνεται, αρχικά, ο εντοπισμός των ζώων για λόγους δημόσιας υγείας όσο και για κτηνιατρικούς με στόχο την αποφυγή μολυσματικών ασθενειών. Παράλληλα, ρυθμίζεται πληρέστερα η αγορά βοοειδούς κρέατος στο σύνολο της ΕΕ. Ο Κανονισμός απαιτεί την ύπαρξη διαβατηρίου, την τήρηση μητρώου για όλα τα ζώα και τέλος, μια ηλεκτρονική βάση δεδομένων σε εθνικό επίπεδο. Από το 2019 θα δοθεί η δυνατότητα εντοπισμού των ζώων είτε με το συμβατικό αντί ή με το ηλεκτρονικό αναγνωριστικό. Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 911/2004²⁴³ ρυθμίζει, επίσης, τη λειτουργία των μητρώων και των διαβατηρίων ενώ τα μέτρα ελέγχου καθορίζονται μέσω του Κανονισμού (ΕΚ) 1082/2003²⁴⁴. Τέλος, ο

²⁴⁰European Commission, Live animals - Trade & Imports https://ec.europa.eu/food/animals/live_animals_en

²⁴¹European Commission, Identification https://ec.europa.eu/food/animals/identification_en

²⁴²ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1760/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Ιουλίου 2000 για τη θέσπιση συστήματος αναγνώρισης και καταγραφής των βοοειδών και την επισήμανση του βοείου κρέατος και των προϊόντων με βάση το βόειο κρέας, καθώς και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 820/97 του Συμβουλίου

²⁴³ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 911/2004 της Επιτροπής της 29ης Απριλίου 2004 για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1760/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τα ενώτια, τα διαβατήρια και τα μητρώα των εκμεταλλεύσεων (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 494/98²⁴⁵ ρυθμίζει τις δυνατές κυρώσεις σε περίπτωση αυθαιρεσιών.²⁴⁶

Η προαναφερθείσα νομοθεσία επιβάλλει την ύπαρξη διαβατηρίου για τα ζώα τα οποία γεννήθηκαν εντός της ΕΕ, το οποίο πρέπει να έχει εκδοθεί σε ορισμένο χρονικό διάστημα μετά την ημερομηνία γέννησης και, απαραίτητα, πριν εγκαταλείψουν οριστικά την τοποθεσία γέννησης. Ταυτόχρονα, είναι αναγκαία και η ύπαρξη εγγράφου ποιότητας, το οποίο να συνοδεύει τα ζώα κατά τις μετακινήσεις τους. Τα απαραίτητα, από τη νομοθεσία, έγγραφα εντοπισμού των ζώων είναι ένα ενιαίο έγγραφο αναγνώρισης διάρκειας ζωής, συμπεριλαμβανομένης μιας αφήγησης και μιας διαγραμματικής περιγραφής, μια μέθοδος διασφάλισης της σαφούς σχέσης μεταξύ του εγγράφου αναγνώρισης και του ζώου, βάσεις δεδομένων που τηρούνται από τους οργανισμούς έκδοσης διαβατηρίου που καταγράφουν με έναν μοναδικό αριθμό ταυτοποίησης τα στοιχεία ταυτότητας σχετικά με το ζώο για το οποίο έχει εκδοθεί έγγραφο ταυτότητας στον κάτοχο που υπέβαλε την αίτηση για το έγγραφο αναγνώρισης και τέλος, μια κεντρική βάση δεδομένων.²⁴⁷

Ταυτόχρονα, απαιτείται, η διατήρηση μητρώου, ένα έγγραφο κίνησης για κάθε μετακίνηση ομάδων ζώων και ένα κεντρικό μητρώο για όλες τις εκμεταλλεύσεις και τις μετακινήσεις παρτίδων ζώων σε εθνικό επίπεδο.²⁴⁸

7.4 Ασθένειες

Τα όργανα της ΕΕ έχουν διαμορφώσει ένα εκτεταμένο πλέγμα δράσεων για την προστασία των πολιτών από τις ασθένειες των ζώων και την αποτροπή εξάπλωσης των κρουσμάτων. Έχουν παρθεί ειδικά μέτρα ελέγχου για κάθε ασθένεια ενώ υπάρχει και διαρκές σύστημα παρακολούθησης. Επιπρόσθετα, και η χρηματική συνεισφορά της Ένωσης σχετικά με την αντιμετώπιση των ασθενειών των ζώων είναι ιδιαίτερα υψηλή κάθε χρόνο. Παράλληλα, έχει συσταθεί και ειδική ομάδα, η οποία είναι αρμόδια για την αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών. Τέλος, οι δράσεις της ΕΕ περιλαμβάνουν εκτεταμένο σύστημα κοινοποίησης αναφορών σχετικά με πιθανά

²⁴⁴REGULATION (EC) No 1082/2003 of 23 June 2003 laying down detailed rules for the implementation of Regulation (EC) No 1760/2000 of the European Parliament and of the Council as regards the minimum level of controls to be carried out in the framework of the system for the identification and registration of bovine animals

²⁴⁵ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 494/98 της Επιτροπής της 27ης Φεβρουαρίου 1998 για καθορισμό λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 820/97 του Συμβουλίου, όσον αφορά τον ελάχιστο αριθμό διοικητικών κυρώσεων στο πλαίσιο του συστήματος αναγνώρισης και καταγραφής των βοοειδών

²⁴⁶European Commission, Bovine Animals https://ec.europa.eu/food/animals/identification/bovine_en

²⁴⁷European Commission, Equine Animals https://ec.europa.eu/food/animals/identification/equine_en

²⁴⁸European Commission, Ovine & Caprine Animals https://ec.europa.eu/food/animals/identification/ovine_caprine_en

κρούσματα ασθενειών, ενώ λειτουργούν και εργαστήρια τα οποία εξετάζουν επιλεγμένες ασθένειες.²⁴⁹

Αρχικά, η επιτήρηση πραγματοποιείται μέσω της εντεταλμένης Ομάδας Εργασίας για την Επιτήρηση των Νόσων των Ζώων - Task Force on Animal Disease Surveillance²⁵⁰- η οποία ξεκίνησε τη δράση της το 2008. Αποτελεί ουσιαστικά ένα επικουρικό εργαλείο υποστήριξης των κρατών μελών και των υπηρεσιών της Επιτροπής²⁵¹

Σχετικά με τον επόμενο πυλώνα δράσεων, τη χρηματοδότηση, σε ετήσια βάση τα όργανα της Κοινότητας επενδύουν μεγάλα ποσά στην παρακολούθηση και τον έλεγχο των ασθενειών των ζώων. Τα ποσά στοχεύουν να στηρίζουν τις δράσεις των Εθνικών Κτηνιατρικών Προγραμμάτων για την εκρίζωση, τον έλεγχο και την επιτήρηση των ζωνοόσων, τη λήψη μέτρων σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, τη βελτίωση της διαβίωσης των ζώων και τέλος, τη διαμόρφωση υψηλότερου επιπέδου ασφάλειας των συστημάτων παραγωγής τροφίμων, το οποίο αποσκοπεί στην ασφάλεια των τροφίμων, βελτιώνοντας παράλληλα τη βιωσιμότητα της παραγωγής τους. Η συνολική οικονομική χρηματοδότηση της Κοινότητας καθορίζεται από τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 652/2014,²⁵² ο οποίος αποσκοπεί στο σύνολο της τροφικής αλυσίδας παρέχοντας χρηματοδότηση ύψους 1,9 δισεκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο 2014-2020 με το 65% του ποσού να διατίθεται για την εφαρμογή μέτρων για την υγεία των ζώων²⁵³

Στις δράσεις περιορισμού των ασθενειών των ζώων εμπίπτει και το Σύστημα Κοινοποίησης Ασθενειών Ζώων- Animal Disease Notification System. Μέσω του συγκεκριμένου συστήματος καταγράφονται και παρακολουθούνται σημαντικές μολυσματικές ασθένειες με φορείς τα ζώα. Όλα τα κράτη μέλη αποτελούν μέλη του

²⁴⁹ European Commission, Animal Diseases https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases_en

²⁵⁰ Working Document on the Task Force on Animal Disease Surveillance Meeting of the Standing Committee on the Food chain and Animal Health Brussels, 11-12 November 2008

²⁵¹ European Commission, Surveillance https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/surveillance_en

²⁵² ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 652/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για τη θέσπιση διατάξεων σχετικά με τη διαχείριση των δαπανών που αφορούν, αφενός, τη διατροφική αλυσίδα, την υγεία των ζώων και την καλή μεταχείριση των ζώων και, αφετέρου, την υγεία των φυτών και το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό, για την τροποποίηση των οδηγιών του Συμβουλίου 98/56/ΕΚ, 2000/29/ΕΚ και 2008/90/ΕΚ, των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 178/2002, (ΕΚ) αριθ. 882/2004 και (ΕΚ) αριθ. 396/2005, της οδηγίας 2009/128/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 66/399/ΕΟΚ, 76/894/ΕΟΚ και 2009/470/ΕΚ

²⁵³ European Commission, Funding of Animal Health Measures https://ec.europa.eu/food/funding/animal-health_en

Συστήματος με στόχο την πληρέστερη διαχείριση καθώς και την άμεση ενημέρωση αναφορικά με κρούσματα ζωικών ασθενειών. Η λειτουργία του Συστήματος εγγυάται την ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με πιθανές μεταδοτικές εστιές ασθενειών των ζώων προωθώντας, ταυτόχρονα, την εφαρμογή της έγκαιρης προειδοποίησης, η οποία επιτρέπει την ταχεία ανταπόκριση για τον έλεγχο της επιδημιολογικής κατάστασης. Το Σύστημα ενισχύει καθοριστικά την εμπιστοσύνη των πολιτών προς την εσωτερική αγορά της Κοινότητας, όσο και το διεθνές εμπόριο με Τρίτες Χώρες. Η Οδηγία 82/894 / ΕΟΚ²⁵⁴ του Συμβουλίου καθορίζει τον τρόπο λειτουργίας του Συστήματος. Η νομοθετική ρύθμιση αυτή καθιστά επιβεβλημένη την κοινοποίηση πρωτοβάθμιων και δευτερογενών εστιών καταχωρημένων μολυσματικών ασθενειών των ζώων από τα κράτη μέλη στα οποία υπάρχουν κρούσματα.

Το Σύστημα έχει καθορίσει επιδημίες δύο ειδών. Από την μια πλευρά, υπάρχει η λεγόμενη πρωτοπαθής αιτία. Σε αυτή την κατηγορία εμπίπτουν οι ασθένειες, οι οποίες δεν συνδέονται με προηγούμενη εστία σε μια περιοχή. Η Οδηγία 82/894 / ΕΟΚ²⁵⁵ για την συγκεκριμένη κατηγορία επιβάλλει κοινοποίηση της πληροφορίας εντός 24 ωρών από την επιβεβαίωση της επιδημίας. Σε ότι σχετίζεται με την δευτερογενή εστία, η κατηγορία περιλαμβάνει όλα τα κρούσματα σε μια ήδη μολυσμένη περιοχή. Η κοινοποίηση των πληροφοριών πρέπει να γίνεται, σε αυτή την περίπτωση, τουλάχιστον την πρώτη εργάσιμη ημέρα κάθε εβδομάδας. Οι αρμόδιες αρχές κάθε κράτους μέλους αποτελούν μέλη του Συστήματος, στις οποίες αποστέλλονται οι κοινοποιήσεις. Η Επιτροπή, στη συνέχεια, είναι αρμόδια για τη μεταβίβαση των πληροφοριών στις κτηνιατρικές έδρες των κρατών μελών, οι οποίες οφείλουν να αξιολογήσουν τον κίνδυνο. Η πρώτη κατηγορία ασθενειών είναι εξαιρετικά επικίνδυνα και χρήζει άμεσης αντιμετώπισης. Ο τρόπος αντιμετώπισης αποτελεί αρμοδιότητα της Επιτροπής, όσο και των αρμοδίων οργάνων της Κοινότητας. Σχετικά πρόσφατη ασθένεια, η οποία αναφέρθηκε, είναι η γρίπη των πτηνών²⁵⁶ Είναι επιβεβλημένη η ύπαρξη εξειδικευμένου προσωπικού με γνώση της κτηνιατρικής νομοθεσίας σχετικά με την υγεία των ζώων, τις μεταδοτικές ασθένειες και την επιδημιολογία για τη διαχείριση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Τέλος, εντός των οργάνων της Κοινότητας έχει διαμορφωθεί και η κτηνιατρική ομάδα έκτακτης ανάγκης. Η ανάγκη ύπαρξης άρτια καταρτισμένου προσωπικού σε περιπτώσεις επιδημιών κατέστησε αναγκαία τη δημιουργία της ομάδας. Στόχος της είναι η παροχή βοήθειας σε αρχές κρατών μελών ή Τρίτων Χωρών, οι οποίες αντιμετώπισαν μολυσματικές ασθένειες για πρώτη φορά. Η δημιουργία της Ομάδας

²⁵⁴ΟΔΗΓΙΑ 82/894/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Δεκεμβρίου 1982 για την κοινοποίηση των ασθενειών των ζώων μέσα στην Κοινότητα

²⁵⁵ΟΔΗΓΙΑ 82/894/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Δεκεμβρίου 1982 για την κοινοποίηση των ασθενειών των ζώων μέσα στην Κοινότητα

²⁵⁶European Commission Animal Disease Notification System (ADNS)
https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/not-system_en

οριοθετείται από την Απόφαση 2007/142 / ΕΚ ²⁵⁷ της Επιτροπής. Στην ομάδα ανήκουν εξειδικευμένοι ειδικοί σε θέματα κτηνιατρικών επιστημών, άγριας πανίδας, εργαστηριακών δοκιμών και διαχείρισης κινδύνων. ²⁵⁸

Ασθένειες, τις οποίες καλείται η Κοινότητα να αντιμετωπίσει, είναι η αφρικανική πανώλη των χοίρων, ο αφθώδης πυρετός, η γρίπη των πουλερικών, ο καταρροϊκός πυρετός, η Νόσος του Newcastle και η κλασική πανώλη των χοίρων.

Τα μέτρα που περιλαμβάνονται είναι η γνωστοποίηση και η κτηνιατρική έρευνα, σε περίπτωση υποψίας ασθένειας. Όταν πλέον το κρούσμα είναι επιβεβαιωμένο, μέτρα που ακολουθούνται είναι η θανάτωση των ευπαθών ζώων για τη πρόληψη της εξάπλωσης της νόσου, η καταστροφή των μολυσμένων αποβλήτων και ουσιών, η διαμόρφωση ομάδας κρίσης και τέλος η δημιουργία ζώνης προστασίας και επιτήρησης.²⁵⁹

7.5 Ανάπτυξη ζωοτροφίας

Στόχος της νομοθεσίας της Κοινότητας είναι η ανάπτυξη του εμπορίου ζώων, πάντα με γνώμονα την προστασία της βιωσιμότητας των συνθηκών αναπαραγωγής και τη διατήρηση των γενετικών πόρων. Η ανάπτυξη της ζωοτροφίας έγκειται στην ελεύθερη εμπορία ζώων και του γενετικού τους υλικού, σε συνδυασμό με την υιοθέτηση του βιβλίου αναπαραγωγής, κυρίως για ζώα τα οποία ανήκουν στην ίδια φυλή. Η προαναφερθείσα προσπάθεια βασίζεται στην περαιτέρω ανάπτυξη των δεσμών των σωματίων των παραγωγών. Παράλληλα, επιδιώκεται η γενικευμένη έκδοση βιβλίων αναπαραγωγής, επίσης, προωθείται η έκδοση πιστοποιητικών γενεαλογικού χαρακτήρα. Τέλος, προσπάθειες γίνονται και για τη διεξαγωγή δοκιμών απόδοσης και ερευνών γενετικής αξιολόγησης.²⁶⁰

Η πρώτη προσπάθεια ολοκληρωμένης προώθησης του τομέα της ζωοτεχνίας έγινε το 2014 με την έγκριση πρότασης νομοθετικού περιεχομένου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.²⁶¹

Υποχρέωση όλων των κρατών μελών είναι η κατάρτιση και προσκόμιση συγκεκριμένων πληροφοριών προς το κοινό και το σύνολο των αρμοδίων αρχών οι

²⁵⁷ ΑΠΟΦΑΣΗ της Επιτροπής (2007/142/ΕΚ) της 28ης Φεβρουαρίου 2007, σχετικά με τη συγκρότηση κοινοτικής κτηνιατρικής ομάδας έκτακτης ανάγκης για την παροχή συνδρομής στην Επιτροπή κατά την υποστήριξη των κρατών μελών και των τρίτων χωρών σε κτηνιατρικά θέματα που αφορούν ορισμένες ασθένειες ζώων

²⁵⁸ European Commission, Veterinary Emergency Team https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/emergency-team_en

²⁵⁹ European Commission, Further Exotic Diseases https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/control-measures/further-diseases_en

²⁶⁰ European Commission Zootechnics https://ec.europa.eu/food/animals/zootechnics_en

²⁶¹ European Commission Legislation https://ec.europa.eu/food/animals/zootechnics/legislation_en

οποίες αφορούν τον ζωοτεχνικό τομέα. Η υποχρέωση εμπίπτει στις Οδηγίες 77/504 / ΕΟΚ²⁶², 88/661 / ΕΟΚ²⁶³, 89/361 / ΕΟΚ²⁶⁴, 90/427 / ΕΟΚ²⁶⁵ και 90/428 / ΕΟΚ²⁶⁶ του Συμβουλίου.²⁶⁷ Αναφορικά με τις Τρίτες Χώρες, οι αρμόδιες αρχές τους είναι υποχρεωμένες, σύμφωνα με την Οδηγία 94/28/ ΕΚ του Συμβουλίου, να αποστέλλουν στα αρμόδια όργανα της Κοινότητας το κατάλογο των εγκεκριμένων οργανισμών των χωρών τους.²⁶⁸

Τέλος, τα αρμόδια όργανα της Ένωσης έχουν διαμορφώσει ένα ενιαίο πλέγμα συνεχούς παρακολούθησης του τομέα της ζωοτεχνίας. Πιο συγκεκριμένα, συνήθειες μέθοδοι είναι οι υποχρεώσεις κοινοποίησης, η εφαρμογή των απαραίτητων μέτρων σε περίπτωση υποψίας και επιβεβαίωσης της ασθένειας και τέλος, τα μέτρα περιφερειοποίησης.²⁶⁹

7.6 Καλή διαβίωση των ζώων

Η φιλοσοφία των οργάνων της ΕΕ σχετικά με την υγιή και ασφαλή διαβίωση του συνόλου των ζώντων ζώων αποτελεί προτεραιότητα, με δράσεις για περισσότερο από σαράντα έτη προς τη κατεύθυνση αυτή. Σημαντικό βήμα αποτέλεσε η Οδηγία 98/58 / ΕΚ²⁷⁰ του Συμβουλίου, η οποία ψηφίστηκε το 1988, σχετικά με την προστασία των ζώων, τα οποία προορίζονται για κτηνοτροφικούς σκοπούς. Μέσω του

²⁶²ΟΔΗΓΙΑ 94/28/ΕΚ του Συμβουλίου της 23ης Ιουνίου 1994 για τον καθορισμό των αρχών σχετικά με τους ζωοτεχνικούς και γενεαλογικούς όρους που εφαρμόζονται κατά τις εισαγωγές προέλευσης τρίτων χωρών ζώων, του σπέρματος, των ωαρίων και των εμβρύων τους και για την τροποποίηση της οδηγίας 77/504/ΕΟΚ περί των ζώων αναπαραγωγής του βοείου είδους καθαρόαιμου γένους

²⁶³COUNCIL DIRECTIVE 88/661/EEC of 19 December 1988 on the zoo technical standards applicable to breeding animals of the porcine species

²⁶⁴Πρόταση ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για την τροποποίηση των οδηγιών 89/608/ΕΟΚ, 90/425/ΕΟΚ και 91/496/ΕΟΚ όσον αφορά τις παραπομπές στη ζωοτεχνική νομοθεσία

²⁶⁵COUNCIL DIRECTIVE 90/427/EEC of 26 June 1990 on the zoo technical and genealogical conditions governing intra-Community trade in equidae

²⁶⁶ΟΔΗΓΙΑ 90/428/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 1990 σχετικά με το εμπόριο ιπποειδών που προορίζονται για αγώνες και με τους όρους συμμετοχής στους αγώνες αυτούς

²⁶⁷European Commission, Member States information https://ec.europa.eu/food/animals/zootechnics/member_states_en

²⁶⁸European Commission, Non-EU countries Information https://ec.europa.eu/food/animals/zootechnics/third_countries_en

²⁶⁹European Commission, Control Measures https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/control-measures_en

²⁷⁰ΟΔΗΓΙΑ 98/58/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1998, σχετικά με την προστασία των ζώων στα εκτροφεία

νομοθετήματος αυτού, θεσπίστηκαν οι πρώτοι κανόνες για την προστασία του συνόλου των ζώων από τα οποία παράγεται κάποιο τρόφιμο, μαλλί, δέρμα και γούνα.

Τα δικαιώματα των ζώων είναι η ελευθερία από την πείνα και τη δίψα, τη δυσφορία, τον πόνο, το τραυματισμό και την ασθένεια, το φόβο, την αγωνία και τέλος, η ελευθερία έκφρασης της κανονικής συμπεριφοράς τους.

Εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών, όπως ψηφίσουν αυστηρότερους κανόνες για την προστασία της διαβίωσης των ζώων, οι οποίοι σε κάθε περίπτωση οφείλουν να είναι σύμφωνοι με τη κοινοτική νομοθεσία, η οποία καθορίζει τα ελάχιστα απαιτούμενα πρότυπα.²⁷¹ Υπάρχει σαφής πρόοδος κατά τα τελευταία σαράντα (40) έτη, κατά τα οποία η νομοθεσία έχει γίνει αρκετά σαφής και αυστηρή σχετικά με τις ενδεδειγμένες συνθήκες διαβίωσης των ζώων, βελτιώνοντας με αυτό το τρόπο την ποιότητα ζωής των ζώων σύμφωνα με τις προσδοκίες των πολιτών και τις απαιτήσεις της αγοράς²⁷²

Στις άμεσες δράσεις των οργάνων είναι η ανάπτυξη του διαλόγου ανάμεσα σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέλη σχετικά με τα θέματα καλής διαβίωσης των ζώων. Στόχος της Επιτροπής είναι η πληρέστερη εφαρμογή των νομοθετημάτων της Κοινότητας, καθώς και η εθελοντική δέσμευση των αρμοδίων επιχειρήσεων και φορέων ότι θα βελτιώσουν περαιτέρω τη διαβίωση των ζώων. Τέλος, επιδιώκεται η προώθηση των προτύπων ευημερίας των ζώων στη Κοινότητα για την αξιοποίηση της αγοραίας αξίας των προϊόντων της Ένωσης σε παγκόσμιο επίπεδο.

Μέσω της Οδηγίας 98/58 / ΕΚ του Συμβουλίου ορίζονται τα πρότυπα καλής διαβίωσης των εκτρεφόμενων ζώων. Επιπρόσθετα, τα αρμόδια νομοθετικά όργανα έχουν καθορίσει πρότυπα καλής διαβίωσης για τις μεταφορές και τις συνθήκες τους και κατά τη στιγμή της αναισθητοποίησης και της σφαγής. Τέλος, υπάρχει νομοθετική κάλυψη και σχετικά με τα άγρια ζώα που χρησιμοποιούνται για επιστημονικούς σκοπούς²⁷³

Κάθε κράτος μέλος είναι αρμόδιο να εξασφαλίζει το σεβασμό και την ευρεία εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας σε θέματα καλής διαβίωσης των ζώων. Επιπλέον, απαιτείται η μεταφορά των ευρωπαϊκών νομοθετημάτων στο εθνικό σύστημα. Κατ' αντιστοιχία, η Επιτροπή είναι υπεύθυνη για την ορθή εφαρμογή και επιβολή της Κοινοτικής νομοθεσίας. Τέλος, μπορεί να επιβάλλει κυρώσεις σε περιπτώσεις που κάποιο κράτος μέλος δεν εφαρμόζει τις υφιστάμενες νομικές υποχρεώσεις.

²⁷¹ European Commission, Animal welfare https://ec.europa.eu/food/animals/welfare_en

²⁷² European Commission, Main achievements https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/main_achievements_en

²⁷³ European Commission, Animal welfare in practice https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/practice_en

Τα αρμόδια όργανα της ΕΕ εφαρμόζουν ένα πλέγμα δραστηριοτήτων ώστε να επιτευχτεί η καλή διαβίωση των ζώων. Πιο συγκεκριμένα, διενεργούνται συστηματικά έλεγχοι από το Γραφείο Τροφίμων και Κτηνιατρικών Θεμάτων, οι οποίοι στόχο έχουν να διευκρινίσουν αν οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών εφαρμόζουν την κοινοτική νομοθεσία με αποτελεσματικό τρόπο. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA) παρέχει επιστημονικές γνωμοδοτήσεις. Επιπρόσθετα, διαρκής συζήτηση για θέματα καλής διαβίωσης των ζώων λαμβάνει χώρα μέσω της Μόνιμης Επιτροπής για την Τροφική Αλυσίδα και την Υγεία των Ζώων.²⁷⁴

7.7 Κτηνιατρικός έλεγχος

Το πιο σημαντικό βήμα, το οποίο διασφαλίζει σημαντικά τόσο την καλή διαβίωση των ζώων, όσο και τον έλεγχο των τροφίμων τα οποία προέρχονται από τα ζώα, είναι ο κτηνιατρικός έλεγχος ο οποίος είναι επιβεβλημένος εντός των εσωτερικών συνόρων της Κοινότητας. Μέσω των υφιστάμενων ελέγχων, πιστοποιείται ότι όλα τα ζώα, τα οποία εισέρχονται στο έδαφος της Ένωσης, είναι υγιή και ασφαλή προς βρώση. Οι έλεγχοι, παράλληλα, εξασφαλίζουν τον έγκαιρο εντοπισμό πιθανών κρουσμάτων μολυσματικών ασθενειών με φορείς τα ζώα παρεμποδίζοντας τους την είσοδο και την μετέπειτα εξάπλωση τους εντός της ΕΕ. Ο νομοθετημένος κτηνιατρικός έλεγχος λαμβάνει χώρα στα Κτηνιατρικά Γραφεία Ελέγχου των Συνόρων. Σε κάθε περίπτωση, έγκριση εισόδου λαμβάνουν μόνο τα ζώα τα οποία έχουν επιτυχώς περάσει τους επιβεβλημένους ελέγχους, έχοντας, επιπλέον, εισέλθει στο σύστημα παρακολούθησης TRACES -Trademark Control and Expert System. Όπως θα αναλυθεί και στη συνέχεια, το σύστημα αυτό αποτελεί μια πανευρωπαϊκή βάση δεδομένων, η οποία εγγυάται την παρακολούθηση της μετακίνησης των ζώων τα οποία ελέγχονται από τα Γραφεία Ελέγχου.²⁷⁵

Αναφορικά με τη νομοθεσία, η οποία ρυθμίζει το ενιαίο πλαίσιο διεξαγωγής των κτηνιατρικών ελέγχων, υπάρχει πλήθος αρμόδιων Κανονισμών & Οδηγιών, οι οποίοι ρυθμίζουν τις επιβεβλημένες διαδικασίες. Αρχικά, η Οδηγία 91/496 / ΕΟΚ²⁷⁶ του Συμβουλίου της 15ης Ιουλίου 1991 αναφέρεται στον τρόπο οργάνωσης των ελέγχων, τα οποία αφορούν τα ζώα που προέρχονται από περιοχές εκτός της Ένωσης.

²⁷⁴European Commission, Legislative aspects of farm animal welfare https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/legislative_aspects_en

²⁷⁵European Commission, Veterinary border control https://ec.europa.eu/food/animals/vet-border-control_en

²⁷⁶ΟΔΗΓΙΑ 94/28/ΕΚ του Συμβουλίου της 23ης Ιουνίου 1994 για τον καθορισμό των αρχών σχετικά με τους ζωοτεχνικούς και γενεαλογικούς όρους που εφαρμόζονται κατά τις εισαγωγές προέλευσης τρίτων χωρών ζώων, του σπέρματος, των ωαρίων και των εμβρύων τους και για την τροποποίηση της οδηγίας 77/504/ΕΟΚ περί των ζώων αναπαραγωγής του βοείου είδους καθαρόαιμου γένους

Παράλληλα, ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1/2005²⁷⁷ του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 2004 αναφέρεται στην προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά τους. Σε ότι σχετίζεται με τα αγαθά ζωικής προέλευσης, η Οδηγία 97/78 / ΕΚ²⁷⁸ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1997, διασαφηνίζει τον τρόπο οργάνωσης κτηνιατρικών ελέγχων των προϊόντων τα οποία εισάγονται στην ΕΕ από Τρίτες Χώρες. Σημαντική προσθήκη αποτελεί, επιπλέον, η Οδηγία 2002/99 / ΕΚ²⁷⁹ του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, η οποία ορίζει τους ενδεδειγμένους κανόνες για την παραγωγή, μεταποίηση, διανομή και εισαγωγή προϊόντων ζωικής προέλευσης, τα οποία προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση. Τέλος, με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 882/2004²⁸⁰ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, αποσαφηνίζεται το τοπίο των επισήμων ελέγχων περί ζωοτροφών και τροφίμων και οι κανόνες για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων.²⁸¹

Αν συνυπολογιστεί το γεγονός ότι η Ένωση είναι ο μεγαλύτερος πρωταγωνιστής στον τομέα εισαγωγής και εξαγωγής τροφίμων παγκοσμίως, οφείλει να συνεργάζεται συνεχώς με διεθνείς οργανισμούς και εμπορικούς εταίρους προωθώντας το υψηλό επίπεδο ασφάλειας των μεταφερόμενων αγαθών. Επιδίωξη, άλλωστε, της Ένωσης είναι η κυκλοφορία αγαθών τα οποία είναι απόλυτα ασφαλή για τον καταναλωτή, διατηρώντας τα ίδια πρότυπα ασφάλειας τροφίμων για όλα τα διαθέσιμα αγαθά ανεξάρτητα από τη χώρα προέλευσή τους. Η υφιστάμενη νομοθετική κάλυψη περιλαμβάνει, πέρα από τα ευρωπαϊκά νομοθετήματα και ειδικούς κανόνες εισαγωγής για ορισμένα τρόφιμα σχετικά με την προστασία της ανθρώπινης υγείας.²⁸²

Στα πλαίσια οργάνωσης των κτηνιατρικών ελέγχων, έχει διαμορφωθεί και η Ομάδα εμπειρογνομόνων, η οποία είναι αρμόδια για την ανταλλαγή πληροφοριών, εμπειριών και ορθών πρακτικών σχετικά με τους ελέγχους εισαγωγής που καλύπτονται από τη

²⁷⁷ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1/2005 του Συμβουλίου, της 22 Δεκεμβρίου 2004, για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά και συναφείς δραστηριότητες και για την τροποποίηση των οδηγιών 64/432/ΕΟΚ και 93/119/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1255/97

²⁷⁸COUNCIL DIRECTIVE 97/78/EC of 18 December 1997 laying down the principles governing the organization of veterinary checks on products entering the Community from third countries

²⁷⁹ΟΔΗΓΙΑ 2002/99/ΕΚ του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για τους κανόνες υγειονομικού ελέγχου που διέπουν την παραγωγή, μεταποίηση, διανομή και εισαγωγή προϊόντων ζωικής προέλευσης που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση

²⁸⁰ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 για τη διενέργεια επισήμων ελέγχων της συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία περί ζωοτροφών και τροφίμων και προς τους κανόνες για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων

²⁸¹ European Commission, Legislation https://ec.europa.eu/food/animals/vet-border-control/legislation_en

²⁸² European Commission, Special Import Conditions, Special Import Conditions https://ec.europa.eu/food/animals/vet-border-control/special-import-conditions_en

νομοθεσία της ΕΕ. Παράλληλα, είναι αρμόδια για την παροχή συμβουλών στην Επιτροπή σε θέματα τα οποία εμπίπτουν στη νομοθεσία για τον έλεγχο των εισαγωγών κτηνιατρικών φαρμάκων²⁸³

Τελικός πυλώνας είναι η οργάνωση τακτικών εκπαιδευτικών συνεδριάσεων στο πλαίσιο του προγράμματος "Βελτίωση της κατάρτισης για ασφαλέστερα τρόφιμα" στις οποίες συμμετέχουν εμπειρογνώμονες. Κατά τη διάρκεια των δράσεων αυτών, ανταλλάσσονται απόψεις περί της ευρωπαϊκής νομοθεσίας καθώς και προτείνονται βελτιωτικές ενέργειες.²⁸⁴

7.8 Προϊόντα Ζώων: Εμπόριο & Εισαγωγές

Αναφορικά με την εισαγωγή αγαθών πρέπει, αρχικά, να τονιστεί ότι υπάρχει σαφής οριοθέτηση των όρων ‘εμπόριο’ & ‘εισαγωγή’. Πιο συγκεκριμένα, μέσω της Νομοθεσίας της Κοινότητας έχει οριστεί ως ‘εμπόριο’ η μετακίνηση ζώων ή ζωικών προϊόντων μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Στον αντίποδα, με τον όρο ‘εισαγωγή’ περιγράφεται η μετακίνηση ζώων ή ζωικών προϊόντων στα κράτη μέλη της ΕΕ από Τρίτες Χώρες. Συνυπολογίζοντας το γεγονός ότι καθημερινά διακινείται πληθώρα βρώσιμων αγαθών, τα αρμόδια όργανα της Ένωσης έχουν διαμορφώσει ένα ευρύ πλέγμα προστασίας των τροφίμων.

Υπάρχει εναρμόνιση των εθνικών με τους κοινοτικούς κανόνες σχετικά με την εισαγωγή αγαθών, κυρίως ζωικής προέλευσης, με αγαθά όπως το γάλα, το κρέας και άλλα προϊόντα ζωικής προέλευσης να πρέπει να έχουν παραχθεί σε ορισμένες συνθήκες πάντα με την επίβλεψη επίσημου κτηνιάτρου. Παράλληλα, όπως έχει αναφερθεί, είναι αναγκαία η ύπαρξη ειδικών υγειονομικών πιστοποιητικών για όλα τα ζώα.

Μια Τρίτη Χώρα, η οποία επιδιώκει να έχει ανταλλακτικές συναλλαγές με την Κοινότητα, πρέπει να έχει λάβει άδεια εισαγωγής στην ΕΕ κρέατος σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 206/2010²⁸⁵. Κάθε Τρίτη Χώρα οφείλει να έχει συμπεριληφθεί στον Κανονισμό πριν από την εξαγωγή νωπού κρέατος στην ΕΕ.

Φιλοσοφία των αρμοδίων οργάνων της Ένωσης είναι η αρχή της περιφερειοποίησης για τις Τρίτες Χώρες. Πιο συγκεκριμένα, ανάλογα με την υγειονομική κατάσταση των ζώων και τις εγγυήσεις που προσφέρονται από την Τρίτη Χώρα, είναι δυνατόν σε υποπεριπτώσεις να δίνεται μόνο σε ένα τμήμα της επικράτειάς η άδεια εισαγωγής

²⁸³European Commission, Expert group https://ec.europa.eu/food/animals/vet-border_control/expert-group_en

²⁸⁴European Commission, Training https://ec.europa.eu/food/animals/vet-border-control/training_en

²⁸⁵ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 206/2010 της Επιτροπής, της 12ης Μαρτίου 2010, για τον καθορισμό καταλόγων τρίτων χωρών, περιοχών ή τμημάτων τους από τις οποίες επιτρέπονται οι εισαγωγές στην Ευρωπαϊκή Ένωση ορισμένων ζώων και νωπού κρέατος, καθώς και των απαιτήσεων κτηνιατρικής πιστοποίησης

νωπού κρέατος στη Κοινότητα. Είναι, επίσης, πιθανό να απαιτηθούν διαφορετικές εγγυήσεις για διάφορα τμήματα της ίδιας Τρίτης Χώρας.

Σε ότι σχετίζεται με τις εγκαταστάσεις, στις οποίες εκτρέφονται τα ζώα, είναι επιβεβλημένο να διατηρούν άδεια λειτουργίας.²⁸⁶

Σχετικά με τα προϊόντα κρέατος, τα οποία όπως καθορίζει ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 853/2004²⁸⁷, είναι τα αγαθά τα οποία έχουν προκύψει από τη μεταποίηση κρέατος ή από την περαιτέρω μεταποίηση των μεταποιημένων προϊόντων, ώστε η επιφάνεια κοπής να δείχνει ότι το προϊόν δεν έχει πλέον τα χαρακτηριστικά νωπού κρέατος, υπάρχουν σαφώς καθορισμένοι υγειονομικοί κανόνες για την εμπορία & εισαγωγή τους. Πιο συγκεκριμένα, η Οδηγία 2002/99 / ΕΚ²⁸⁸ του Συμβουλίου τους κανόνες για την παραγωγή, μεταποίηση, διανομή και εισαγωγή προϊόντων ζωικής προέλευσης για ανθρώπινη κατανάλωση. Παράλληλα, μέσω του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 852/2004²⁸⁹, διασαφηνίζεται το τοπίο σχετικά με τη δημόσια υγεία κατά το εμπόριο και την εισαγωγή του νωπού κρέατος εντός της Ένωσης. Το κτηνιατρικό πιστοποιητικό για τα μεταποιημένα προϊόντα με βάση το κρέας, ορίζεται στην Απόφαση 2007/777 / ΕΚ της Επιτροπής²⁹⁰. Αντίστοιχα, η Οδηγία 97/78 / ΕΚ²⁹¹ του Συμβουλίου καθορίζει το σύνολο των αρχών για την οργάνωση των κτηνιατρικών ελέγχων στα προϊόντα ζωικής προέλευσης που εισάγονται στην Κοινότητα από Τρίτες Χώρες. Οι εισαγωγείς πρέπει να ακολουθήσουν τις διαδικασίες που ορίζονται στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ.

²⁸⁶European Commission, Fresh Meat of domestic and wild ungulates https://ec.europa.eu/food/animals/animalproducts/freshmeat_en

²⁸⁷ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 853/2004 του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 για τον καθορισμό ειδικών κανόνων υγιεινής για τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης

²⁸⁸ΟΔΗΓΙΑ 2002/99/ΕΚ: κανόνες υγειονομικού ελέγχου που διέπουν την παραγωγή, μεταποίηση, διανομή και εισαγωγή προϊόντων ζωικής προέλευσης που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση

²⁸⁹ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 852/2004 του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 για την υγιεινή των τροφίμων

²⁹⁰ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2017/622 της Επιτροπής, της 31ης Μαρτίου 2017, για την τροποποίηση του υποδείγματος πιστοποιητικού για τις εισαγωγές παρασκευασμάτων κρέατος, στο παράρτημα II της απόφασης 2000/572/ΕΚ, και του υποδείγματος πιστοποιητικού για τις εισαγωγές ορισμένων προϊόντων με βάση το κρέας και επεξεργασμένων στομαχιών, ουροδόχων κύστεων και εντέρων, στο παράρτημα III της απόφασης 2007/777/ΕΚ, όσον αφορά τους κανόνες πρόληψης, καταπολέμησης και εκρίζωσης ορισμένων μεταδοτικών σπογγωδών εγκεφαλοπαθειών

²⁹¹COUNCIL DIRECTIVE 97/78/EC of 18 December 1997 laying down the principles governing the organization of veterinary checks on products entering the Community from third countries and repealing Directive 90/675/EC

136/2004²⁹² της Επιτροπής πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την είσοδο των εμπορευμάτων ζωικής προέλευσης στην Ένωση .²⁹³

Συνεχίζοντας, οι επιβεβλημένες διαδικασίες για την κυκλοφορία του γάλακτος και των παράγωγων του γαλακτοκομικών προϊόντων, καθορίζονται μέσω της Οδηγίας 2002/99 / ΕΚ²⁹⁴ του Συμβουλίου και του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 852/2004²⁹⁵. Αντίστοιχα, ο Κανονισμός (Εκ) αριθ. 605/2010²⁹⁶ της Επιτροπής καθορίζει τον τρόπο έκδοσης των απαιτούμενων κτηνιατρικών πιστοποιητικών. Παράλληλα, το σύνολο των αγαθών με προέλευση το γάλα υφίστανται ελέγχους όταν εισέρχονται στο έδαφος της Κοινότητας, όπως καθορίζει η Απόφαση 2009/821 / ΕΚ της Επιτροπής²⁹⁷. Επιπλέον, η Οδηγία 97/78 / ΕΚ ²⁹⁸του Συμβουλίου καθορίζει τις αρχές που διέπουν την οργάνωση των κτηνιατρικών ελέγχων στα προϊόντα ζωικής προέλευσης που εισάγονται στην ΕΕ από Τρίτες Χώρες. Τέλος, ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 136/2004 ²⁹⁹ της Επιτροπής καθορίζει τις απαραίτητες διαδικασίες σχετικά με την είσοδο των εμπορευμάτων ζωικής προέλευσης στη Κοινότητα .³⁰⁰

²⁹²ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 136/2004 της Επιτροπής, της 22ας Ιανουαρίου 2004, για τη θέσπιση διαδικασιών κτηνιατρικών ελέγχων στους συνοριακούς σταθμούς επιθεώρησης της Κοινότητας κατά τη εισαγωγή προϊόντων που προέρχονται από τρίτες χώρες

²⁹³European Commission, Meat Products https://ec.europa.eu/food/animals/animalproducts/meatproducts_en

²⁹⁴ΟΔΗΓΙΑ 2002/99/ΕΚ: κανόνες υγειονομικού ελέγχου που διέπουν την παραγωγή, μεταποίηση, διανομή και εισαγωγή προϊόντων ζωικής προέλευσης που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση

²⁹⁵ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 852/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 για την υγιεινή των τροφίμων

²⁹⁶ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 605/2010 της Επιτροπής της 2ας Ιουλίου 2010 σχετικά με τον καθορισμό όρων για την υγεία των ζώων, τη δημόσια υγεία και την κτηνιατρική πιστοποίηση όσον αφορά την είσοδο στην Ευρωπαϊκή Ένωση νωπού γάλακτος, γαλακτοκομικών προϊόντων, πρωτογάλακτος και προϊόντων με βάση το πρωτόγαλα που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση

²⁹⁷ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2016/1917 της Επιτροπής, της 27ης Οκτωβρίου 2016, για την τροποποίηση της απόφασης 2009/821/ΕΚ όσον αφορά τους καταλόγους συνοριακών σταθμών ελέγχου και κτηνιατρικών μονάδων στο Traces

²⁹⁸COUNCIL DIRECTIVE 97/78/EC of 18 December 1997 laying down the principles governing the organization of veterinary checks on products entering the Community from third countries

²⁹⁹ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 136/2004 της Επιτροπής, της 22ας Ιανουαρίου 2004, για τη θέσπιση διαδικασιών κτηνιατρικών ελέγχων στους συνοριακούς σταθμούς επιθεώρησης της Κοινότητας κατά τη εισαγωγή προϊόντων που προέρχονται από τρίτες χώρες

³⁰⁰European Commission, Milk & Milk Products https://ec.europa.eu/food/animals/animalproducts/milk_en

8. Συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης

8.1 RASFF -Food and Feed Safety Alerts

Όπως προφανώς έχει διαπιστώσει κανείς από όσα έχουν ήδη αναφερθεί, η ΕΕ έχει ένα από τα υψηλότερα πρότυπα για την ασφάλεια των τροφίμων παγκοσμίως, το οποίο οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην ισχύουσα νομοθεσία της, η οποία διασφαλίζει ότι τα τρόφιμα είναι ασφαλή για τους καταναλωτές. Ένα βασικό εργαλείο για τη διασφάλιση της ροής πληροφοριών, που επιτρέπει την ταχεία αντίδραση όταν εντοπίζονται κίνδυνοι για τη δημόσια υγεία στην τροφική αλυσίδα, είναι το σύστημα RASFF -Food and Feed Safety Alerts - το σύστημα ταχείας ειδοποίησης για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές.

Το RASFF στηρίζει την ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρχών δημόσιας υγείας σχετικά με τους κινδύνους που συνδέονται με τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές, επιτρέποντας σε όλα τα μέλη του να αναλαμβάνουν συντονισμένες, συνεκτικές και ταυτόχρονες ενέργειες με στόχο να εξασφαλίσουν το υψηλότερο δυνατό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών.

Η λειτουργία του συστήματος RASFF διέπεται από τον Κανονισμό 178/2002³⁰¹. Το σύστημα, το οποίο δημιουργήθηκε το 1979, είναι κατά κύριο λόγο ένα εργαλείο πληροφόρησης που αποσκοπεί στην ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρμοδίων εθνικών αρχών, σχετικά με τους κινδύνους για την υγεία των καταναλωτών που προέρχονται από τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές επιτρέποντας την αποτελεσματική κατανομή των πληροφοριών μεταξύ των μελών της Ένωσης. Είναι μια υπηρεσία συνεχώς διαθέσιμη. Η λειτουργία της βασίζεται στη συνεχή ανταλλαγή ειδοποιήσεων. Χάρη στο σύστημα RASFF, πολλοί κίνδυνοι για την ασφάλεια των τροφίμων έχουν αποφευχθεί προτού να αποδειχθούν επιβλαβείς για τους ευρωπαίους καταναλωτές.

Όλη η διαδικασία πυροδοτείται με την κοινοποίηση από ένα μέλος του δικτύου RASFF της ύπαρξης σοβαρού, άμεσου ή έμμεσου κινδύνου για τη δημόσια υγεία που συνδέεται με τρόφιμα ή ζωοτροφές. Οι πληροφορίες αυτές φθάνουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, που είναι ο διαχειριστής του συστήματος, και η οποία με τη σειρά της επαληθεύει την ειδοποίηση και, εν συνεχεία, τη μεταδίδει αμέσως στα άλλα μέλη του δικτύου. Χρησιμοποιείται ένα κοινό πρότυπο για την παροχή όλων των σχετικών και χρήσιμων πληροφοριών, συμπεριλαμβανομένης της αναγνώρισης του προϊόντος, των κινδύνων που βρέθηκαν, των μέτρων που ελήφθησαν και των πληροφοριών σχετικά με την ανίχνευση του προϊόντος. Με τη λήψη των πληροφοριών, τα άλλα κράτη μέλη ελέγχουν εάν η προειδοποίηση τα αφορά. Εάν το προϊόν βρίσκεται στην αγορά του κράτους μέλους, είναι σε θέση να το ανιχνεύσει χρησιμοποιώντας τις πληροφορίες

³⁰¹ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 669/2009 της Επιτροπής της 24ης Ιουλίου 2009 για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά το αυξημένο επίπεδο των επίσημων ελέγχων στις εισαγωγές ορισμένων ζωοτροφών και τροφίμων μη ζωικής προέλευσης και για την τροποποίηση της απόφασης 2006/504/ΕΚ

που εμπεριέχονται στην ειδοποίηση. Στη συνέχεια, τα κράτη μέλη ανακοινώνουν εκ νέου τα όσα βρήκαν και τα μέτρα που έλαβαν για τη διαφανή και αμοιβαία ενημέρωση όλων των μελών του RASFF.

Σε περίπτωση προϊόντων από την ΕΕ, το κράτος μέλος από το οποίο προέρχεται το προϊόν αναφέρει, επίσης, τα αποτελέσματα των ερευνών του σχετικά με την προέλευση, τη διανομή και την αιτία του εντοπιζόμενου προβλήματος. Αυτό επιτρέπει στα κράτη μέλη να λάβουν ταχεία δράση εάν και όταν χρειαστεί. Επιπλέον, κατόπιν κοινοποίησης από ένα μέλος του RASFF, το σύστημα επιτρέπει στις χώρες μέλη να ζητήσουν διευκρινίσεις όσον αφορά το χρονοδιάγραμμα, το πεδίο εφαρμογής ή τη φύση της κοινοποίησης. Για παράδειγμα, όταν υπάρχουν ενδείξεις ότι ένα περιστατικό θα μπορούσε να έχει αναφερθεί νωρίτερα, είναι δυνατόν να ζητηθεί εξήγηση από την κοινοποιούσα χώρα.

Εάν ένα κράτος μέλος της ΕΕ δεν γνωστοποιήσει εγκαίρως πιθανά προβλήματα στο οποιοδήποτε τρόφιμο ή ζωοτροφή, η Επιτροπή μπορεί να κινήσει διαδικασία παράβασης κατά του εν λόγω κράτους μέλους λόγω μη τήρησης των υποχρεώσεων του βάσει της νομοθεσίας της ΕΕ. Στην Ελλάδα αρμόδια αρχή για την τήρηση του RASFF είναι ο ΕΦΕΤ.³⁰²

Όταν διαπιστωθεί κάποιο πρόβλημα, είναι έργο των εθνικών αρχών τροφίμων και ζωοτροφών να αναλάβουν δράση. Αυτό περιλαμβάνει κάθε ενέργεια που είναι απαραίτητη για την άμεση αντιμετώπιση του κινδύνου, αλλά και για την αποτροπή επανάληψης παρόμοιου ζητήματος. Εκτελείται ένα πλήρες φάσμα ενεργειών και αναφέρεται στο RASFF, με πλέον κοινά την απόσυρση ή ανάκληση των προϊόντων και την πιθανή καταστροφή τους και την ενημέρωση του κοινού. Αυτή η ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών επιτρέπει σε όλα τα μέλη του RASFF να ελέγχουν σε πραγματικό χρόνο εάν επηρεάζονται και εάν απαιτείται επείγουσα δράση τους. Οι αρχές των πληγεισών χωρών έχουν την ευθύνη να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα έκτακτης ανάγκης, μεταξύ των οποίων επιβάλλεται η άμεση ενημέρωση του κοινού, η απόσυρση των επιβλαβών προϊόντων από την αγορά και η πραγματοποίηση επιτόπιων ελέγχων.

Στο σύστημα RASFF συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, χώρες του ΕΟΧ³⁰³, η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία λειτουργεί ως διαχειριστής του συστήματος.

³⁰² Διαδικτυακή Πύλη του ΕΦΕΤ <http://www.efet.gr/portal/page/portal/efetnew/efet/rasff>

³⁰³ Ο Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος (ΕΟΧ) δημιουργήθηκε έχοντας ως στόχο την σταθεροποίηση της κοινοτικής εσωτερικής αγοράς στις χώρες Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ). Σήμερα ο ΕΟΧ συμπεριλαμβάνει τις 27 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επιπλέον την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία αποτελώντας τη μεγαλύτερη ολοκληρωμένη αγορά σε παγκόσμιο επίπεδο. <http://www.gsrt.gr/EOX/central.aspx?sId=12614891125416461518881>

Όσον αφορά τις κοινοποιήσεις του συστήματος, περίπου οι μισές αφορούν τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα του ΕΟΧ, στους σταθμούς εισόδου ή στους συνοριακούς σταθμούς επιθεώρησης, όταν μια αποστολή δεν γίνεται δεκτή για εισαγωγή -χαρακτηριζόμενη ως "συνοριακός έλεγχος - αποστολή που κρατήθηκε"- ή όταν ελήφθη δείγμα ανάλυσης στα σύνορα -χαρακτηριζόμενο ως "διαλογή"- και η αποστολή απελευθερώθηκε -επισημαίνεται ως "έλεγχος στα σύνορα - αποστολή απελευθερώθηκε". Τέλος, άλλες κοινοποιήσεις μπορούν να προκύψουν από την καταγγελία καταναλωτή, από κάποια εταιρεία που κοινοποιεί την έκβαση ενός ελέγχου που διενεργεί για ίδιο λογαριασμό ή από περιστατικό τροφικής δηλητηρίασης.

Σε αυτό το σημείο πρόκειται να γίνει αναφορά στην υφιστάμενη κωδικοποίηση των ενδείξεων στο σύστημα RASFF. Το σύστημα διακρίνεται μεταξύ κοινοποιήσεων "αγοράς" και "απόρριψης των συνόρων". Οι κοινοποιήσεις αγοράς αφορούν προϊόντα που βρίσκονται στο έδαφος της Κοινότητας, για τα οποία αναφέρθηκε κίνδυνος για την υγεία. Τα προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο απόρριψης των συνόρων δεν εισήλθαν ποτέ στην Κοινότητα και αποστέλλονται πίσω στη χώρα προέλευσης, καταστρέφονται ή αποστέλλονται σε άλλο προορισμό. Οι κοινοποιήσεις αυτές αναφέρουν τους κινδύνους για την υγεία που εντοπίζονται στα προϊόντα που διατίθενται στην αγορά της κοινοποιούσας χώρας. Η κοινοποιούσα χώρα αναφέρει τους κινδύνους που έχει εντοπίσει, το προϊόν και την ανιχνευσιμότητά του καθώς και τα μέτρα που έλαβε. Ανάλογα με τη σοβαρότητα των προσδιορισθέντων κινδύνων και την κατανομή του προϊόντος στην αγορά, η κοινοποίηση της αγοράς κατατάσσεται, μετά από αξιολόγηση από τις υπηρεσίες της Επιτροπής, ως "ειδοποίηση/ προειδοποίηση" ή "κοινοποίηση πληροφοριών", πριν η Επιτροπή τη διαβιβάσει σε όλα τα μέλη του δικτύου.

Οι ειδοποιήσεις ενεργοποιούνται από το μέλος του δικτύου που ανιχνεύει το πρόβλημα και έχει ξεκινήσει να λαμβάνει σχετικά μέτρα, όπως η απόσυρση ή η ανάκληση. Σκοπός της κοινοποίησης είναι να δοθούν σε όλα τα μέλη του δικτύου οι πληροφορίες για να εξακριβωθεί εάν το σχετικό προϊόν βρίσκεται στην αγορά τους, ώστε να μπορούν να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα. Τα προϊόντα που υπόκεινται σε ειδοποίηση αποσύρονται ή βρίσκονται σε διαδικασία απόσυρσης από την αγορά. Τα κράτη μέλη διαθέτουν τους δικούς τους μηχανισμούς για την πραγματοποίηση τέτοιων ενεργειών, συμπεριλαμβανομένης της παροχής λεπτομερών πληροφοριών μέσω των μέσων ενημέρωσης, εάν είναι απαραίτητο.

Μια "κοινοποίηση πληροφοριών" αφορά ένα τρόφιμο ή μια ζωοτροφή στην αγορά της κοινοποιούσας χώρας για την οποία έχει εντοπιστεί κίνδυνος που δεν απαιτεί ταχεία δράση, π.χ. επειδή τα τρόφιμα ή οι ζωοτροφές δεν έχουν φθάσει στην αγορά ή δεν διατίθενται πλέον στην αγορά.

Μια "κοινοποίηση απόρριψης των συνόρων" αφορά ένα τρόφιμο ή μια ζωοτροφή στην οποία δεν επιτράπη η είσοδος στη Κοινότητα λόγω κινδύνου για την υγεία.

Τα ενημερωτικά δελτία αφορούν την κοινοποίηση ειδήσεων κάθε είδους σχετικά με την ασφάλεια τροφίμων ή ζωοτροφών που δεν έχουν κοινοποιηθεί ως “κοινοποίηση συναγερμού”, “ενημέρωσης” ή “απόρριψης των συνόρων”, αλλά κρίθηκε ενδιαφέρουσα από τις αρχές ελέγχου τροφίμων και ζωοτροφών. Οι κοινοποιήσεις ειδήσεων γίνονται συχνά βάσει πληροφοριών που συλλέγονται στα μέσα ενημέρωσης ή διαβιβάζονται στις αρχές τροφίμων ή ζωοτροφών στα κράτη μέλη, στις Τρίτες Χώρες, στις αντιπροσωπείες της ΕΚ ή σε διεθνείς οργανισμούς, αφού επαληθευτούν.

Όσον αφορά τις κοινοποιήσεις σχετικά με την απόρριψη των αγορών και των συνόρων, εντοπίζονται δύο τύποι κοινοποιήσεων, η "αρχική κοινοποίηση", η οποία είναι μια κοινοποίηση που αναφέρεται σε μία ή περισσότερες αποστολές ενός τροφίμου ή μιας ζωοτροφής που δεν είχαν κοινοποιηθεί προηγουμένως στο RASFF και η "κοινοποίηση παρακολούθησης", η οποία διαβιβάζεται ως συνέχεια της αρχικής κοινοποίησης. Μια αρχική ειδοποίηση που αποστέλλεται από ένα μέλος του συστήματος RASFF μπορεί να απορριφθεί μετά από την αξιολόγηση από την Επιτροπή, εάν δεν πληρούνται τα κριτήρια κοινοποίησης ή εάν οι διαβιβαζόμενες πληροφορίες είναι ανεπαρκείς. Η κοινοποιούσα χώρα ενημερώνεται για την πρόθεση μη διαβίβασης των πληροφοριών μέσω του συστήματος RASFF και καλείται να παράσχει πρόσθετες πληροφορίες που θα επιτρέψουν στην Επιτροπή να επανεξετάσει την προβλεπόμενη απόρριψη. Η κοινοποίηση που διαβιβάστηκε μέσω του συστήματος RASFF μπορεί να ανακληθεί από την Επιτροπή, κατόπιν αιτήματος της κοινοποιούσας χώρας, εάν οι πληροφορίες αποδεικνύονται αβάσιμες ή εάν η διαβίβαση της κοινοποίησης έγινε εσφαλμένα.³⁰⁴

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το RASFF συνεργάζεται παράλληλα με το Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας στο σύστημα το οποίο ονομάζεται «Διεθνείς Αρχές για την Ασφάλεια των Τροφίμων». Αυτό το δίκτυο περιλαμβάνει περισσότερες από 160 χώρες μέλη που λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τα θέματα ασφάλειας των τροφίμων.³⁰⁵

Η σημαντικότητα του συστήματος προσυπογράφεται από τη συνεχή συμμετοχή του στην ανακάλυψη διατροφικών σκανδάλων. Πιο πρόσφατο παράδειγμα είναι η εμφάνιση του μικροβίου της λιστέριας σε ιταλικό τυρί. Συγκεκριμένα, τα αρμόδια όργανα της Ιταλίας, τον Ιανουάριο του 2016, ενημέρωσαν την Επιτροπή μέσω του RASFF σχετικά με το μικρόβιο και ζήτησαν από τα Ευρωπαϊκά όργανα βοήθεια ώστε να εντοπιστεί η αιτία του προβλήματος. Περαιτέρω έρευνες στην Ιταλία έδειξαν ότι η πηγή του προβλήματος ήταν ένας τύπος ιταλικού σαλαμιού.

Ζήτημα εντοπίστηκε και στη Ρουμανία. Στη συγκεκριμένη περίπτωση προκλήθηκε αύξηση των κρουσμάτων του μικροβίου *Escherichia coli*. Συνολικά, εμφανίστηκαν

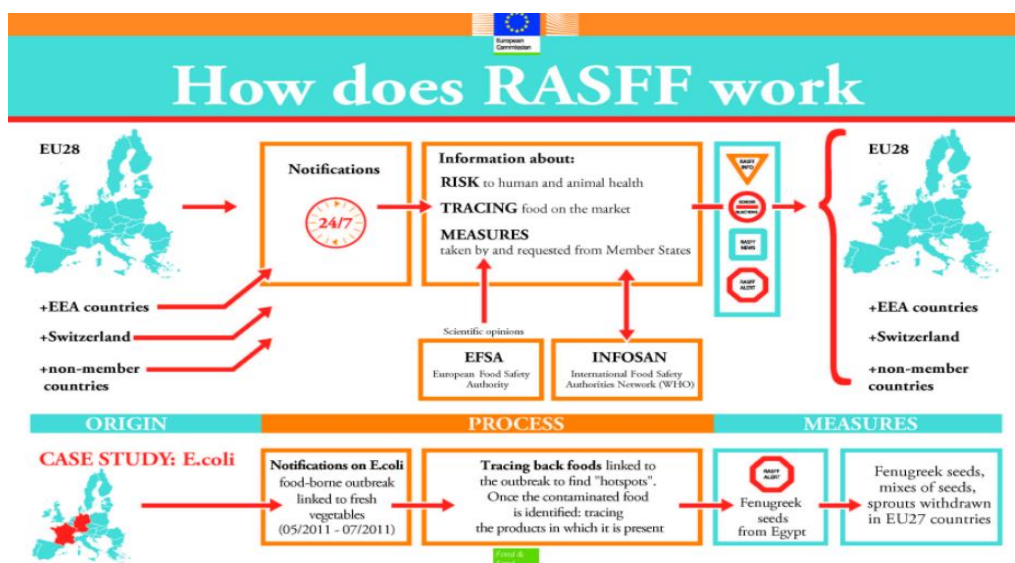
³⁰⁴European Commission, The Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF) Annual Report 2008

³⁰⁵European Commission, Rapid Alert System for Food and Feed , Directorate- General for Health & Consumers

είκοσι πέντε (25) περιπτώσεις ασθένειας εκ των οποίων τρία (3) άτομα έχασαν τη ζωή τους. Ύστερα από έρευνες, τα αρμόδια κλιμάκια της ΕΕ κατέληξαν στην πηγή του προβλήματος, ένα ρουμανικό φρέσκο τυρί.³⁰⁶

Παράλληλα, στις 13 Ιουνίου 2014³⁰⁷, εγκαινιάστηκε και η πύλη των καταναλωτών RASFF. Πρόκειται για ένα φιλικό προς το καταναλωτή εργαλείο στο διαδίκτυο, το οποίο παρέχει τις τελευταίες πληροφορίες σχετικά με τις ανακοινώσεις ανάκλησης τροφίμων. Περιλαμβάνει επίσης προειδοποιήσεις για τη δημόσια υγεία που εκδίδονται από αρχές ασφάλειας τροφίμων και εταιρείες τροφίμων. Χρησιμοποιώντας αυτό το δωρεάν εργαλείο, οι καταναλωτές της ΕΕ είναι σε θέση να προσδιορίσουν τα τρόφιμα που έχουν επισημανθεί στο σύστημα, επιτρέποντάς τους να κάνουν πιο ενημερωμένες επιλογές. Στην πύλη των καταναλωτών RASFF, οι χρήστες έχουν πρόσβαση σε πρακτικές πληροφορίες σχετικά με τις ανακλήσεις προϊόντων και τις προειδοποιήσεις για τη δημόσια υγεία σε οποιαδήποτε δεδομένη χώρα της ΕΕ³⁰⁸

Το σύστημα RASFF αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο, το οποίο έχει ωριμάσει τα τελευταία χρόνια, εξακολουθώντας να δείχνει την αξία του εξασφαλίζοντας την ασφάλεια των τροφίμων στην ΕΕ και πέραν αυτής.³⁰⁹

Εικόνα 8.1: Λειτουργία του συστήματος RASFF, How does RASFF work

Πηγή: European Commission, https://ec.europa.eu/food/safety/rasff/how_does_rasff_work_en

³⁰⁶The Rapid Alert System for Food and Feed 2016 Annual Report

³⁰⁷European Commission Data Base – Fact Sheet, Questions & Answers : Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF) , Brussels, 10 August 2017 http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-17-2461_en.htm

³⁰⁸RASFF consumers' portal https://ec.europa.eu/food/safety/rasff/for_consumers_en

³⁰⁹RASFF - Food and Feed Safety Alerts https://ec.europa.eu/food/safety/rasff_en

Όσον αφορά την πρόοδο του συστήματος RASFF, κατά το έτος 2016 διαβιβάστηκαν συνολικά 2993 αρχικές κοινοποιήσεις, εκ των οποίων οι 847 είχαν την επισήμανση ως “συναγερμός”, οι 378 ως “παρακολούθηση”, οι 598 ως “προσοχή” και οι 1170 ως “σύνορο απόρριψης”. Αυτές οι αρχικές κοινοποιήσεις δημιούργησαν 7288 κοινοποιήσεις παρακολούθησης. Οι ειδοποιήσεις καταχωρημένες ως “συναγερμός” αυξήθηκαν κατά μέσο όρο 9%. Παράλληλα, έχουν αποσταλεί είκοσι (20) νέα RASFF μαζί με 163 συνέχειες, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι οι πληροφορίες που μεταδίδονται ως ειδήσεις RASFF αυξήθηκαν κατά 65% σε σύγκριση με το 2015. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε, μετά από διαβούλευση με τις κοινοποιούσες χώρες, να μην ενσωματώσει 205 κοινοποιήσεις στο σύστημα, επειδή, μετά την αξιολόγηση, διαπιστώθηκε ότι δεν πληρούσαν τα κριτήρια για μια κοινοποίηση RASFF (απορριφθείσες ειδοποιήσεις). Αυτό αντιπροσωπεύει αύξηση κατά 130% σε σύγκριση με το 2015.³¹⁰

8.2 Food Fraud Network

Το Δίκτυο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση τροφίμων με ανακριβή στοιχεία δημιουργήθηκε μετά το ξέσπασμα της διατροφικής κρίσης σχετικά με το κρέας αλόγου. Έχει ως σκοπό να ωθήσει τα κράτη μέλη να συνεργαστούν ώστε να διεξάγουν αποτελεσματικά και από κοινού ελέγχους, όπως αυτοί ορίζονται Κανονισμό 882/2004³¹¹, κυρίως όταν εμπίπτουν ζητήματα, στα οποία οι εθνικές αρχές αντιμετωπίζουν πιθανές παραβιάσεις της νομοθεσίας για την ασφάλεια των τροφίμων με διασυννοριακές επιπτώσεις. Το συγκεκριμένο δίκτυο αποτελείται από τους εθνικούς φορείς προστασίας των τροφίμων των κρατών μελών, την Ελβετία, την Νορβηγία και την Ισλανδία και τέλος την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.³¹²

Παρόλο που αποτελεί προτεραιότητα για Κοινότητα η καταπολέμηση της διαφθοράς στον τομέα των τροφίμων, εντούτοις, δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός για τον όρο "απάτη τροφίμων". Το γεγονός αυτό δεν αποτελεί, ωστόσο, εμπόδιο στην εύρυθμη λειτουργία του Δικτύου ώστε να καταπολεμήσει οποιεσδήποτε δόλιες ενέργειες εντοπίζονται παραγωγική αλυσίδα των τροφίμων.

Η εν λόγω παράνομη διαδικασία έχει πολλά θετικά αποτελέσματα για τον υποκινητή όπως, για παράδειγμα, το υψηλό ποσοστό κέρδους σε συνδυασμό με τις επιεικείς ποινές. Είναι ένα έγκλημα το οποίο δεν αποτελεί προτεραιότητα για τις αστυνομικές, όπως το λαθρεμπόριο όπλων ή τσιγάρων, γεγονός που έχει αρχίσει να προσελκύσει το

³¹⁰RASFF Preliminary Annual Report 2016 European Commission Directorate – General for Health and Food Safety, Crisis management in food, animals and plants Alerts, traceability and committees

³¹¹ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τη διενέργεια επισήμων ελέγχων της συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία περί ζωοτροφών και τροφίμων και προς τους κανόνες για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων

³¹²European Commission, EU Food Fraud Network https://ec.europa.eu/food/safety/food-fraud/ffn_en

ενδιαφέρον κυκλωμάτων του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος. Γίνεται συνεπώς επιβεβλημένη η διεθνείς συνεργασία ανάμεσα στη Δικαιοσύνη, τους εμπειρογνώμονες σε θέματα τροφίμων, τις Αστυνομικές Αρχές και τα Τελωνεία.

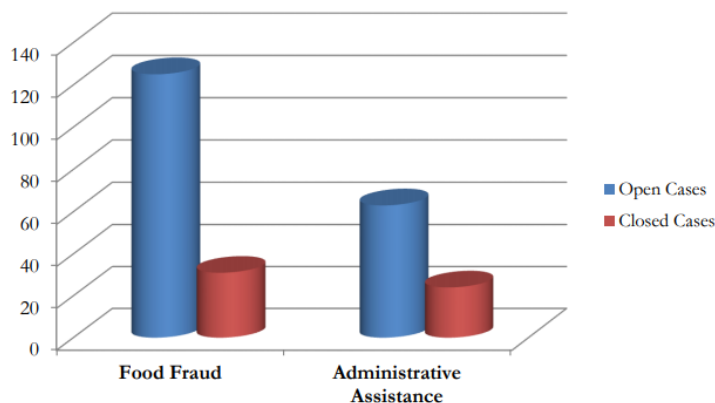
Κύριες αρμοδιότητες του συγκεκριμένου οργάνου είναι, αρχικά, η καταπολέμηση φαινομένων εξαπάτησης στο τομέα των τροφίμων. Παράλληλα, η προώθηση συντονισμένου Πανευρωπαϊκού ελέγχου σε όλη τη βιομηχανία των τροφίμων. Από τις πλέον βασικές αρμοδιότητες του είναι η δημιουργία του εξειδικευμένου εργαλείου, με την ονομασία Σύστημα Διοικητικής Βοήθειας και Συνεργασίας³¹³ με το οποίο δίνεται η δυνατότητα στα κράτη μέλη να ανταλλάσσουν γρήγορα πληροφορίες σχετικά με πιθανές περιπτώσεις διασυνοριακής απάτης. Το σύστημα λειτουργεί από το Νοέμβριο του 2015. Τέλος, έχει την ευθύνη να εκπαιδεύει όλους τους επιθεωρητές τροφίμων, τους αστυνομικούς και τελωνειακούς υπαλλήλους καθώς και τις δικαστικές αρχές των χωρών της ΕΕ, σχετικά με νέες τεχνικές έρευνας που σχετίζονται με την απάτη τροφίμων καθώς και του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Μέσα από το Δίκτυο επιτυγχάνεται η προστασία του καταναλωτικού κοινού, πάντα επιδιώκοντας τη συνεργασία όλων των αρμόδιων φορέων. Αν αποδειχθεί περίπτωση απάτης στον τομέα των τροφίμων, οι υπηρεσίες της Επιτροπής ενεργοποιούνται κατόπιν αιτήματος ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών ή με πρωτοβουλία της ίδιας της Επιτροπής.

Ως πρώτο παράδειγμα χρήσης των υπηρεσιών του συγκεκριμένου Δικτύου, θα αναφερθεί το περιστατικό το οποίο γνωστοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 2016, με πρωταγωνίστριες δύο εταιρείες με έδρα την Γεωργία οι οποίες εμπορεύονταν φουντούκια εντός της ΕΕ τα οποία ήταν, ωστόσο, αξιοσημείωτα αλλοιωμένα με φιστίκια σε ποσοστό από 15% έως 22%. Το περιστατικό ανακαλύφθηκε χάρη στην καταγγελία ενός Γερμανού πολίτη ο οποίος έπαθε αλλεργική αντίδραση στο φιστίκι. Έπειτα από την εξέταση του τρόφιμου, ανακαλύφθηκαν ποσότητες αδήλωτων φιστικιών σε παρτίδες αλεσμένου φουντουκιού και αλεύρου φουντουκιού γεγονός που κίνησε υποψίες περί απάτης. Οι Γερμανικές αρχές ειδοποιήθηκαν μέσω του συστήματος και κλήθηκαν να ενημερώσουν τους εισαγωγείς και αγοραστές φουντουκιών ενισχύοντας παράλληλα τους ελέγχους. Μέσα από την κινητοποίηση του Δικτύου, κατέστησαν εφικτοί επαυξημένοι έλεγχοι στις αγορές αλευριού από φουντούκι εντός της ΕΕ και ανιχνεύθηκαν παρόμοια είδη μόλυνσης. Τονίζεται ότι υπεύθυνοι της απάτης θα αντιμετωπίσουν ποινή φυλάκισης από δύο (2) έως τέσσερα (4) χρόνια, ενώ χάρη στους επιβληθέντες ελέγχους δεν έχει παρουσιαστεί άλλο παρόμοιο ζήτημα.

³¹³ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2015/1918 της Επιτροπής της 22ας Οκτωβρίου 2015 για τη θέσπιση του συστήματος διοικητικής συνδρομής και συνεργασίας («σύστημα ΔΣΣ»), σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διενέργεια επισήμων ελέγχων της συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία περί ζωοτροφών και τροφίμων και προς τους κανόνες για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων

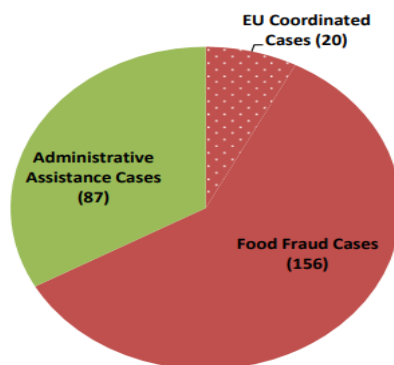
Άλλο ένα φαινόμενο απάτης αυτή τη φορά με γαρίδες εντοπίστηκε στο Βιετνάμ. Πιο συγκεκριμένα, μετά από τη διενέργεια ελέγχων, κατέστη εμφανές ότι οι παραγωγοί γαρίδας χρησιμοποιούσαν επανειλημμένως απαγορευμένα φάρμακα, με τα επίπεδα αντιβιοτικών να βρίσκονται στα μέγιστα επίπεδα. Από τη Διοίκηση του Δικτύου ζητήθηκε να κατατεθεί συγκεκριμένο σχέδιο αντιμετώπισης του ζητήματος και να αποσυρθούν όλες οι μολυσμένες παρτίδες γαρίδων. Πλέον δεν γίνονται δεκτές γαρίδες οι οποίες παράγονται στον Βιετνάμ από την ΕΕ, ενώ στα άτομα που συμμετείχαν στην παράνομη δράση επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 20 ετών.³¹⁴

Εικόνα 8.2: Αριθμός ανοιχτών και ολοκληρωμένων υποθέσεων στο διαδίκτυο

Πηγή: *The EU Food Fraud Network and the System for Administrative Assistance & Food Fraud Annual Report 2016*

- EU Coordinated Cases
- Food Fraud Cases
- Administrative Assistance Cases

Εικόνα 8.3: Αριθμός υποθέσεων που διαχειρίστηκε το Δίκτυο το 2016

Πηγή: *The EU Food Fraud Network and the System for Administrative Assistance & Food Fraud Annual Report 2016*

³¹⁴ European Commission, Examples of successful cooperation https://ec.europa.eu/food/safety/food-fraud/successful-stories_en

8.3 EUROPHYT

Το σύστημα EUROPHYT αποτελεί ένα μηχανισμό, ο οποίος έχει ως στόχο την ταχεία κοινοποίηση και προειδοποίηση στον τομέα παρακολούθησης των αποστολών φυτών και φυτικών προϊόντων που εισάγονται στην ΕΕ ή διακινούνται εντός της. Τελεί υπό τη διεύθυνση της Γενικής Διεύθυνσης Υγείας και Καταναλωτών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αρχικά, απέκτησε μορφή με τις διατάξεις της Οδηγίας 94/3 / ΕΚ³¹⁵ της Επιτροπής της 21ης Ιανουαρίου 1994.³¹⁶

Είναι γεγονός ότι πλέον το εμπόριο κινείται με φρενήρεις ρυθμούς, όντας παγκοσμιοποιημένο γεγονός που σε συνδυασμό με το εύκρατο κλίμα, το οποίο επικρατεί στην Ευρωπαϊκή ήπειρο και την έλλειψη φυσικών εχθρών, καθιστά υπαρκτό τον κίνδυνο εισαγωγής νέων παρασίτων και ασθενειών, τα οποία είναι πιθανό να εξαπλωθούν, οδηγώντας σε περιβαλλοντικές καταστροφές, καταστροφή των ιθαγενών φυτικών ειδών, σημαντικές οικονομικές απώλειες στη γεωργική παραγωγή και αύξηση της χρήσης φυτοφαρμάκων.

Το σύστημα EUROPHYT εγγυάται τη στήριξη της εφαρμογής προληπτικών μέτρων σε όλη τη Κοινότητα, διασφαλίζοντας τη συνεχή ενημέρωση και ακρίβεια των δεδομένων που συλλέγονται σχετικά με τους κινδύνους για την υγεία των φυτών από το εμπόριο φυτών και φυτικών προϊόντων.³¹⁷

Όλα τα δεδομένα, που εμπεριέχονται στο σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης EUROPHYT, είναι άμεσα διαθέσιμα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αποτελώντας τη βάση για την ανάπτυξη και προσαρμογή της φυτοϋγειονομικής νομοθεσίας της ΕΕ στους πραγματικούς κινδύνους, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής δράσεων έκτακτης ανάγκης. Ταυτόχρονα, πρόσβαση έχει και η Γενική Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία είναι υπεύθυνη για την ανάπτυξη όλων των απαραίτητων ελέγχων που λαμβάνουν χώρα στα κράτη μέλη της Ένωσης αλλά και κατά τις εισαγωγές αγαθών από Τρίτες Χώρες σχετικά με την εφαρμογή των απαιτήσεων της ΕΕ. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων τα χρησιμοποιεί ως βάση αξιολόγησης όλων των πιθανών κινδύνων που παρουσιάζουν οι επιβλαβείς οργανισμοί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τέλος, δικαιοδοσία χρήσης είναι δυνατόν να αποκτήσουν και χώρες που εισάγουν αγαθά στην Ένωση ώστε να εναρμονίσουν τους ελέγχους τους με τις επιταγές της ΕΕ.^{318 319}

³¹⁵COMMISSION DIRECTIVE 94/3/EC of 21 January 1994 establishing a procedure for the notification of interception of a consignment or a harmful organism from third countries and presenting an imminent phytosanitary danger

³¹⁶DG Health and Food Safety Europhyt Interceptions 2016 Annual Report

³¹⁷European Commission, European Union Notification System for Plant Health Interceptions, EUROPHYT https://ec.europa.eu/food/plant/plant_health_biosecurity/europhyt_en

³¹⁸ European Commission, European Union Notification System for Plant Health Interceptions, EUROPHYT https://ec.europa.eu/food/plant/plant_health_biosecurity/europhyt_en

Η βάση δεδομένων EUROPHYT αποτελεί, επίσης, ένα αποτελεσματικό εργαλείο αξιολόγησης κινδύνων και διαχείρισης τους. Ο κατάλογος που καταγράφει πιθανές εμπορικές συναλλαγές εκτός ΕΕ³²⁰, λειτουργεί ως πλατφόρμα τόσο για την επισκόπηση των τάσεων παρακολούθησης όσον αφορά τους φυτοϋγειονομικούς κινδύνους αλλά και ως βάση για την ανακοίνωση των εν λόγω κινδύνων σε όλο το φάσμα των ενδιαφερομένων που εμπλέκονται στις εισαγωγές αγαθών.

Τα μέλη τα οποία απαρτίζουν το συγκεκριμένο σύστημα είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Γενική Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA) και οι υπηρεσίες φυτοπροστασίας των κρατών μελών της ΕΕ και της Ελβετίας³²¹

Όσον αφορά τον τρόπο κοινοποίησης, η Οδηγία 94/3 / ΕΚ της Επιτροπής³²² οριοθετεί τη διαδικασία κοινοποίησης EUROPHYT που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη της ΕΕ, η Ελβετία και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το δίκτυο χρησιμοποιεί τρεις (3) τύπους κοινοποιήσεων.

Αρχικά, εκείνες που σχετίζονται με αποστολές φυτών ή φυτικών προϊόντων ή άλλων αντικειμένων που εισάγονται από Τρίτες Χώρες λόγω πιθανής παρουσίας επιβλαβών οργανισμών που απαγορεύονται από το δίκαιο της ΕΕ να εισέλθουν ή να εξαπλωθούν εντός της Ένωσης, ή σχετικά με οργανισμούς οι οποίοι θα μπορούσαν να παρουσιάσουν φυτοϋγειονομικό κίνδυνο. Στη περίπτωση αυτή, απαιτείται η κοινοποίηση να υποβληθεί εντός δύο (2) εργάσιμων ημερών και κατά προτίμηση νωρίτερα εάν η αποστολή απορριφθεί. Η εξασφάλιση ταχείας προειδοποίησης του EUROPHYT εγγυάται ότι η κοινοποίηση διανέμεται αμέσως σε όλα τα άλλα κράτη μέλη και την Ελβετία, καθώς και στη χώρα που εξήγαγε την αποστολή.

Σαν δεύτερη κατηγορία κοινοποιήσεων αναφορά γίνεται σε πιθανές υποκλοπές αποστολών φυτών, φυτικών προϊόντων ή άλλων αντικειμένων που εισάγονται από Τρίτες Χώρες και δεν πληρούν τα φυτοϋγειονομικά πρότυπα της ΕΕ για άλλους λόγους εκτός από την παρουσία επιβλαβών οργανισμών, όπως επειδή είναι απαγορευμένα ή δεν υπάρχει φυτοϋγειονομικό πιστοποιητικό που συνοδεύει την εισαγωγή. Παράλληλα, υπάρχει η πιθανότητα να υπάρχει το πιστοποιητικό αλλά να είναι ελλιπές, δυσανάγνωστο ή ληγμένο ή να υπάρχει ελλιπής ή ανεπαρκής πρόσθετη

³¹⁹European Commission, Objectives https://ec.europa.eu/food/plant/plant_health_biosecurity/europhyt/objectives_en

³²⁰Δημοσιεύεται κάθε μήνα στον δικτυακό τόπο της Γενικής Διεύθυνσης Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων.

³²¹European Commission, EUROPHYT Participants, https://ec.europa.eu/food/plant/plant_health_biosecurity/europhyt/participants_en

³²²ΟΔΗΓΙΑ 94/3/ΕΚ της Επιτροπής της 21ης Ιανουαρίου 1994 σχετικά με τη θέσπιση διαδικασίας για γνωστοποίηση παρακράτησης αποστελλόμενου εμπορεύματος ή επιβλαβούς οργανισμού προέλευσης τρίτων χωρών εξαιτίας άμεσου κινδύνου φυτοϋγειονομικού χαρακτήρα

δήλωση που διευκρινίζει τον τρόπο με τον οποίο έχουν εκπληρωθεί συγκεκριμένες απαιτήσεις της ΕΕ. Στην εν λόγω περίπτωση, δεν απαιτείται προθεσμία αναφορικά με την κοινοποίηση παρόμοιων παρεμποδίσεων, αλλά τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να εφαρμόζουν την ίδια προθεσμία για την παρεμπόδιση επιβλαβών οργανισμών.

Εν κατακλείδι, η τρίτη κατηγορία κοινοποιήσεων περιλαμβάνει την παρακράτηση των φορτίων που αποτελούν αντικείμενο εμπορικών συναλλαγών μεταξύ κρατών μελών για λόγους, όπως η παρουσία επιβλαβών οργανισμών, η απουσία ή εσφαλμένο φυτοϋγειονομικό διαβατήριο και τέλος, η έλλειψη ή εσφαλμένο φυτοϋγειονομικό έγγραφο κίνησης³²³

Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση του Δικτύου EUROPHYT, οι κοινοποιήσεις ανήλθαν σε σύνολο τις 8.153 το 2016, ποσοστό κατά 13,6% περίπου υψηλότερες από εκείνες που διαπιστώθηκε το 2015. Από αυτές, 7.774 προήλθαν από Τρίτες Χώρες ενώ οι υπόλοιπες 379 αντιπροσωπεύουν παρεμβάσεις από το ενδοκοινοτικό εμπόριο, παρουσιάζοντας αύξηση κατά περίπου 15% και μείωση κατά 9,3% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, αντίστοιχα.³²⁴

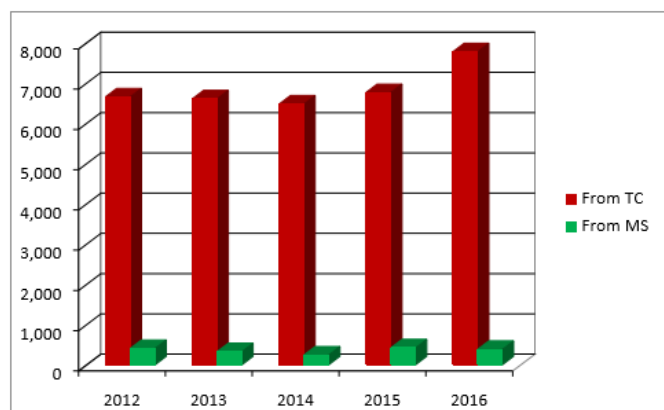
Notified interceptions	2012	2013	2014	2015	2016
Consignments from Third countries	6,654	6,605	6,476	6,761	7,774
Consignments from Member States	404	324	241	418	379
Total notifications	7,058	6,929	6,717	7,179	8,153

Πίνακας 8.1: Αριθμός κοινοποιήσεων στο EUROPHYT

Πηγή: DG Health and Food Safety Europhyt Interceptions 2016 Annual Report

³²³European Commission, Notification procedure https://ec.europa.eu/food/plant/plant_health_biosecurity/europhyt/notification_procedure_en/

³²⁴DG Health and Food Safety Europhyt Interceptions 2016 Annual Report

Πίνακας 8.2: Συνολικός αριθμός κοινοποιήσεων στο EUROPHYT –Κοινοποιήσεις (2012-2016) από χώρες της Ε.Ε & τρίτες χώρες για όλους τους λόγους

Πηγή: DG Health and Food Safety Europhyt Interceptions 2016 Annual Report

9. Ιχνηλασιμότητα και διαχείριση κινδύνων- TRACES (Trade Control and Expert System)

Στο εν λόγω κομμάτι της ανάλυσης περί του υφιστάμενου δικτύου προστασίας των τροφίμων από την ΕΕ, γεννάται το ερώτημα πως η Ένωση είναι σε θέση να διασφαλίζει συνεχώς την ιχνηλασιμότητα όλων των ποσοτήτων τροφής που διακινούνται εντός της Κοινότητας, αν μάλιστα συνυπολογιστεί το γεγονός ότι ετησίως μεταφέρονται εντός των συνόρων τεράστιες ποσότητες ζώων, τροφίμων και προϊόντων για τη σίτιση μισού δισεκατομμυρίου πολιτών.

Πυρήνας της Νομοθεσίας της Ένωσης αποτελεί η ανάγκη διασφάλισης της ιχνηλασιμότητας όλων των αγαθών που διακινούνται εντός των συνόρων ή εισέρχονται από Τρίτες Χώρες. Η ιχνηλασιμότητα διασφαλίζει όχι μόνο τον έγκαιρο εντοπισμό κάθε προϊόντος, αλλά και την εποπτεία της αγοράς. Καθίσταται εφικτός ο εντοπισμός των παραγωγών, εισαγωγών και προμηθευτών κάθε αγαθού από τις εποπτικές αρμόδιες αρχές κάθε κράτους μέλους. Οι διατάξεις περί ιχνηλασιμότητας υπαγορεύουν την επισήμανση κάθε προϊόντος, σε συνδυασμό με τον εντοπισμό των οικονομικών φορέων στην αλυσίδα διανομής. Ακρογωνιαίος λίθος της φιλοσοφίας ιχνηλασιμότητας αποτελεί η αποτελεσματική εποπτεία της αγοράς και η άμεση λήψη διορθωτικών μέτρων σε περιπτώσεις μη συμμορφώσεων, όπως, για παράδειγμα, η απόσυρση ή η ανάκληση προϊόντων. Οι επισημάνσεις, που υπαγορεύει η αρχή της ιχνηλασιμότητας, επιτρέπουν τον έγκαιρο και έγκυρο εντοπισμό κάθε παρτίδας αγαθού από το εργοστάσιο, από το οποίο παράχθηκε, έως και τον τελικό καταναλωτή. Η ιχνηλασιμότητα έχει θετικό αντίκτυπο και στον ίδιο τον παραγωγό του αγαθού διότι του επιτρέπει τον αποτελεσματικό έλεγχο όλης της διαδικασίας παραγωγής των προϊόντων που παράγει, καθώς και των συνεργαζομένων προμηθευτών του, πριν την πώληση επισφαλών αγαθών στους καταναλωτές.

Η υφιστάμενη Νομοθεσία της Ένωσης υπαγορεύει συγκεκριμένες απαιτήσεις όσον αφορά την ιχνηλασιμότητα των διαθέσιμων προϊόντων. Στη διακριτική ευχέρεια των παραγωγών, ωστόσο, παραμένει το σύστημα ιχνηλασιμότητας που θα χρησιμοποιήσουν σχετικά με τα προϊόντα τους. Επιβεβλημένο είναι να υπάρχει σαφής αναγραφή τόσο του ονόματος, όσο και της εμπορικής επωνυμίας τους και της διεύθυνσης τόσο του κατασκευαστή καθώς και του εισαγωγέα σχετικά με τα εισαγόμενα προϊόντα. Παράλληλα, πρέπει να αναγράφεται ο αριθμός της παρτίδας, της σειράς ή του μοντέλου του κάθε αγαθού. Οι σχετικές με την ιχνηλασιμότητα των αγαθών διατάξεις, καθορίζονται από τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 765/2008³²⁵ και την Απόφαση αριθ. 768/2008/ΕΚ^{326 327}

Το σύστημα TRACES, όντας ένα διαδικτυακό εργαλείο διαχείρισης, το οποίο ανέπτυξε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχει ως στόχο τη συνεχή διαχείριση των υγειονομικών απαιτήσεων αναφορικά με το εμπόριο εντός της ΕΕ καθώς και τη διευθέτηση όλων των απαιτήσεων σχετικά με την εισαγωγή ζώων, σπέρματος και εμβρύων, τροφίμων, ζωοτροφών και φυτών. Απώτερος στόχος του εργαλείου είναι να επιτευχτεί η ψηφιοποίηση ολόκληρης της διαδικασίας έκδοσης των απαιτούμενων πιστοποιητικών που πρέπει να συνοδεύουν τα τρόφιμα, σε συνδυασμό με μια συνολική θεώρηση των υφισταμένων συνδεδεμένων διαδικασιών επιθεώρησης.

Το έναυσμα για την αναγκαιότητα δημιουργίας του συστήματος αποτέλεσε το ξέσπασμα πανώλης των χοίρων στην Ευρώπη το 1997, οδηγώντας σε Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (A5-396 / 2000), με το οποίο καλούνταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να βελτιώσει την ανιχνευσιμότητα της μετακίνησης των ζώων εντός της ενιαίας αγοράς της. Ως εκ τούτου, η Απόφαση 2003/24 / ΕΚ της Επιτροπής, της 30ής Δεκεμβρίου 2002³²⁸, σχετικά με την ανάπτυξη ολοκληρωμένου μηχανογραφικού κτηνιατρικού συστήματος προέβλεψε την εκπόνηση ενός τέτοιου νέου συστήματος, και στη συνέχεια μέσω της Απόφασης 2003/623 / ΕΚ της Επιτροπής, της 19ης Αυγούστου 2003³²⁹, διαμορφώθηκε το ολοκληρωμένο μηχανογραφικό κτηνιατρικό

³²⁵ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 765/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Ιουλίου 2008, για τον καθορισμό των απαιτήσεων διαπίστευσης και εποπτείας της αγοράς όσον αφορά την εμπορία των προϊόντων και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 339/93 του Συμβουλίου

³²⁶ΑΠΟΦΑΣΗ αριθ. 768/2008/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Ιουλίου 2008, για κοινό πλαίσιο εμπορίας των προϊόντων και για την κατάργηση της απόφασης 93/465/ΕΟΚ του Συμβουλίου

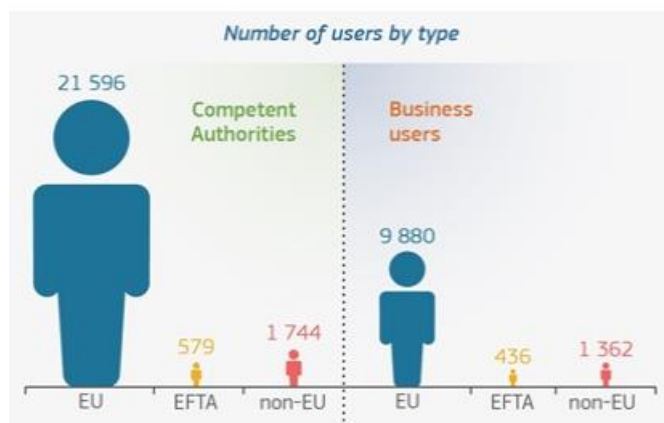
³²⁷ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ο «Γαλάζιος Οδηγός» του 2016 σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων της Ε.Ε. για τα προϊόντα, 26/7/2016, Σελ. 50-52

³²⁸ ΑΠΟΦΑΣΗ της Επιτροπής, της 30ής Δεκεμβρίου 2002, όσον αφορά την ανάπτυξη ενός ενοποιημένου μηχανογραφικού κτηνιατρικού συστήματος [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2002) 5496]

³²⁹ΑΠΟΦΑΣΗ της Επιτροπής, της 19ης Αυγούστου 2003, 2003/623/Ε, σχετικά με την ανάπτυξη ενός ενοποιημένου μηχανογραφικού κτηνιατρικού συστήματος επονομαζόμενου Traces [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό E(2003) 2983]

σύστημα γνωστό ως TRACES. Η Απόφαση 2004/292 / ΕΚ³³⁰ της Επιτροπής σχετικά με την εισαγωγή του συστήματος TRACES και η τροποποίηση της Απόφασης 92/486 / ΕΟΚ³³¹ κατέστησε το σύστημα υποχρεωτικό για όλα τα κράτη μέλη από την 1η Ιανουαρίου 2005.³³²

Το σύστημα επί του παρόντος έχει συνδεδεμένους περισσότερους από τριάντα χιλιάδες (30.000) χρήστες, οι οποίοι προέρχονται από περίπου ογδόντα (80) χώρες παγκοσμίως συγκεντρώνοντας όλα τα δεδομένα, απλουστεύοντας και επιταχύνοντας τη διαδικασία συναλλαγών. Από αυτούς το 67% προέρχεται από αρμόδιες αρχές και το 33% προέρχεται από τον ιδιωτικό τομέα.³³³

Εικόνα 9.1: Χρήστες του Συστήματος Traces

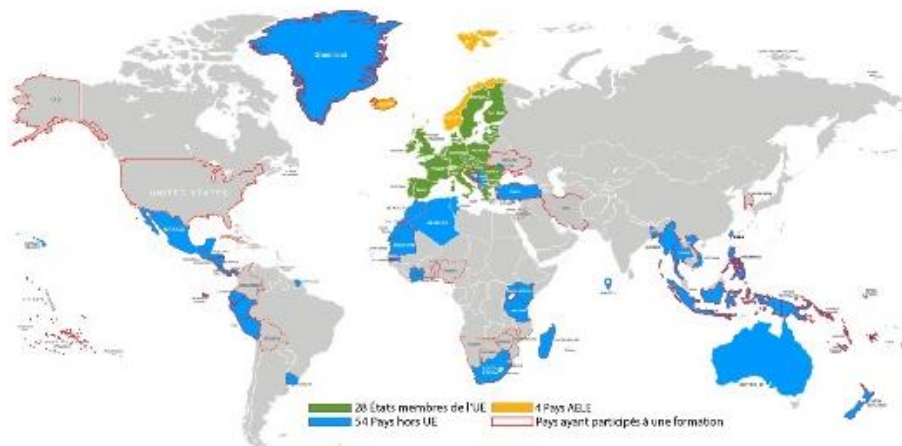
Πηγή: European Commission, Facts & Figures, https://ec.europa.eu/food/animals/traces/facts-figures_en

³³⁰COMMISSION DECISION of 30 March 2004, 2004/292/EC, on the introduction of the Traces system and amending Decision 92/486/EEC (notified under document number C(2004) 1282)

³³¹ΑΠΟΦΑΣΗ της Επιτροπής, της 30ής Μαρτίου 2004, 004/292/ΕΚ, σχετικά με την εφαρμογή του συστήματος TRACES και την τροποποίηση της απόφασης 92/486/ΕΟΚ [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2004) 1282]

³³²European Commission, Legal Basis https://ec.europa.eu/food/animals/traces/legal-basis_en

³³³European Commission, Facts & Figures https://ec.europa.eu/food/animals/traces/facts-figures_en

Εικόνα 9.2: Κράτη που χρησιμοποιούν του Σύστημα Traces

Πηγή: European Commission, *Facts & Figures*,
https://ec.europa.eu/food/animals/traces/facts-figures_en

Με το συγκεκριμένο εργαλείο γίνεται εφικτή η συνεχής ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των πανευρωπαϊκών φορέων επιταχύνοντας τις διοικητικές διαδικασίες.

Μέσα από τη δυνατότητα να υπάρχει συνεχής καταγραφή της συνολικής διαδρομής όλων των διακινούμενων ζώων, του σπέρματος και των εμβρύων τους, των τροφίμων, των ζωοτροφών και των φυτών καθίσταται εφικτή η άμεση αντιμετώπιση οποιουδήποτε ζητήματος επισφαλούς τροφίμου το οποίο ίσως ανακλύσει. Στόχος δημιουργίας του προγράμματος TRACES είναι, άλλωστε, η βελτιστοποίηση της πανευρωπαϊκής συνεργασίας όλων των αρμοδίων φορέων διότι όταν υπάρξει υποψία κρούσματος επερχόμενης διατροφικής κρίσης διασφαλίζεται η άμεση πρόσβαση όλων των αρμοδίων οργάνων στο σύνολο των επίσημων εγγράφων της ΕΕ με στόχο την άμεση και χωρίς συνέπειες επίλυση του ζητήματος. Η δημιουργία του εργαλείου αυτού συμβάλλει στην ταχεία ανίχνευση ψευδών πιστοποιητικών και κατά συνέπεια συμβάλλει στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης έναντι των μελών του. Τούτο επιτυγχάνεται διότι η Νομοθεσία της ΕΕ επιβάλλει τη μετάφραση των εκδιδόμενων πιστοποιητικών σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Ένωσης.

Το συγκεκριμένο εργαλείο αποτελείται από τρεις πυλώνες που το καθιστούν απαραίτητο. Αρχικά, είναι το εργαλείο παρακολούθησης της παραγωγικής διαδικασίας όλων των τροφίμων τόσο εντός της Ένωσης όσο και των εισαγωγών τροφίμων από Τρίτες Χώρες. Επιπρόσθετα, μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών επιτρέπεται στους εμπορικούς εταίρους και στις αρμόδιες αρχές να λαμβάνουν εύκολα πληροφορίες σχετικά με την κυκλοφορία των αποστολών τους και την επιτάχυνση των διοικητικών διαδικασιών. Τέλος, τη διαχείριση των κινδύνων αφού εξασφαλίζεται ταχεία αντίδραση στις απειλές για την υγεία, εντοπίζοντας τις

μετακινήσεις αποστολών και διευκολύνοντας τη διαχείριση του κινδύνου των απορριφθέντων φορτίων.³³⁴

Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση του συστήματος TRACES για το 2016, διαπιστώθηκε μια σημαντική αύξηση των μελών του δικτύου, οι οποίοι ξεπέρασαν τους τριάντα πέντε χιλιάδες (35.000) χρήστες σε όλο τον κόσμο , ενώ η έκδοση πιστοποιητικών έφτασε τα σχεδόν δύο (2) εκατομμύρια σχετικά με το εμπόριο εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις διαδικασίες παρακολούθησης των συνόρων, τις εισαγωγές και εξαγωγές ζώων, σπέρματος και εμβρύων, τα τρόφιμα, τις ζωοτροφές, τα ζωικά υποπροϊόντα και, τέλος, τα φυτά. Η διαφορά σε σχέση με το προηγούμενο έτος κυμάνθηκε σε μια αύξηση της τάξης του 10%. Τα κράτη της ΕΕ εξέδωσαν 25% περισσότερα εμπορικά έγγραφα, ενώ οι Τρίτες Χώρες περίπου εκατό χιλιάδες(100.000) πιστοποιητικά. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε η ένταξη τεσσάρων νέων χωρών.

Όσον αφορά τις κανονιστικές πράξεις που νομοθετήθηκαν το 2016, οι Κανονισμοί (ΕΕ) 2016/429³³⁵ & (ΕΕ) 2016/2031³³⁶ περί της υγείας των ζώων και φυτών αντίστοιχα και ο Κανονισμός (ΕΕ) 2017/625³³⁷ σχετικά με τους ελέγχους που απαιτούνται για την επίσημη πιστοποίηση τους σκιαγραφούν το μέλλον του μηχανογραφικού συστήματος. Η προαναφερθείσα νομοθεσία οφείλει να τεθεί σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2019.

³³⁴ European Commission, TRACES: Trade Control and Expert System https://ec.europa.eu/food/animals/traces_en

³³⁵ REGULATION (EU) 2016/429 of the European Parliament & the Council of 9 March 2016 on transmissible animal diseases and amending and repealing certain acts in the area of animal health ('Animal Health Law')

³³⁶REGULATION (EU) 2016/2031 of the European Parliament & the Council 26 October 2016 on protective measures against pests of plants, amending Regulations (EU) No 228/2013, (EU) No 652/2014 and (EU) No 1143/2014 of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 69/464/EEC, 74/647/EEC, 93/85/EEC, 98/57/EC, 2000/29/EC, 2006/91/EC and 2007/33/EC

³³⁷ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2017/625 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου & του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 για τους επίσημους ελέγχους και τις άλλες επίσημες δραστηριότητες που διενεργούνται με σκοπό την εξασφάλιση της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές και των κανόνων για την υγεία και την καλή μεταχείριση των ζώων, την υγεία των φυτών και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, για την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 999/2001, (ΕΚ) αριθ. 396/2005, (ΕΚ) αριθ. 1069/2009, (ΕΚ) αριθ. 1107/2009, (ΕΕ) αριθ. 1151/2012, (ΕΕ) αριθ. 652/2014, (ΕΕ) 2016/429 και (ΕΕ) 2016/2031, των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1/2005 και (ΕΚ) αριθ. 1099/2009 και των οδηγιών του Συμβουλίου 98/58/ΕΚ, 1999/74/ΕΚ, 2007/43/ΕΚ, 2008/119/ΕΚ και 2008/120/ΕΚ και για την κατάργηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 854/2004 και (ΕΚ) αριθ. 882/2004, των οδηγιών του Συμβουλίου 89/608/ΕΟΚ, 89/662/ΕΟΚ, 90/425/ΕΟΚ, 91/496/ΕΟΚ, 96/23/ΕΚ, 96/93/ΕΚ και 97/78/ΕΚ και της απόφασης 92/438/ΕΟΚ του Συμβουλίου (κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους)

Τονίζεται ότι επιδιώκεται η εξέλιξη του συστήματος TRACES σε μια νέα πλατφόρμα την TRACES: TNT (TRACES New Technology), η οποία θα αποτελεί τη βάση για την επόμενη ενότητα ελέγχου των συνόρων. Η συγκεκριμένη ενότητα για τον έλεγχο των φυτών θα τεθεί σε λειτουργία κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2017, σε συνδυασμό με τη μονάδα πιστοποίησης εισαγωγής φυτών. Η χρήση του TRACES κατέστη υποχρεωτική για την προετοιμασία των εν λόγω πιστοποιητικών από την 1η Οκτωβρίου 2017 σύμφωνα με τον εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 2016/1842^{338, 339}.

10. Προστασία των τροφίμων στην Ελλάδα

Το άρθρο 2 του Νόμου 4235/ΦΕΚ Α 32/11.02.2014 ορίζει στην Ελλάδα, ως αρμόδια αρχή εντεταλμένη στην χώρα μας και υπεύθυνη διενέργειας ελέγχων για την προστασία των τροφίμων, αρχικά, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων και εν συνεχεία, την αρμόδια κεντρική αρχή του Ενιαίου Φορέα Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ).³⁴⁰ Ορίζεται, εν προκειμένω, σύμφωνα με τον προαναφερθέντα νόμο ότι στην περίπτωση που κατά τη διάρκεια των νόμιμων ελέγχων σε οποιαδήποτε λειτουργία που εμπίπτει στην αρμοδιότητά τους, διαπιστωθεί παρατυπία ως προς την εφαρμογή τόσο του Εθνικού όσο και του Ευρωπαϊκού δικαίου, και οι δύο προαναφερθείσες αρχές

³³⁸REGULATION (EU) 2016/1842 of 14 October 2016 amending Regulation (EC) No 1235/2008 as regards the electronic certificate of inspection for imported organic products and certain other elements, and Regulation (EC) No 889/2008 as regards the requirements for preserved or processed organic products and the transmission of information

³³⁹ Annual Report 2016, Trade Control and Expert System, European Commission.

³⁴⁰ Άρθρο 2

Αρμόδιες αρχές

1. Αρμόδιες αρχές για την εφαρμογή των άρθρων 1 έως και 36 είναι:

α) Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων δια των αρμόδιων, κατά περίπτωση, υπηρεσιών του και του εποπτευόμενου από αυτό Ενιαίου Φορέα Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ), ως αρμόδια κεντρική αρχή για την οργάνωση των επίσημων ελέγχων, όπως αυτοί ορίζονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 2 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμός, 882/2004 (ΕΕ L 191) και

β) οι υπηρεσίες, στις οποίες η αρμόδια κεντρική αρχή αναθέτει αρμοδιότητες επίσημων ελέγχων και οι οποίες ορίζονται ως αρμόδιες αρχές για την άσκηση των επίσημων ελέγχων.

γ) Η προκειμένη διάταξη δεν θίγει και δεν καταργεί αρμοδιότητες άλλων Υπουργείων ή φορέων που η κείμενη νομοθεσία ήδη ρυθμίζει.

2. Όταν η κεντρική αρμόδια αρχή διενεργεί η ίδια επίσημο έλεγχο και διαπιστώνει μη συμμόρφωση σε σχέση με τις απαιτήσεις των διατάξεων της ενωσιακής και εθνικής νομοθεσίας στους τομείς των τροφίμων, των ζωοτροφών, της υγείας και προστασίας των ζώων και της διαχείρισης ΖΥΠ και ΠΠ, εφαρμόζει αναλόγως τις διατάξεις του άρθρου 3. Σε αυτή την περίπτωση, οι αρμόδιες αρχές παρέχουν κάθε αναγκαία συνδρομή.

οφείλουν να πράξουν κάθε νόμιμη ενέργεια προς συμμόρφωση των τιθέμενων κανόνων.

10.1 Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ)

Ο Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων –γνωστός στο ευρύ κοινό με το ακρώνυμο ΕΦΕΤ- αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου³⁴¹, ο οποίος κατοχυρώνεται από το Νόμο 2741/ΦΕΚ 199/28-09-1999³⁴² αποτελώντας διοικητικό τμήμα του Υπουργείου Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Ο ίδιος νόμος σκιαγραφεί επακριβώς τη φύση της λειτουργίας του καθώς και τις επιμέρους αρμοδιότητες του συγκεκριμένου οργάνου.

Στόχος δημιουργίας του φορέα είναι η προετοιμασία και εφαρμογή της κατάλληλης στρατηγικής, με την οποία διασφαλίζεται η τήρηση των Εθνικών όσο και Ενωσιακών απαιτήσεων για τη προστασία των τροφίμων στον Ελλαδικό χώρο.

Η πρώτη του αρμοδιότητα είναι η ³⁴³ διεξαγωγή ελέγχων σε οποιοδήποτε χώρο και εργασία εμπίπτει στην εξουσία του και σχετίζεται με την παραγωγή και διάθεση τροφίμων στο ευρύ κοινό. Κατά τη διάρκεια των ελέγχων, κύριος γνώμονας εξέτασης είναι ο βαθμός τήρησης και συμμόρφωσης με όλα τα επιμέρους νομοθετήματα, τα οποία σχετίζονται με την προστασία των τροφίμων. Οι προαναφερθέντες έλεγχοι οφείλουν να λαμβάνουν χώρα σε όλη τη διάρκεια της διευρυμένης παραγωγικής διαδικασίας των τροφίμων, από την παραλαβή των πρώτων υλών έως και τη διάθεση των τροφίμων στο κοινό. Άλλη μια παράμετρος που επιβάλλεται από τον ΕΦΕΤ, στις επιχειρήσεις που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του, είναι η εξονυχιστική παρακολούθηση όλων των σταδίων της παραγωγικής διαδικασίας και η εξεύρεση όλων των πιθανών κινδύνων που μπορεί να ανακύψουν σε όλα τα επιμέρους βήματα με τη συστηματική ανάληψη δράσεων ώστε να εξαλειφθεί η πιθανότητα εμφάνισής τους. Λειτουργεί, επίσης, ως φορέας ενημέρωσης και παροχής βοήθειας στους εργαζομένους στον κλάδο της βιομηχανίας των τροφίμων με τη διεξαγωγή τόσο επιμορφωτικών σεμιναρίων, όσο και τη παροχή εξειδικευμένης τεχνικής βοήθειας.

³⁴¹ Άρθρο 101 του Συντάγματος της Ελλάδος

³⁴² Άρθρο 1 Σύσταση Ενιαίου Φορέα Ελέγχου Τροφίμων Αποστολή – Αρμοδιότητες

Συνιστάται νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου με την επωνυμία Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων (Ε.Φ.Ε.Τ.) που εδρεύει στην Αθήνα και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Ανάπτυξης. Σκοπός του Ε.Φ.Ε.Τ. είναι η προστασία του καταναλωτή με τη διασφάλιση της εισαγωγής, παραγωγής και της διακίνησης υγιεινών τροφίμων, η πιστοποίηση της καταλληλότητας, ο έλεγχος της ποιότητας και η ποιοτική αναβάθμιση των τροφίμων, όπως επίσης και η προστασία των οικονομικών συμφερόντων του καταναλωτή και η μέριμνα για την αποτροπή της παραπλάνησής του σε σχέση με την υγιεινή, τη σύσταση, την επισήμανση και την τιμή των τροφίμων.

³⁴³ ΕΦΕΤ, Αποστολή & Αρμοδιότητες <http://portal.efet.gr/portal/page/portal/efetnew/efet/mission>

Ο ΕΦΕΤ αποτελεί την ασπίδα προστασίας από τυχόν διατροφικά σκάνδαλα, παρέχοντας τόσο πλατφόρμα ενημέρωσης στο ευρύ κοινό σχετικά με τυχόν επιβλαβή αγαθά προς αποφυγή κατανάλωσης, όσο και ως ο οργανισμός ο οποίος έχει την αποκλειστική ευθύνη να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα σε περίπτωση εμφάνισης επικίνδυνου κρούσματος ασθένειας π.χ. Νόσος των Τρελών Αγελάδων³⁴⁴. Επιπρόσθετα, πρέπει να έχει συνεχείς διαύλους επικοινωνίας και με τον Έλληνα Πολίτη με στόχο την απρόσκοπτη ενημέρωση του σε θέματα διατροφής και την προστασία του από τυχόν παραπλανητικές και δόλιες πρακτικές εταιριών που δραστηριοποιούνται στον κλάδο των τροφίμων.

Είναι αναγκαίο να συνεργάζεται στενά και με τις επιμέρους Περιφέρειες με στόχο την άσκηση εποικοδομητικού ελέγχου στο σύνολο της Ελληνικής Επικράτειας. Στα πλαίσια της συνεργασίας εμπεριέχονται και τα συναρμόδια όργανα των Ευρωπαϊκών Χωρών σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών και τεχνογνωσίας, αλλά έτι περισσότερο, τη συνεργασία για την προστασία των πολιτών της Ένωσης από πιθανά διατροφικά σκάνδαλα που τυχόν ανακλύσουν. Είναι γεγονός ότι η Ανώτατη Διοίκηση του Φορέα είναι επιφορτισμένη και με την προώθηση προγραμμάτων συνεχούς επιμόρφωσης των εργαζομένων του σε θέματα ασφάλειας των τροφίμων.

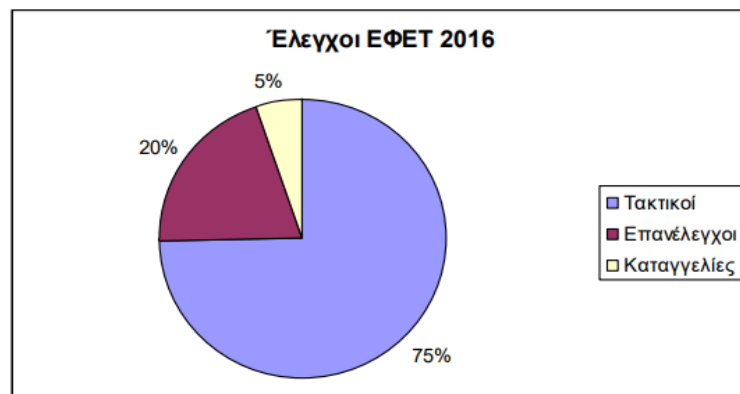
Στα πλαίσια διενέργειας των ελέγχων, οι εντεταλμένοι εργαζόμενοι του οργανισμού οφείλουν να διατηρούν επικαιροποιημένο αρχείο με τα επιμέρους ευρήματα, καθώς και την επωνυμία της επιχείρησης στην οποία διενεργείται ο έλεγχος. Ο ΕΦΕΤ λειτουργώντας ανεξάρτητα είναι σε θέση να αποτελέσει και χορηγό επιμορφωτικών σεμιναρίων και ημερίδων, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο την ενημέρωση των καταναλωτών πάνω σε θέματα ασφάλειας τροφίμων. Από τις πλέον κομβικές αρμοδιότητες του οργανισμού είναι η εφαρμογή όλων των Κανονισμών του Ενωσιακού Δικαίου στην ελληνική πραγματικότητα με τον καθορισμό όλων των επιμέρους αναγκαίων προδιαγραφών ποιότητας των προϊόντων κατανάλωσης καθώς και των κανόνων ενδεδειγμένης υγιεινής πρακτικής σύμφωνα με τους επιμέρους ενωσιακούς νόμους. Ο ΕΦΕΤ έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα αδειοδότησης επιχειρήσεων εστίασης, παραγωγής και διάθεσης τροφίμων εξετάζοντας εξονυχιστικά αν τηρούνται όλες οι επιμέρους απαραίτητες νομοθετικές διατάξεις.

Χαρακτηριστικό σε αυτό το σημείο είναι ότι ο ΕΦΕΤ κατά το έτος 2016³⁴⁵ πραγματοποίησε 9.963 ελέγχους. Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση, με τίτλο Απολογισμός Δράσεων ΕΦΕΤ έτος 2016, οι τακτικοί έλεγχοι ανήλθαν σε ποσοστό 74,5% (7417 έλεγχοι), ενώ οι δράσεις διαχείρισης κρίσιμων για την υγεία περιστατικών ήταν σε ποσοστό 5,3 % (530 έλεγχοι), το υπολειμματικό ποσοστό του 20,2 % κατέλαβαν οι επανέλεγχοι επιχειρήσεων (2016 έλεγχοι).

³⁴⁴ Οι «τρελές αγελάδες» ζουν και στην Ελλάδα, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, <http://www.kathimerini.gr/95387/article/epikairothta/ellada/oi-treles-angelades-zoyn-kai-sthn-ellada>

³⁴⁵ Απολογισμός Δράσεων ΕΦΕΤ , έτος 2016

Όσον αφορά την αντιμετώπιση κρίσιμων περιστατικών, η Έκθεση³⁴⁶ αναφέρει ότι το Τμήμα Άμεσης Αντιμετώπισης Κινδύνων³⁴⁷, όντας αρμόδιο για την εξέταση όλων των πιθανών κρουσμάτων τα οποία ίσως θέσουν σε κίνδυνο την ασφάλεια των τροφίμων, χειρίστηκε ένα σύνολο εξήντα πέντε (65) περιπτώσεων, από τις οποίες οι σαράντα (40) ήταν μέσω του Ευρωπαϊκού Συστήματος RASFF και οι εναπομείναντες είκοσι πέντε (25) ήταν σε συνεργασία με το Κέντρο Ελέγχου & Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕΕΛΠΝΟ). Οι ίδιοι οι πολίτες κατέθεσαν στον ΕΦΕΤ χίλιες τετρακόσιες εξήντα μια (1461) αναφορές κατά τη διάρκεια του 2016³⁴⁸ με ποσοστό 90,7% να αφορά τρόφιμα και με το εναπομείναν ποσοστό επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο κλάδο.

Γράφημα 1: Πραγματοποιηθέντες έλεγχοι

Η κατανομή των ελέγχων ανά κατηγορία επιχειρήσεων (Γράφημα 2) είναι η εξής:

- ✓ Παρασκευαστές & συσκευασία τροφίμων (16,3%)
- ✓ Αποθήκευση και μεταφορά τροφίμων (5,6%)
- ✓ Επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου (28,2%)
- ✓ Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών (32,2%)
- ✓ Παρασκευαστές που πωλούν λιανικώς (17,8%)

Εικόνα 10.1: Πραγματοποιηθέντες έλεγχοι ΕΦΕΤ κατά το έτος 2016

Πηγή: Απολογισμός Δράσεων ΕΦΕΤ Έτος 2016

10.2 Γενικό χημείο του κράτους

Το Γενικό Χημείο του Κράτους εμπίπτει στη δικαιοδοσία της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.), ενεργώντας σε επίπεδο Γενικής Διεύθυνσης.³⁴⁹ Η ίδρυση του Φορέα χρονολογείται το 1929, σύμφωνα με το Νόμο 4328/1929³⁵⁰, ο

³⁴⁶Απολογισμός Δράσεων ΕΦΕΤ, έτος 2016, Άμεση αντιμετώπιση κινδύνων κι διαχείριση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, Διερεύνηση Διατροφικών Επεισοδίων

³⁴⁷ Προεδρικό Διάταγμα 223/2000 ΦΕΚ 192/Α'/06.09.2000

³⁴⁸Απολογισμός Δράσεων ΕΦΕΤ, έτος 2016, Διαχείριση Αναφορών / καταγγελιών πολιτών

³⁴⁹ Ελληνική Δημοκρατία, Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων Γενική Διεύθυνση Γενικού Χημείου Του Κράτους Αποστολή του Γενικού Χημείου του Κράτους http://www.gcsf.gr/index.asp?a_id=101

³⁵⁰ ΝΟΜΟΣ 4328, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αθήνα 13 Αυγούστου 1929

οποίος υπαγόρευε τη συνένωση όλων των επιμέρους δημοσίων εργαστηρίων της χώρας, οδηγώντας έτσι στη δημιουργία μιας καινοτόμας επιστημονικής μονάδας.

Αρμοδιότητα του Φορέα, σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 111/2014 (ΦΕΚ 178Α /29-8-2014), είναι η παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών υψηλής ποιότητας με στόχο, αρχικά, να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη λειτουργία της Αρχής Δημοσίων Εσόδων και κατ' επέκταση του Υπουργείου Οικονομικών, πάντα, ωστόσο, με απόλυτο γνώμονα την προστασία της δημόσιας υγείας των Ελλήνων Πολιτών, των οικονομικών συμφερόντων τους καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος. Επιπρόσθετα, οφείλει να υλοποιεί επιμορφωτικά προγράμματα κατάρτισης, τα οποία να απευθύνονται σε όλους τους κρατικούς φορείς και τις επιμέρους Υπηρεσίες, όπως οι αστυνομικοί, οι δικαστές κ.α. Στις επιμέρους αρμοδιότητες εμπίπτει και η προσπάθεια στήριξης και ενίσχυσης όλων των Ελληνικών αγαθών στο εξωτερικό, προωθώντας την ελληνική οικονομία. Παράλληλα, οφείλει να συνεργάζεται στενά και με το κλάδο της χημικής μετρολογίας³⁵¹. Επιπρόσθετα, είναι υπεύθυνος φορέας για τη διενέργεια επιτόπιων ελέγχων σε βιομηχανίες που δραστηριοποιούνται στο κλάδο των παραγωγής, μεταποίησης και διάθεσης τροφίμων διενεργώντας τους απαραίτητους εργαστηριακούς ελέγχους. Πρέπει, παράλληλα, να εντοπίζει κενά στο υφιστάμενο νομοθετικό σύστημα και να προτείνει νομοθετικές ενέργειες με σκοπό την εξάλειψή τους. Οφείλει, επίσης, να συνεργάζεται στενά με τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές αρχές σε θέματα ασφάλειας των τροφίμων. Αρμοδιότητα είναι, επίσης, η αδειοδότηση μονάδων παραγωγής τροφίμων, σύμφωνα με την υφιστάμενη νομοθεσία εκδίδοντας τα απαραίτητα πιστοποιητικά ασφάλειας. Οφείλει να εκπονεί και ερευνητικό έργο, εκδίδοντας μελέτες σε συνδυασμό με την παράλληλη υλοποίηση προγραμμάτων, ενώ κομβικής σημασίας είναι και η διενέργεια τακτικών ημερίδων και σεμιναρίων ενημέρωσης της κοινής γνώμης.

Το πεδίο εφαρμογής των υπηρεσιών του περιλαμβάνει τα τρόφιμα καθώς και υλικά που έρχονται σε επαφή με αυτά, τα ποτά, αλκοολούχα και μη, το πόσιμο νερό, καθώς και τα απόβλητα, τα απορρυπαντικά, τα λιπάσματα, τα αντικείμενα κοινής χρήσης, τα μέταλλα και τα κράμματα, τα λιπαντικά, τα καπνικά και ενεργειακά προϊόντα, τα προϊόντα χαρτιού και όσα έρχονται σε επαφή με το δέρμα, τα πλαστικά (πολυμερή), τα χρώματα, τα ναρκωτικά, τις ανόργανες πρώτες ύλες και τα βιομηχανικά προϊόντα. Επιπρόσθετα, οτιδήποτε έρχεται σε επαφή με το έδαφος ή σχετίζεται με τη ρύπανση του περιβάλλοντος καθώς και τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα.

Ο Οργανισμός αποτελεί μια αδιάβλητη υπηρεσία, η οποία χαρακτηρίζεται από το άκρως καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό από το οποίο στελεχώνεται, καθώς και από τον τελευταία τεχνολογία εξοπλισμό που διαθέτει. Οφείλει πάντα να λειτουργεί υπό τις δημοκρατικές αξίες της νομιμότητας, της προστασίας του διοικουμένου και της αριστείας, πάντα με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον και την εμπιστευτικότητα των ελέγχων. Όσον αφορά την δομή υπάρχουν δεκατρείς (13) περιφερειακές υπηρεσίες με

³⁵¹ Η Χημική Υπηρεσία Μετρολογίας είναι η νεότερη υπηρεσία του ΓΧΚ. Προήλθε από την Ε' Χ.Υ. Υπηρεσία, η οποία ιδρύθηκε το 2005 (άρθρο 51§5, Ν. 3427/2005),

την ονομασία ‘‘Χημικές Υπηρεσίες’’, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε όλες τις μεγάλες πόλεις της χώρας.

Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση Πεπραγμένων³⁵² για το έτος 2016, πραγματοποιήθηκαν 78.500 έλεγχοι σε δείγματα ναρκωτικών ουσιών καθώς και 24.914 έλεγχοι σε αλκοολούχα ποτά, κρασιά και προϊόντα ζύθου. Όσον αφορά τους ελέγχους σε βιομηχανικούς χώρους παραγωγής τροφίμων, αυτοί ανήλθαν στους επτακόσιους δέκα (710), ενώ ο Φορέας προχώρησε στην έκδοση περίπου 19.730 Δελτίων Χημικής Ανάλυσης όσων αφορά την εισαγωγή και εξαγωγή εμπορευμάτων.

10.3 Διεύθυνση Προστασίας Φυτικής Παραγωγής

Η Διεύθυνση Προστασίας Φυτικής Παραγωγής εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, έχοντας ως απώτερο στόχο την έγκαιρη και αποτελεσματική αντιμετώπιση οποιουδήποτε προβλήματος που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη φυτοπροστασία στην Ελλάδα. Επιπλέον, οφείλει να προωθεί τις κατάλληλες ενέργειες που στοχεύουν στην ανάπτυξη της Φυτικής Παραγωγής της χώρας στοχεύοντας πάντα στη καλλιέργεια προϊόντων υψηλής ποιότητας, με ταυτόχρονη μείωση όσο το δυνατόν περισσότερο του κόστους παραγωγής. Βασικός παράγοντας, με τον οποίο καταπιάνεται η διοίκηση της Διεύθυνσης, είναι η συνεχής προστασία τόσο του περιβάλλοντος, όσο και της δημόσιας υγείας της κοινωνίας.

Στόχοι της Διεύθυνσης είναι να αναπτύξει νέα εκσυγχρονισμένα εργαστήρια, με τα οποία να είναι σε θέση να προχωρήσει σε μελέτες μεθόδων καταπολέμησης επιβλαβών για τις καλλιέργειες ζιζανίων, ενισχύοντας την ελληνική αγροτική παραγωγή και πάντα με τρόπους φιλικούς προς το περιβάλλον. Επιπρόσθετα, στοχεύει στο να λειτουργεί ως διάυλος επικοινωνίας όλων των ενδιαφερομένων μερών προωθώντας την ενημέρωση σε θέματα αγροτικής καλλιέργειας. Εν κατακλείδι, απώτερος στόχος της είναι να είναι σε θέση να διενεργεί ελέγχους σε όλα τα διακινούμενα φυτοφάρμακα επιβάλλοντας περιορισμούς σε πιθανά επιβλαβή σκευάσματα.³⁵³

10.4 Τμήμα Γεωργίας

Το τμήμα Γεωργίας, υπό τη διοίκηση του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, έχει ως αρμοδιότητα τον πλήρη και συνεχή έλεγχο όλων των επιμέρους ζωοτροφών καθώς και πρόσθετων των ζωοτροφών, τα οποία διακινούνται στον Ελλαδικό χώρο και χρησιμοποιούνται από τους Έλληνες κτηνοτρόφους ώστε να πληρούν όλα τα πρότυπα ασφάλειας και ποιότητας της Εθνικής και Ενωσιακής Νομοθεσίας. Το σήμα Επιθεωρητών Ζωοτροφών του Τμήματος είναι επιφορτισμένο με τη διεξαγωγή ελέγχων στις χρησιμοποιούμενες ζωοτροφές διενεργώντας τακτικούς

³⁵² Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, Έκθεση Πεπραγμένων έτος 2016, Σύντομη Επισκόπηση του έτους 2016.

³⁵³ Θέματα Φυτοπροστασίας | ΥπΑΑΤ <http://www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer-2/crop-production/fytoprostasiamenu>

ελέγχους σε όλη τη διευρυμένη αλυσίδα παραγωγής τροφίμων. Το τμήμα περιλαμβάνει και Γεωργικό Χημείο, στο οποίο παραδίδονται τα προαναφερθέντα δείγματα ώστε να διενεργηθεί αμερόληπτα ο απαραίτητος ποιοτικός έλεγχος.

10.5 Διατροφικό σκάνδαλο στην Ελλάδα- Η περίπτωση του κρέατος αλόγου

Ένα από τα πλέον γνωστά και επιβλαβή για τη δημόσια υγεία διατροφικά σκάνδαλα, που ταλάνισαν την Ελλάδα το 2013, ήταν η εύρεση κρέατος αλόγου σε διάφορα παρασκευάσματα γνωστής αλυσίδας πώλησης κρεάτων, όπως κατεψυγμένα κοτόπουλα και σνίτσελ, λουκάνικα τύπου Φρανκφούρτης, προψημένα κατεψυγμένα μπιφτέκια και άλλα, τα οποία είχαν ως αποτέλεσμα την άμεση ανάκληση τους από τις αρμόδιες τις ελληνικές αρχές. Ο ΕΦΕΤ δημοσίευσε κατάλογο των ανακληθέντων προϊόντων και τα ονόματα των εταιρειών που τα παρήγαγαν. Σύμφωνα με το Φορέα, τα προϊόντα κρέατος που βρέθηκαν με κρέας αλόγου ήταν επιβεβλημένο να αποσυρθούν από όλες τις αγορές της Ελλάδας το συντομότερο δυνατόν. Σε ορισμένα, μάλιστα, από τα προϊόντα κρέατος που απαριθμήθηκαν στη λίστα του ΕΦΕΤ, η περιεκτικότητα σε κρέας αλόγου ήταν μεγαλύτερη από το ήμισυ της συνολικής περιεκτικότητας σε κρέας.³⁵⁴

Το κρέας εξετάστηκε, εν συνεχεία, και για την ουσία της φαινυλοβουταζόνης στην οποία βρέθηκε θετικό, μια ουσία που απαγορεύεται να εισέλθει στον ανθρώπινο οργανισμό.³⁵⁵ Η συγκεκριμένη ουσία είναι απαγορευμένη στη θεραπεία όλων των ζώων, τα οποία προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση, γεγονός που καθιστά την ανίχνευση της απαγορευτική για περαιτέρω βρώση του κρέατος.³⁵⁶ Η προαναφερθείσα ουσία, σύμφωνα με τους ειδικούς, εντάσσεται στη κατηγορία των στεροειδών-αντιφλεγμονωδών φαρμάκων, τα οποία έχουν συχνή χρήση ως παυσίπονα, η οποία χρησιμοποιείται όταν το άρρωστο ζώο πονά ή έχει πυρετό κυρίως χρησιμοποιούμενη στον σκύλο και στο άλογο. Επιτρέπεται αποκλειστικά και μόνο για ζώα που είναι οικόσιτα ή τρέχουν σε αγώνες. Η ίδια η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία τονίζει ότι όλα τα ζώα, στα οποία έχει χορηγηθεί η εν λόγω ουσία, αποκλείονται αυτόματα από ανθρώπινη κατανάλωση ενώ πρέπει να αναγράφεται η χορήγηση του φαρμάκου και στο διαβατήριο του ζώου.

³⁵⁴Horse meat found in Greek chicken nuggets, 25 March 2013, Global Meat News. Com, <http://www.globalmeatnews.com/Industry-Markets/Horsemeat-found-in-Greek-chicken-nuggets>

³⁵⁵Greece: Horse drug bute detected in Nikas beef products, Το Έθνος, <http://www.digitaljournal.com/article/348446#ixzz4sfRpp6nH>

³⁵⁶European Medicines Agency http://www.ema.europa.eu/ema/index.jsp?curl=pages/medicines/landing/vet_epar_search.jsp&mid=W_C0b01ac058001fa1

Η συγκεκριμένη ουσία είναι απαγορευμένη από την Ενωσιακή Νομοθεσία διότι εξεταζόμενη από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων³⁵⁷(European Medicines Agency), με στόχο το καθορισμό των ανώτατων επιτρεπτών ορίων, δεν στάθηκε δυνατόν να προβλεφθούν οι συνέπειες εισαγωγής της στον ανθρώπινο οργανισμό, γεγονός που τη κατέστησε απαγορευμένη.

Ειδικότερα, η συγκεκριμένη ουσία είναι απαγορευτική για τον ανθρώπινο οργανισμό καθώς καταστρέφει τον μυελό των οστών προκαλώντας την πάθηση της απλαστικής αναιμίας, με αποτέλεσμα ο οργανισμός να μην είναι σε θέση να παράξει τον απαιτούμενο αριθμό αιμοπεταλίων, ενώ έχει συνδεθεί και με περιστατικά καρκινοπάθειας.

Τόσο η Ευρωπαϊκή Αρχή για την προστασία των τροφίμων(EFSA), όσο και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (EMA) διενήργησαν όλους τους απαραίτητους ελέγχους και προχώρησαν στην άμεση επιβολή απόσυρσης και καταστροφής των παρτίδων με το επιβλαβές κρέας.

11. Συστήματα διασφάλισης ποιότητας στη βιομηχανία των τροφίμων

11.1 Αναφορικά με τα Συστήματα Διασφάλισης Ποιότητας

Τα διεθνή πρότυπα ποιότητας είχαν ως αφετηρία το έτος 1987. Από τότε ως και σήμερα έχει εδραιωθεί η αξία τους στην παγκόσμια οικονομική κοινότητα και πλήθος επιχειρήσεων τα έχουν υιοθετήσει, καθιστώντας τις εταιρίες αυτές πρωτοπόρες όχι μόνο στους κλάδους τους αλλά και κραταιές οικονομικά. Τα Συστήματα Διασφάλισης Ποιότητας αναφέρονται τόσο σε προϊόντα, όσο και σε διεργασίες. Στόχος του κάθε Συστήματος είναι ο πιο αποτελεσματικός έλεγχος της συγκεκριμένης λειτουργικής εκροής- στόχου του οργανισμού. Τα Συστήματα Διασφάλισης Ποιότητας ποικίλουν ανάλογα με την προς έλεγχο εκροή –στόχο, γεγονός το οποίο οφείλεται και το ότι το κάθε Σύστημα επιτάσσει διαφορετικές προδιαγραφές.

Παρόλη τη διαφορετικότητα των Συστημάτων Διασφάλισης Ποιότητας, υπάρχουν δύο κοινές αρχές για το σύνολο τους. Αρχικά, απαιτείται καθολική εφαρμοστικότητα, η οποία αναφέρεται στη δυνατότητα οποιουδήποτε οργανισμού, ανεξαρτήτως μεγέθους ή τομέα δραστηριοποίησης, να εφαρμόσει ένα Σύστημα στην πράξη χωρίς

³⁵⁷ Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων Φαρμακοεπαγρύπνηση προϊόντων ανθρώπινης χρήσης Φαινυλοβουταζόνη (phenylbutazone) και κρέας αλόγου (horsemeat) https://www.eof.gr/web/guest/home.jsessionid=f1bafcb89541a21b395d9f1ebccf?p_p_id=62_INSTANCE_k9cX&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&_62_INSTANCE_k9cX_struts_action=%2Fjournal_articles%2Fview&_62_INSTANCE_k9cX_groupId=12225&_62_INSTANCE_k9cX_articleId=427165&_62_INSTANCE_k9cX_version=1.0

δυσκολία γεγονός, οφειλόμενο στη γενικότητα των απαιτήσεων των Συστημάτων. Ως δεύτερη αρχή είναι η ολιστική προσέγγιση, η οποία περιλαμβάνει το σύνολο των τεσσάρων γνωστών πυλώνων της διοίκησης: την Οργάνωση, το Σχεδιασμό, τον Έλεγχο κι τη Διεύθυνση.

Κάθε Σύστημα επιτάσσει την αυξημένη πρόληψη για το σύνολο των πιθανών αστοχιών και προβλημάτων, τα οποία ίσως προκύψουν στις λειτουργίες του οργανισμού παρά την εκ των υστέρων επιδιόρθωση τους. Παράλληλα, απαιτείται αποκλειστικά η χρήση αντικειμενικών δεδομένων ως βάση για την λήψη όλων των διοικητικών αποφάσεων. Επιπρόσθετα, προωθείται η τυποποίηση της λειτουργίας του οργανισμού ώστε να καθοριστούν οι καθημερινές εργασίες καθιστώντας τα στελέχη της ανώτατης διοίκησης ελεύθερα να ασκήσουν πραγματική διοίκηση. Τέλος, είναι επιβεβλημένη η έγκαιρη και άμεση εναρμόνιση του οργανισμού στις οποιοσδήποτε μεταβαλλόμενες συνθήκες του εξωτερικού περιβάλλοντος της επιχείρησης.

Οι λόγοι υιοθέτησης των Συστημάτων Διασφάλισης Ποιότητας ποικίλουν ανάλογα τις επιχειρήσεις και τη φιλοσοφία των διοικούντων τους. Από την μια πλευρά, η υιοθέτηση ίσως έγκειται στην αποδοχή της αξίας των Συστημάτων ως κατάλληλα μέσα άσκησης διοίκησης. Στη συγκεκριμένη περίπτωση η εταιρία υιοθετεί το Σύστημα με στόχο, είτε να επιτύχει καλύτερο έλεγχο της εκροής –στόχου της, είτε για να προωθήσει την εξυγίανση του υφιστάμενου συστήματος διοίκησης. Από την άλλη πλευρά, τα εξωτερικά κίνητρα περιγράφουν την άμεση ή έμμεση επιρροή την οποία δέχεται η επιχείρηση ώστε να πιστοποιηθεί με το εκάστοτε Σύστημα από εξωτερικούς παράγοντες. Οι πιέσεις αυτές μπορεί να προέρχονται από τις απαιτήσεις της αγοράς ή των πελατών, από την Νομοθεσία, από την πίεση λόγω πιστοποίησης των ανταγωνιστών, λόγω διευκόλυνσης των εξαγωγών ή ακόμα και για λόγους διαφήμισης.³⁵⁸

Τα βασικά πλεονεκτήματα από την υιοθέτηση των Συστημάτων Διασφάλισης Ποιότητας από τις επιχειρήσεις είναι, αρχικά, η προώθηση μιας καλύτερης εικόνας σχετικά με το όνομα κι την αξιοπιστία της επιχείρησης διότι πολλές επιχειρήσεις χρησιμοποιούν την πιστοποίηση τους ως μέσο προώθησης και μάρκετινγκ. Παράλληλα, δίνεται η δυνατότητα διεύρυνσης των οριζόντων των εταιριών καθώς και πιθανών συνάψεων συμφωνιών με νέους συνεργάτες. Είναι γεγονός ότι η υιοθέτηση των Συστημάτων διευκολύνει μια προσδοκώμενη διεύρυνση στην παγκόσμια αγορά με ταυτόχρονη αύξηση των εξαγωγών. Η εφαρμογή των Συστημάτων οδηγεί και στη βελτίωση της απόδοσης και της δέσμευσης του ανθρώπινου δυναμικού, διότι αποκτά μια βελτιωμένη εικόνα για την επιχείρηση για την οποία εργάζεται σε θέματα, όπως η ασφάλεια των τροφίμων, η προστασία του περιβάλλοντος και η ικανοποίηση του πελάτη.^{359 360} Η ουσία της υιοθέτησης και

³⁵⁸ Δερβιτσιώτης Κώστας , Λαγοδήμος Αθανάσιος, Ανταγωνιστικότητα των Επιχειρήσεων, Ανάλυση-Βελτίωση- Πρακτικές, (2007), Εκδόσεις : Οικονομική Βιβλιοθήκη, σελ. 375-385

³⁵⁹ Agronomist.gr, Τα οφέλη από την εφαρμογή του ISO στις επιχειρήσεις <https://www.agronomist.gr/blog/blog/ta-ofeli-apo-tin-efarmogi-tou-iso-stis-epixeiriseis>

εφαρμογής των Συστημάτων εγγυάται τη μείωση των αστοχιών καθώς και εύκολο και ταχύ εντοπισμό τυχόν εσφαλμένων πρακτικών που ακολουθούνται. Είναι γεγονός ότι οι οργανισμοί είναι έγκαιρα προετοιμασμένοι για την αποτελεσματική αντιμετώπιση πιθανών διατροφικών κρίσεων, γεγονός το οποίο ενισχύει το αίσθημα ασφάλειας των καταναλωτών για τα προϊόντα της επιχείρησης .³⁶¹

11.2 HACCP

Το Σύστημα Διασφάλισης Ποιότητας HACCP (Hazard Analysis Critical Control Points- Ανάλυση Κινδύνων και Κρίσιμα Σημεία Ελέγχου) διασφαλίζει την παραγωγή κι διάθεση ασφαλών τροφίμων³⁶², λειτουργώντας ως ένα εξειδικευμένο προληπτικό σύστημα ελέγχου³⁶³.

Το σύστημα παρακολούθησης παραγωγής, αποθήκευσης και διανομής τροφίμων σχετικά με τον έλεγχο των αντίστοιχων κινδύνων για την υγεία, έχει ως στόχο την πρόληψη της μόλυνσης, αντί της αξιολόγησης του τελικού προϊόντος. Σύμφωνα με το Σύστημα, υποχρέωση του παραγωγού τροφίμων είναι να διασφαλίζει ότι το προϊόν που παράγει είναι ασφαλές προς κατανάλωση. Το Σύστημα έχει υιοθετηθεί από περίπου 150 χώρες.³⁶⁴

Η εφαρμογή του Συστήματος HACCP³⁶⁵ έχει καταστεί υποχρεωτική με βάση την Οδηγία 93/43/ΕΟΚ³⁶⁶. Στην Ελλάδα, η Οδηγία έχει εναρμονιστεί με την Κοινή Υπουργική Απόφαση 487 / ΦΕΚ 1219 Β' / 4.10.2000³⁶⁷. Όλες οι επιχειρήσεις, οι οποίες δραστηριοποιούνται στον κλάδο παραγωγής κι διάθεσης τροφίμων και ποτών, πρέπει να εφαρμόζουν τεκμηριωμένο και γραπτό Σύστημα HACCP.³⁶⁸

³⁶⁰ Κύκλος Ποιότητας, Σύμβουλοι Πιστοποίησης Ποιότητας
http://www.qlc.gr/?section=1801&language=el_GR

³⁶¹TUV HELLAS, Ασφάλεια Τροφίμων (HACCP) <https://www.tuv-nord.com/gr/el/pistopoiisi/pistopoiisi-systimaton/metapoiisi-trofimon/haccp-codex-alimentarius/>

³⁶²Αρβανιτογιάννης Ιωάννης, Ασφάλεια τροφίμων, Εφαρμογή της Ανάλυσης Επικινδυνότητας Και Κρίσιμων Σημείων Ελέγχου (HACCP) στις βιομηχανίες Τροφίμων & Ποτών,(2006), Εκδόσεις: University Studio Press, σελ 15.

³⁶³Διοίκηση Ολικής Ποιότητας, Βασίλης Ν. Κέφης, Εκδόσεις: Κριτική, σελ. 216

³⁶⁴HACCP , Definition <http://www.businessdictionary.com/definition/HACCP.html>

³⁶⁵Quality Awards, Quality System, HACCP, Εύκολη Εφαρμογή HACCP
<http://www.qualityaward.gr/haccp.html>

³⁶⁶ΟΔΗΓΙΑ 93/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 1993 για την υγιεινή των τροφίμων ,
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31993L0043:EL:HTML>

³⁶⁷Εφημερίδα της Κυβερνήσεως , 4 Οκτωβρίου 2000, Υγιεινή των Τροφίμων σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 93/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου

³⁶⁸HACCP - Υγιεινή & Ασφάλεια Τροφίμων & Ποτών 2004, Η Εφαρμογή Συστήματος HACCP στην Οινοποιία <http://www.panepo.gr/HACCP.htm>

Η χρήση του προορίζεται για όλες τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται αποκλειστικά σε ένα ή και περισσότερους τομείς παραγωγής και διάθεσης τροφίμων και ποτών, με κύρια παραδείγματα εφαρμογής τις επιχειρήσεις μαζικής εστίασης (π.χ. εστιατόρια), τους προμηθευτές των παραγωγικών μονάδων καθώς και τους συνεργάτες, οι οποίοι προμηθεύουν συσκευασίες και γενικότερο εξοπλισμό στις επιχειρήσεις παραγωγής και διάθεσης τροφίμων.

Σχετικά με τις αρχές του Συστήματος HACCP, αυτές επιβάλλουν, αρχικά, τον προσδιορισμό όλων των κινδύνων που ενδέχεται να είναι επιβλαβείς για τους καταναλωτές. Παράλληλα, απαιτείται και ο αντίστοιχος προσδιορισμός όλων των πιθανών σημείων, στα οποία υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα εμφάνισης των προαναφερθέντων κινδύνων. Εν συνεχεία, αναγκαίος είναι ο καθορισμός των κρίσιμων ορίων όλων των πιθανών κινδύνων, όσο και των μέτρων ασφαλείας τα οποία έχουν ληφθεί. Σημαντικό είναι, επιπλέον, να έχουν εκ των προτέρων καθοριστεί και όλες οι διαδικασίες παρακολούθησης ώστε να εξασφαλίζεται η λειτουργία των μέτρων ασφαλείας. Βασική αρχή είναι η ανάγκη διαμόρφωσης πλήρους συστήματος διατήρησης αρχείων, το οποίο να λειτουργεί ως βάση τεκμηρίωσης για τα προβλήματα και τα διορθωτικά μέτρα που έχουν ληφθεί. Τέλος, είναι αναγκαία και η καθιέρωση συστήματος επαλήθευσης, το οποίο να διασφαλίζει ότι ακολουθούνται τα παραπάνω βήματα.³⁶⁹

Σχετικά με τους ορισμούς, οι οποίοι οριοθετούν το Σύστημα HACCP, όπως έχουν οριστεί από τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης³⁷⁰ παρουσιάζονται οι πλέον σημαντικοί για την κατανόηση και εφαρμογή του προτύπου. Αρχικά, η ‘‘ασφάλεια των τροφίμων’’ υποδηλώνει την πλήρη διασφάλιση του αγαθού απέναντι σε πιθανούς βιολογικούς, φυσικούς ή χημικούς κινδύνους, οι οποίοι ίσως θέσουν σε κίνδυνο την υγεία του ατόμου που θα τα καταναλώσει. Η λέξη ‘‘κίνδυνος – hazard’’ εμπερικλείει τόσο το βιολογικό, όσο και χημικό και φυσικό κίνδυνο. Με τον όρο ‘‘φυσικός κίνδυνος’’ αναφορά γίνεται σε κάποια πιθανή εμφάνιση ξένου αντικειμένου στο τρόφιμο. Το ξένο αντικείμενο είναι πιθανό να προέρχεται από κάποιο εξάρτημα, το οποίο χρησιμοποιείται στην παραγωγή του αγαθού, είτε να ανήκει στον εργαζόμενο ο οποίος επεξεργάζεται το αγαθό. Σε ότι αφορά τον όρο ‘‘βιολογικός κίνδυνος’’, εμπίπτει στην πιθανή παρουσία μικροοργανισμών, οι οποίοι δημιουργήθηκαν λόγω μη τήρησης των κανόνων επεξεργασίας και αποθήκευσης, προκαλώντας αλλοιώσεις στα τρόφιμα, οι οποίες συχνά είναι δυσδιάκριτες, και αποτελεί τον πλέον σημαντικό παράγοντα κινδύνου. Τέλος, ο όρος ‘‘χημικός κίνδυνος’’ αναφέρεται σε πιθανές χημικές ουσίες, οι οποίες βρίσκονται στα τρόφιμα όπως τοξίνες, διοξίνη κ.α. Τα ‘‘κρίσιμα σημεία ελέγχου – critical control points’’ εμπεριέχουν όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας, στα οποία μπορεί να εφαρμοστεί ο έλεγχος ώστε να διασφαλιστεί ότι μειώνεται όσο το δυνατόν περισσότερο η πιθανότητα εμφάνισης

³⁶⁹Seven principles of HACCP, Definition <http://www.businessdictionary.com/definition/seven-principles-of-HACCP.html>

³⁷⁰Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης, http://www.elot.gr/30_ELL_HTML.aspx

κινδύνων. Ο όρος αναφορικά με την “επιθεώρηση του Συστήματος” περιγράφει τη συστηματική και ανεξάρτητη εξέταση, με στόχο τη διασφάλιση ότι όλες οι δραστηριότητες του οργανισμού και τα αποτελέσματα του βρίσκονται σε πλήρη συμμόρφωση με τις προσχεδιασμένες αποφάσεις. Τέλος, εξετάζεται και το αν οι αποφάσεις βρίσκονται σε πλήρη συνάφεια με τους επιδιωκόμενους στόχους.³⁷¹

Σε ότι σχετίζεται με το τρόπο εφαρμογής του Συστήματος HACCP στην πράξη, αρχικά, όπως αναφέρθηκε, απαιτείται δέσμευση της ανώτατης διοίκησης. Το δεύτερο βήμα είναι η δημιουργία ενός σχεδίου, στο οποίο αναφέρονται τα άτομα τα οποία είναι αρμόδια για την ανάπτυξη, εφαρμογή και διατήρηση του συστήματος HACCP. Βασικό είναι το γεγονός ότι απαιτείται εκπαίδευση τόσο του συντονιστή, όσο κι της αρμόδιας για το έργο ομάδας στο Σύστημα. Στη συνέχεια, η ομάδα είναι επιφορτισμένη με την ανάπτυξη του σχεδίου και το συντονισμό της εφαρμογής του. Σε κάθε περίπτωση απαραίτητο είναι να υπάρξει κατάλληλη κατάρτιση όλων των εμπλεκομένων. Πρέπει, στη συνέχεια, να διαμορφωθούν όλα τα απαραίτητα έντυπα, οι διαδικασίες παρακολούθησης καθώς και οι πιθανές διορθωτικές δράσεις. Στη φάση της εφαρμογής του Συστήματος είναι απαραίτητο να υπάρχει συνεχής εφαρμογή όλων των διαδικασιών παρακολούθησης, της τήρησης των αρχείων, των διορθωτικών ενεργειών και άλλων σχετικών δραστηριοτήτων, όπως περιγράφονται στο σχέδιο HACCP. Απαραίτητο στοιχείο στην αποτελεσματική εφαρμογή του Συστήματος είναι οι τακτικές προγραμματισμένες δραστηριότητες επαλήθευσης καθώς και η ενημέρωση & επικαιροποίηση του σχετικά με νεοδιαμορφωθείσες ανάγκες.³⁷²

11.3 ISO 22000: 2005

Είναι γεγονός ότι οι συνέπειες των εκάστοτε διατροφικών σκανδάλων προκαλούν αλυσιδωτές αντιδράσεις τόσο στην υγεία των καταναλωτών, όσο και στη πορεία των επιχειρήσεων με αύξηση του κόστους λειτουργίας τους, όσο και πιθανή καταστροφή του εμπορικού τους ονόματος. Αναλογιζόμενος τις προαναφερθείσες συνέπειες, ο Διεθνής Οργανισμός Πιστοποίησης προχώρησε στη δημιουργία του προτύπου διαχείρισης της ασφάλειας των τροφίμων, το οποίο έχει ως στόχο να υποβοηθά τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη βιομηχανία των τροφίμων, να εντοπίζουν έγκαιρα πιθανούς κινδύνους που ίσως θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια των τροφίμων και να τους επιλύουν αποτελεσματικά.³⁷³

³⁷¹Κέφης Βασίλειος, Διοίκηση Ολικής Ποιότητας, (2014), Εκδόσεις: Κριτική, σελ. 217-218. Οι ορισμοί προέρχονται από τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης.

³⁷² U.S. Food & Drug Administration, U.S. Department of Health and Human Services HACCP Principles & Application Guidelines, IMPLEMENTATION AND MAINTENANCE OF THE HACCP PLAN <https://www.fda.gov/food/guidanceregulation/haccp/ucm2006801.htm#impl>

³⁷³ International Organization for Standardization, Great things happen when the world agrees , ISO 22000 family - Food safety management, Popular Standards, <https://www.iso.org/iso-22000-food-safety-management.html>

Ο Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης-International Organization for Standardization (ISO) είναι μια παγκόσμια ομοσπονδία, η οποία αποτελείται από τους εθνικούς οργανισμούς τυποποίησης. Οι εργασίες προετοιμασίας, που απαιτούνται για την κατάρτιση των διεθνών προτύπων, διεξάγονται μέσω τεχνικών επιτροπών ISO. Οι διεθνείς οργανισμοί, κυβερνητικοί και μη, σε συνεργασία με τον ISO, συμμετέχουν, επίσης, στο εν λόγω έργο. Το ουσιαστικό καθήκον των τεχνικών επιτροπών είναι η προετοιμασία των διεθνών προτύπων. Τα προσχέδια των διεθνών προτύπων, τα οποία έχουν περάσει από έγκριση από τις τεχνικές επιτροπές, διανέμονται στα όργανα προς ψήφιση. Η δημοσίευση ως διεθνούς προτύπου απαιτεί έγκριση από το 75% τουλάχιστον των οργάνων που ψηφίζουν.

Το ISO 22000 εκπονήθηκε από την τεχνική επιτροπή ISO / TC 34, Προϊόντα διατροφής. Το ισχύον πρότυπο σχετικά με την ασφάλεια των τροφίμων, το ISO 22000: 2005, παρουσιάζει όλες τις απαιτήσεις, τις οποίες οφείλει να καλύπτει ένα σύστημα διαχείρισης ασφάλειας τροφίμων, και τις οποίες καλείται να αποδείξει ότι τηρεί και σέβεται η επιχείρηση που δραστηριοποιείται στη βιομηχανία παραγωγής & διάθεσης τροφίμων προκειμένου να διασφαλίσει ότι τα τρόφιμα είναι ασφαλή για ανθρώπινη κατανάλωση. Κάθε οργανισμός, ανεξάρτητα από το μέγεθός του, ο οποίος δραστηριοποιείται σε οποιαδήποτε πτυχή της διευρυμένης αλυσίδας παραγωγής τροφίμων, πρέπει να εφαρμόζει το προαναφερθέν πρότυπο ώστε να διασφαλίζεται ότι παρέχει σταθερά ασφαλή προϊόντα.

Από το ίδιο το πρότυπο, ISO 22000: 2005, καθορίζονται οι απαιτήσεις τις οποίες οφείλει να καλύπτει ο κάθε οργανισμός. Αρχικά, απαιτείται πλήρης συμμόρφωση με τις υφιστάμενες νομοθετικές και κανονιστικές απαιτήσεις σχετικά με την ασφάλεια των τροφίμων καθώς και έμπρακτη απόδειξη της εν λόγω συμμόρφωσης. Παράλληλα, ο οργανισμός είναι επιβεβλημένο να έχει σχεδιάσει, εφαρμόσει, να έχει θέσει σε λειτουργία, να διατηρεί και να επικαιροποιεί το σύστημα διαχείρισης ασφάλειας των τροφίμων το οποίο να διασφαλίζει τη παροχή προϊόντων τα οποία, σύμφωνα με την προβλεπόμενη χρήση τους, είναι ασφαλή για το καταναλωτή. Άκρως σημαντικό είναι και το γεγονός ότι απαιτείται συνεχής επαφή με τους πελάτες και αξιολόγηση των απαιτήσεων τους, ώστε ο οργανισμός να είναι σε θέση να αποδείξει τη συμμόρφωσή του με τις αμοιβαία συμφωνηθείσες απαιτήσεις του πελάτη που σχετίζονται με την ασφάλεια των τροφίμων, προκειμένου να βελτιωθεί η ικανοποίηση των πελατών. Ανάγκη επικοινωνίας έγκειται και με τους προμηθευτές τους, και τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη στην τροφική αλυσίδα ώστε να διασφαλιστεί ότι ο οργανισμός συμμορφώνεται με την πολιτική του για την ασφάλεια των τροφίμων. Τέλος, απαιτείται πιστοποίηση του συστήματος διαχείρισης της ασφάλειας των τροφίμων από εξωτερικό οργανισμό σχετικά με τη συμμόρφωση με το πρότυπο ISO 22000: 2005.³⁷⁴

³⁷⁴ International Organization for Standardization, Great things happen when the world agrees ISO 22000:2005 , Food safety management systems -- Requirements for any organization in the food chain <https://www.iso.org/standard/35466.html>

Οι απαιτήσεις του Διεθνούς Προτύπου είναι γενικές, διότι έχουν ως στόχο την δυνατότητα εφαρμογής τους από όλους του οργανισμούς, ανεξαρτήτως μεγέθους και πολυπλοκότητας.

Η συνεχής και επικοινωνιακή επικοινωνία σε όλο το φάσμα της διευρυμένης αλυσίδας παραγωγής & διάθεσης αγαθών είναι επιβεβλημένη ώστε να υπάρχει εξασφάλιση σχετικά με τον έγκαιρο εντοπισμό και έλεγχο όλων των πιθανών κινδύνων, οι οποίοι ίσως ανακύψουν σε κάθε στάδιο της τροφικής αλυσίδας. Η επικοινωνία είναι επιβεβλημένο να περιλαμβάνει τους πελάτες όσο και τους προμηθευτές της επιχείρησης σχετικά με τις απαιτήσεις της εκάστοτε ομάδας και τα χαρακτηριστικά του τελικού προϊόντος.

Παράλληλα, απαιτείται να υπάρξει και σαφής καθορισμός της θέσης, όσο και του ρόλου, τον οποίο διαδραματίζει ο οργανισμός στο σύνολο της παραγωγικής διαδικασίας του τροφίμου, ώστε να εξασφαλίζεται η διαδραστική επικοινωνία ανάμεσα σε όλα τα μέρη που την απαρτίζουν.

Τονίζεται ότι για την επιτυχία του συγκεκριμένου προτύπου απαιτείται η λειτουργία του σε ένα πλαίσιο δομημένου συστήματος διαχείρισης το οποίο παρέχει το μέγιστο όφελος για την οργάνωση και τα ενδιαφερόμενα μέρη. Το Διεθνές Πρότυπο ISO 22000: 2005 είναι εναρμονισμένο με το πρότυπο ISO 9001.

Ακρογωνιαίος λίθος του προτύπου ISO 22000: 2005 αποτελεί η έννοια της “ανάλυσης κινδύνου” αν συνυπολογιστεί το γεγονός ότι η διεξαγωγή ανάλυσης επικινδυνότητας συμβάλλει καθοριστικά στην οργάνωση των παραμέτρων που απαιτούνται για τη καθιέρωση αποτελεσματικού συνδυασμού μέτρων ελέγχου. Σαν δεύτερο βήμα, απαιτείται ο καθορισμός της στρατηγικής που θα ακολουθήσει ο οργανισμός ώστε να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική αντιμετώπιση τους.

Απώτερος στόχος δημιουργίας του συγκεκριμένου προτύπου είναι ο εντοπισμός και η μετέπειτα αξιολόγηση όλων των κινδύνων, οι οποίοι εύλογα αναμένονται να εμφανιστούν στη τροφική αλυσίδα, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων που μπορεί να σχετίζονται με το τύπο της διαδικασίας και των εγκαταστάσεων που χρησιμοποιούνται. Έτσι, παρέχονται τα απαραίτητα μέσα για να καθοριστεί και να τεκμηριωθεί γιατί ορισμένοι προσδιορισμένοι κίνδυνοι πρέπει να ελέγχονται από μια συγκεκριμένη οργάνωση και γιατί άλλοι δεν χρειάζεται.

Σε αυτό το σημείο θα αναλυθεί το γενικό περιεχόμενο των βασικών όρων, όπως ερμηνεύονται από το ίδιο το Διεθνές Πρότυπο ISO 22000:2005. Με τον όρο “ασφάλεια τροφίμων” αναφορά γίνεται στα προϊόντα τα οποία δεν προκαλούν βλάβη στον καταναλωτή όταν παρασκευάζονται ή καταναλώνονται, σύμφωνα με την προβλεπόμενη χρήση του. Επιπρόσθετα, ο όρος “τροφική αλυσίδα” παρουσιάζει όλη τη σειρά των σταδίων και των εργασιών που αφορούν την παραγωγή, επεξεργασία, διανομή, αποθήκευση και χειρισμό ενός τροφίμου και των συστατικών του, από τη πρωτογενή παραγωγή έως τη κατανάλωση. Αντίθετα, με τον όρο “κίνδυνος” περιγράφεται οποιοσδήποτε βιολογικός, χημικός ή φυσικός παράγοντας στα τρόφιμα

ή σε κατάσταση τροφής, με πιθανότητα να προκαλέσει δυσμενή επίδραση στην υγεία. Επιπλέον, το σύνολο των δράσεων και προθέσεων ενός οργανισμού που σχετίζεται με την ασφάλεια των τροφίμων, όπως εκφράζονται επισήμως από την ανώτατη διοίκηση, ονομάζεται “πολιτική ασφάλειας των τροφίμων”. “Τελικό προϊόν” είναι εκείνο, το οποίο δεν θα υποστεί περαιτέρω επεξεργασία ή μετατροπή από τον οργανισμό. Με τον όρο “μέτρο ελέγχου” περιγράφεται η δράση που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την πρόληψη ή την εξάλειψη ενός κινδύνου για την ασφάλεια των τροφίμων ή τη μείωσή του σε αποδεκτό επίπεδο. Η ασφάλεια των τροφίμων περιγράφει όλες τις βασικές συνθήκες και δραστηριότητες που είναι απαραίτητες για τη διατήρηση ενός περιβάλλοντος υγιεινής σε όλη την τροφική αλυσίδα κατάλληλο για την παραγωγή, το χειρισμό και την παροχή ασφαλών τελικών προϊόντων. Ο όρος της “παρακολούθησης” αναφέρεται στη διεξαγωγή προγραμματισμένης ακολουθίας παρατηρήσεων ή μετρήσεων για να εκτιμηθεί κατά πόσον τα μέτρα ελέγχου λειτουργούν όπως προβλέπεται ενώ η διόρθωση αναφέρεται στη δράση για την εξάλειψη μιας ανιχνευθείσας μη συμμόρφωσης. Τέλος, “επικύρωση” είναι η απόδειξη ότι τα μέτρα ελέγχου που ελήφθησαν είναι ικανά να είναι αποτελεσματικά.³⁷⁵

Συμπεράσματα

Μέσα από την ανάπτυξη του θέματος, κατέστη σαφές ότι έχει διαμορφωθεί ένα εξαιρετικά ευρύ πλέγμα προστασίας του Ευρωπαϊού πολίτη-καταναλωτή στον τομέα των τροφίμων.

Τα όργανα της ΕΕ έχουν διαμορφώσει μια ενιαία πολιτική όσον αφορά τον τομέα προστασίας των τροφίμων. Αξίζει να σημειωθεί ότι, η προσπάθεια διαμόρφωσης της πολιτικής ξεκίνησε ήδη από το 1980 λόγω της πληθώρας διατροφικών σκανδάλων τα οποία ταλάνισαν την Ευρώπη.

Η υφιστάμενη πολιτική εμπεριέχει κυρίως Κανονισμούς και Οδηγίες. Η ΕΕ προωθεί βέλτιστες πρακτικές σε όλο το φάσμα της παραγωγής κι διάθεσης τροφίμων. Υπό το πρίσμα αυτό, η ευρωπαϊκή πολιτική για την ασφάλεια των τροφίμων επιβάλλει μια σειρά από υποχρεώσεις στους παρόχους τροφίμων, προωθώντας την καλή διαβίωση των ζώων, από τον τρόπο εκτροφής τους έως και τον ενδεδειγμένο τρόπο μεταφοράς και σφαγής, με κύριο γνώμονα το σεβασμό της ζωής και τον περιορισμό χρήσης στα ζώοντα ζώα διαφόρων φαρμακευτικών σκευασμάτων τα οποία είναι άκρως επιβλαβή για το ίδιο το ζώο και την κατανάλωση τους από τον άνθρωπο, εν συνεχεία. Σειρά υποχρεώσεων υπάρχει και στον αγροτικό τομέα, με σαφή καθορισμό των φυτοπροστατευτικών σκευασμάτων, τα οποία επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται στις

³⁷⁵ International Organization for Standardization, Great things happen when the world agrees ISO 22000:2005 , Food safety management systems -- Requirements for any organization in the food chain <https://www.iso.org/standard/35466.html>

καλλιέργειες, σε συνδυασμό με την επιβολή ειδικών μέτρων για την προστασία των ίδιων των αγροτικών προϊόντων, τα οποία προορίζονται προς βρώση όσο και τον σεβασμό στο περιβάλλον.

Στο κέντρο της φιλοσοφίας της ΕΕ σχετικά με την προστασία των τροφίμων είναι ο ίδιος ο παραγωγός και πάροχος των βρώσιμων αγαθών, έχοντας την αποκλειστική αρμοδιότητα να διασφαλίζει την ασφάλεια και την ποιότητα των παρεχόμενων τροφίμων, ώστε να διοχετεύονται εντός της Κοινότητας αποκλειστικά και μόνο ασφαλή αγαθά υψηλής ποιότητας.

Τα αρμόδια όργανα της Ένωσης, με γνώμονα την πλήρη διασφάλιση του τομέα των τροφίμων, έχουν διαμορφώσει, επίσης, ένα ευρύ πλαίσιο διεξαγωγής συνεχών αυστηρών ελέγχων εντός της Κοινότητας ώστε να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση των αγαθών προς τις νομοθετικές απαιτήσεις. Οι έλεγχοι διεξάγονται από εξειδικευμένους επιστήμονες τόσο σχετικά με την καλή διαβίωση των ζώων, όσο και για την ύπαρξη των κατάλληλων εγγράφων συνοδείας των μετακινούμενων κοπαδιών. Οι έλεγχοι εντατικοποιούνται όταν τα εξεταζόμενα αγαθά έχουν ως χώρα προέλευσης κάποια Τρίτη εκτός της ΕΕ. Με την υποψία παράλειψης ή μη συμμόρφωσης προς τις Κοινοτικές υποχρεώσεις, επιβάλλεται άμεση απαγόρευση κατανάλωσης των εν λόγω τροφίμων με πιθανή κατάληξη την απόσυρση και καταστροφή τους.

Τα αρμόδια όργανα της Κοινότητας έχουν, ασχοληθεί και με τα λεγόμενα ‘‘νέα τρόφιμα’’, όπως τα κλωνοποιημένα, τα μεταλλαγμένα και τη χρήση νανοτεχνολογίας, προχωρώντας στην εμπειριστατωμένη εξέταση τους και εκδίδοντας Αποφάσεις για την ενδεδειγμένη χρήση τους. Ο Κανονισμός για τα νέα τρόφιμα επιβάλλει την εξέταση οποιασδήποτε καινοτόμας ουσίας ή τροφίμου από τα αρμόδια όργανα της Ε.Ε. ώστε να διασφαλιστεί η ασφάλεια του πριν από την τελική έγκριση χρήσης του από τους Ευρωπαίους Καταναλωτές.

Συνυπολογίζοντας κανείς το ευρύ πλέγμα τομέων που εμπεριέχονται στην βιομηχανία παραγωγής και διάθεσης βρώσιμων αγαθών, κατανοεί την ανάγκη ύπαρξης του συνόλου των επιμέρους οργάνων της ΕΕ τα οποία είναι επιφορτισμένα με την κατά τομείς προστασία κάθε πτυχής της βιομηχανίας. Άλλα εξειδικεύονται στην προστασία του αγροκτήματος και τον αγροτικό τομέα, και άλλα στην κτηνοτροφία και τον τρόπο διαβίωσης των ζώντων ζώων. Επιβεβλημένη είναι η προστασία του καταναλωτή και από πιθανές αθέμιτες εμπορικές πρακτικές που ίσως αντιμετωπίζει καθιστώντας την ύπαρξη του αρμοδίου οργάνου επιβεβλημένη.

Βήμα ύψιστης σημασίας αποτελεί και η διαμόρφωση του συστήματος παρακολούθησης Traces, με το οποίο επιτυγχάνεται η συνεχής, άμεση και έγκαιρη ανταλλαγή πληροφοριών ανάμεσα στα μέρη τα οποία δραστηριοποιούνται στην αλυσίδα παραγωγής και διάθεσης τροφίμων. Οι πληροφορίες αφορούν την παρακολούθηση των βρώσιμων αγαθών, τα οποία διακινούνται εντός της ΕΕ όσο και

τη πιθανή ύπαρξη ενδεχομένου διατροφικού κινδύνου καθιστώντας την ανταπόκριση των οργάνων άμεση και επιτυχημένη.

Με την νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως έχει προαναλυθεί, έχει σαφώς καθοριστεί τόσο το σύνολο των επιτρεπτών ουσιών, οι οποίες ενδείκνυται να εμπεριέχονται εντός των τροφίμων, όσο και τα ανώτατα επιτρεπτά όρια για την κάθε μία. Η έγκριση χρήσης τους είναι αποτέλεσμα σειράς εντατικών ελέγχων ώστε να διασφαλιστεί η ασφάλεια κατανάλωσης τους. Έχουν, επιπλέον, αποσαφηνιστεί τόσο οι επιτρεπόμενες φυτοπροστατευτικές ουσίες, όσο και τα φάρμακα τα οποία δύναται να εμπεριέχονται στους ιστούς των φυτών και των ζώων καθιστώντας την κατανάλωση τους ασφαλή για τον άνθρωπο.

Η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία πρέπει να ακολουθείται από το σύνολο των κρατών μελών της. Η Ελλάδα έχει σαφώς εντάξει τα νομοθετήματα εντός του υφιστάμενου δικαϊκού της συστήματος, προωθώντας και εντός της χώρας την ασφαλή παραγωγή και διάθεση τροφίμων στους Ευρωπαίους καταναλωτές. Τα αρμόδια όργανα της Ελλάδας, τα οποία είναι επιφορτισμένα με τη συνεχή παρακολούθηση της βιομηχανίας τροφίμων, είναι το Γενικό Χημείο του Κράτους και ο ΕΦΕΤ ως οι ακρογωνιαίοι λίθοι για την προαγωγή της ασφάλειας και της ποιότητας των τροφίμων στον Ελλαδικό χώρο.

Η επιβεβλημένη ανάγκη διασφάλισης του τομέα των τροφίμων είναι έκδηλη και λόγω της ανάπτυξης των Συστημάτων Διασφάλισης Ποιότητας, η χρήση των οποίων είναι άκρως διαδεδομένη παγκοσμίως. Τόσο η εφαρμογή του Συστήματος HACCP όσο και του ISO 22000 : 2005 καθιστούν τη λειτουργία κάθε βιομηχανικής μονάδας, η οποία δραστηριοποιείται στο κλάδο των τροφίμων επιτυχημένη, οριοθετώντας τη λειτουργία της και προωθώντας την επιτυχή διαχείριση της επιθυμητής εκροής στόχου που δεν είναι άλλη από τη παροχή ασφαλών βρώσιμων αγαθών στην κοινωνία.

Εν κατακλείδι, καθίσταται κατανοητό ότι η αγορά της Ένωσης σχετικά με την προστασία των τροφίμων, αποτελεί μια από τις ασφαλέστερες παγκοσμίως, αν όχι η πλέον ασφαλής. Το σύνολο των Νομοθετημάτων καθιστά διαφανή κάθε πτυχή λειτουργίας της βιομηχανίας τροφίμων προωθώντας τη συνεργασία όλων των ενδιαφερομένων μερών και την ανάπτυξη συνεχούς διάυλου επικοινωνίας σχετικά με πιθανές αναδυόμενες ανάγκες και απειλές.

Η πολιτική ασφάλειας της Κοινότητας έχει δίπολο γνώμονα. Από την μια επιδιώκει, να διασφαλίσει ότι το όλοι οι Ευρωπαίοι πολίτες καταναλώνουν ασφαλή και θρεπτικά τρόφιμα, τα οποία προέρχονται από υγιή φυτά και ζώα και, αφετέρου, να θέσει τους κανόνες ώστε η βιομηχανία τροφίμων, όντας ο μεγαλύτερος μεταποιητικός κλάδος και πολυπληθέστερος τομέας απασχόλησης, να λειτουργεί με τις βέλτιστες δυνατές συνθήκες.

Πίνακας Βιβλιογραφίας

Ελληνική νομοθεσία

- Άρθρο 101 του Συντάγματος της Ελλάδος
- Νόμος 4328, Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Αθήνα 13 Αυγούστου 1929
- Προεδρικό Διάταγμα 420/1993 - ΦΕΚ 179/Α/6-10-1993 (Κωδικοποιημένο), Κτηνιατρικοί έλεγχοι στα ζώοντα ζώα και προϊόντα ζωικής προέλευσης στις συναλλαγές μεταξύ της Ελλάδος και των άλλων κρατών μελών για την υλοποίηση της Εσωτερικής Αγοράς και στις εισαγωγές αυτών στην Ελλάδα από τρίτες χώρες σε συμμόρφωση προς τις Οδηγίες 89/662/ΕΟΚ, 90/425/ΕΟΚ (όσον αφορά τους κτηνιατρικούς ελέγχους) 90/675/ΕΟΚ και 91/496/ΕΟΚ του Συμβουλίου, όπως ισχύουν.
- Κοινή Υπουργική Απόφαση 487/21.9.00 (Φ.Ε.Κ. 1219/Β/4.10.00) σύμφωνα με τις διατάξεις της Οδηγίας 93/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 1993 «για την υγιεινή των τροφίμων»
- Νόμος 2251/1994 (ΦΕΚ 191 Α' / 16 Νοεμβρίου 1994) Προστασία των καταναλωτών, όπως ισχύει μετά τις τροποποιήσεις
- Νόμος 2538/1997 - ΦΕΚ 242/Α/1-12-1997 (Κωδικοποιημένος), Νόμος 2538/1997 : Τροποποίηση της κείμενης νομοθεσίας για τα γεωργικά και κτηνιατρικά φάρμακα, ρύθμιση χρεών συνεταιριστικών οργανώσεων και άλλες διατάξεις
- Νόμος 2619/1998 (ΦΕΚ Α'132) Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας του ατόμου σε σχέση με τις εφαρμογές της βιολογίας και της ιατρικής: Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική
- Νόμος 2741/1999 ΦΕΚ 199/28-09-1999
- Προεδρικό Διάταγμα 223/2000 ΦΕΚ 192/Α' /06.09.2000
- Νόμος ΥΠ'ΑΡΙΘ. 3844/2010 Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2006/123 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά και άλλες διατάξεις.
- Προεδρικό Διάταγμα 374/2001 - ΦΕΚ 251/Α/22-10-2001, Προστασία των ζώων στα εκτροφεία, σε συμμόρφωση προς την οδηγία 98/58/εκ του Συμβουλίου και σε εκτέλεση της Απόφασης 2000/50/Ε.Κ. της Επιτροπής.
- Υπουργική Απόφαση 3010878/1396/0029/2003, ΦΕΚ 832/25.6.2003. Παραγωγή και διάθεση αλκοολούχων ποτών. Σύμφωνα με τις διατάξεις της Οδηγίας 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ης Μαρτίου 2000 «για προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση, την παρουσίαση και τη διαφήμιση των τροφίμων».
- Κοινή Υπουργική Απόφαση Υ1/ΓΠ/127962/03, ΦΕΚ Β 395/27.2.2004: Εναρμόνιση της Εθνικής Νομοθεσίας προς την αντίστοιχη Κοινοτική 0Δ/2002/46/ΕΚ "Σχετικά με τα συμπληρώματα διατροφής"
- Κοινή Υπουργική Απόφαση Ζ3-2810/14-12-2004 περί «Γενικής Ασφάλειας Προϊόντων» (ΦΕΚ 1885/Β/20-12-2004), εναρμόνιση με την ΟΔΗΓΙΑ

2001/95/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 3ης Δεκεμβρίου 2001 για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων

- Κοινή Υπουργική Απόφαση 278787/18.07.2005 (Β' 998)
- Προεδρικό Διάταγμα 178/2005 - ΦΕΚ Α-229/16-9-2005, Κανόνες υγειονομικού ελέγχου που διέπουν την παραγωγή, μεταποίηση, διανομή και εισαγωγή προϊόντων ζωικής προέλευσης που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 2002/99/ΕΚ του Συμβουλίου και τα άρθρα 1 και 2 της Οδηγίας 2004/41/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.
- Προεδρικό Διάταγμα 79/2007 - ΦΕΚ 95/Α'/3.5.2007 Αναγκαία συμπληρωματικά μέτρα εφαρμογής των Κανονισμών (ΕΚ) υπ' αριθμ. 178/2002, 852/2004, 853/2004, 854/2004 και 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τους κανόνες υγιεινής για τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης, των επίσημων ελέγχων στα προϊόντα αυτά που προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο και τους κανόνες υγείας και καλής διαβίωσης των ζώων και εναρμόνιση της κτηνιατρικής νομοθεσίας προς την υπ' αριθμ. 2004/41/ΕΚ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.
- Κοινή Υπουργική Απόφαση 263233/2008 - ΦΕΚ 244/Β/14-2-2008 (Κωδικοποιημένη), Καθορισμός τελών επίσημων ελέγχων ζωοτροφών και τροποποίηση της υπ' αριθμ. 323306/2007 απόφασης των υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Β' 1881)
- Νόμος 3698/2008 - ΦΕΚ 198/Α/2-10-2008 (Κωδικοποιημένος), Ν.3698/2008 : Ρυθμίσεις θεμάτων κτηνοτροφίας και άλλες διατάξεις
- Κοινή Υπουργική Απόφαση 314754/2009 - ΦΕΚ 2025/Β/18-9-2009, Λήψη των αναγκαίων συμπληρωματικών μέτρων για την εφαρμογή των Κανονισμών (ΕΚ) του Συμβουλίου αριθ. 1255/1997 και αριθ. 1/2005 «για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά και τις συναφείς δραστηριότητες και για την τροποποίηση των Οδηγιών 64/432/ΕΟΚ και 93/119/ΕΟΚ και του Κανονισμού 1255/1997» (με εξαίρεση τα άρθρα 34 και 35).
- Προεδρικό Διάταγμα 8/2012 - ΦΕΚ 11/Α/31-1-2012. Καθορισμός των όρων, των προϋποθέσεων και της διαδικασίας χορήγησης άδειας ίδρυσης και εκσυγχρονισμού των σφαγείων οπληφόρων ζώων, πουλερικών και λαγόμορφων και θέσπιση των αναγκαίων συμπληρωματικών μέτρων για την εφαρμογή των Κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 853/2004 και 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με την ίδρυση σφαγείων.
- Άρθρο 2 του Νόμου 4235/2014 ΦΕΚ Α 32/11.02.2014 <http://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n%204235.htm>
- Προεδρικό Διάταγμα 111/2014 (ΦΕΚ 178Α /29-8-2014)
- Νόμος 4235/ΦΕΚ Α 32/11.02.2014

- Διοικητικά μέτρα, διαδικασίες και κυρώσεις στην εφαρμογή της ενωσιακής και εθνικής νομοθεσίας στους τομείς των τροφίμων, των ζωοτροφών και της υγείας και προστασίας των ζώων και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Ευρωπαϊκή Νομοθεσία

- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΟΚ) αριθ. 315/93 του Συμβουλίου της 8ης Φεβρουαρίου 1993 για τη θέσπιση κοινοτικών διαδικασιών για τις προσμειζίες των τροφίμων
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 2232/96 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 28ης Οκτωβρίου 1996 σχετικά με τη θέσπιση κοινοτικής διαδικασίας για τις αρωματικές ύλες που χρησιμοποιούνται ή προορίζονται να χρησιμοποιηθούν εντός ή επί των τροφίμων
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 258/97 σχετικά με τα νέα τρόφιμα και τα νέα συστατικά τροφίμων
- ΟΔΗΓΙΑ 98/58/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1998, σχετικά με την προστασία των ζώων στα εκτροφεία
- ΟΔΗΓΙΑ 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 2000, για προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την επισήμανση, την παρουσίαση και τη διαφήμιση των τροφίμων
- ΟΔΗΓΙΑ 2001/95/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 3ης Δεκεμβρίου 2001 για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων
- ΟΔΗΓΙΑ 2002/99/ΕΚ του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για τους κανόνες υγειονομικού ελέγχου που διέπουν την παραγωγή, μεταποίηση, διανομή και εισαγωγή προϊόντων ζωικής προέλευσης που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση
- ΟΔΗΓΙΑ 2002/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 10ης Ιουνίου 2002, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί των συμπληρωμάτων διατροφής
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1830/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με την ιχνηλασιμότητα και την επισήμανση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών και την ιχνηλασιμότητα τροφίμων και ζωοτροφών που παράγονται από γενετικώς τροποποιημένους οργανισμούς, και για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/18/ΕΚ

- ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 19ης Αυγούστου 2003, σχετικά με την ανάπτυξη ενός ενοποιημένου μηχανογραφικού κτηνιατρικού συστήματος επονομαζόμενου Traces (2003/623)
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1/2005 του Συμβουλίου, της 22 Δεκεμβρίου 2004, για την προστασία των ζώων κατά τη μεταφορά και συναφείς δραστηριότητες και για την τροποποίηση των οδηγιών 64/432/ΕΟΚ και 93/119/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1255/97
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 852/2004 του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 για την υγιεινή των τροφίμων
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 136/2004 της Επιτροπής, της 22ας Ιανουαρίου 2004, για τη θέσπιση διαδικασιών κτηνιατρικών ελέγχων στους συνοριακούς σταθμούς επιθεώρησης της Κοινότητας κατά τη εισαγωγή προϊόντων που προέρχονται από τρίτες χώρες
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 853/2004 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 29ης Απριλίου 2004 για τον καθορισμό ειδικών κανόνων υγιεινής για τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 882/2004 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 29ης Απριλίου 2004 για τη διενέργεια επισήμων ελέγχων της συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία περί ζωοτροφών και τροφίμων και προς τους κανόνες για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 911/2004 της Επιτροπής της 29ης Απριλίου 2004 για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1760/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τα ενώτια, τα διαβατήρια και τα μητρώα των εκμεταλλεύσεων
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1935/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Οκτωβρίου 2004 σχετικά με τα υλικά και αντικείμενα που προορίζονται να έρθουν σε επαφή με τρόφιμα και με την κατάργηση των οδηγιών 80/590/ΕΟΚ και 89/109/ΕΟΚ
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 396/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23 Φεβρουαρίου 2005, για τα ανώτατα όρια καταλοίπων φυτοφαρμάκων μέσα ή πάνω στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές φυτικής και ζωικής προέλευσης και για την τροποποίηση της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 2023/2006 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 22ας Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με την ορθή πρακτική παραγωγής υλικών και αντικειμένων που προορίζονται να έλθουν σε επαφή με τρόφιμα
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1924/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20 Δεκεμβρίου 2006 , σχετικά με τους ισχυρισμούς διατροφής και υγείας που διατυπώνονται στα τρόφιμα
- ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ 2007/142/ΕΚ της 28ης Φεβρουαρίου 2007 , σχετικά με τη συγκρότηση κοινοτικής κτηνιατρικής ομάδας έκτακτης ανάγκης για την παροχή συνδρομής στην Επιτροπή κατά την υποστήριξη των κρατών

μελών και των τρίτων χωρών σε κτηνιατρικά θέματα που αφορούν ορισμένες ασθένειες ζώων

- ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 10ης Ιουνίου 2008 για την επιβολή ειδικών όρων όσον αφορά την εισαγωγή ηλιελαίου καταγωγής ή προέλευσης Ουκρανίας λόγω του κινδύνου επιμόλυνσης με ορυκτέλαιο, (2008/433/EK) Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1334/2008 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 16ης Δεκεμβρίου 2008 για αρωματικές ύλες και ορισμένα συστατικά τροφίμων με αρωματικές ιδιότητες που χρησιμοποιούνται εντός και επί των τροφίμων
- ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, της 14ης Οκτωβρίου 2008, για την επιβολή ειδικών όρων που διέπουν την εισαγωγή προϊόντων τα οποία περιέχουν γάλα ή γαλακτοκομικά προϊόντα καταγωγής ή προέλευσης Κίνας, και για την κατάργηση της απόφασης 2008/757/EK της Επιτροπής
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1331/2008 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 16ης Δεκεμβρίου 2008 για τη θέσπιση ενιαίας διαδικασίας έγκρισης για τα πρόσθετα τροφίμων, τα ένζυμα τροφίμων και τις αρωματικές ύλες τροφίμων
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 953/2009 της Επιτροπής, της 13ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με ουσίες που επιτρέπεται να προστίθενται για ειδικούς διατροφικούς σκοπούς σε τρόφιμα τα οποία προορίζονται για ειδική διατροφή
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 669/2009 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 24ης Ιουλίου 2009 για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά το αυξημένο επίπεδο των επίσημων ελέγχων στις εισαγωγές ορισμένων ζωοτροφών και τροφίμων μη ζωικής προέλευσης και για την τροποποίηση της απόφασης 2006/504/EK
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 206/2010 της Επιτροπής, της 12ης Μαρτίου 2010 , για τον καθορισμό καταλόγων τρίτων χωρών, περιοχών ή τμημάτων τους από τις οποίες επιτρέπονται οι εισαγωγές στην Ευρωπαϊκή Ένωση ορισμένων ζώων και νωπού κρέατος, καθώς και των απαιτήσεων κτηνιατρικής πιστοποίησης
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 25ης Οκτωβρίου 2011 σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 609/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 2013 , για τα τρόφιμα τα οποία προορίζονται για βρέφη και μικρά παιδιά και για τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς, και ως υποκατάστατα του συνόλου του διαιτολογίου για τον έλεγχο του σωματικού βάρους
- ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1337/2013 της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 2013 , για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά την ένδειξη της χώρας καταγωγής ή του τόπου προέλευσης για τα

νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη ή κατεψυγμένα κρέατα χοιροειδών, προβατοειδών, αιγοειδών και πουλερικών

- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 652/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014 , για τη θέσπιση διατάξεων σχετικά με τη διαχείριση των δαπανών που αφορούν, αφενός, τη διατροφική αλυσίδα, την υγεία των ζώων και την καλή μεταχείριση των ζώων και, αφετέρου, την υγεία των φυτών και το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό, για την τροποποίηση των οδηγιών του Συμβουλίου
- ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 828/2014 της Επιτροπής, της 30ής Ιουλίου 2014 , σχετικά με τις απαιτήσεις για την παροχή πληροφοριών στους καταναλωτές όσον αφορά την απουσία ή τη μειωμένη παρουσία γλουτένης στα τρόφιμα
- ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2015/1918 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 22ας Οκτωβρίου 2015 για τη θέσπιση του συστήματος διοικητικής συνδρομής και συνεργασίας («σύστημα ΔΣΣ»), σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 882/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διενέργεια επισήμων ελέγχων της συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία περί ζωοτροφών και τροφίμων και προς τους κανόνες για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων
- ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ (ΕΕ) 2016/1917 της Επιτροπής, της 27ης Οκτωβρίου 2016, για την τροποποίηση της απόφασης 2009/821/ΕΚ όσον αφορά τους καταλόγους συνοριακών σταθμών ελέγχου και κτηνιατρικών μονάδων στο Traces
- ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ Ο «Γαλάζιος Οδηγός» του 2016 σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων της Ε.Ε. για τα προϊόντα, 26/7/2016 , Σελ. 50-52
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2017/625 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2017, για τους επίσημους ελέγχους και τις άλλες επίσημες δραστηριότητες που διενεργούνται με σκοπό την εξασφάλιση της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές και των κανόνων για την υγεία και την καλή μεταχείριση των ζώων, την υγεία των φυτών και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, για την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων.

Ιστότοποι Οργανισμών

- ΕΦΕΤ, Αποστολή & Αρμοδιότητες
<http://portal.efet.gr/portal/page/portal/efetnew/efet/mission>

- Ελληνική Δημοκρατία, Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων Γενική Διεύθυνση Γενικού Χημείου Του Κράτους ,Αποστολή του Γενικού Χημείου του Κράτους http://www.gcsf.gr/index.asp?a_id=101
- European Medicines Agency http://www.ema.europa.eu/ema/index.jsp?curl=pages/medicines/landing/vet_e_par_search.jsp&mid=WC0b01ac058001fa1
- Ελληνική Δημοκρατία, Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων Γενική Διεύθυνση Γενικού Χημείου Του Κράτους Χημική Μετρολογία http://www.gcsf.gr/index.asp?a_id=369
- Θέματα Φυτοπροστασίας ΥπΑΑΤ <http://www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer-2/crop-production/fytoprostasiamenu>
- Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων Φαρμακοεπαγρύπνηση προϊόντων ανθρώπινης χρήσης Φαινυλοβουταζόνη (phenylbutazone) και κρέας αλόγου (horsemeat) https://www.eof.gr/web/guest/home;jsessionid=f1bafcb89541a21b395d9f1ebccf?p_p_id=62_INSTANCE_k9cX&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&_62_INSTANCE_k9cX_struts_action=%2Fjournal_articles%2Fview&_62_INSTANCE_k9cX_groupId=12225&_62_INSTANCE_k9cX_articleId=427165&_62_INSTANCE_k9cX_version=1.0
- RASFF - Food and Feed Safety Alerts https://ec.europa.eu/food/safety/rasff_en
- RASFF consumers' portal https://ec.europa.eu/food/safety/rasff/for_consumers_en
- European Commission, EU Food Fraud Network https://ec.europa.eu/food/safety/food-fraud/ffn_en
- European Commission TRACES: Trade Control and Expert System https://ec.europa.eu/food/animals/traces_en
- European Commission, Legal Basis, https://ec.europa.eu/food/animals/traces/legal-basis_en
- European Commission, European Union Notification System for Plant Health Interceptions – EUROPHYT https://ec.europa.eu/food/plant/plant_health_biosecurity/europhyt_en
- International Organization for Standardization, Great things happen when the world agrees , ISO 22000 family - Food safety management, Popular Standards, <https://www.iso.org/iso-22000-food-safety-management.html>
- ISO 22000:2005, Food safety management systems — Requirements for any organization in the food chain, Online Browsing Platform, International Organization for Standardization, Great things happen when the world agrees , <https://www.iso.org/iso-22000-food-safety-management.html>
- Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA), Σύντομη παρουσίαση https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/efsa_el
- Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (EMA), Σύντομη παρουσίαση, Πληροφορίες για την Ε.Ε., https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/ema_el
- European Chemicals Agency, Σχετικά με τον Οργανισμό, <https://echa.europa.eu/el/>

- Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC), Σύντομη παρουσίαση, Πληροφορίες για την Ε.Ε. https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/ecdc_el
- Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ), Σύντομη παρουσίαση , Πληροφορίες για την Ε.Ε https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/eea_el
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Συμβούλιο «Γεωργία και Αλιεία» (AGRIFISH), <http://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/configurations/agrifish/>
- European Commission, Περιφερειακή Πολιτική, Ευρωπαϊκό γεωργικό ταμείο αγροτικής ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), http://ec.europa.eu/regional_policy/el/policy/what/glossary/e/european-agricultural-fund-for-rural-development
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Τμήμα & Εκτελεστικοί Οργανισμοί, Εκτελεστικός Οργανισμός για τους Καταναλωτές, την Υγεία, τη Γεωργία και τα Τρόφιμα https://ec.europa.eu/info/departments/consumers-health-agriculture-and-food_el
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Καταναλωτές, https://ec.europa.eu/info/topics/consumers_el
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δημόσια Υγεία , https://ec.europa.eu/info/topics/public-health_el
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γεωργία & Αγροτική Ανάπτυξη, https://ec.europa.eu/info/topics/agriculture_el
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή , Ασφάλεια Τροφίμων, https://ec.europa.eu/info/topics/food-safety_el
- European Commission, About CHAFEA, Consumers, Health, Agriculture and Food Executive Agency, <http://ec.europa.eu/chafea/about/about.html>
- European Commission, Better Training for Safer Food About the initiative <http://ec.europa.eu/chafea/food/about.html>
- European Commission, Consumers, General Product Safety Directive (GPSD) http://ec.europa.eu/consumers/consumers_safety/product_safety_legislation/general_product_safety_directive/index_en.htm
- European Consumer Greece, Δίκτυο Ευρωπαϊκών Κέντρων Καταναλωτή (ΕΚΚ) <https://www.eccgreece.gr/el/european-consumer-centres-network/el/european-consumer-centres-network/>
- ΚΕ.Π.ΚΑ, Κέντρο Προστασίας Καταναλωτών, Σύντομη Περιγραφή http://www.kepka.org/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=103
- Γενική Γραμματεία Καταναλωτή, Σύστημα Ταχείας Ανταλλαγής Πληροφοριών για μη ασφαλή προϊόντα (RAPEX) <http://www.efpolis.gr/el/asfaleia-ton-katanaloton-m2/asfaleia-proionton-ektos-trofimon-m2/876-systima-rapex-info.html>
- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Οργάνωση <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/html/index.el.html>

- ΕΟΚΕ Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και αλιεία <http://www.eesc.europa.eu/el/policies/policy-areas/agriculture-rural-development-fisheries>
- HACCP - Υγιεινή & Ασφάλεια Τροφίμων & Ποτών 2004, Η Εφαρμογή Συστήματος HACCP στην Οινοποιία <http://www.panepo.gr/HACCP.htm>
- Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης, http://www.elot.gr/30_ELL_HTML.aspx
- U.S. Food & Drug Administration, U.S. Department of Health and Human
 ▪ HACCP , Definition <http://www.businessdictionary.com/definition/HACCP.html>
- TÜV HELLAS, Ασφάλεια Τροφίμων (HACCP) <https://www.tuv-nord.com/gr/el/pistopoiisi/pistopoiisi-systimaton/metapoiisi-trofimon/haccp-codex-alimentarius/>
- European Commission, Plants, Traceability and labeling, https://ec.europa.eu/food/plant/gmo/traceability_labelling_en
- Investopedia, Genetically Modified Food (GMF), <http://www.investopedia.com/terms/g/genetically-modified-food-gmf.asp>
- Genetically Modified Organisms, Encyclopedia Britannica <https://www.britannica.com/science/genetically-modified-organism>
- European Commission, Plants, Genetically Modified Organisms https://ec.europa.eu/food/plant/gmo_en
- European Commission, Plants, GMO legislation, https://ec.europa.eu/food/plant/gmo/legislation_en
- ΕΦΕΤ, ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ Νέα Τρόφιμα, http://www.efet.gr/portal/page/portal/efetnew/legislations/sociable_legislation/s/novel_foods
- EFSA, Cloning, <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/cloning>
- EFSA, Nanotechnology, <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/nanotechnology>
- Food Standards Agency, Nanotechnology, <https://www.food.gov.uk/science/novel/nano>
- ΕΦΕΤ, Καταναλωτές, Νανοτεχνολογία http://www.efet.gr/portal/page/portal/efetnew/consumers/food_security/consumers_info/nanotechnology
- World Organization for animal health, <http://www.oie.int/>
- Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου <http://www.minagric.gr/index.php/el/the-ministry-2/agricultural-policy/koinotsxeseis/dienorgan/1233-pagkorganemp>
- European Commission, Animal health policy development https://ec.europa.eu/food/animals/health_en
- European Commission, the EU Animal Health Law https://ec.europa.eu/food/animals/health/regulation_en
- European Commission, Live animals - Trade & Imports https://ec.europa.eu/food/animals/live_animals_en
- European Commission Animal Diseases https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases_en
- European Commission Surveillance https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/surveillance_en
- European Commission Funding of Animal Health Measures https://ec.europa.eu/food/funding/animal-health_en

- European Commission Animal Disease Notification System (ADNS) https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/not-system_en
- European Commission, Veterinary Emergency Team https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/emergency-team_en
- European Commission, Animal welfare, https://ec.europa.eu/food/animals/welfare_en
- European Commission, Legislative aspects of farm animal welfare https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/legislative_aspects_en
- European Commission, Veterinary border control https://ec.europa.eu/food/animals/vet-border-control_en
- European Commission, Special Import Conditions, Special Import Conditions https://ec.europa.eu/food/animals/vet-border-control/special-import-conditions_en
- European Commission, Expert group https://ec.europa.eu/food/animals/vet-border-control/expert-group_en
- European Commission Training, https://ec.europa.eu/food/animals/vet-border-control/training_en
- European Commission Aquaculture Products https://ec.europa.eu/food/animals/animalproducts/aquaculture_en
- European Commission, Fresh Meat of domestic and wild ungulates https://ec.europa.eu/food/animals/animalproducts/freshmeat_en
- European Commission, Meat Products https://ec.europa.eu/food/animals/animalproducts/meatproducts_en
- European Commission, Milk & Milk Products https://ec.europa.eu/food/animals/animalproducts/milk_en
- European Commission, Plants Sustainable use of pesticides https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/sustainable_use_pesticides_en
- European Commission, Plants Enforcement https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/max_residue_levels/enforcement_en
- European Commission, Food, Food supplements https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/supplements_en
- European Commission, Food, Foods for specific groups https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/special_groups_food_en
- European Commission, Food, Food for diabetics https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/special_groups_food/diabetics_en
- European Food Safety Authority, Food Colors, <http://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/food-colours>
- European Food Safety Authority, Antimicrobial Resistance <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/antimicrobial-resistancehttps>
- European Commission, Antimicrobial Resistance https://ec.europa.eu/health/amr/antimicrobial-resistance_en
- European Commission, Food, Food Contact Materials https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/food_contact_materials_en
- European Commission, Food, Hormones in Meat https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/meat_hormones_en
- European Commission, Food, Contaminants https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/contaminants_en

- European Commission, Food Residues of Veterinary Medicinal Products https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/vet_med_residues_en
- Ευρωπαϊκή Ένωση, Θέματα για την Ε.Ε, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/ema_el
- European Food Safety Authority Flavorings, <https://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/flavourings>
- European Commission, Food Consultation https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/food_contact_materials/consultation_en
- European Commission, Food, Food information to consumers - legislation https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/labelling_legislation_en
- European Commission, Food Alcohol labeling https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/labelling_legislation/alcohol_en
- European Commission, Food Nutrition and Health Claims https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/claims_en
- European Commission, Food Health claims https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/claims/health_claims_en
- European Commission, Food Nutrition claims https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/claims/nutrition_claims_en
- European Commission, Food, Official controls and enforcement https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls_en
- European Commission, Food Legislation on official controls https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation_en
- European Commission, Food Administrative Assistance and Cooperation, enforcement measures https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation/aac_en
- European Commission, Food EU Reference Laboratories https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation/ref-labs_en
- European Commission, Food Official controls on imported products https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation/imports_en
- European Commission, Food and feed of non-animal origin https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation/imports/non-animal_en
- European Commission, Food EU Co-ordinated Control Programmes https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/eu-co-ordinated-control-plans_en
- European Commission, Food Fish substitution (2015) https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/food_fraud/fish_substitution_en
- European Commission, Food, General Food Law https://ec.europa.eu/food/safety/general_food_law_en
- https://ec.europa.eu/food/safety/general_food_law/procedures_en

- European Commission, Food Online offered food (2017) https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation/ccp/online-offered-food-2017_en
- European Commission, Food, Food Waste https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste_en
- European Commission Food Donation https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/eu_actions/food-donation_en
- European Commission Good practices in food waste prevention and reduction https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/good_practices_en
- Ευρωπαϊκή Ένωση, Ασφάλεια των τροφίμων στην ΕΕ https://europa.eu/european-union/topics/food-safety_el

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Αγαλλοπούλου Πηνελόπη , Δελούκα- Ιγγλέση Κορνηλία, Εισαγωγή στο Δίκαιο των Επιχειρήσεων, (2016), Αθήνα –Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Αρβανιτογιάννης Ιωάννης, Ασφάλεια τροφίμων, Εφαρμογή της Ανάλυσης Επικινδυνότητας Και Κρίσιμων Σημείων Ελέγχου (HACCP) στις βιομηχανίες Τροφίμων & Ποτών,(2001), Εκδόσεις: University Studio Press.
- Δελούκα –Ιγγλεση Κορνηλία, Δίκαιο του Καταναλωτή, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2014), Αθήνα –Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Δερβιτσιώτης Κώστας, Αθανάσιος Γ. Λαγοδήμος, Ανταγωνιστικότητα των Επιχειρήσεων, Ανάλυση- Βελτίωση- Πρακτικές, (2007), Εκδόσεις : Οικονομική Βιβλιοθήκη.
- Κανελλόπουλος Παναγιώτης, Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης,(2011), Αθήνα –Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Κέφης Βασίλης, Διοίκηση Ολικής Ποιότητας,(2014), Εκδόσεις: Κριτική.
- Ματάλα Αντωνία – Λήδα, Χουλιάρας Αστέρης, Η διατροφή στον 21^ο αιώνα, Γεωγραφίες της αφθονίας & της στέρησης,(2005), Εκδόσεις Παπαζήση.
- Μπαμπινιώτης Γεώργιος, Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας,(1998), Κέντρο Λεξικολογίας.
- Παπαγιάννης Δονάτος, Ευρωπαϊκό Δίκαιο,(2011), Εκδόσεις Αντ. Σ. Σάκκουλα.

Ελληνική αρθρογραφία

- Οι «τρελές αγελάδες» ζουν και στην Ελλάδα, Η Καθημερινή <http://www.kathimerini.gr/95387/article/epikairothta/ellada/oi-treles-agelades-zoyn-kai-sthn-ellada>
- Agronomist. Gr, Τα οφέλη από την εφαρμογή του ISO στις επιχειρήσεις <https://www.agronomist.gr/blog/blog/ta-ofeli-apo-tin-efarmogi-tou-iso-stis-epixeiriseis>
- Κύκλος Ποιότητας, Σύμβουλοι Πιστοποίησης Ποιότητας http://www.qlc.gr/?section=1801&language=el_GR

Ξένη αρθρογραφία

- Horse meat found in Greek chicken nuggets, 25 March 2013, Global Meat News. Com, Carina Perkins <http://www.globalmeatnews.com/Industry-Markets/Horsemeat-found-in-Greek-chicken-nuggets>
- Greece: Horse drug butte detected in Nikas beef products, Digital Journal, Katerina Nikolas <http://www.digitaljournal.com/article/348446#ixzz4sfRpp6nH>